T. C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

**AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM SÜRECİNDE MİLLÎ
EĞİTİM BAKANLIĞI TEFTİŞ SİSTEMİNİN
YENİLENME İHTİYACI**

Doktora Tezi

Yüksel GÜNDÜZ

İstanbul, 2008

T. C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM SÜRECİNDE MİLLÎ
EĞİTİM BAKANLIĞI TEFTİŞ SİSTEMİNİN
YENİLENME İHTİYACI

Doktora Tezi

Yüksel GÜNDÜZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hoşcan ENSARİ

İstanbul, 2008

T.C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Yüksel GÜNDÜZ tarafından hazırlanan “AVRUPA BİRLİĞİNE UYUM SÜRECİNDE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEFTİŞ SİSTEMİNİN YENİLENME İHTİYACI” başlıklı bu çalışma 17.06.2008 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Hoşcan ENSARİ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Muhsin HESAPÇIOĞLU

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Oktay AYDIN

Jüri Üyesi: Yrd.Doç. Dr. Sevinç PEKER

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Yusuf İNANDI

İmzalar

ÖNSÖZ

Avrupa Birliğine uyum sürecinde, Türk millî eğitim teftiş sisteminin, yenilenme ihtiyacını belirlemeye çalışan bu tezin hazırlanmasında, gösterdiği katkılarından dolayı, değerli hocam, Prof. Dr. Hoşcan ENSARİ'ye, tez izleme sürecinde değerli katkı ve eleştirilerinden yararlandığım hocam sayın Prof. Dr Muhsin HESAPÇIOĞLU'na, Yrd. Doç Dr. Oktay AYDIN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yine bu süreçte bana yardımlarını esirgemeyen değerli müfettiş arkadaşlara da teşekkür ederim. Saygılarımla.

Yüksel GÜNDÜZ

İstanbul, 2008

ÖZET

Bu araştırmayla, bazı Avrupa Birliği Ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Türkiye'deki Millî Eğitim Bakanlığı teftiş sisteminde daha ne tür yenilenmelerin yapılması gerektiğinin ve ilköğretim müfettişlerinin görüşlerine göre, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmelerinde, teftiş sisteminin yapısında, müfettişlerin çalışma koşullarında, sorumluluk alanlarında, eğitim politikasındaki rolünde, pozisyonunda, denetleme sürecinde ve müfettişlere verilen hizmet içi eğitimde ne derece yenilenme ihtiyacı duyulduğunun ortaya çıkartılması amaçlanmıştır.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplamada, 62 maddelik anket sorusu ile 18 maddelik görüşme soruları kullanılmıştır. Anket, İstanbul ilinde görev yapan 311 müfettişin tamamına uygulanmıştır. Görüşme 10 ilde 20 müfettişle yapılmıştır. İstatistiksel olarak, frekans ve yüzdelik dağılımlar ile kaykare ve içerik analizleri yapılmıştır.

Araştırmada tüm veriler çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az ,05 olarak kabul edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS programı kullanılmış ve içerik analizi yapılmıştır.

Problem ve alt problemler doğrultusunda sonuçlara genel olarak bakıldığında, müfettişler, yapılması düşünülen yenilenmelere büyük bir çoğunlukla (% 71 - % 99 aralığında) katılmışlardır. Ancak, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması, müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri, teftiş tarihinin ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi maddelerine katılım düzeyleri diğerlerine göre düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca on ilde görüşme yapılan yirmi müfettişinde görüşü yukarıda belirtilen alanlarda yenilenmelerin yapılması yönündedir.

Avusturya, Fransa, İngiltere, Portekiz ve Hollanda teftiş sistemleri ile Türkiye'deki teftiş sistemleri karşılaştırıldığında, müfettiş adaylarının sözlü sınavlarının, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması, teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi, soruşturma görevinin müfettişlerden alınması, teftiş tarihinin ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi, müfettişlere sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi, konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Birliği, teftiş, teftiş sistemi, müfettiş, yenilenme,

ABSTRACT

By this research, it was intended to emerge out how supervision is practised in the National Educational Ministry (MEB) Supervision system comparing to some EU countries, and how much innovation is needed in primary school supervisors' employment and training process, structure of supervising system, working conditions of supervisors, fields of responsibilities, the role of educational policy of supervisors, their positions, supervision process, and in-service training of supervisors in the adaptation process to EU.

In this study descriptive method was used, the questionnaire had 62 items and 18 interview questions. The questionnaire was applied on 311 supervisors in İstanbul 2007–2008. Interviews were carried out with 20 supervisors in ten different provinces and 7 regions. The data were analysed as frequency, percentage, chi square and content analysis.

All data was tested in two-way method and meaningfulness level was accepted as ,05. The data was analysed statistically on SPSS and content analysis was used.

As far as the results are concerned in the direction of problem and subproblems, supervisors agreed that (% 71–99) supervising system is in the need of innovation. However, it was understood that in some items such as educational publication, quiding role of supervision system and on-the job training, informing their supervising process beforehand participation rate was low. Moreover, the supervisors who were iterviewed in 10 different provinces stated that they were in the need of innovation in the fields mentioned above.

Comparing the supervising systems of five EU countries to ours, (Austria, France, England, Portuguese and Netherland), there are different practises like having two exams commissions independently from each other in job interviews, organizing the supervising system in regions and centrally, withdrawal of their investigation responsibilities, declaring the supervising date to the institution beforehand, in-service trainings.

Key words. European Union, supervision, supervising system, supervisor, innovation

İÇİNDEKİLER	Sayfa
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	ix
 BÖLÜM I PROBLEM DURUMU	 1
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4 Sayıtlılar (Varsayımlar).....	6
1.5 Sınırlılıklar.....	6
1.6 Tanımlar	7
1.7 Kısaltmalar.....	9
 BÖLÜM II KURAMSAL TEMEL	 10
2.1 Teftiş Sürecinin Tarihi Gelişimi.....	10
2.2. Teftiş Kavramı.....	17
2.3 Teftiş Türleri.....	19
2.3.1 Kurum Teftişi.....	19
2.3.2 Ders Teftişi.....	20
2.3.3 Öğretimsel Teftiş.....	20
2.3.4 Genel Teftiş.....	20
2.3.5 Klâsik Teftiş.....	20
2.3.6 Modern Teftiş.....	21
2.3.7 Gelişimsel Teftiş.....	21
2.3.8 Farklılaştırılmış Teftiş.....	21
2.3.9 Sanatsal Teftiş.....	22
2.3.10 Klinik Teftiş.....	22

2.3.10.1 Klinik Teftişin Amacı.....	22
2.3.10.2 Klinik Denetimin Temel Özellikleri ve Varsayımları.....	23
2.3.10.3 Gözlem Öncesi Görüşme.....	24
2.3.10.4 Gözlem.....	25
2.3.10.5 Analiz	25
2.3.10.6 Gözlem Sonrası Görüşme.....	26
2.3.10.7 Görüşme Sonrası Analiz (Değerlendirme).....	26
2.4 Müfettişin Görev, Süreç, Rol ve Davranış Boyutunda Yapması Gerekenler	27
2.4.1 Görev Boyutu.....	28
2.4.2 Süreç Boyutu.....	33
2.4.3 Rol Boyutu.....	34
2.4.4 Davranış Boyutu.....	36
2.5 Öğretmenin Teftiş Sürecine Katılması.....	37
2.6 Müfettişin Değişen Rollerı.....	38
2.7 Eğitimde Teftişin Önemi ve Gerekliliği.....	38
2.8 Teftiş Gücünün Kaynakları.....	41
2.9 Teftişin Amaçları.....	41
2.10 Teftişte Uyulacak İlkeler.....	42
2.11 Hiyerarşide Müfettişin Yeri.....	43
2.12 Müfettiş ve Öğretmenlerin Bazı Stres Kaynakları.....	44
2.13 Teftiş Süreci İçin Gelişim Plânı.....	46
2.14 Türkiye’de Müfettişlerin İşe Alınmaları ve Yetiştirmeleri.....	46
2.14.1 Türkiye’de Bakanlık Müfettişlerinin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri.	49
2.14.2 Türkiye’de İlköğretim Müfettişlerinin İşe Alınmaları, Yetiştirilmeleri...	52
2.15 Türkiye’de Teftiş Sisteminin Yapısı.....	58
2.15.1 Bakanlık Müfettişliği.....	60
2.15.2 İlköğretim Müfettişliği.....	61
2.16 Türkiye’de Müfettişlerin Çalışma Koşulları.....	65
2.17 Türkiye’de Müfettişlerin Sorumluluk Alanları.....	67
2.17.1 Bakanlık Müfettişlerinin Görev Alanları.....	68

2.17.2 İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanları.....	70
2.18 Türkiye’de Müfettişlerin Eğitim Politikasındaki Rolü.....	71
2.19 Türkiye’de Müfettişlerin Pozisyonu.....	73
2.20 Türkiye’de Teftiş Süreci.....	75
2.21 Türkiye’de Müfettişlerin Hizmet İçi Eğitimi.....	87
2.22 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri	83
2.22.1 Avusturya.....	83
2.22.2 İngiltere.....	85
2.22.3 Fransa.....	87
2.22.4 Portekiz.....	88
2.22.5 Hollanda.....	88
2.23 Avrupa Birliği Ülkelerinde Teftiş Sisteminin Yapısı.....	92
2.23.1 Avusturya.....	93
2.23.2 İngiltere.....	94
2.23.3 Fransa.....	97
2.23.4 Portekiz.....	100
2.23.5 Hollanda.....	102
2.24 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Çalışma Koşulları.....	106
2.24.1 Avusturya.....	107
2.24.2 İngiltere.....	107
2.24.3 Fransa.....	108
2.24.4 Portekiz.....	108
2.24.5 Hollanda.....	109
2.25 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Sorumluluk Alanları.....	112
2.25.1 Avusturya.....	112
2.25.2 İngiltere.....	114
2.25.3 Fransa.....	116
2.25.4 Portekiz.....	118
2.25.5 Hollanda.....	120

2.26	Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Eğitim Politikasındaki Rolü.....	124
2.26.1	Avusturya.....	124
2.26.2	İngiltere.....	125
2.26.3	Fransa.....	125
2.26.4	Portekiz.....	125
2.26.5	Hollanda.....	126
2.27	Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Pozisyonu.....	128
2.27.1	Avusturya.....	128
2.27.2	İngiltere.....	128
2.27.3	Fransa.....	129
2.27.4	Portekiz.....	129
2.27.5	Hollanda.....	130
2.28	Avrupa Birliği Ülkelerinde Teftiş Süreci.....	133
2.28.1	Avusturya.....	133
2.28.2	İngiltere.....	134
2.28.3	Fransa.....	137
2.28.4	Portekiz.....	139
2.28.5	Hollanda.....	140
2.29	Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Hizmet İçi Eğitimi.....	145
2.29.1	Avusturya.....	145
2.29.2	İngiltere.....	146
2.29.3	Fransa.....	146
2.29.4	Portekiz.....	147
2.29.5	Hollanda.....	147
BÖLÜM III YÖNTEM.....		150
3.	Yöntem	150
3.1	Araştırma Modeli.....	150
3.2	Evren ve Örneklem.....	150
3.3	Veri Toplama Araçları.....	151
3.4	Anketin Uygulanması Veriler ve Toplanması.....	152
3.5	Verilerin Analizi ve Yorumu.....	152

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUMLAR	154
4.1 İlköğretim Müfettişlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	154
4.2 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	157
4.3 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	177
4. 4 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	197
4.5 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	213
4.6 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	232
4.7 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	250
4.8 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	266
4.9 Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	286
 BÖLÜM V GENEL SONUÇ VE ÖNERİLER.....	295
5. Genel Sonuç ve Öneriler.....	295
5.1 Genel Sonuç.....	295
5.2 Öneriler.....	315
KAYNAKÇA.....	317
EKLER.....	331

TABLolar LİSTESİ	Sayfa
Tablo 2.1.1: Teftişin Dünyada Tarihsel Gelişimindeki Önemli Dönemler.....	11
Tablo 2.1.2: Teftişin Tarihsel Evrelerinin Çözümlemesi.....	13
Tablo 2.14.2: Bakanlık Müfettişlerinin Seçilme Koşullarının Tarihi Süreci.....	49
Tablo 2.14.4: İlköğretim Müfettişlerinin Seçilme Koşullarının Tarihi Süreci....	53
Tablo 2.15.3: Bakanlık ve İlköğretim Müfettişlerinin yapılanma, yetiştirme, görev ve özlük haklarına ilişkin bir tablo.....	62
Tablo 2.21.1: Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığınca 2007 Yılında içinde Müfettişlere Yönelik Yapılacak Hizmet İçi Eğitim Etkinlikleri...	82
Tablo 2.22.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmelerinin Karşılaştırılması.....	90
Tablo 2.23.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Teftiş Sistemi Yapılarının Karşılaştırılması.....	104
Tablo 2.24.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Çalışma Koşullarının Karşılaştırılması.....	110
Tablo 2.25.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Sorumluluk Alanlarının Karşılaştırılması.....	122
Tablo 2.26.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Eğitim Politikadaki Rolünün Karşılaştırılması.....	127
Tablo 2.27.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Pozisyonunun Karşılaştırılması.....	131
Tablo 2.28.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Denetim Sürecinin Karşılaştırılması.....	142
Tablo 2.29.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Hizmet İçi Eğitiminin Karşılaştırılması.....	148
Tablo 4.1.1: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	155
Tablo 4.1.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	155
Tablo 4.1.3: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	155

Tablo 4.1.4:	İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	156
Tablo 4.1.5:	İlköğretim Müfettişlerinin Kazanılan Ödül Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	156
Tablo 4.1.6:	İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	157
Tablo 4.2.1:	Müfettişlerin” İşe Alınması ve Yetiştirilmesi” Konusunda Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu.....	158
Tablo 4.2.2:	İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Müfettişlerin, Üniversitelerin Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümlerinde Yetiştirilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	162
Tablo 4.2.3:	İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “ Müfettiş Adaylarının, Belli Süre Öğretmenlik Tecrübesine Sahip Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	163
Tablo 4.2.4:	İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının Seçiminde, Adaylara İlişkin Çok Yönlü Bilgi Toplanmasına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	165
Tablo 4.2.5:	İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem değişkeni ile “Müfettiş Adayları Hakkında Toplanan Bilgilerin, Özel Ve Tarafsız Bir Komisyonca İncelenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	166

Tablo 4.2.6:	İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının, Belli Süre Öğretmenlik Tecrübesine Sahip Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	167
Tablo 4.2.7:	İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettiş Adayları Hakkında Toplanan Bilgilerin, Özel Ve Tarafsız Bir Komisyonca İncelenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	168
Tablo 4.2.8:	İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının Sözlü Sınavları, Birbirinden Bağımsız İki Ayrı Komisyon Tarafından Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	170
Tablo 4.2.9:	İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarından, Eğitsel Yayın Yapma Şartının Aranması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	171
Tablo 4.2.10:	İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının, Belli Süre Öğretmenlik Tecrübesine Sahip Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	172
Tablo 4.2.11:	İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının Sözlü Sınavları, Birbirinden Bağımsız İki Ayrı Komisyon Tarafından Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	174

Tablo 4.2.12: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlere, Görev Süresi İçinde Yüksek Lisans Ve Doktora Yaptırılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	175
Tablo 4.3.1: Müfettişlerin ” Teftiş Sisteminin Yapısı” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu.....	177
Tablo 4.3.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “M.E.B. Teftiş Sisteminin, “Eğitim Müfettişliği” Adı Altında Örgütlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	180
Tablo 4.3.3: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişliğinin Doğrudan Bakanlığa Bağlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	181
Tablo 4.3.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliğinin Tek Çatı Altında Toplanması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	182
Tablo 4.3.5: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	183
Tablo 4.3.6: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliğinin Tek Çatı Altında Toplanması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	184

Tablo 4.3.7: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	185
Tablo 4.3.8: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişliğinin Doğrudan Bakanlığa Bağlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	187
Tablo 4.3.9: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin Yerel Etkilerden Uzak Tutulması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	188
Tablo 4.3.10: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	189
Tablo 4.3.11: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Sistemi, Durum Saptamaktan Çok, Sistemi Geliştirme Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	190
Tablo 4.3.12: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliğinin Tek Çatı Altında Toplanması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	191
Tablo 4.3.13: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Merkezi Ve Bölgesel Düzeyde Örgütlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	192

Tablo 4.3.14: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “M.E. B. Teftiş Sisteminin, “Eğitim Müfettişliği” Adı Altında Örgütlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	193
Tablo 4.3.15: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişliğinin Doğrudan Bakanlığa Bağlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	194
Tablo 4.3.16: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	196
Tablo 4.4.1: Müfettişlerin ” Çalışma Koşullarına ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu.....	198
Tablo 4.4.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Yıllık Olarak Belli Sayıda (Standart) Öğretmen Teftişi Yapma Zorunluluğunun bulunmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	201
Tablo 4.4.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Mesleki Yönden Kendilerini Geliştirmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	202
Tablo 4.4.4: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Teftiş Ve Rehberlik Çalışmalarını, Bireysel Olarak Yürütmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	203

Tablo 4.4.5: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Mesleki Yönden Kendilerini Geliştirmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	203
Tablo 4.4.6: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Okulun Büyüklüğünün, Teftişe Katılacak Müfettiş Sayısını Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	205
Tablo 4.4.7: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Yıllık Olarak Belli Sayıda (Standart) Öğretmen Teftişi Yapma Zorunluluğunun Bulunmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	207
Tablo 4.4.8: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Okulun Büyüklüğünün, Teftişe Katılacak Müfettiş Sayısını Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	208
Tablo 4.4.9: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin İş Yükünün Büyük Bir Bölümünü Soruşturma Ve Soruşturmaya Bağlı İncelemelerin Almaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	209
Tablo 4.4.10: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni İle “Müfettişlerin Yıllık Olarak Belli Sayıda (Standart) Öğretmen Teftişi Yapma Zorunluluğunun Bulunmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	211

Tablo 4.4.11: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Günlük Olarak Teftiş Ve Rehberlik Yaptıkları Öğretmen Sayılarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	212
Tablo 4.5.1: Müfettişlerin ” Sorumluluk Alanlarına ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu.....	214
Tablo 4.5.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitimin Kalitesini Yükseltmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	217
Tablo 4.5.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin, Eğitim Sisteminin Çok Değişik Alanlarında Yaptıkları Görevler Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır ” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	218
Tablo 4.5.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Görev Alanlarına İlişkin Önerilerini Bakanlığa Sunma Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	219
Tablo 4.5.5: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Kurumların İşleyişinde, Yönetim İşlerine Katılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	220
Tablo 4.5.6: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Araştırmacı Rolüyle, Sorun Yaratan Ve İyileştirilmeye Açık Alanları Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	221

Tablo 4.5.7: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Görev Alanlarına İlişkin Önerilerini Bakanlığa Sunma Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	223
Tablo 4.5.8: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Kurumların İşleyişinde, Yönetim İşlerine Katılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	224
Tablo 4.5.9: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni İle “Müfettişlerin Suç Sayılan Eylemlerde, Sorgu Yargıçlığı Rolünü Oynamamalarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	225
Tablo 4.5.10: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni İle “Müfettişlerin Kurumların İşleyişinde, Yönetim İşlerine Katılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	226
Tablo 4.5.11: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni İle “Müfettişlerin Teftiş Ve Rehberlik Yaptığı Personeli Geliştirme Ve Yetiştirme Amacıyla Takip Etmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	227
Tablo 4.5.12: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Araştırmacı Rolüyle, Sorun Yaratan Ve İyileştirilmeye Açık Alanları Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	229
Tablo 4.5.13: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Görev Alanlarına İlişkin Önerilerini Bakanlığa Sunma Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	230

Tablo 4.5.14: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitimin Kalitesini Yükseltmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	231
Tablo 4.6.1: Müfettişlerin ” Müfettişliğin eğitim Politikasındaki Rolüne ” İlişkin Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu	233
Tablo 4.6.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Müfettişlerin Görevinin Danışmanlık Yapmakla Sınırlı Tutulmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	236
Tablo 4.6.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Aktif Görev Almalarına İlişkin Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	237
Tablo 4.6.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Müfredat Geliştirmede Görev Almalarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	237
Tablo 4.6.5: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitime İlişkin Görüşlerinden, Eğitim Politikası Oluşturma Sürecinde Yararlanılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	239
Tablo 4.6.6: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Müfredat Geliştirmede Görev Almalarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	220

Tablo 4.6.7: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Aktif Görev Almalarına İlişkin Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	241
Tablo 4.6.8: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Yerleşmesine Katkısı Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	242
Tablo 4.6.9: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesinde İlk Önceliğin Müfettişlere Verilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	243
Tablo 4.6.10: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Müfettişlerin Görevinin Danışmanlık Yapmakla Sınırlı Tutulmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	244
Tablo 4.6.11: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin, Oluşturulacak Eğitim Politikalarına İlişkin Önerilerde Bulunması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	246
Tablo 4.6.12: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Aktif Görev Almalarına İlişkin Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	247

Tablo 4.6.13: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Yerleşmesine Katkısı Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	248
Tablo 4.7.1: Müfettişlerin ” Müfettişliğin Pozisyonuna ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu.....	250
Tablo 4.7.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Kariyer Basamaklarına(Eğitim Müfettiş Yardımcısı-Eğitim Müfettişi-Eğitim Başmüfettişi) Göre Gruplandırılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	254
Tablo 4.7.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	255
Tablo 4.7.4. İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	256
Tablo 4.7.5: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişleri İle Bakanlık Müfettişlerinin Aynı Özlük Haklarına Sahip Olmaları Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	257
Tablo 4.7.6: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin, Denetlediği Kişilerden Daha Üst Düzeyde Eğitim Görmeleri Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	258

Tablo 4.7.7: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	259
Tablo 4.7.8: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Kariyer Basamaklarına(Eğitim Müfettiş Yardımcısı-Eğitim Müfettişi-Eğitim Başmüfettişi) Göre Gruplandırılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	260
Tablo 4.7.9: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişi “ Unvanı Yerine Eğitim Müfettişi Unvanı Kullanılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	262
Tablo 4.7.10: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerden, Eğitim Sisteminin Geliştirilmesinde, Rehber Ve Kaynak Kişi Olarak Yararlanılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	263
Tablo 4.7.11: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	264
Tablo 4.8.1: Müfettişlerin ” Denetleme Sürecine ” İlişkin Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu	266
Tablo 4.8.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Teftiş Sonrası Yapılan Toplantıda, Eksikliklerden Ziyade, Güçlü Yönlerin Öne Çıkarılmasıyla İlgili Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	269

Tablo 4.8.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Teftiş Öncesi Teftişe Temel Oluşturacak Unsurlar Üzerinde Bilgi Toplanması İle İlgili Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	270
Tablo 4.8.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Kurum ve Personeli Değerlendirmede Çoklu Değerlendirme Araçlarının Kullanılması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	272
Tablo 4.8.5: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Tarihinin, İlgili Kuruma Teftiştten Önce Bildirilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	273
Tablo 4.8.6: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Kurum ve Personel Değerlendirmede Çoklu Değerlendirme Araçlarının Kullanılması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	274
Tablo 4.8.7: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Süresinin, Kurumun/Personelin İçinde Bulunduğu Sorunların Yoğunluğu İle İlgili Orantılı Olarak Ayarlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	275
Tablo 4.8.8: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Kuruma Ait Teftiş Raporunun, Velilere, Öğretmenlere Ve Diğer İlgililere Sunulması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	276
Tablo 4.8.9: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Tarihinin, İlgili Kuruma Teftiştten Önce Bildirilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	277

Tablo 4.8.10: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Süresinin, Kurumun/Personelin İçinde Bulunduğu Sorunların Yoğunluğu İle İlgili Orantılı Olarak Ayarlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	279
Tablo 4.8.11: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftişin, Kurumun Personel Sayısına Göre, Bireysel Ya da Grupla Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	280
Tablo 4.8.12: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Kuruma Ait Teftiş Raporunun, Velilere, Öğretmenlere Ve Diğer İlgililere Sunulması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	281
Tablo 4.8.13: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Ders Teftişlerinin Öğretmenlerle Birlikte Plânlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	282
Tablo 4.8.14: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Teftişin, Kurumun Personel Sayısına Göre, Bireysel Ya da Grupla Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	284
Tablo 4.9.1: Müfettişlerin ” Hizmet İçi Eğitime ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu.....	286
Tablo 4.9.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Hizmet İçi Eğitim İhtiyacını Belirleme Listesine Göre, Müfettişlere Hizmet İçi Eğitim Verilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	289

Tablo 4.9.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlere Yönelik Hizmet İçi Eğitimin, Müfettişlerle İlgili Olarak Yapılan Araştırma Sonuçlarına Göre Belirlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	290
Tablo 4.9.4: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlere Yönelik Hizmet İçi Eğitimin, Alanında Uzman Kişilerce Verilmesi, Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	291
Tablo 4.9.5: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlere Yönelik Hizmet İçi Eğitimin, Müfettişlerle İlgili Olarak Yapılan Araştırma Sonuçlarına Göre Belirlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	292
Tablo 4.9.6: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin, Mesleki Bilgi, Görgü Ve Uzmanlıklarını Geliştirmek İçin Yurt Dışına Gönderilmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları.....	293

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu ifade edilmiş, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlıları, sınırlılıkları belirtilmiş ve araştırma ile ilgili bazı terimlerin tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Küreselleşen dünyada herhangi bir ülkede meydana gelen değişim, diğer ülkeleri, örgütler, sosyal yaşantılar ve teknoloji gibi birçok açıdan hızlı bir biçimde etkilemektedir. Dünyadaki gelişmelerden olumlu yönde yararlanmak için, gelişmelerin yerinde ve zamanında takip edilip, her düzeyde stratejik bir plânlama yapılması gerekmektedir (DPT, 1995). Plânlama, toplumsal etkinliklere yol gösteren ve toplumsal değişimi denetlemeye yönelik bir çabadır ve bu çaba ile topluma ilişkin istenmeyen sonuçların gerçekleşmesi engellenmek istenirken, arzu edilen sonuçlara ulaşma desteklenmektedir (Hesapçıoğlu,2001, s.2). Böyle bir plânlama yapabilmek için de, dünyanın diğer yerlerinde olup bitenlerin sağlıklı olarak analiz edilmesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, başkalarının performans düzeylerini nasıl arttırdıklarını incelemek ve kullandıkları süreçleri anlamak, dışarıya bakmayı gerektirir. Bu şekilde kıyaslama, mükemmel performansın arkasındaki süreçleri açıklamaya yardım eder (Ensari, 2004,s.37). E. King (1975)'e göre eğitim örgütleri yaptığı bu karşılaştırmalar sonucunda, değişik deneyimler ve yaklaşımlarla eğitim alanında en doğru kararın verilmesine katkı sağlarlar. Eğitimciler, eğitim alanındaki kuramsal temellerin ve pratik uygulamaların değişik ülkelerde nasıl olduğu konusunda duyarlı hale gelirler. Böylece, alternatif eğitim yaklaşımları konusunda bilgi sahibi olunur. Yine karşılaştırmalı eğitim, toplumsal ve çok farklı politikalarda var olan eğitsel güçlük ve sorunları bilmeye ve belirlemeye de yardım eder (Türkoğlu,1998,s.18). Ayrıca, şu anda nereden olduğumuz ve gelecekte nerede olabileceğimiz hakkında bilgi verir. Böylece, H. J. Noah (1984)'ın da belirttiği gibi, problemlerin yalnız bize özgü olmadığını görür, benzer problemleri çözmede diğer ülkelerin tecrübelerinden yararlanır. Karşılaştırmalı eğitimle elde edilen münferit bilgiler, daha geniş kapsamda genel teorilerin üretilmesine zemin hazırlar

(Erdoğan,1998,s.14). Böylece, eğitimin birçok alanında bu işle uğraşan insanlara yol gösterici olur Ülkelerin kendilerinde olmayan kaynakları diğer ülkelerle işbirliğine giderek sağlaması, bölgesel bütünleşmelerin oluşmasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye, gelişimlerini tamamlamış ve güçlü bir birlik haline gelmiş Avrupa Birliği Ülkeleri'nin içinde yer almak isteyen bir ülkedir. Ancak, Avrupa Birliğine üye olmak için de bazı süreçlerin yaşanması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde, Türkiye'den ekonomi, sanayi, ticaret, politika, güvenlik, adalet, sağlık ve eğitim gibi birçok alanda Avrupa Birliği kriterlerine uyum sağlaması beklenmektedir.

Avrupa Birliği Ülkeleri'nin ve Türkiye'nin genel eğitim yapısına bakıldığında belirgin farklılıkların olduğu göze çarpmaktadır. Genel olarak Avrupa Birliği Ülkeleri incelendiğinde bu ülkelerin eğitim sistemlerinin merkezî, yerel, bölgesel ve hem merkezî hem de yerel düzeyde örgütlendikleri görülür. Eğitimin yönetiminin merkezî olduğu ülkeler (Fransa ve İtalya), yerel ve bölgesel ağırlıklı olan ülkeler (Almanya, İngiltere, Belçika, İrlanda, İspanya ve İsveç) ve hem merkezî hem de yerel düzeydeki ülkeler (Finlandiya, Hollanda, Portekiz ve Avusturya) olarak sıralamak mümkündür. Türkiye'de ise eğitimin genel yapısı merkezî bir şekilde örgütlenmiştir.

Avrupa Birliği Ülkeleri'nde eğitimin genel yapısı ve yönetiminin merkezî ağırlıklı olduğu ülke sayısı çok sınırlıdır. Bu ülkeler bile artık merkezî yapıdan uzaklaşmaya başlamışlardır. Türkiye'de eğitimin yapısı ve yönetimi hâlâ merkezî oluşundan dolayı, Avrupa Birliği Ülkeleri'nden farklılaştığı görülür. Bu farklılıklardan bir bölümünün de eğitimin teftişi ve değerlendirme sisteminde olduğu görülmektedir.

Eğitimin teftişi ve değerlendirilmesi konusundaki farklılığı, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi, teftiş sisteminin yapısı, müfettişlerin çalışma koşulları, müfettişlerin sorumluluk alanları, müfettişliğin eğitim politikasındaki rolü, müfettişliğin pozisyonu, denetleme süreci ve müfettişlerin hizmet içi eğitim alanlarında görmek mümkündür.

Avrupa Birliği Ülkeleri'nde, eğitimin teftişi açısından genel eğilim, eğitimin teftişiyle görevlendirilen birimleri bağımsız duruma getirmek, hiç olmazsa eğitim yönetiminin en yetkili birimine doğrudan bağlamaktır (Başaran ve diğerleri,2003,s.160). Bu anlamda birliğe üye bazı ülkelerin denetim yapılarına bakıldığında, zaten bu durum görülmektedir.

Fransa'da, Genel Teftiş Kurulu sistemi değerlendirir, denetim sonucunu, önerilerini içeren raporunu Millî Eğitim Bakanlığı'na verir. Millî Eğitim Genel Müfettişleri Kurulu'da bir bütün olarak eğitim sistemini değerlendirir. Yönetim Genel Müfettişleri Kurulu Millî Eğitim Bakanlığı'nın amaçlarının gerçekleştirilmesinden sorumludur. Bölgesel ve Bölüm Müfettişleri, Genel Müfettişlerle bağlantılı olarak çalışırlar. İlköğretim okullarından ve öğretmenlerden sorumlu bulunan bölgesel müfettişler ile bölüm müfettişleri yerel yöneticilerle değil, genel müfettişlerle bağlantı kurarlar (Yıldızlar ve diğerleri, 2003, s.233).

Hollanda'da teftiş işlevini, Anayasanın 23. maddesi gereği, Eğitim Teftiş Kurulu yerine getirir. Eğitim-Kültür ve Bilim Bakanı, bu kurulun çalışmaları hakkında yasama organına bilgi verir, yıllık çalışma raporlarını değerlendirir. Kurul, bağımsızdır

Avusturya'da eğitimin yönetimine ilişkin yetki ve sorumluluk, merkezî devlet ile federasyonlar arasında bölüşülmüştür. Bu yetki ve sorumluluk bölüşümünün doğal sonucu olarak, eyaletlerde bölge ya da il okul kurulları oluşturulmuştur. Zorunlu eğitim aşamasında alan denetimi ile görevli olanlar eyalet, ötekiler il denetmenidir.

Portekiz'de Teftiş Kurulu, tüm eğitim kurumlarının eğitim, denetim ve gözetiminden sorumludur. Merkezî otorite yetkisine sahiptirler. Bölge temsilcilikleri vardır. Temsilciler, Genel Müfettişe karşı sorumludurlar.

İngiltere'de okulların denetiminden Her Majestelerinin Başmüfettişi sorumludur. Başmüfettişin birimi İngiltere'de Eğitimde Standartlar Dairesi olarak tanınır. Değişik görevleri bulunan müfettişler (profesyonel müfettişlerle eğitim, yönetim ve alan müfettişleri, meslekten olmayan müfettişler) başmüfettişliğe bağlıdır.

İncelenen ülkelere bakıldığında, birörnekliği yakalamanın oldukça zor olduğu söylenebilir. Ama yine de ortak noktalar bulunabilir (Oğuzkan, 2003,s.47). Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin teftiş sistemlerinin oluşturulmasında, bir takım ilkelere uyulduğu görülmektedir. Türkiye'de denetim sisteminin oluşturulmasında ise, bu ilkelere uyulduğunu söylemek zordur (Başaran ve diğerleri,2003,s.162). Türkiye'deki teftiş sisteminin yapısı, Fransa'daki teftiş sistemine benzediği söylenebilirse de, dikkatlice incelendiğinde büyük temel farklılıkların bulunduğu göze çarpmaktadır

Avrupa Birliği'ne üye olmaya çalışan Türkiye'nin, var olan eğitim sistemi içerisinde sürdürdüğü eğitimin denetimi ve değerlendirmesi yaklaşımıyla, ülke

kalkınmasına, topluma ve bireylere istenilen düzeyde katkı sağladığını söylemek zordur. Gelişmiş ülke düzeyinde olan Avrupa Birliği Ülkeleri'nin eğitim teftişi sistemini ortaya koyarak, bu sistemin kendi içinde nasıl işletildiğini anlamak ve Türkiye'nin de bu sistemi kendi iç dinamiklerini de hesaba katarak, teftiş sistemine uyarlaması gerekmektedir. Ancak bu şekilde Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan eğitim denetimi sistemi ile Türk eğitim denetim sistemi uyumlaştırılabilir.

Bu nedenle, Avrupa Birliği'ne üye bazı ülkelerin teftiş sistemleri ile Türk Millî Eğitim teftiş sistemi incelenerek, bu ülkelerde, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesinin nasıl yapıldığı, teftiş sisteminin yapısının ne olduğu ve nasıl işlediği, müfettişlerin çalışma koşullarının nasıl olduğu, müfettişlerin sorumluluk alanlarını nelerin oluşturduğu, müfettişliğin eğitim politikasındaki rolünün ne olduğu, müfettişliğin pozisyonunun ne olduğu, denetleme sürecinin nasıl işlediği ve müfettişlerin hizmet içi eğitimlerinin nasıl düzenlendiği ve uygulandığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Ayrıca bu çalışmayla, Türkiye'deki teftiş sisteminin çağdaş ölçütlere uygun bir şekilde yapılanması ve işlemesi için, yapılması gereken yenilenme çalışmalarının neler olduğu, bu konuda İlköğretim Müfettişlerinin de görüşleri alınarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Problem Cümlesi

Avrupa Birliğine uyum sürecinde, bazı Avrupa Birliği Ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Türkiye'deki Millî Eğitim Bakanlığı teftiş sistemi nasıl gerçekleşmektedir ve ilköğretim müfettişlerinin teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacına ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

İlköğretim müfettişlerinin görüşlerine göre:

1-Müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmelerine yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

2-Teftiş sisteminin yapısına yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

3-Müfettişlerin çalışma koşullarına yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

4-Müfettişlerin sorumluluk alanlarına yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

5-Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolüne yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

6-Müfettişliğin pozisyonuna yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

7-Denetleme sürecine yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

8-Hizmet içi eğitime yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?

Ve

Her alt probleme ilişkin, ilköğretim müfettişlerinin görüşleri arasında, cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, ödül durumuna ve aldıkları hizmet içi eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar var mıdır?

Ayrıca,

Her alt probleme ilişki yenilenme gerekli midir? Neden? Ve hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Sorularının karşılığı aranmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri teftiş uygulamaları ile Türkiye'deki teftiş uygulamaları karşılaştırıldığında daha ne tür yenilenmelerin yapılması gerektiğini belirlemek ve ilköğretim müfettişlerinin görüşlerine göre, teftiş sisteminde müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi, teftiş sisteminin yapısı, müfettişlerin çalışma koşulları, müfettişlerin sorumluluk alanları, müfettişliğin eğitim politikasındaki rolü, müfettişliğin pozisyonu, denetleme süreci ve müfettişlerin hizmet içi eğitim durumlarına ilişkin olarak, teftiş sisteminde yenilenme ihtiyacını ortaya çıkarmak ve bu konuda yapılması gerekenleri ilgililere önermektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çağımızda, örgütlerin kendi iç dinamiklerini tanıması kadar, diğer örgütlerin iç dinamiklerini tanıması da önemlidir. Yalnız kendine dönük ve çevreye kapalı örgütlerin sağlıklı ve uzun ömürlü olması çok zor görünmektedir.

Bu amaçla araştırma, bazı Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin ve Türkiye'nin eğitim teftiş sisteminin genel hatlarıyla tanınması ve belirtilen ülkelerin eğitim teftiş sistemlerine ilişkin karşılaştırmalar yapılması, buna bağlı olarak yenilenme yapılması gereken alanların belirlenmesi ve müfettiş görüşlerine göre, teftiş sisteminde hangi alanlarda daha çok yenilenmeye ihtiyaç duyulduğunun belirlenmesi, bu alanlarda bundan sonra yapılacak çalışmalara ve eğitim teftişi alanına katkı sağlaması açısından önemlidir.

Ayrıca araştırma sonucunda elde edilecek olan bulguların, eğitim teftişi konusunda yapılacak yeni araştırmalara da ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4 Sayıtlar

1-Araştırmaya katılan denekler, bu araştırmanın veri toplama aracında yer alan sorulara samimî bir şekilde yanıt vermişlerdir.

2-Örnekleme dâhil edilen denekler, evrendeki elemanlardan önemli ölçüde farklılaşmamaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

1-Araştırmanın nicel verileri, 2007–2008 eğitim öğretim yılında İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapan 311 müfettişin, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi, teftiş sisteminin yapısı, müfettişlerin çalışma koşulları, müfettişlerin sorumluluk alanları, müfettişliğin eğitim politikasındaki rolü, müfettişliğin pozisyonu, denetleme süreci ve müfettişlerin hizmet içi eğitimi konularında yapılması düşünülen yenilenmeye ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

2- Bu araştırmanın nitel verileri, Ankara, İzmir, Konya, Burdur, Adıyaman, Elazığ, Adapazarı, Kırklareli, Kütahya ve Gümüşhane'de görev yapan 20 ilköğretim müfettişinin, teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacına ilişkin olarak düzenlenen görüşme sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

3- Araştırma Avrupa Birliğine Üye 5 ülkenin teftiş sistemi ile Türk Millî Eğitim teftiş sisteminin karşılaştırmasıyla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar ve Kısaltmalar

Avrupa Birliği: Avrupa Birliği ilk olarak, 1957 yılında Belçika, Almanya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya tarafından Roma Antlaşması'nın imzalanmasıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu adı altında kurulmuş topluluktur. Bu topluluğun temelini, II. Dünya Savaşı sonrasında sanayi açısından özellikle önem kazanan iki temel hammadde olan kömür ve çelik sektörünü güçlendirmek amacıyla 1951'de kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu oluşturmaktadır (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, <http://www.deltur.cec.eu.int/> Ekim 2006). Avrupa Birliği, Avrupa Topluluğu (AT), Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) gibi topluluklardan meydana gelmiştir.

Avrupa Topluluğu adı 1992 tarihinde Maastricht Anlaşması ile Avrupa Birliği olarak adlandırılmıştır (AB, Sağlık ve Sağlık Politikaları, <http://www.absaglik.com/abgenel.htm#how/> Ekim 2006). Avrupa Birliği, dünyada benzeri olmayan kurumsal bir sistemdir.

Avrupa Birliği'ni oluşturan temel değerler, kalıcı barışın sağlanması, birlik, eşitlik, özgürlük, güvenlik ve dayanışmadır. Avrupa Birliği'nin amaçları özgürlük ve demokrasi ilkelerini korumak ve tüm üyeler tarafından insan haklarına saygı ve temel haklar ile birlikte hukukun üstünlüğü kuralının uygulanmasını sağlamaktır (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, <http://www.deltur.cec.eu.int/default/> Ekim 2006).

Eurydice (Avrupa Topluluğu Eğitim Bilgi Ağı): 1980 yılından itibaren uygulanmaya başlayan Avrupa Topluluğu Eğitim Bilgi Ağı Eurydice, farklı eğitim sistemlerine sahip ülkeler arasında, mevcut farklı eğitim uygulamaları hakkında karşılıklı bilgi alış verişine hizmet etmekte, bilgilendirmenin yanı sıra, eğitim konusuna yönelik geziler ve burslar konusunda da yardım amaçlı çalışmalar yapmaktadır. Brüksel'de bir Avrupa Biriminden koordine edilen, ulusal birimleri içeren Eurydice bilgi ağı, katılımcı ülkelerdeki eğitim sistemleri hakkındaki bilginin yayılması ve bir

merkezde toplanması için tasarlanmıştır. Eurydice A.B. üye ülkeler arasında eğitim alanında işbirliğini, bilgi değişimini geliştirmek, gerek ulusal gerek AB. bazında eğitime ilişkin girişimleri ve politikaları düzenlemede yardımcı olmak gibi amaçları düzenlemiştir (Kihtir, 2003, s. 204)

Eğitim Denetimi: Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesi ve öğrenmeyi daha etkili kılmak amacıyla okulun işleyişinin, önceden belirlenmiş amaçlara ne ölçüde uygun olduğunun ve amaçlara ulaşılma düzeyinin belirlenmesi ve bu yolla okulun öğretme sürecini doğrudan etkileyecek biçimde düzenlenmesidir (Demirtaş ve Güneş, 2002, s. 48).

Denetim Sistemi: Eğitim sisteminin geliştirilmesi ve yenileştirilmesi için öncelikle sistemin aksayan yönleri hakkında sağlıklı dönüt alınmasına ve uygulayıcı olarak öğretmen ve yöneticilere etkin bir rehberlik yapacak süreç olarak tanımlanır.

Denetim Süreci: Yapılacak olan denetimin plânlamasıyla başlayıp, durum saptama, saptanan durumun değerlendirmesini yapma ve duruma bağlı olarak geliştirme çalışmalarını içine alan süreyi kapsar.

İlköğretim Müfettişi: İlköğretim düzeyinde eğitim ve öğretimin, ilgili yasalar ve öğretim programında belirtilen amaç ilke ve kurallara göre yürütülüp yürütülmediğini kontrol etmekle ve personelin gelişimine katkı sağlamakla görevli kişiye denir.

Hizmet İçi Eğitim: Kamu ve özel kuruluş görevlilerinin hizmete yatkınlıklarını sağlamak, verimliliklerini arttırmak ve gelecekteki görevlere hazırlanmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen ve kurumların çalışmalarını etkileyen eğitimidir (Fidan ve Erden,1991,s.232). Sistemin daha etkili çalışması ve iş görenlerin kendilerini yetiştirme gereksinimlerinin karşılanabilmesi için düzenlenen eğitim etkinliği olarak da tanımlamak mümkündür.

1.7 Kısaltmalar

EURYDICE	(Avrupa Topluluğu Eğitim Bilgi Ağı)
HMI	(Her Majesty's Inspectors= Majestelerin Müfettişi = Kraliyet Müfettişi)
OFSTED	(Office for Standards in Education = Eğitim Standartları Dairesi)
IGEN	(Inspection General de l'Education Nationale =Millî Eğitim Genel Müfettişi)
IPR-IA	(Inspecteur Pedagogique Regional= Bölge Eğitim Müfettişi)
IEN	(Inspecteur de l'Education National= Millî Eğitim Müfettişi)
LSI	(Landesschulinspektoren=Bölge Okul Müfettişi)
BSI	(Bezirksschulinspektoren=İl Okul Müfettişi)
FI	(Fachinspektoren=Konu Müfettişi)
IGE	(Inspecção Geral da Educação= Genel Eğitim Teftiş Kurulu)
IGAEN	(Inspection General de l'Administration de l'Education Nationale =Eğitim Yönetimi Genel Müfettişliği)
SICI	(Standing International Conference of Inspectorates= Avrupa Birliği Ulusal ve Bölgesel Teftiş Kurulları Örgütü)
LEA	(Local Education Authorities = Yerel Eğitim Yetkilileri)
Rgl	(Registered Inspector=Düzenleyici müfettiş)
IPR-IA ve IEN	(Inspecteur Pedagogique Regional and Inspecteur de l'Education National =Bölgesel Seviyedeki Denetim Toplulukları)
HMCI	(Her Majesty's Chief Inspector= Majestelerin Başmüfettişi = Kraliyet Başmüfettişi)
ETI	(=Eğitim ve Öğrenim Denetimi)
TST	(Regulier Schooltoezicht = Olağan Okul Denetimi)

BÖLÜM II

2. KURAMSAL TEMEL

2.1 Teftiş Sürecinin Tarihi Gelişimi

Eğitimde teftiş anlayışı, yönetime ilişkin yaklaşım ve kuramlara uygun bir değişim ve gelişim göstermiştir. Yönetim kuramının ortaya koyduğu ilkelere, varsayımlara ve yaklaşımlara göre, teftişe bakış açıları da birbirinden farklılaşmıştır (Aydın, 2005, s.3). Eğitimin teftişi, hangi grupların teftiş işlemine katılacağı ve yetkilerin ne şekilde sınırlanacağı konusunda alınacak karara bağlıdır. Eğitimi kimlerin denetlemesi ve yönetmesi gerektiği sorusuna, bir halkın tarihi ve felsefesine göre farklı cevaplar verilir (Cramer ve Browne,1974,s.24). Eğitim, her millet için çok önemli olduğundan, onu denetlemek ve yönetmek üzere, bir sistemin kurulması gerekliliği duyulmuştur.

J. F. Cramer ve G. S. Browne (1974)'e göre, tarihi açıdan teftiş araçlarını, doğrudan doğruya teftiş araçları ve dolaylı teftiş araçları olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Doğrudan doğruya teftiş araçları olarak, eğitimin dini gruplar, meslekî dernekler, mahallî kuruluşlar, bir siyasî parti ve devlet tarafından denetlenmesidir. Dolaylı teftiş araçları olarak, değerler sistemi, vergi mükellefleri, baskı grupları ve sınavlar ele alınmıştır. Burada hemen belirtilmesi gereken hususun, devletin teftişe diğer kurumlardan çok daha sonra katılmış olmasıdır. Teftiş, tüm sistemlerde bir alt sistem ve yönetim süreçlerinde bir öge olarak yer almaktadır. Bu anlamda teftiş, özellikle ilk kamu kuruluşlarının örgütlendirildiği, yönetim süreçlerinin uygulanmaya konulduğu zaman başlamıştır denilebilir (Taymaz, 1993, s.11). Örgütler, kuruluş ilkelerine uygun teftiş sistemlerini de oluşturmuşlardır. Dolayısıyla, teftiş ilkelerinde birlik sağlansa bile, süreçlerde değişikliğin yaşanması doğal bir olgudur. Bunun sonucu olarak da teftiş uygulamaları, ülkeler arasında farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada tarihi açıdan teftişe önce genel bir bakış yapılacaktır ve sonra da Türkiye'deki tarihî gelişimi kısaca incelenecektir.

Tablo 2.1.1: Teftişin Dünyada Tarihsel Gelişimindeki Önemli Dönemler

Dönem	Denetleme Şekli	Amaç	Sorumlular
1620–1850	Kontrol	Kuralları ve yetersizlikleri kontrol	Aileler, vatandaş komiteleri, cemiyetler
1850–1910	Eğitimsel gelişimi sağlama, kontrol	Kuralları denetleme, öğretmenlerin gelişimine yardımcı olma	Yöneticiler, okul müdürleri
1910–1930	Bilimsel, bürokratik	Öğretimin ve etkililiğinin artırılması	Denetleyici okul müdürleri, okul müdürleri, genel ve özel merkez ofisi denetmenleri, yöneticiler
1930–1950	İnsan ilişkileri, demokratik	Öğretimin geliştirilmesi	Okul müdürleri, merkezî ofis denetmenleri
1950–1970	Bürokratik, bilimsel, kliniksel, insan ilişkileri, insan kaynakları, demokratik	Öğretimin geliştirilmesi	Okul müdürleri, merkezî ofis denetmenleri, okul temelli denetmenler
1975–1985	Bilimsel, kliniksel, insan kaynakları, işbirlikçi, koç, akran, sanatsal, yorumsamacı	Öğretimin geliştirilmesi, öğretmen memnuniyetini artırma, öğrencilerin sınıf olayları anlayışını genişletme	Okul müdürleri, merkezî ofis denetmenleri, okul temelli denetmenler, koç, mentor, meslektaş
1985-...	Bilimsel, kliniksel, insan ilişkileri, insan kaynakları, işbirlikçi, şef, sanatsal, yorumsamacı, kültürel olarak yanıt veren, ekolojik	Öğretimi geliştirme, öğretmen memnuniyetini artırma, öğrenen topluluklar oluşturma, öğrencilerin sınıf olayları anlayışını genişletme, sınıfta kültürel ve dinsel tutumları analiz etme	Okul temelli denetmenler, koç, müdürler, merkezî ofis denetmenleri

Kaynak: Media, [http:// media. wiley. com](http://media.wiley.com) /Eylül 2006, Roles Of The School

Supervisor (s.5)'den uyarlanmıştır.

Teftiş, 1900'lerden önce, sadece yönetsel nitelikte uygulanıyor ve öğretmenler yönetim tarafından kontrol edilen birer memur sayılıyordu. 20. yüzyılın başında teftiş, uzman eğitimciler tarafından yapılmaya başlandı. Çünkü yeni konular uzman denetçilerin yetiştirilmesini gerektiriyordu. 1920–1930 arasında teftiş süreci bilimsel bir nitelik kazandı. Teftişin görevi, eğitimin amaç ve süreçlerini bulmak ve bunları öğretmenler aracıyla uygulamaktır (Bursalıoğlu, 1987, s.187). Bu dönemde, deneysel araştırmaya önem veren bilimsel yöntemin etkisiyle, müfettişler öğretmen davranışı ve bunun öğrenci performansı üzerindeki etkisini kontrol etme çabasına girmişlerdir. 1920'ler boyunca ve 1930'lara doğru, eğitim teftişi özellikle araştırmacıların ilgi alanı olmuştur (Alfonso, Firth ve Neville, 1981,29–31:aktaran: Oktay, 1999,s. 31). 1930–1940 arasında teftiş, demokratik insan ilişkileri açısından uygulandı. Öğretmenleri eyleme geçirebilmek için, onların duygu ve heyecanlarını dikkate almak gerektiği anlaşıldı. 1940'dan sonra, teftişte, mantık ve pratik zekâ yöntemlerinden yararlanıldı (Bursalıoğlu, 1987, s.187). Aynı zamanda bu dönem, teftişte yaratıcılık ve arınma dönemi olmuş ve teftişte katılımcı, demokratik yaklaşımlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, hizmet içi eğitime ve insan ilişkilerine önem verilmiştir.

Teftişte önceleri, “okul müfettişi ” olarak atanmış meslekten olmayan kişilere okul ziyareti, araç gereçlerin kontrolü, öğrencilerin bilgilerini ölçme gibi sorumluluklar verilmiştir. Daha sonraları denetmenin bir uzman olması ve öğretmenlere yardım etmesi gerektiği düşüncesi gelişmeye başlamıştır (Haris, 1963:aktaran: Soylu,2003, s.18–19). Böylece, eğitim öğretimin gelişmesinden sadece öğretmenin sorumlu tutulması anlayışı, yerini, içinde müfettişinde bulunduğu birçok değişkenin sorumlu tutulması anlayışına bırakmıştır.

S. Tracy (1995: s. 320–324) teftiş uygulamalarının gelişim evrelerini yedi basamakta incelemiştir.

Tablo 2.1.2: Teftişin Tarihsel Evrelerinin Çözümlemesi

Tarihî Evre	Amaç	Odak	Varsayımlar	Beceriler	Personel
Toplumsal sorumluluk	Destek ve değerlendirme	-Eğitim ve öğretimin yönetimi	-Müfettişin sınıfa müdahaleye hakkı vardır. -Öğretmen, toplumun bir hizmetkârıdır. -Toplum etkililik kıstasını belirler.	-Toplum değer ve kuralları bilgisi	- Kasaba önderliği, özellikle ruhban sınıfı
Profesyonelleşme	Destek ve değerlendirme	-Kaliteyi ve eğitim metodunu geliştirme	-devlet okullarının ilkeleri ışığında iyi öğretim - Profesyonel eğitim -Grup içinde öğretmen eğitimi	- Ders konusu ve bilgisi - Öğretim becerileri	- Eğitim müdürleri, okul müdürleri, normal okul öğretim üyeleri
Bilimsel	Destek ve değerlendirme	-İstenilen sonuçların elde edilmesi (Öğrenci gelişimi)	-Eğitimin kalitesini yargılamaya temel oluşturacak araştırma ve ölçüm -Müfettiş en iyisini bilir	-Konu bilgisi - Bilimsel öğretim bilgisi - Sınıf davranışlarını ölçme bilgisi	-Uzmanlar ve okul müdürleri
İnsan ilişkileri	Destek ve değerlendirme	-Öğretmenin kişisel tatmini ile eğitimin geliştirilmesi	-Öğretmenler destekleyici çevre olduğunda üreticidir -Paylaşılmış bir sorumluluğun geliştirilmesinde liderlik	- İnsan ilişkileri bilgisi	-Teftiş danışmanları -Yöneticiler
İkinci dalga bilimsel	Destek ve değerlendirme	-İstenen sonuçları elde etme	-Etkili eğitimi tanımlamak için araştırma ve ölçüm anahtar araçtır -Performansın standartları belirlenebilir	- Sistemli bilgi toplama - Davranışsal amaçları yazma	-Müfettişler - yöneticiler

İkinci dalga insan ilişkileri	Destek	-Öğretimi karşılıklı olarak çözümleme, böylelikle eğitimsel sorunları çözme, -Öğretmenlerin profesyonelce geliştirilmesi	-Yardım döngüsüyle eğitimin geliştirilmesi -Davranışsal kalıplar öğretme bir anlayış katar -Etkili teftiş için olumlu öğretmen-müfettiş ilişkileri önemlidir	-Bilgi toplama -Geri bildirim -İnsan ilişkileri	-Müfettiş, öğretmen
İnsanî gelişim	Destek ve değerlendirme	-Öğretmen gelişimini destekleyerek öğretmen ve okul verimliliğini artırma	-Tek bir teftiş modeli her bir öğretmen ve okula uymaz - Öğretmen gelişimi örgütsel verimlilikle ilişkilidir	- Geniş alanda gözlemleme ve geri bildirim becerileri - Yetişkin öğrenmesi ve gelişimi bilgisi	- Müfettiş - Yönetici - meslektaş

Kaynak: Tracy, S. How Historical Concepts of Supervision Relate to Supervisory Practices Today, (1995, s. 322) den uyarlanmıştır.

a) Toplumsal Sorumluluk Evresi: Okulların teftiş sorumluluğu toplumların liderlerine aitti. Toplum liderleri (yönetici rolüne sahip kişiler), öğretmenleri işe aldıklarından, onların performansı konusunda da söz hakkına sahiptiler. Sömürge dönemindeki teftiş, toplum ziyaret heyetlerinin okulları ziyaret etmesinden ibaretti ki, bu, ilk sınıf teftiş biçimiydi. Bu dönemdeki teftişin amacı, sadece öğretmenlerin performansının değerlendirilmesini içerirdi.

b) Profesyonelleşme Evresi: Eğitim işi, uzman olmayan insanlar tarafından idare edilemeyecek kadar karmaşık hale geldiğinden, öğretimin geliştirilmesi ve öğretmenlerin yetiştirilmesi için, profesyonel eğitimcilere ihtiyaç duyuldu.

c) Bilimsel Evre: 1900'lerden 1920'lere kadar iş idaresindeki kontrol, ölçülebilirlik ve etkililik gibi bilimsel prensiplerin, öğretimin teftişine transfer edilmesi, bu döneme damgasını vurmuştur (Tracy,1995, s.323). Ayrıca, bu dönemde teftişin odak noktası, insan doğası, davranış ve ilişkilerini önemsemeyen, öğretmenin kişisel ve mesleki hataları idi (Yalçınkaya,1992, s.32).

d) İnsan İlişkileri Evresi: 1930'lar ve 1940'ların başlarında örgütsel amaçlara ulaşmaya odaklanan bilimsel perspektiften, örgüt çalışanlarına odaklanan insan ilişkileri

perspektifine bir yönelim oldu. Bu evrede teftişin temel amacı, öğretmene destek vermektir.

e) İkinci Dalga Bilimsel Evre: İnsan ilişkilerine vurgu 1930, 1940 ve 1950'lere kadar sürdü. 1940'ların sonundan 1960'ların başına kadar süren bu evre aslında tamamıyla farklı bir evrenin başlangıcı olmaktan çok, birinci dalga bilimsel evrenin devamını temsil eder.

f) İkinci Dalga İnsan İlişkileri Evresi: Bu evrenin temel amacı, öğretmenin performansını, müfettiş ve öğretmen beraber analiz ederek, öğretmene hizmet esnasında destek vermektir.

g) İnsani Gelişim Evresi: Bu evre, örgütün verimlilik ihtiyacı ile öğretmenin kişisel ihtiyaçlarını birleştirir. Sınıf gözlemi ve yüz yüze etkileşim bu evredeki saygı unsuru olmuştur.

20. yüzyılın ilk çeyreğinde, eğitim çarpıcı bir biçimde gelişti. Okulların karmaşıklığı ve boyutunun büyüdüğü kadar, büyük idarî uzmanlaşmada kolayca belirginleşti. Müfettişler bu dönemin başlarında saygınlık ve yetki kazandılar (Sullivan ve Glanz, 2000,s. 9).

Teftiş tarihi süreç açısından bakıldığında, Türkiye’de de, dünyadaki uygulamalara paralel bir süreç izlendiği söylenebilir. Literatüre bakıldığında, Türkiye’de eğitim alanında teftiş hizmetinin ne zaman başladığı, müfettiş ve bu anlamı veren kavramların ilk defa ne zaman kullanıldığı kesin olarak bilinmemekte, bu konuda yaklaşık tarihler verilmektedir.

Osmanlılardan daha da ileri gidildiğinde, Abbasi devrinde müfettişlik anlamına gelen “müşrif” kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. O zaman yüksek makamlara Divan denilmekteydi ve Divanlar arasında bir de “eşref” dairesi bulunurdu ki, işte bu daire teftiş işine bakardı. Bu daire Büyük Selçuklu döneminde de görülmektedir (Dolay,1956, s.11). Daha sonraları Osmanlı Devleti’nde teftiş hizmetlerinin verildiği ve bu işi yapanlara da, “mün” denildiği bilinmektedir. Burada müfettişlik, eğitim öğretim ve yönetim işleri ile uğraşanlara yol gösterecek, rehberlik edecek bir memuriyet olarak düşünülmüştür.

Osmanlılarda teftiş hizmetinin ilk defa 1838 tarihinde, mahalle mekteplerindeki öğretmenlerin meslekî yeteneklerini tespit etmek amacıyla, tesis edilmiş olduğu söylenebilir (Su,1974,s.2). II. Mahmut zamanında genel eğitim hizmeti görmek için,

Rüştiye okulları açıldığı zaman, teftişe gerek duyulmuş, Rüştiye ve Sibyan okullarını denetlemek için muin adı verilen müfettişler tayin edilmiştir (Su,1974,s.3). 1862 tarihine kadar muin ve müfettiş kelimeleri birlikte kullanılırken, bu tarihten sonra, muin sözcüğü bırakılıp, müfettiş sözcüğü kullanılır olmuştur.

Tanzimat dönemine kadar ilköğretim ve bakanlık müfettişliği yan yana görev yaparken, bu dönemden sonra, Bakanlık müfettişleri Bakanlığa, ilköğretim müfettişleri de valiliğe bağlı duruma getirilmiştir. Böylece eğitim hayatımızdaki yerini alan teftiş sistemi, Tanzimat dönemlerinde, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği olarak ikili bir yapı meydana getirmiştir.

1881–1886 arasında illerde Maarif Müdürlükleri kurulmaya başladıktan sonra, tayin edilen maarif müdürlerinin yanlarına bir de müfettiş atandı. Bu olgu, örgütte yönetim ile denetimin başlangıçta birlikte düşünüldüğünü göstermektedir (Binbaşioğlu, 2005, s.65).

İlk defa, 1869 tarihli, Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’nde, teftişin bir yönetim süreci olduğu ve taşrada öğretim işlerinin teftiş yolu ile izlenip, denetlenmesinin de resmi görevlilerin sürekli sorumluluğuna bırakıldığı belirtilmiştir.

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile merkezî teşkilâtta ziyade, taşra teşkilâtı (örgütü) alanında yenilikler yapılmıştır (Öztürk,1996,s.40). 1911’de Maarif Nezareti Merkez Teşkilâtını gösteren Nizamnamede, merkez hizmetleri, idarî ve teftiş olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Dolay, 1956, s.13).

1913 yılında çıkan Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkati (Geçici İlköğretim Yasası) ile ilköğretim müfettişliği kurulmuştur. Bunu 1914 yılında Maarif-i Umumiye Teşkilat Nizamnamesi (Genel Eğitim Örgütü Tüzüğü) ile Bakanlık müfettişliği izlemiştir (Binbaşioğlu, 2005,s.65). Bakanlık müfettişliği ilköğretim müfettişliğinden sonra oluşturulmuş bir kurumdur.

İkinci Meşrutiyetin ilan edildiği 1908 tarihinden itibaren bütün teftiş hizmetlerinin genel olarak Memurin-i Teftiş Dairesi altında bir bütünlüğe kavuşturulması çalışmalarının başladığı görülmektedir. 1 Ekim 1923 yılına kadar teftiş makamı müdürlük iken, bu tarihte “Maarif Vekâleti Heyet-i Teftişîye Riyaseti”olarak adlandırılıp, “Başkanlık” haline getirilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra, okullaşma hızına paralel olarak, teftiş hizmetlerine daha fazla önem verildiği görülmektedir. Bu dönemde ilk kez 1925 yılında Konya’da “Maarif Müfettişleri Kongresi” toplanmış ve

toplantıda “ Maarif Müfettişleri Umumiyelerinin Hukuk Selahiyet ve Vazifelerine Dair Talimat” hazırlanmıştır. 1933 yılında, bir kanun değişikliği ile teftiş kurulunun oluşturulması ve görevleri belirlenmiştir (Öz, 2003,s.3–6). 198 maddeden oluşan bu tüzüğün eğitim tarihi açısından önemi, eğitimde sistemleştirme ve yasalaştırma hareketini başlatmış olmasındandır. Fransız Eğitim sistemi örnek alınarak hazırlanmış olan bu nizamname ile teftiş hizmeti, Bakanlığın resmi ve yasal görevleri arasına girmiştir.

Teftiş uygulamaları tarihi süreç içinde incelendiğinde, bilimsel teftiş yaklaşımı, demokratik insan ilişkileri yaklaşımı ve çağdaş teftiş yaklaşımlarının uygulandığı görülmektedir.

2.2 Teftiş Kavramı

Kökene Latince’ye dayanan 'supervisor' (müfettiş) kelimesi incelemek anlamına gelir. Orijinal olarak, bir grup zanaatkârın denetleyicisi anlamında kullanılırdı. Müfettiş kavramının diğer bir kaynağı da, halat çekiciler ya da hendek kazıcılarından oluşan bir grubun başındaki ustadır (Media,<http://media.wiley.com/Ocak> 2007). Latince “specere” bakmak, in-specere içine bakmak, yakından incelemek, resmen araştırmak ve soruşturmak anlamlarına gelmektedir (Kenger, [http:// www. ydk.gov. tr/](http://www.ydk.gov.tr/) Şubat 2007). Eğitim açısından bakıldığında denetim, eğitim faaliyetlerinin düzenli işlenmesini ve gelişmesini sağlama olarak ele alınabilir.

Teftişi, S. Sullivan ve J. Glanz (2000, s. 24), öğretimi geliştirmek ve öğrenci başarısını arttırmak amacıyla, öğretmenleri eğitim zeminine dâhil etme süreci olarak; H. Taymaz (1993, s.23), kurumda çalışan personelin görevlerini yapma şekillerini gözlemek, hataları ve eksikleri ortaya koymak, bunları düzeltmeleri için gerekli önlemleri almak, sorunları çözümlemede yenilikleri tanıtmak, yöntemleri geliştirmelerini sağlamak olarak; H. Başaran (1993, s.73), plânlanan örgütsel amaçlardan sapmayı önlemek için, örgütün işlenmesini izlemek ve düzeltmek süreci olarak; Z. Bursalıoğlu (1987,s.186), kamu yararı adına davranışı kontrol yöntemi olarak; M. Aydın (1993,s.1), örgütsel eylemlerin, kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak tanımlamışlardır.

Önceleri farklı amaçlarla, farklı şekillerde uygulanan denetim, çağdaş bilimsel gelişmeler ışığında, bilimsel çevrelerde, amacı eğitimle ilgili her işin düzeltilmesi ve geliştirilmesi olan etkinlikler bütünü olarak algılanmaktadır (Başar,2006,s.158). Çağdaş teftiş anlayışı, öğretmenlerin hâkim olduğu alanları belirlemek, onların işlerini daha iyi yapabilmesi için, mesleki rehberlikte bulunmak, sistematik gözlemle analiz etmek, onları profesyonel kişiler olarak görmek ama yardıma ihtiyaçları olacağını kabul etmek ve öğretim sürecini dikkate alarak öğretmen başarısını değerlendirmektir (Hedges, 1989 s.34). Gelişmiş ülkelerde de teftişe bu gözle bakılmaktadır. Bu bakımdan teftiş eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır (Gökten,1986, s.24).

Teftiş faaliyetlerinde hem 'kontrol' hem de 'rehberlik' faktörüne ağırlık verenler, teftiş bir kontrol sonucu belirlenen aksaklıkların düzeltilmesi için ilgililere rehberlik eden bir faaliyet alanı olarak görmektedirler (Karagözoğlu,1977, s.9).

Bugün geniş anlamda teftiş, eğitim öğretimin geliştirilmesi demektir. Günümüzde bu hizmetin değerlendirilmesinde, teftişin, okullardaki eğitim öğretim kalitesine yaptığı etkinin derecesi göz önünde tutulmaktadır (Sağlamer,1975,s.12).

Teftiş kavramı, ülkelerin yönetim biçimlerine göre de farklılık göstermektedir. Merkezden yönetilen ya da bu yönetim şeklinin ağırlıkta olduğu uygulamaların görüldüğü ülkelerde denetim, bu yönetim biçiminin temel düşünce, ilke ve süreçleriyle uyum içindedir (Başar,1993,s.3). Dolayısıyla, teftişin değişik şekillerde tanımlanmasının nedenlerinden biri, sistemlerin çeşitliliğinden ileri gelmektedir (Taymaz, 2002, s. 4).

Teftişin süreci geliştirme işlevi, teftiş sürecinin olmazsa olmaz bir parçası olarak varlığını korumak durumundadır (Açıkgöz, 1990, s.168). Denetimin temel amacı, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir.

Bunların ışığında eğitimde teftiş, süreci kontrol ve geliştirme olarak tanımlamak mümkündür. Bu tanım aynı zamanda, çağdaş denetim anlayışını da içeren bir tanım olma özelliğini taşımaktadır. Süreci kontrol, sürecin etkin çalışmasını sağlamak için yapılan bir faaliyettir. Aksine kontrolü, var olan durumu her konumda korumak anlamında algılamak, doğru değildir. Teftiş, var olan uygulamaların belirlenen amaçlara uygunluğunu sağladığı gibi, değişen durum ve koşullara göre de yeni anlayışların oluşmasını ve uygulamaya konmasını da sağlamalıdır.

2.3 Teftiş Trleri

Değişik yazarlar teftiş trlerini değişik şekillerde ele almış ve incelemişlerdir. H. Taymaz (1993), eğitim sisteminde yapılan teftişi amacına gre, kurum ve ders teftişi; teftiş yapacak mfettişlerin grevlendirme şekline gre, genel ve zel teftiş; grev alan mfettiş sayısına gre, bireysel ve grupla teftiş; teftiş uygulamalarında yaratılan mesafeye gre, yakından teftiş ve uzaktan teftiş; teftiş hizmetinin devamlılığı bakımından, srekli ve aralıklı olarak teftiş; teftiş birimlerine verilen grevler bakımından, i ve dış teftiş; bir kurumda alışmalar denetlenirken mfettişin yaptığı işlemlerin niteliklerine gre, teknik ve ynetsel teftiş; teftiş fonksiyonunu yerine getirme durumuna gre, tam ve sondaj yntemi ile teftiş ve teftiş biim ynnden, normal ve seri teftiş olarak sınıflamaktadır.

H. Başar (1993) teftişi alan aısından, birey ve kurum teftişi; yntem aısından, klasik, modern ve klinik teftiş olarak ele almıştır.

. Aydın (2005) teftişi bilimsel, sanatsal, ęretimsel, klinik, gelişimsel ve farklılaştırılmış teftiş olarak incelemiştir. Gnmzde teftiş, geleneksel teftiş akımlarından sonra demokratik teftiş modern teftiş, ağdaş teftiş, etkili teftiş gibi adlarla anılmaktadır. Yazarlarına gre, kimi zaman farklı tanımlarla da ifade edilen bu kavramlar, kimi zaman da biri diğerinin yerine kullanılmaktadır (Yalınkaya,1992, s.32).

Aşağıda, klinik teftiş daha ayrıntılı olmak zere, kurum, ders, ęretimsel, genel, klasik, modern, gelişimsel, farklılaştırılmış ve sanatsal teftiş alışmaları ile ilgili aıklamalara yer verilmiştir.

2.3.1 Kurum Teftişi

Kurum teftişi, okulun eğitim ve ynetim sreleri ile ilgili kayıt ve işlemlerin incelenerek, kurumun genel işleyişi hakkında bir yargıya varmak zere yapılan teftiştir (Taymaz,1993, s.135).

Burada, eğitim ve ynetim işlerinin amaca ne kadar yaklaştığı ya da amatan ne kadar uzaklaştığı belirlenmeye alışılır.

2.3.2 Ders Teftişı

Ders teftişı, okullarda genel teftişler sırasında ya da bunlardan ayrı olarak yapılan, öğretmenlerin kendi alanlarındaki yetiştikliliğini, çalışmasını, uyguladığı yöntemleri, bunları uygulamadaki yeterliliğini, öğrencilerin yetiştirme düzeylerini inceleyip değerlendirmedir (Yalçınkaya,1992, s.42). Ders teftişı ile bir yandan öğretmenin güçlü yanları vurgulanırken, diğer yandan da mesleki eksikliklerinin giderilmesine çalışılır.

2.3.3 Öğretimsel Teftiş

Öğretimsel teftiş, doğası gereği öğretmen, öğrenci ve müfettiş arasında bir işbirliğini ve aktif katılımı gerekli kılmaktadır. Temel anlamda öğretimsel teftişin anlamı, öğretim sürecinin iyileştirilmesinde öğretmene yardım sağlamaktır (Aydın,2005,s.36). Böyle bir amaç, müfettişlerin, öğretmenlerin eğitimsel gelişmelerine odaklanmasına izin verir ki, bu öğretmenin kalitesini artırır (Wanzare ve Costa,2000, s. 47).

2.3.4 Genel Teftiş

Teftiş programına göre, kurumların her türlü etkinliklerinin ve personelin, hazırlanan plâna göre müfettiş grubu tarafından teftiş edilmesidir. Burada kurumun ve personelin faaliyetleri, daha önce belirlenen kriterlere uygunluk açısından tek tek ele alınarak değerlendirilir.

2.3.5 Klâsik Teftiş

Klasik yönetim kuramları ekseninde, kontrol ve raporlamaya dayalı durum tespiti ile sınırlı teftiş türü olarak ele alınmaktadır. Öğretmen müfettiş ilişkileri, ast üst ilişkileri dışına çıkmaz. Bu teftiş anlayışı, kusur bulup ceza vermeye hazır bir müfettiş ve karşısında sürekli savunma durumunda olan bir öğretmenle sembolize edilebilir (Başar,1993,s.10). Bu teftişin doğal sonucu olarak, eğitim işğörenleri ve kurum havası olumsuz etkilenmektedir.

2.3.6 Modern Teftiş

Modern teftiş, yapıcı ve bulucu teftiş, demokratik teftiş gibi adlar verilen teftiş türü, insan ilişkilerine yönelik yönetim kuramlarının etkilerini taşımaktadır. Geliştirmeye, grup çalışmasına, mesleksi yardıma, olumlu insan ilişkilerine yer vermesi, klasik denetimden ayrılan noktaları olarak görölmektedir (Başar,1993,s.10). Modern teftiş, öğretmenin özgürlüğü arttırırken, onun donanımlı olmasını da gerekli kılar. Bu teftiş anlayışında öğretmen, savunma geliştirme yerine, paylaşmayı geliştirir.

2.3.7 Gelişimsel Teftiş

Müfettiş, öğretmenin gelişimsel (bilişsel, kavramsal, ahlâkî, benlik, bilinç ve ilgi alanlarındaki gelişme) düzeyini analiz etmek ve bu gelişim düzeyine uygun bir denetim davranışı sergilemekle sorumludur. Amaç, teftişi korku verici bir süreç olmaktan çıkarak, öğretmenin gereksinimlerine daha uygun bir süreç haline getirmektir (Aydın,2005,s.47). Öğretmenlerin meslekî kariyer gelişimlerinde, kıdemlerine bağılı olarak çeşitli basamaklar bulunmaktadır. Müfettişler, teftişlerinde öğretmenlerin bu gelişimsel basamaklarına uygun hareket ederlerse, öğretmenlere daha çok yararlı olurlar.

2.3.8 Farklılaştırılmış Teftiş

Farklılaştırılmış teftiş, aday öğretmenlere ve ciddi sorunları olan asil öğretmenlere, yoğun gelişme fırsatları sunan bir denetim biçimidir. Farklılaştırılmış denetim, öğreticiliğin bir meslek olduğı inancı ile hareket etmeyi gerektirir. Öğretmenler genel olarak meslekî gelişimleri üzerinde daha fazla kontrol sahibidirler (Aydın,2005,s.60–61). Bunu yapmayı düşünen öğretmenler, yalnızca yönetici ve müfettişlerden destek ve geri bildirim almakla kalmayıp, öğrenci ve meslektaşlarından da destek ve geri bildirim almaya gereksinim duyarlar

2.3.9 Sanatsal Teftiş

Müfettişin sınıfta meydana gelen önemli ayrıntıları değerlendirebilmedeki bilgi, algı ve duyarlığı ile gözlemlediklerini öğretmene açıklamadaki yeterliğine dayanır (Seçkin,1998, s.213–214).

2.3.10 Klinik Teftiş

Klinik teftiş, profesyonel gelişimi arttırmak ve öğrenimi geliştirmek amacıyla, öğretmenlerle yüz yüze iletişim kurmak demektir (Sergiovanni and Starratt, 1988, s.304). En basit anlamda öğretmenlere ayna tutarak, öğretim yaparken gerçekten neler yaptıklarını görmelerini sağlar. Öğretmenlerin yaptıkları, aslında yaptığını düşündüklerinden farklı olabilir (Acheson ve Gall,1997,s.13). Klinik teftiş, görüşme ve gözlemin mekanik olarak aşamalandırılmasından daha fazla bir durumdur (Goldsberry, [http:// eric.ed.gov/](http://eric.ed.gov/) Erişim Ocak 2006). Klinik teftiş, teftişin etkililiğini arttırmak amacıyla, özellikle öğretimde plânlı çalışmaya, işbirliği yapmaya, gözlem ve incelemede bulunmaya ve davranış değiştirmeye yönelik etkinlikler bütünü olarak ele alınabilir.

2.3.10.1 Klinik Teftişin Amacı

Teftişin başlıca amacı, öğretmenlerin eğitimsel performanslarının gelişimine yardım etmektir (Acheson ve Gall,1997,s.10–12). Değişik bir yaklaşımla klinik denetimin amacı aşağıdaki gibi verilmeye çalışılmıştır.

a-Kalite kontrol: Müfettiş burada öğretme ve öğrenmeyi izlemekle sorumludur ve bu görevi, sınıfları ziyaret ederek, okulu gezerek, insanlarla ve öğrencilerle görüşerek yapar.

b-Profesyonel gelişim: Müfettişin ikinci hedefi, temel öğretim yeteneklerini geliştirmek ve bilgilerini arttırmak, öğretime ilişkin donanımını kullanabilmesi için, öğretmenlere öğretimi ve sınıf düzenini anlamalarında ve gelişmelerinde yardım etmektir.

c-Öğretmen motivasyonu: Her ne kadar önemsemese de müfettişin üçüncü amacı, okulun hedeflerine ve okulun eğitim platformunu göstermeye besleyici ve yapıcı motivasyon sağlayıp, yorum yapmaktır (Sergiovanni and Starratt, 1988, s.352).

Ayrıca klinik denetim, öğretimi geliştirmek için bir yöntem olarak, öğretim sürecine kasıtlı müdahale olarak, öğretmenler ve denetmenler arasındaki iş ilişkisiyle ilgilenen olarak da görev yapmaktadır (Golhamer ve Diğerleri,1980,s.27–28:aktaran: Ağaoğlu, 1997, s. 35–37).

Klinik denetimin amacı, müfettişle öğretmen arasında öğretme, öğrenme sürecini geliştirme doğrultusunda yoğun, sürekli ve olumlu bir etkileşim kurmaktır. Bu teftişte birincil hedef, öğretmenin ne öğrettiği ve nasıl öğrettiğinin tespitiyle, öğretimin geliştirilmesidir.

2.3.10.2 Klinik Denetimin Temel Özellikleri ve Varsayımları

1-Eğitim ve öğretimi geliştirmek için, öğretmenler belirli düşünsel ve davranışsal becerileri öğrenmelidirler.

2-Müfettişler, öğretmenlerin gelişmesine yardımcı olmak için, sorumluluk almalıdırlar.

3-Denetim, öğretmenlerin nasıl ve ne öğrettiklerinin üzerinde durur. Amaç, öğretmenin kişiliğini değiştirmek değil, eğitimi geliştirmektir.

4-Doğru olmayan değerleri yargılamak, iyi bir gözlem ve kanıt bulmaya bağlıdır.

5-Plânlama sürecinde inceleme ve analiz etme, birbirine bağlı olarak devam eder.

6-Denetim, yönetim ilişkilerinin dinamiğidir ki, müfettişler ve öğretmenler eğitim anlayışı içinde karşılıklı araştıran meslektaşlardır.

7-Plânlama ve analiz, gözlemsel ispata dayanan eğitimsel hipotezlerin yapımına ve test edilmesine odaklanır.

8-Geri bildirim görüşmeleri, başarısız örneklerin kınanmasındansa, başarılı örneklerin desteklenmesi ve yapısal analiz üzerine yoğunlaşır.

9-Öğretmenlerin eğitimlerindeki analiz ve değerlendirmede olduğu gibi, müfettişlerin de kendi denetimlerini analiz etme ve geliştirme özgürlükleri ve sorumlulukları vardır (Acheson ve Gall,1997,s.12). Klinik teftişte bulunan müfettiş, başta öğretmeni geliştirecek bir sorumluluğu üstlenmelidir.

Ayrıca klinik denetimde, orjinal klinik modeller, insancıl/sanatsal modeller, teknik/öğretici modeller, gelişimsel/yansıtıcı modellerden de yararlanılmaktadır (Pajak, 2002,s.190).

Cogan klinik denetim döngüsünü sekiz aşamada incelemektedir.

1 Aşama. Öğretmen müfettiş ilişkisini oluşturmayı gerektirir. Bu ilk aşama, klinik denetimin tümünü test ettiği için önemlidir. Klinik denetimin başarısı,

öğretmenlerin müfettişlerle tüm basamak ve uygulamalarda sorumluluğu paylaşmasını gerektirir.

2. Aşama. Derslerin ve ünitelerin öğretmenle plânlanmasını gerektirir.

3.Aşama. Sınıf gözlem stratejisinin öğretmen ve müfettiş tarafından plânlanmasını gerektirir. Öğretmen ile müfettiş gözlem sürecinde toplanacak bilgilerin çeşidi ve miktarını plânlar ve bu bilgiyi toplamak için, kullanılacak yöntemleri görüşür.

4.Aşama. Müfettişin sınıf içi öğretimi gözlemesini gerektirir. Cogan gözlemin sadece denetim bağlantısının oluşturulmasından ve ders ile ünitenin ve gözlem stratejisinin plânlanmasından sonra oluştuğunu vurgular.

5.Aşama. Öğrenme öğretme sürecinin dikkatle incelenmesini gerektirir. Başta beraber ya da ayrı çalışabilirler. İncelemenin sonuçları, zamanla oluşan öğretmen davranışlarını, sınıf ortamını etkileyen önemli olayları ve öğretmen davranışının tanımını ve bu davranışın belirtilerini gösterir.

6. Aşama. Toplantı stratejisinin plânlanmasını gerektirir. Müfettişler görüşmenin amacını, tamamen kapsayacak şekilde tecrübesel hedefler oluşturarak ve denenmiş süreçler plânlayarak görüşmeye hazırlanır. Görüşme acele etmeden ve okul zamanında yapılmalıdır.

7. Aşama. Toplantı. Toplantı dersin ya da ünitenin hedefleri ile gerçek sonuçları hakkında bilgi alış verişi için öğretmen ile müfettiş için bir fırsattır.

8.Aşama. Plânlanmanın yenilenmesini gerektirir. Öğretmen ile müfettiş, gelecek ders ya da üniteyi plânlamaya ve yeni hedefler, yaklaşımlar ve teknikleri belirlemeye başlar (Sergiovanni ve Starratt, 1988, s.359–360).

Literatürde klinik teftişin aşamaları konusunda farklı yaklaşımlar görülmekteyse de, klinik teftiş, gözlem öncesi görüşme, gözlem, analiz, gözlem sonrası görüşme ve görüşme sonrası analiz süreçlerini içermektedir.

2.3.10.3 Gözlem Öncesi Görüşme

Klinik denetime başlamadan önce, müfettiş öğretmen ile uygun bir zamanda ve yerde görüşür. Bu görüşme öğretmenin öğretimini aksatmayacak şekilde plânlanır ve bireyle çalışma ilke ve kurallarına uyularak yapılır (Taymaz,1993,s.131). Bu aşamada, müfettiş ve öğretmen birbirlerini tanıyarak, taşınan kaygı unsurunu ortadan kaldırmış

olurlar. Aynı zamanda denetimin amacı açıklanarak, karşılıklı amaca motive olmaya çalışılır. Bu bağlamda öğretmenin neler yapmak istediği belirlenir ve yapılacak öğretim etkinlikleri birlikte belirlenir, plânlanır ve plânının nasıl uygulanacağı kararı verilir. Yine bu görüşmede çok önemli bir nokta olan, teftiş süresince nelerin gözleneceği ortaya konur.

2.3.10.4 Gözlem

Gözlemin amacı, öğretmenin verdiği dersin, öğretmen ve müfettiş tarafından bilimsel verilere göre analiz edilmesidir. Verilerin sınıf ortamında olup bitenleri olduğu gibi yansıtması, gözlemin amacı açısından son derece önemlidir. Ayrıca, sınıfın dinamik yapısından kaynaklanan anlık durumlar hesaba katılmalıdır. Gözlem sürecine katılan müfettiş, süreçle bütünleşen öğretmenin göremeyeceği bazı önemli noktaların görünmesine katkıda bulunabilir.

Öğrenme ortamında öğrencilerin ileri sürdükleri görüşler, sordukları sorular ve gösterdikleri davranışlar onların öğrenme düzeylerinin en açık ve geçerli göstergesi olarak kabul edilir (Aydın,1993,s.33–34). Bu aşamada müfettiş, bütün sınıf birleşenlerini gözlemlemeli, fakat gözlem öncesi görüşme sırasında öğretmenle karar verilen noktalara bağlı kalmalıdır (Walker,1997, s.8). Müfettiş gözlem yoluyla, öğretmene kendi öğretme yaklaşımlarını öğrenmesi konusunda yardımcı olur.

2.3.10.5 Analiz

Öğretmen ve müfettiş sorumluluğu paylaşan kişiler olarak, sınıf içi etkinlikleri ve olayları birlikte analiz ederler. Analizin özünde, bir davranış değiştirme amacı bulunduğu unutulmamalıdır (Aydın,1993,s.41–42). Burada, öğretmenin güçlü yanlarını daha çok güçlendirmek ve yetersiz yanlarını yeterli düzeye çıkarmak amaçlanmaktadır.

Bu aşamada müfettiş, gözlem sırasında toplanan veri üzerinde yoğunlaşmalıdır. Fakat bu noktada müfettiş, eğitim teorisi hakkında donanımlı değilse, bir problem doğabilir. Bu durumda müfettiş, ders için yapacağı önerilere açıklayıcı, pozitif ve cezalandırmayan bir tavırla yaklaşmalıdır. Ayrıca müfettiş, öğretmenin önerilere karşı çıkabileceğini unutmamalıdır (Walker, 1997, s.8).

2.3.10.6 Gözlem Sonrası Görüşme

Öğretmen ve müfettiş, denetim sorumluluğunu paylaşan kişiler olarak, gözlem sonuçlarını demokratik bir ortamda birlikte değerlendirirler.

Görüşmede, öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerini tanınması sağlanır, etken faktörler ortaya konur. Öğretmenin denetime karşı güveni ve yararlı olacağına inancı artar (Taymaz,1993,s.133). Gözlem sonrası görüşme, öğretmenin öz denetim ve teknikleri konusunda yetiştirilmesini sağlar. Ayrıca bu görüşme ile öğretmene doğrudan ya da dolaylı olarak öğretici yardımda bulunulur ve öğretmeni ödüllendirme açısından temel oluşturur.

2.3.10.7 Görüşme Sonrası Analiz (Değerlendirme)

Görüşme sonrası analizle, teftiş işleminin verimli işleyip işlemediğinin belirlenmesine çalışılır. Müfettiş öz analiz konusunda sağlıklı bir uygulama sergileyerek bu konuda öğretmeni yetiştirebilir. Burada, müfettiş uyguladığı teftiş yöntemini de değerlendirmek durumundadır. Çünkü yanlış ya da hatalı yöntem hatalı sonuçlar verir. Bu tıpkı eksik bir metreyle yapılan ölçüm gibidir.

Bu aşamada, daha önce yapılanlar gözden geçirilir, yeterli ve etkili olup olmadığına karar verilir. Eğer gerekli ise, aşamaların tekrarı yapılır.

Johari Penceresi

	Müfettişin Öğretmen Hakkında Bildikleri	Müfettişin Öğretmen Hakkında Bilmedikleri
Öğretmenin Kendi Hakkında Bildikleri	Herkesçe bilinen ya da açık kişilik (1.Hücre)	Saklı ya da sır saklayan kişi (2.Hücre)
Öğretmenin Kendi Hakkında Bilmedikleri	Kendine kapalı kişilik (Kör) (3.Hücre)	Keşfedilmemiş ya da bilinçaltı kişilik (4.Hücre)

Johari Penceresi, öğretmen ve müfettiş arasındaki ilişki yönünden incelendiğinde, penceredeki 4 hücrenin her biri, öğretmenin kendi öğretim şekli hakkında bildiği ya da bilmediği unsurların, müfettişin bildikleri ve bilmedikleri ile karşılaştırılmasını içerir.

1.Hücrede öğretmen kendi öğretim davranışı ve profesyonel uygulamaları müfettişin bilgisi ile karşılaştırılır. Bu bölge iletişimin en etkili şekilde olduğu bölgedir. Müfettiş bu hücreyi genişletmek için öğretmenle beraber çalışır.

2.Hücrede öğretmenin kendi hakkında bildiği fakat müfettişin öğretmen hakkında bilmediği öğretim davranışlarını ve profesyonel uygulamalar gösterilir. Öğretmen, genellikle bu bilgilerin kendisini cezalandırmak ya da sömürülmek için kullanılmasından korktuğu için, müfettişten saklar. Klinik denetimde öğretmen, bu hücreyi küçültmek için desteklenir.

3.Hücrede müfettiş, öğretmenin farkında olmadığı öğretme davranışları ve profesyonel uygulamalar hakkında bilgi sahibidir. Bu hücre, ortamdaki öğretmen için, klinik denetim geliştikçe ve olgunlaştıkça küçülür.

4.Hücrede öğretmen ya da müfettiş tarafından bilinmeyen öğretme davranışı ve profesyonel uygulama açılarını bulur. Klinik denetim süreçleri arttıkça hücrenin çapı küçülür. Öğretmenler ve müfettişler kendi inançları, yetenekleri, güçlü ve zayıf yönleri ve potansiyelleri hakkında gittikçe daha çok bilgi öğrenir (Sergiovanni and Starratt, 1988, s.364–365). Klinik teftişin etkili olabilmesi için, tarafların (öğretmen ve müfettişin) ortak anlayış geliştirmeleri, birbirine güvenmeleri ve her alanda açık olmaları gerekmektedir. Yani, öğretmenin müfettişle yaptığı paylaşımın aleyhine işlemeyeceğini bilmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle karşılıklı güvenin oluşturulması, ilişkilerin normalleşmesinde kaçınılmaz bir zorunluluktur. Klinik denetimin daha çok yararlı olabilmesi için, tarafların karşılıklı güven ortamında ve her yönü ile birbirlerine karşı açık olmaları beklenir.

2.4 Müfettişin Görev, Süreç, Rol Ve Davranış Boyutunda Yapması Gerekenler

Teftiş sisteminde müfettişin yerini, a) kendisine yasal olarak verilen görevler, b) görevleri yerine getirme süreçleri, c) oynadığı roller, d) bu rolleri oynarken gösterdiği davranışlar belirler (Taymaz, 2002, s. 39–40).

A. Görev Boyutu: İnceleme - araştırma, Denetim - değerlendirme, Rehberlik - iş başında yetiştirme ve Soruşturma

B. Süreç Boyutu: Durum saptama, Önerilerde bulunma, Değerlendirme ve Geliştirme

C. Rol Boyutu: Yöneticilik, Liderlik, Öğreticilik, Rehberlik, Araştırma ve Sorgu

D. Davranış Boyutu: Yönlendirme, Yol gösterme, Güdüleme, Moral verme, Değerlendirme ve Yargılama

Aşağıda bu boyutlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Ancak, dört boyut içinde bulunan benzer süreçler bir kez incelendiğinden, diğerlerindeki aynı başlığı taşıyan bölümler incelenmeden atlanmıştır.

2.4. 1 Görev Boyutu

Müfettişin görev boyutunu, inceleme ve araştırma, denetim ve değerlendirme, rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile soruşturma oluşturmaktadır.

a) İnceleme ve Araştırma

Müfettiş, alandan gelen bir uzman olarak, sistemin ve süreçlerinin geliştirilmesine katkıda bulunacak inceleme ve araştırmalarda görev alan bir yönetim personeli (Bilgen, 2004,s.45). Araştırma süreçlerine ilişkin denetçi rollerinin iki boyutu, teknik bilgi ve becerilerle, bilimsel tutum ve davranışlardır (Erdem, 2004, s. 249). Teknik bilgi ve beceriler, araştırma süreçlerinde gerekenen, araştırma yöntem ve teknikleri, ölçme ve istatistikle ilgili olanlardır.

Teftiş sürecinde, müfettişlerin araştırmacı işlevi, eğitim sisteminin geliştirilebilmesi için gerekli olan dönütlerin alınması açısından önem taşımaktadır (Taymaz, 2002, s. 75). Sağlam dönüt verme konusunda, müfettişlerin bilimsel araştırma yapacak bilgi ve beceriyi kazanmış olmaları, ayrıca bir önem taşımaktadır. Müfettişler, bu sayede teftişi basit bir eylem olmaktan kurtarabilirler.

Türkiye’de, eğitim sisteminde teftiş alanında bilimsel araştırmalara 1970’li yıllarda başlanmıştır. Eğitim yönetimi ve denetimi ile ilgili olarak, 1950’den sonra, ülkemizde bilimsel çalışmaların artmasına rağmen, araştırma bulgularının ve getirilen önerilerin, yasal düzenlemelerde yer alması aynı oranda olmamıştır (Öztürk,1996, s.72).

İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği’nin yayımı tarihinden 1994’e kadar, inceleme-araştırma yapmak amacıyla yurt dışına ilköğretim müfettişi gönderilmemiştir (TEM-SEN, 1994,s.22). Yani teftiş sisteminde müfettişleri yurt dışında eğitim olarak yetiştirme geleneği bulunmamaktadır.

b) Denetim ve Değerlendirme

Denetim, öğretimi geliştirmek ve öğrenci başarısını arttırmak amacıyla, öğretmenleri eğitim zeminine dâhil etme sürecidir (Sullivan ve Glanz, 2000,s. 24). Denetimde amaç, eğitimin geliştirilmesidir.

Değerlendirme, örgütün, programın ve etkinliklerin gerçekleştirmeye çalıştıkları amacı ne ölçüde ya da ne kadar iyi gerçekleştirdiklerinin saptanmasıdır. Değerlendirme bir açıdan, yetersizliklerin ortadan kaldırılması için başvurulacak bir araçtır (Erdoğan, 2000,s.81). Denetçi, değerlendirmesinde hukukun amaçlarını sürekli olarak göz önünde tutmalı ve bireylerin çıkarlarını korumaları için uygun ortamı hazırlamalı, çıkar dengesini kurmalı ve korumalıdır (Gözübüyük,1973,s.7). Okuldaki öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi, olanaklar ve çevre koşullarına bağımlı olarak gerçekleştirilmelidir.

Değerlendirmede, çoklu değerlendirme modeli kullanılmalı ve müfettişin yanı sıra, okul yöneticilerinin, meslektaşlarının, öğrencilerin, velilerin ve yardımcı personel ile okul aile birliğinin ve okul çevresindeki bireylerin de değerlendirmeye katılması gereklidir (Ağaoğlu ve diğerleri, 2001,s.16). Çoklu değerlendirmeye katılacak değerlendiricilerin, değerlendirme yeterliğine sahip olmaları en istenen durumdur. Bu yeterliğe sahip olmayanlar tarafından yapılan değerlendirme, hem değerlendirilene zarar verebilir, hem de uzun süre tartışma konusu olabilir.

Scriven, değerlendirmenin, tek bir amacı olmasına rağmen, eğitimde birçok rol oynadığını kaydeder. Scriven, değerlendirmenin amacı, ortaya konulan önemli değerlendirme sorularına cevaplar sağlamakken, değerlendirme rolleri, kullanılan bu cevapların yolları ile ilgilidir şeklindeki önemli ayrımı yapmıştır (Worthen ve Sanders,1987,s.5).

Değerlendirmede, süreç ve sonuç değerlendirme biçimleri kullanılmaktadır. Süreç değerlendirme, iyileştirme yönelimli, güçlü yönlerin daha da güçlendirilmesini, zayıf yönlerin iyileştirilmesini amaçlarken, sonuç değerlendirme ise, geçmişe dönük, somut başarıyı değerlendiren, bir sürecin sonucunu bildiren değerlendirmedir. Hangi tür değerlendirme yapılırsa yapılsın, bütün değerlendirmeler objektifliğin bir gereği olarak, önceden belirlenen kriterlere göre yapılmalıdır.

c) Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme

Rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru kararlar vererek çözümünü gerçekleştirebilmesi için yapılan profesyonel ve sistematik bir yardım sürecidir (Kuzgun, 1991, s.5). Yine, J.E.Gardner (1980) rehberliği, bireyin ortama uyum sağlaması, sorunlarını çözmesi ve yetkinleşmesi için yapılan yardım olarak; M. Kepçeoğlu (1992) kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için, uzman kişilerce bireye yapılan yardım olarak; F. Baymur (1975, s. 6) bir insanın başka bir insana ya da gruba, o insanın ya da grubun en iyi bir biçimde yaşamasına, insanların kendilerini gerçekleştirmelerine en elverişli yolları bulabilmeleri için yapılan yardım olarak tanımlamışlardır. Buna göre rehberlik, bir süreç olarak bireye yardım etme işidir.

Sistemin alt sistemleri arasında bütünleşmenin sağlanması ve her birine amaçlar doğrultusunda bütünlüğü bozmadan rehberlik ve denetim yapılması zorunludur (Bilir,1998, s.74). Gittikçe karmaşık bir nitelik kazanan eğitim sistemi, öğretmenlik rolünü değiştirmekte ve zorlaştırmaktadır. Bu nedenle kendini yetiştirmesi ve geliştirmesi gereken öğretmenin de sürekli desteklenmeye gereksinimi vardır (Seçkin,1998, s.209). Bunun için, hızla değişen dünyamızda bugün öğretmenlerimizin geliştirilmesi en önemli konulardan biridir ve bu görev bir ölçüde, teftişe verilmiştir (Sağlamer,1975,s.10). Ayrıca, çağdaş denetim anlayışına göre bu yardım ve rehberliğin müfettişler tarafından yapılması da temel ilke olarak kabul edilmiştir (Karagözoğlu, 1972, s.1). Daha doğrusu, öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilebilmesi için, öğretmene düzenli olarak, demokratik bir anlayışta rehberlik yapılmalıdır.

R. Bell ve N. Grant (1977,s.165–166)'ın da haklı olarak belirttiği gibi, kusur bulup kötü rapor ve ceza vermeye hazır bir müfettiş ve karşısında sürekli olarak savunma durumunda bir öğretmenle sembolize edilen teftiş biçiminde, düzeltme ve geliştirme çabalarından söz edilmesi güçtür. Öğretmeni işbaşında yetiştirirken, onun morali göz önüne alınarak, şayet morali iyi değilse, önce moralinin düzeltilmesi yönünde çalışmalı, gerekirse görev başarısı ve sorumluluğuna göre motive edilmelidir (Gökten,1986, s.116). Teftiş faaliyetlerinden birinci derece sorumlu olan müfettişler,

teftişte öğretmenini açığını ya da eksikliğini arayarak ceza talebinde bulunan savcı gibi değil, ona insanca yaklaşarak rehberlik yapmalıdır.

Günümüz eğitimcilerinin pek çoğuna göre teftiş, eğitim sürecinden daha iyi ürün alabilmek için, bu süreci oluşturan üyelere rehberlik etmektir (Bilir,1998, s.91). W. Jones, sadece aday öğretmenlerin değil, tecrübeli öğretmenlerin bile, gereken eğitsel ve yönetsel desteği sağlayabilecek olan bir uzmanın rehberliğine sürekli ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir (aktaran: Sullivan ve Glanz, 2000,s. 25).

Bazı eleştiricilere göre, öğretmenin mesleki geleceği üzerinde karar yetkisi bulunduğu sürece, müfettiş iyi bir rehberlik yapamaz (Bursalıoğlu,1987,s.190). Asıl görevleri eğitim yöneticileri ve öğretmenlere rehberlik olan müfettişlere, soruşturma görevi verilmesi, eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin sorunlarını müfettişlerden gizlemesi sonucunu doğurmaktadır (Altıparmak ve diğerleri, 1999, s.166). Müfettişin rehberlik görevi, değerlendirme ve soruşturma görevi ile çelişir nitelikte olduğu dikkate alınırsa, müfettiş bu işlevi yerine getirmede oldukça hünarlı davranmak zorundadır (Cengiz, 1992, s.30). Soruşturma görevi olan müfettişin bütün iyi niyetli gayretleri, öğretmenlerin teftişe karşı olumsuz tepkilerinin önüne geçemez.

Denetim algısının eski ve eksik olmasından kaynaklanan sıkıntılar nedeniyle, son yıllarda denetim amaç ve süreçleri iyi bilinmediğinden, “rehberlik” adıyla başka bir alana çekilmeye çalışılmaktadır. Oysa rehberlik ve yardım, denetçilerin rolleri içinde ve o rollerden biridir. Denetçinin bu rolden başka önderlik, yöneticilik, eğiticilik, araştırmacılık ve soruşturuculuk rolleri de vardır. Denetim bu rollerin bütününden oluşur. Bu nedenle de “denetim” ve “rehberlik” denmesi, “rol ve görev”ya da “örneğin mesela “ demek kadar yanlışdır. Denetçi rollerinden biri olan rehberlik de yaygın biçimde “yol gösterme” olarak yanlış anlaşılmaktadır. Oysa rehberlik “yollar gösterme” ve bu yollarda olacaklar ve sonuçlar hakkında bilgilendirerek, yol seçimini kişiye bırakma işidir (Başar,2006,s.159). Personelin kişisel ve meslekî ihtiyaçlarını giderici rehberlik çalışmaları, bilimsel ve profesyonel bir yardım olarak, teftişin temel görevlerinden birisidir.

d) Soruşturma

Aydınlatılmamış bir konu üstünde ilgililerden ve tanıklardan etraflı bilgi toplamaya ve uyuşmazlık olayının çözülüp, gerçeğin ortaya çıkarılması için yapılan tüm işlemlere soruşturma denir (Sorguç,1992, s.83).

Yönetmelik müfettişe mevzuattan sapmalar ve yolsuzluklar varsa, ilgililer hakkında durumun gereklerine uygun olarak gerekli incelemeleri, soruşturmaları ve işlemleri yapma görevi vermiştir (Bilgen,2004,s.44–45). Türkiye’de Bakanlık müfettişleri Bakanlık makamınca; ilköğretim müfettişleri de İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre, valilikçe verilecek soruşturma emirleri gereğince, resmi ve özel okul ile kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve diğer personel hakkında soruşturma yaparlar.

Soruşturma yapan müfettişlerin kendilerinden bir savcı ve yargıç görevi beklenir. Müfettişin rollerinin her biri yeterli alanıdır ve müfettişin görevlerini yerine getirirken bu rolleri oynaması beklenir (Taymaz, 2002, s. 47).

Teftiş sistemleri incelenen ülkelerde, teftiş sistemine, yasa hükümlerine ve kurallara aykırı davranışlarda bulunanlar hakkında soruşturma yapma görevi verilmemiştir (Taymaz, 2003, s.133).

Soruşturmacı, inceleme ve soruşturma sonucuna göre, ulaştığı kanaati açıklamak ve tekliflerini bildirmekle görevli olduğundan, bu tekliflerini yaparken "...ile cezalandırılmasının"...olarak nakledilmesinin uygun olacağı” ya da "herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı” kanaatine ulaştığını belirten ifadelerle raporun sonunu bağlamalıdır (MEB,2000,s.105).

Müfettişlerin Soruşturma Yapma Sıfat ve Yetkileri

Bakanlık müfettişleri, Memurin Muhakemati hakkındaki kanunun 2. Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmündeki 13.12.1983 gün ve 179 sayılı Kararnamenin 22. maddesi gereğince Bakan Adına inceleme ve soruşturma yapmaya yetkili kılınmıştır (Gökten,1986, s.161). Müfettişler, soruşturma sırasında olayla ilgili tanık çağırma, tanığı dinleme, hiçbir makamın aracılığı olmadan gerekli gördükleri bilgi ve belgeleri toplama ve gerek duydukları ile görüşme yetkisine yasal olarak sahiptirler.

Anayasamızın 6. maddesi, “Hiçbir kimse ya da organ, kaynağını Anayasadan almayan Devlet yetkisi kullanamaz” hükmünü getirir. Müfettişlerce Devlet adına kullanılan ve “kurumlaşmış kuvvet “ diye de tanımlanan yetkinin dayanağı, yine Anayasamızın 42. maddesinde, “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz, eğitim ve öğretim, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır...” şeklinde gösterilmiş olmaktadır (MEB, 2000,s.84). 1739 sayılı Temel Eğitim Kanununun 56. maddesinde, “Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur” der. 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 43 ve 44. maddelerinde, “Her derece ve nitelikteki özel öğretim kurumları eğitim, öğretim ve yönetim bakımından Millî Eğitim Bakanlığınca özel yönetmeliğine göre teftiş ve denetlemeye tâbi tutulur. Amaç ve faaliyetleri arasında özel öğretim kurumu işletmeciliği bulunan tesislerin teftiş makamı Millî Eğitim Bakanlığıdır” der.

3797 sayılı Millî Eğitim Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 27. maddesinde, “Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakandan alacağı emir ve onay üzerine, Bakanlık teşkilatı ile Bakanlık kuruluşlarının her türlü faaliyet ve işlemleri ile ilgili olarak teftiş, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek, Teftiş Kurulunun ve müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulleri tüzükle düzenlenir” der.

Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü 8. maddesi de, “Müfettişlere Bakan ve Başkan dışında hiçbir yerden emir verilemez. Müfettişler Bakanın emri ya da onayı üzerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yaparlar...” denilmek suretiyle, Millî Eğitim Bakanlığının ve müfettiş yetkilerinin Anayasadan tüzüğe kadar uzanan yasal dayanakları ortaya konulmuş olmaktadır. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği’nde de “ilköğretim müfettişlerine millî eğitim müdürü ve validen başka kimse görev ve emir veremez” denilerek, müfettişler millî eğitim müdürü ve valinin emri ya da onayı üzerine iş yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

2.4. 2 Süreç Boyutu

Süreç boyutu, durum saptama, önerilerde bulunma, değerlendirme ve geliştirme etkinliklerinden oluşmaktadır.

a) Durum Saptama

Durum saptama, sınıf içi etkinliklerin gözlemlenmesi ve duruma ilişkin veri toplanması işidir. Bir müfettişin profesyonel sorumluluğu, sınıfta neler olup bittiğine ilişkin durumu ortaya koymayı sağlayacak, gerekli bilginin toplanması ve analiz edilmesini içerir (Aydın, 2005, s.71). Toplanan bilgilerin analizi, yapılan öğretimi, öğrencilerin öğrenme durumunu, eğitsel çevreyi, öğrencinin okul ve öğrenmeye karşı tutumlarını içerir.

b) Önerilerde Bulunma

Müfettişler, durum saptamasında bulundukları kurum ve bireylere, durumları ile ilgili önerilerde bulunurlar. Öneriler, saptanan duruma uygun ve müfettişin yeterliliği ile doğru orantılı olmalıdır. Müfettişlerce yapılan önerilerin, yapma zorunluluğu bulunduğundan, getirilen önerilerin, kurumların ve bireylerin gücünü aşmamasına dikkat edilmelidir.

c) Geliştirme

Teftiş hizmeti, iş başında eğitim hizmeti olarak, çalışanların verimini artırıcı etkinlikleri ortaya koymak durumundadır (Cengiz,1992, s.22). Denetlerken geliştirmek, eleştirirken öneride bulunmak, gerektiğinde uygulamalı olarak öğretim yapmak, müfettişlerin öğretimsel liderliklerinin temel gerekliliklerindendir (Pehlivan, 1998, s.250). Eğitim alanında değişikliğin çok hızlı yaşandığı durumlarda, personelin bu değişiklikleri özümsemesi ve ona uygun davranışlar gösterebilmesi için, personel geliştirme çalışmalarına daha çok önem verilmelidir.

2.4.3 Rol Boyutu

Rol boyutu, yöneticilik, liderlik, öğreticilik, rehberlik, araştırma ve sorgu gibi kavramları içermektedir.

Bir meslek elemanı olarak eğitim müfettişlerinin rol ve yeterlikleri, onlardan beklenen hizmet türüne göre ve ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir (Bilir,1998, s.74). Müfettişin rolü, kendisinden beklenen hareket ile onun etrafındakilerden beklediği hareketlerin birleşmesiyle tanımlanabilir. Müfettiş kendisinden beklenen hareketleri yapmayı başaramazsa, teftiş fonksiyonlarını da başaramaz (Öz, 2003,s.42).

Günümüzde idealist ve yapıcı müfettiş rolleri önem kazanmaktadır. Özellikle yapıcı müfettişlik görevi, karar, koordinasyon, araştırma eylemlerini kapsayacak kadar geniş tutulmaktadır.

a) Yöneticilik

Müfettiş, konumu gereği yöneticilik yapmak durumundadır. Yönetici, belli bir amaç uğruna bir araya gelen insanları hedefe ulaştırmak için, uyumlu bir şekilde ve işbirliği içinde etkili ve verimli olarak yönetmek sorumluluğunda ve zorunda olan kişidir (Erdoğan, 2000, s.34). Yönetici lider, izleyenlerin rolünü açık bir biçimde tanımlar ve izleyenlere neyi, nasıl, nerede ve ne zaman yapacaklarını bildirir (Erçetin,2000, s.44).

Yöneticilik rolüne göre, eğitim müfettişi, eğitim yöneticisi adına, denetim aracılığıyla değerlendirme yapar (Erdem, 2004, s. 249). Yöneticilik rolleri nedeniyle karar verme durumunda olan eğitim müfettişleri, problem çözme süreci olarak görülmesi gereken karar aşamalarını bilmeli ve kullanabilmelidir (Başar, 2000, s. 53).

Müfettişler, verilen görev, yetki ve sorumluluklardan dolayı yürütmenin içinde olan bir yönetici rolündedir.

b) Liderlik

Liderlik, diğer insanların göremediği hususları görmek ya da hissedebilmektir. Liderlik, bir geniş görüşlülük sahibi olmak ve bu vizyona erişmek için, gereken değişimi yaratacak stratejiler geliştirmektir (Kaya, 2003,s.29). Bir başka açıdan liderlik, iki ya da daha fazla kişiyi güç ve etki yoluyla yönlendirmedir (Çelik, 2000, s.3). Liderliği, bireyleri ya da grubu amaçlar doğrultusunda etkileme süreci olarak da tanımlamak mümkündür.

Liderleri çeşitli değişkenlerin karşılıklı etkileşimi doğurur ve bu her zaman değişebilir (Dağlı, 2001, s.214). Yani, lideri içinde bulunduğu koşullar yaratır.

Müfettişin liderlik davranışı, denetim sürecinin olmazsa olmazlarından. Teftiş kurumu, yenilikler oluşturan bir güç, ilham verici bir kaynak, moral yükselten bir özendirme mekanizması ve eğitimde liderlik temellerinden biri olarak görülmelidir (Gökten,1986, s.139). Yani öğretmenlerin iş başında geliştirilmelerinde, müfettişler, birer öğretim lideri işlevi görmek durumundadırlar (Pehlivan, 1998, s.242). Denetimde

işbirliği yaklaşımını savunanlar, bu yaklaşımın odak noktasını öğretmenin oluşturduğunu belirtmektedirler (Burke ve Fessler,1983,s.109). Müfettişin bütün gayretleri, eğitim öğretimin üretim merkezinin yöneticisi olan öğretmenin yeterli hale gelmesidir.

Müfettişler, mevcut yapıyı korurken, aynı zamanda, yerleşmiş değerlerin geliştirilmesi ve hatta değiştirilmesinde önemli liderlik rolü oynarlar.

Öğretmen tarafından, kendisine yapılacak rehberlik yardımının benimsenmesi, müfettişin kendine güveni, kişisel ve meslekî yeterliliğine büyük oranda bağlıdır (Onat ve diğerleri, 2003, s.203). Öğretmeni branşına uygun bir müfettişin teftiş etmesi, onun teftişe karşı olumsuz tavır geliştirmesini engeller, teftişe duyduğu güveni artırır.

c) Öğreticilik

Müfettişin görevlerinden biri de öğreticiliktir. Öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentileri göz önüne alınarak, uygulamalı öğretime yer verilmelidir (Arabacı,1995, s.25). Müfettişler, alandan gelen biri olarak, öğretmenlere uygulamalı olarak yardımda bulunabilirler

Öğretici lider, izleyenlere kararları açıklar, onların önerilerini alır, ancak izlemeye ve denetlemeye devam eder (Erçetin,2000, s.44). Müfettiş, kararı açıklamada gösterdiği titizliği, izleme ve denetlemede de göstermelidir.

Müfettişin eğiticilik rolü, hizmet içi eğitim etkinlikleri olarak alınmıştır (Başar, 2000, s.72–75). Müfettişler, hizmet içi eğitim çalışmalarında seminer, konferans, örnek ders, toplantı, gezi, film izleme, kaynak kitap çalışmaları gibi yöntemleri kullanırlar.

Teftiş birimi, eğitim programlarının hazırlanmasına katılmalı, program danışmanı olarak görev almalı, teftişle ilgili konularda öğreticilik yapmalıdır (Çoker, 1982,s.63). Müfettişler, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında danışma birimi olarak görev yaptıkları halde, eğitim politikalarının belirlenmesinde, program yapma ve geliştirmede aktif rol alamamaktadırlar.

2.4. 4 Davranış Boyutu

Müfettişlerin rollerini oynarken denetlediği bireylere karşı gösterdiği davranışlar, davranış boyutunu oluşturur. Bu davranışlar, müfettişte aranılan uzmanlık

nitelikleri arasında yer almaktadır (Taymaz, 2002, s.48- 52). Davranış boyutunun öğeleri olarak yönlendirme, yol gösterme, güdüleme, moral verme, değerlendirme ve yargılama gösterilebilir.

Kurallara uyma, hataları giderme ve düzeltme, iyiye, güzele ve doğruya yöneltme faaliyetlerinin tamamı yönlendirme boyutu içinde düşünülebilir (Cengiz,1992,s.23). Liderler, ileriye götüren yollar bulmakla kararlı bir yönelme ve yön arayışı yaratılmasıyla ilgilenirler (Ensari, 2000,s.84). Müfettişler, hitap ettikleri kitleye, süreçte yapacakları çalışmaların neler olduğu konusunda da ışık tutarak, sürekli daha mükemmele götürecek yolları gösterirler.

Öğrenme – davranış ilişkilerinde denetçinin, önce nasıl bir öğrenme istediği konusunda açık ve kesin bir yargıya varmış olması gerekmektedir (Bursalıoğlu, 1991: aktaran: Erdem, 2004, s. 247). Başarılı bir müfettiş olmanın önündeki en büyük engellerden biri, görülen durumu yanlış yorumlamaktır. Her insanın gördüklerini yorumlamasını etkileyecek geçmiş deneyimleri ve ön yargıları vardır. Bir gözlemci bu deneyimlerin farkında olmalıdır ve doğru bilgiler elde edebilmek için önyargılardan arınmalıdır (Hopkins ve Moore,1993, s.47).

Müfettişlerin öğretmenlerle ilişkilerinde güdüleyici ve moral verici bir yol izlemeleri, öğretmenlerin performansları üzerinde olumlu bir etki yapacağı bilinmektedir.

2.5 Öğretmenin Teftiş Sürecine Katılması

Astın kendini geliştirmesi koşullarından önemli bir tanesi, kendisini ilgilendiren konularda üst tarafından karar verilmeden önce, görüşlerini açıklama ve önerilerde bulunma fırsatının verilmesidir (Aydın,1994,s.285). Öğretmene teftiş sürecine katılma fırsatı verilmezse, teftiş katı ve kısır bir eylem olmaktan öteye geçemeyecektir (Bursalıoğlu, 1987,s.192). Öğretmenler, görüşlerinin üstleri tarafından dikkate alındığını gördüklerinde, iş görme performanslarını arttırır ve gerçek bir doyum elde edebilirler. Kararlara katılma, bireye, sorumluluk üstlenme istemi ve hak arama fırsatı verir.

Teftiş sürecine katılmayan bir öğretmenin, teftiş vereceği tepkinin pek olumlu olması söylenemez. Olumsuz havada gerçekleşen teftiştten umulan yarar sağlanamayabilir. Belki öğretmen teftişe karşı olumsuz tutum geliştirebilir

(Özden,1999,s.118). Müfettiş, vereceği kararların isabetlik derecesini arttırabilmek için, astlarının da bilgisine ihtiyacı bulunduğunu bilmelidir.

2.6 Müfettişin Değişen Roller

Müfettişlerin üstlendiği görevler, yöreden yöreye ve ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Müfettişlerin yerine getirdiği görevlerde bazı değişiklikler olmasına rağmen, hizmeti yönlendiren müfettişler çeşitli zamanlarda aşağıdaki 4 rolden her birini yerine getirmektedir (Media,[http:// media.wiley.com/Eylül 2006](http://media.wiley.com/Eylül 2006)):

Düzenleyici: Müfettiş, program, grup, malzeme ve rapor düzenleyicisi olarak hizmet verir. O eğitimsel gelişmenin çok farklı parçalarını bilir ve bu parçaları bütün hale getirmek için, diğerlerinin hareketlerini yönlendirir.

Uzman: Müfettiş, öğretimsel yöntembilim, müfredat programı ve personel gelişiminde bir uzman olarak, danışman statüsünde hizmet verir. Müfettiş, öğretmenlerin genel ya da özel öğretme derecelerini geliştirme isteklerine yardımcı ilk kaynak olmalıdır.

Grup Liderliği: Müfettiş gruplara ortak karar oluşturmalarında, grup amaçlarına göre hareket etmelerinde ve demokratik süreci mükemmelleştirmelerinde yardımcı olur. Bir grup lideri olarak müfettiş, araştırır, tanımlar ve grup içinde liderliği geliştirir.

Değerlendirici: Değerlendiren kişi olarak müfettiş, öğretmenlerin öğretimi ve müfredat programını uygulamalarına imkân sağlar. Öğretmenlere müfredat ve öğretim konusunda karşılaştıkları problemlerle ilgili yanıtlar bulmalarına, problemler üzerinde yöntem olabilecek araştırma çalışmalarını tanımlamalarına ve sınırlı araştırma projelerini yönetmelerine yardımcı olur.

2.7 Eğitimde Teftişin Önemi ve Gerekliliği

Örgütlerin devamlılığını sağlayabilmesi için, varlığını sürdürmeye kararlı olması gerekir (Hicks, 1975, s.124). Bu nedenle örgüt amacını gerçekleştirme düzeyini sürekli izlemek durumundadır. Burada devreye giren denetleme, yalnızca örgütün amaçlarına erişip erişmediğini belirlemekle kalmaz, gerekiyorsa düzeltici önlemlerin alınmasını da sağlar (Koparal,1996,s.132). Eğitimde teftişin amacı, okul başarısını ve öğretimi geliştirmek, eğitimciler arasında demokratik çalışmaları tesisle, öğrenci başarısını arttırmak ve eğitimsel eşitliği sağlamaktır (Blase ve Blase 2002,s.12). Teftişin ulaşmak

istediği hedef, eğitim değişkenlerinin düzenli çalışmasını sağlayarak, eğitim öğretimi gören öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etkiler yapmaktır.

Teftiş, bir örgütün yönetiminde birinci derecede önemlidir ve örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye olumlu şekilde katkıda bulunmaları için, çalışanları teşvik etmekle ilgilidir (Rue ve Byars,1990, s. 6). Eğitim sisteminin kendi işleyişini amaçlar doğrultusunda yeniden düzenleyebilmesi, tutarlı ve fonksiyonel bir denetim mekanizmasına sahip olmasına bağlıdır (Kaya,1984, s.148). Eğitimde teftiş, eğitim ve öğretimin amaçlarına en uygun yöntemleri bulmak ve ürünün nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesini sağlamak amacını güder (Altıntaş, 1980, s. 14). Eğitimin amaçlarının ne derece gerçekleştirildiğinin, verilen emek ve yapılan harcama ile elde edilen sonuçların denk düşüp düşmediğinin tespit edilmesi için teftişe yer verilmesi gerekir (Sağlamer,1975,s.8–10). Ayrıca, teftiş bir örgütün termometresi olarak kabul edilebilir. Sistemin aksaklıkları, yanlışlıkları ve noksanlıkları teftiş ile ortaya çıkarılır (Altıparmak ve diğerleri,1999, s.166).

Teftişte amaç, öğrenme öğretme sürecinin geliştirilmesidir. Teftiş, yönetici, öğretici ve yardımcı personelin mesleki gelişimlerini sağlama yoluyla, okulların başarısında ve ürünün niteliğinin artırılmasında anahtar görev yapar (Seçkin,1991,s.201). Yine, teftiş, öğretmen öğrenci arasındaki işbirliğini sağlayarak, öğretmen öğrenci ilişkilerinin gelişmesine yardımcı olur.

Teftişin amacı, personelin girişkenliğini harekete geçirmeye yönelmelidir. Teftiş ile personelin girişkenlik yeteneği kırılmamalı (Tortop ve İsbir,1982,s.148), hataları gelişmenin bir parçası olarak görülmelidir (Yalçınkaya,1992, s.37). Denetlemelerde, geçmiş çalışmalar kadar, geleceğe yönelik çalışmalar da, değerlendirilmelidir.

Günümüzde okullarda uygulanan teftişin genel yaklaşımı, sınıf öğretimini gözlemleyerek, sınıf eğitimini geliştirmek, gözlemlenen bilginin analiz edilmesi ve öğretmenle gözlemcinin yüz yüze görüşmesi yönündedir (Tracy,1995, s.320). Amaç, sınıf uygulamalarının çocukların yararı için iyileştirilmesidir.

Denetleme, personel gelişimi için önemli bir araçtır. Öğretmenleri ve müfettişleri denetleme programlarının içine katarak, onlara ihtiyacı oldukları becerileri geliştirmeleri ve etkili denetimsel uygulamaları sürdürmelerini öğretmede kullanabilirler (Wanzare ve Costa,2000, s. 51–52). 1922 yılında William H. Burton,

denetimle ilgili olduklarını düşündüğü görevleri, öğretme olayının geliştirilmesi, görevli öğretmenlerin geliştirilmesi, konunun seçimi ve örgütlenmesi, test etme ve ölçme olarak listelemiştir (Media, [http:// media. wiley. com/](http://media.wiley.com/) Eylül 2006).

Denetim, yönetime önderlik ederek ve onun gelişmesine yardımcı olarak, etkenliğini arttırıcı yöndeki faaliyetleri kapsayan bir anlam taşır (Tortop ve İsbir, 1982, s.167). Denetim, değerlendirme ve rehberlik hizmetlerinin etkili kullanıldığı durumlarda, sistem güçlenir (MEB, 1995, s.10).

Teftiş, yönetimin keyfilğine karşı, sistemi koruyan araçların başında gelir. Teftişin yetersiz olduğu bir kurumda, kurumun etkililiğinden söz etme olanağı yoktur (Uluğ, 2004, s.50). Yine F.Uluğ (2004)'a göre, denetimin iki tur etkisinden söz edilebilir. Bunlardan biri yönlendirici etki, ikincisi ise, düzeltici etkidir.

Yönlendirici Etki: Teftişin varlığını hissetmek. Burada teftiş adına hiçbir iş yapmanıza gerek kalmaz. Teftişin olacağını hissetmek, görevlerin eksiksiz yerine getirilmesi anlamını doğurur. Dolayısı ile teftiş süreci işletilmeden elde edilen bir sonuçtur.

Düzeltilici Etki: Sistemin normlarla uyumlu halde çalışması içindir. Bunun için de teftiş sürecinin işletilmesi gerekir.

Girdiği kuruma, daha iyi duruma gelmesi için hizmet eden teftiş, yönetimin bir alt sistemi, kamu yönetimi içinde bir devlet görevi ve yönetici yeterlilikleri açısından bir uzmanlık alanıdır (Özdemir, 2001, s.57). Bu bağlamda, müfettiş, iyi yetişmiş ve seçkin bir alan uzmanı olarak, karar vererek değil, uygulamaya ilişkin doğru örnekler vererek yürütmeyi yönlendirebilir (Bilgen, 1990, s.8). Bu olumlu durumu eleştirenler de vardır.

Müfettişlerin, öğretmenlerin haklı görüş ve yakınmalarından kaçma eğiliminde oldukları, sürenin çoğunu, öğretimden çok, tekniklere ayırdıkları, öğretmenlerin ise, müfettişlerin öğüt ve görüşlerini sessizce kabul ettikleri, hem müfettiş, hem de öğretmenlerin, sorunlarla ilgili bireyler gibi davranmaktan çok, rol yaptıkları izlenimini verdikleri araştırmalarla ortaya konmuştur (Blunberg, 1974, s. 2). Oysa teftişin amaca uygun ve yararlı olabilmesi için, teftiş edilen ile edenin birbirlerine karşı davranışlarında samimi ve içten olması bir zorunluluktur.

Teftişe eleştiri yalnızca kusur açıklamak için değil, düzeltme ve düzenleme amacına yönelik olarak da yapılır (MEB, 1995, s.8). Teftişe eleştiri, teftişin etkililiğine

ilişkindir. Teftişe etkili teftiş demekle, teftiş etkili olmaz. Etkili teftiş, taraflarca da böyle algılananındır.

Teftiş, işleyen süreci kontrol ederek, süreçteki sapmaları düzelterek ve süreci geliştirerek örgütlerin sağlıklı olarak yaşamasına yardımcı olur. Amacı, sistemi daha iyi çalışır hale getirmek olan teftiş, verimlilik ve etkililik üzerinde büyük bir pay sahibi olduğu kuşkusuzdur. Teftiş birimi, eğitim kurumlarının amaç, hedef ve ilkeler doğrultusunda etkin ve verimli çalışmalarına rehberlik etmek, kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak ve işbirliğini geliştirmek, değerlendirmek gibi işlevleri de yerine getirmektedir.

2.8 Teftiş Gücünün Kaynakları

Teftişin, ödül güç, mecburi güç, uzman güç ve meşru güç gibi kaynakları vardır.

Ödül güç, genellikle iyiliksever ya da babacan okullarda uygulanır. Ödüller, öğretmenlerce kabul edilebilir ya da onlarca istenen durumlar olmalıdır.

Mecburî güç, öğretmenler üzerinde ceza yaptırımıdır.

Uzman güç, profesyonel bilgi ve yeteneklere göre oluşur. Diğerlerinin saygısını ve hayranlığını kazanan yöneticiler, referans gücünden hareket ederler. Bunların liderlik tarzı, kişiler arası yetenekleri ve diğer kişilik özellikleri bu hayranlığı kazanmalarına yardımcı olur.

Meşru güç, yöneticilerin ayrıcalık imtiyazlarına ve etkileme kabiliyetine bağlıdır. Müdür için belirli durumlara karar vermek meşrudur. Çünkü bu onlardan beklenen özelliklerdir. Kurallar vardır ve müfettişin onları uygulama sorumluluğu vardır (Sergiovanni ve Starratt, 1988, s.69). Müfettişler, görevleri sırasında bu güç kaynaklarından -kişiliğiyle de uyumlu olanlardan- bir ya da bir kaçını kullanırlar.

2.9 Teftişin Amaçları

Eğitim-öğretimi geliştirmek, etkili öğretmen ve personel gelişimini teşvik etmek, öğretmenlerin öğretme yetenekleri ve bunun öğrenciler üzerindeki sonuçları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamada yardımcı olmak, öğretmenlerin yeni öğretim tekniklerini güvenli ve destekleyici bir çevrede denemelerini sağlamak, müfredat programının gelişmesini desteklemek, insan ilişkilerini desteklemek, öğretmen

motivasyonunun artmasını sağlamak, öğrencilerle öğretme-öğrenme metodundaki en iyi sonuçları elde etmek için izlemek, öğretmenler ve müfettişler için öğrenme-öğretme yöntemini diğer profesyonellerle ortak araştırma yoluyla anlamalarını sağlamak için bir sistem kurmaktır (Wanzare ve Costa, 2000, s. 48). Hiç şüphesiz teftişin amacı bunlarla da sınırlanamaz. Ancak, teftiş resmi anlamda yukarıdaki amaçları gerçekleştirirken, gayri resmi anlamda, sisteminin varlığını koruyucu, düzeltici ve disipline edici birçok gizli işlevi de yerine getirmektedir.

2.10 Teftişte Uyulacak İlkeler

A. Baransel (1979), eğitimde denetim ilkelerini, denetim sürecine etki eden değişkenler arasındaki ilişkileri açıklayan temel yargılar olarak nitelendirmiştir. Denetim ilkeleri, denetim uygulamalarına yol gösterici rol oynayarak, uygulama sonuçlarını kestirmeyi sağlar. Bu durum aynı zamanda denetlenenlerin ve müfettişlerin karşılıklı ilişkilerine yön verir.

Denetimde uyulacak ilkeler değişik yazarlar tarafından değişik şekillerde ifade edilmiştir. Ama burada çok detaya girilmeden bu ilkeler verilmeye çalışılmıştır.

1-Eğitim işgörenleri değerlidir.

2-Denetim bir takım çalışmasıdır.

3-Denetimde demokratik önderlik geçerli olmalıdır.

4-Denetim her üyeye kendini geliştirme ve kanıtlama, işinde başarılı olma olanağı sağlamalı, eğitim işgörenlerinin bireysel ayrılıklarının gelişimine yardım edebilmelidir.

5-Denetim plânlı sürekli olan bir süreçtir (Başaran,1993, s.74–75). Denetlenenlere eğitim sisteminin önemli bir ögesi oldukları sezdirilmelidir. Bu aynı zamanda bir motive etme işidir. Teftişte öğretmen müfettiş ortak hareket ederek, süreci birlikte değerlendirmelidirler. Burada müfettiş demokratik lider davranışı göstermelidir. Yetkili müfettiş edasıyla süreci yönetmeye kalkmamalıdır. Etkileme gücünü öne çıkarmalıdır. Bu da onun yeterliği ile ilişkili olan bir durumdur. Teftiş, yönetici ve öğretmene kendini kanıtlama fırsatları yaratmalıdır. Yönetici ve öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar incelenmeli, bunlardan hareketle yapacakları çalışmalar yorumlanmalı ve yorumlatılmalıdır. Yorumlatılmalıdır çünkü her öğretmenin programa,

yönteme, içeriğe karşı tutumu farklılık gösterebilir. Önemli olanın farklılıklardan ürkemek değil, bu farklılıkların amaçlar yönünde kanallize edilebilmesidir.

Denetim bir anda olup biten bir eylem değildir. Aksine devamlılığı söz konusu olan bir süreçtir. Buradan şunu söyleyebiliriz ki, kurumlar sorunsuz oldukları sürece görecekları teftiş dönemi uzayabilir ya da çok hafif geçebilir. Ancak, kurumların işleyişi, yönetici ve öğretmenlerin çalışmalarının sorunsuz olması teftiş görmesini durdurmaz çünkü normal işleyen sürecin de geliştirilmesi gerekmektedir ve bunun için de teftiş yapılmalıdır. Birçok yönüyle sorunsuz görülen örgütlerin de aslında birer sorun kaynağı olduğu bilinmelidir.

2.11 Hiyerarşide Müfettişin Yeri

Hiyerarşide müfettişin yerini Davis (Aktaran: Sergiovanni ve Starratt,1988, s.20) aşağıdaki gibi belirlemişlerdir.

2.12 Müfettiş ve Öğretmenlerin Bazı Stres Kaynakları

Müfettiş ve öğretmenleri teftiş karşısında strese iten bir takım etkenler mevcuttur. Teftişin neden olduğu stresi ortadan kaldırmak mümkün olmadığından, müfettiş ve öğretmeni strese iten nedenlerin boyutlarının küçültülmesi yolları araştırılmalıdır. Stres kaynaklarını İ. Pehlivan (1998) şöyle sıralamaktadır:

1-Müfettişlerin Stres Kaynakları

- Görev yolluk ve ek ödemelerin zamanında alınmaması,
- İnceleme ve soruşturma sonuçlarına uyulmaması,
- Öğretmenlerin farklı kaynaklardan atanması nedeniyle formasyonlarının çok yetersiz olması,

- Eğitim öğretimle ilgili kararlara katılma şansının tanınmaması,
- Öğretmenlerle yeterince iletişim kurulamaması,
- Denetim için ayrılan zamanın çok yetersiz olması,
- Mevzuat değişikliklerinden zamanında haberdar olunamaması,
- Öğretmenlerin denetime direnmeleri,
- Grup başkanlarının demokratik davranmaması,
- Öğretmenlerin sık sık yer değiştirmesi nedeniyle denetimin etkili olmaması,
- Yetersiz koşullardaki okulları teftiş etme zorunluluğu,
- Görev alanının çok geniş ve karmaşık olması,
- Araç gereç yetersizliği,
- Aile ve ev için zaman ayıramamak,
- Evde de çalışma zorunluluğu,
- Denetçi rolünün verdiği yalnızlık duygusu (Aksoy,2003,s. 94).

2-Öğretmenlerin Stres Kaynakları

- Denetimin hangi ölçülere göre yapıldığını bilmemek,
- Değerlendirmede açıklık ilkesine uyulmaması,
- Denetimlerin öğretmenlerin yetiştirilmesine katkı sağlamaması,
- Ders teftişi yoluyla yapılan değerlendirmenin objektif olmaması,
- Müfettişlerin denetim için ayırabildikleri zamanın çok kısa olması,
- Müfettişlerin güdüleme ve rehberlik konusunda yetersiz kalması,
- Müfettişlerin tutum ve davranışlarının moral bozması,
- Müfettişlerin değerlendirmede okul müdürlerinin etkisi altında kalmaları,
- Siyasal görüşlerin değerlendirmeyi etkilemesi,
- Denetim sonuçlarının okulların fizikî koşullarının düzeltilmesinde katkı sağlamaması,
- Öğretmenlerin denetim sırasında öğrenci önünde küçük düşürülmesi,
- Müfettişlerin yeniliklere açık davranmaması,
- Denetimden kaynaklanan stresin öğretmenlerin performansını olumsuz yönde etkilemesi,
- Müfettişten kaynak kişi olarak yararlanamamak,
- Denetimin önemine inanmamak.

Öğretmenlerin teftişe karşı gösterdikleri tepkinin doğal olarak algılanması gerekir. Bu tıpkı insanın soğuğa, sıcağa gösterdiği tepki gibidir.

2.13 Teftiş Süreci İçin Gelişim Plânı

Teftişin gelişimi sırasında bir takım adımlar vardır ve değişik ülkelerde farklı seviyelerde görülebilir.

- 1- Danışmanlık ve danışmanlık psikolojisi daha profesyonel hale gelir.
- 2- Denetim, danışman eğitiminin ve devam eden danışmanlık çalışmalarının önemli bir parçası olarak görülür.
- 3- Deneyimli danışmanlar, denetmenlerin işlevlerini, görevlerini ve rollerini üstlenirler.
- 4- Denetimde modeller, teoriler, yaklaşımlar oluşturmaya çalışılır ya da diğer ülkelerden ithal edilir.
- 5- Denetmenler için ahlâki ilkeler belirlenir.
- 6- Denetim için resmi eğitim oluşturulur ve gereklidir.
- 7- Denetim eğitimi, uygulamaları ve araştırmaları danışmanlık için önemli bir unsur olarak görülür (Eric Digests, [http:// www. ericdigests.org/](http://www.ericdigests.org/) Eylül 2006).

2.14 Türkiye’de Müfettişlerin İşe Alınmaları ve Yetiştirmeleri

Personel temin etme ve seçimi çeşitli evrelerden oluşan bir süreç olarak ele alınabilir. Öncelikle işgören ihtiyacının nicel ve nitelik olarak belirlenmesi, sonra bu gereksinmeyi çeşitli kaynaklardan karşılamak üzere bazı yöntemlerle adayların araştırılıp bulunması ve en son olarak da bu adaylar arasından çeşitli yöntemlerle uygun personelin seçilmesi ve işe yerleştirilmesi evresi süreç içinde yer almaktadır (Kaynak ve diğerleri,1997,s.83).

Personel Seçim Süreci

Meslek açısından seçme süreci, bir yandan mesleğin değerine katkıda bulunurken, diğer yandan meslekleşmeyi sağlar (İsbir 1979, 54). Bu şekilde göreve gelen kişiler, o göreve ilişkin değerler oluşturur ve bu değerleri korurlar. Nesnel bir

seçme sürecinin bireyde güven, kendine saygı ve kendini değerli hissetme duygularını geliştirmesi beklenir.

Müfettişler neleri nasıl yapacakları konularında yetiştirilmedikçe, bilgidен yoksun yargılarla rutin etkinliklerde bulunarak görevlerini yerine getirdiklerini sanırlar, yardım edici bir kaynak olamazlar (Gardner, 1980, s.2). Türkiye’de müfettiş yetiştirme yetki ve sorumluluğu Millî Eğitim Bakanlığı’na aittir. Ne var ki, Millî Eğitim Bakanlığı, müfettiş yetiştirmede, uzman eğitimci sıkıntısı çektiğinden, ya kendi seçtiği elemanı, üniversitelerde yetiştirerek, ya da üniversitelerin yetiştirdiği elemanları kendi ölçütlerine göre sınavlardan geçirerek göreve almıştır.

Bugün yönetici ve müfettiş yetiştirme konusunda genel görüş, üniversitelerin hizmet öncesi, Bakanlığın ise hizmet içi yetiştirmeyi üstlenmesi yönündedir (Seçkin, 1986, s.37). Müfettişler hizmete girmeden önce, gerçekten profesyonelleşmiş olmaları bir zorunluluk olmalıdır. Çünkü müfettişler, hem değerlendirici, hem yetiştirici, hem de yargılayıcıdırlar.

Eğitim sistemimize ilk defa 1839’da Meclis-i Umuru Nafia’nın hazırlayarak yayınlamış olduğu bir Layiha ile giren teftiş hizmetinin, çocuk terbiyesine muktedir, dirayet ve kabiliyetli kişiler tarafından yürütüleceği belirtilmiştir. Bu işi o dönemde kadıların, müftülerin ya da üst düzey yöneticilerin yaptıkları görülmektedir (Su 1974, 53).

İlköğretim müfettişlerinin yetiştirilmeleri hususunda, 1913’den önce, esaslı bir mevzuat yoktu. Ancak, 1913’de çıkan Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkati’ye göre, ilköğretim müfettişleri öğretmen okulu müdür ve öğretmenlerinden (Dolay,1956,s.24) ya da ilkokul öğretmenleri ve müdürlerinden başarılı olanlar arasından, Bakanlıkça uygun görülenlerin atanacakları belirtilmiştir (Öztürk,1996,93). Bu dönemde de müfettiş yetiştirme ile ilgili köklü bir çalışmanın olmadığı, müfettiş olarak atananların özellikle öğretmen kaynaklı olduğu görülmektedir. Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkati’de müfettişlerin hizmet süresi hakkında bir kayıta rastlanılmamaktadır.

1926 yılında Millî Eğitim için yapılan on yıllık gelişme programında, müfettişlerin mutlaka hizmet öncesi eğitimle yetiştirilmeleri öngörülmüştür.

Müfettişlerin yetiştirilme işi, ilk defa 3 Ocak 1927 tarihinde yayınlanan “İlk Tedrisat Müfettişleri Rehberi”nde sistemli olarak ele alınmıştır. Bu rehberde, iyi bir

müfettişin ciddi bir eğitim alarak meslek hayatına atılması konusu önemli yer almaktadır (Su, 1974,s. 241–242). 1929 yılında yayınlanan “İlk Tedrisat Müfettişliğine Talip Olanların Seçilmesi Tarzları Hakkında Talimatname” ile müfettiş olmak için yapılacak başvuru, aranan nitelikler ve seçilme şekli daha ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bu yönetmelik ile ilk defa, adayların bir seçme sınavına tabii tutulmaları esası getirilmiştir.

İlköğretim müfettişlerinin hizmet öncesi yetiştirmeleri ile ilgili olarak 1945 yılında “Staj Yönetmeliği” yayınlanmıştır. İlgili eğitim kurumundan mezun olanların, ilköğretim müfettişliğine stajyer olarak atanmaları esası getirilmiştir (Öztürk,1996,s. 85). Cumhuriyet döneminde kursla ilköğretim müfettişi yetiştirerek yoluna gidildiği bilinmektedir. Bu yol izlenerek, 1958 yılında, ilkokul öğretmenlerinden başarılı olanlar, hizmet içi eğitim kurslarından geçirilerek müfettişliğe alınmışlardır (Bedir,2003, s.47). Oysa Türkiye gibi merkezî bir yapıda hizmet veren eğitim sisteminin denetiminde görev alan müfettişlerin, birçok noktada ortak anlayışa sahip olmaları gerekir.

Müfettiş yetiştirme bilimsel bir sisteme bağlanmadığı gibi, bu iş sürekli gözardı edilmiştir (Bursalıoğlu, 1982, s.246). Böylece çoğu kez, o görevi yerine getirip getiremeyeceğine bakılmaksızın, atama yoluyla öğretmenden yönetici, yöneticiden müfettiş yapılmaktadır (Bilgen, 1976, s. 80–82). Burada yönetimin, denetim ve öğretmenliği farklı işleri gören birimler olarak algılamadığı, bu alanlarda profesyonelleşmenin önem ve gereğine değer vermediği görülmektedir.

Türkiye’de, diğer meslek grupları için gittikçe yaygınlaşan hizmet içi eğitim uygulamaları, müfettişler için pek gerek görülmemekte, müfettiş toplantılarının bu konuda yeterli olduğu varsayılmaktadır (Atay,1995,s.3). Kuşkusuz, eğitim sistemleri, yetişmiş teftiş personeli olmaksızın, oluşacak istek ve gelişmeleri verimli bir biçimde karşılayamaz. Bununla birlikte, müfettişleri seçme, yetiştirme, atama ve yükseltme gibi personel politikalarına ilişkin çeşitli sorunların çözülmesini gerekir (Seçkin, 1978, s.2).

Türkiye’de Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi dışında kalan, Gazi, Hacettepe, Dokuz Eylül, Yüzüncü Yıl ve İnönü üniversitelerine bağlı eğitim fakültelerinde Eğitim ya da Eğitim Bilimleri Bölümlerinde yer alan Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dallarında ilköğretim müfettişi yetiştirme çalışmalarının yapıldığı bilinmektedir. Bu şekilde müfettiş yetiştirme, belki Dünya’nın birçok ülkesinde

olmayan, bilimsel ve bilimsel olduğu kadar da çağdaş bir yaklaşımdır. Ancak, günümüzde bu bölümler lisans düzeyinde eğitim vermeyi terk etmiş, lisansüstü eğitim vermektedirler. Bu suretle de buralarda yetişen öğrenci sayısı azalmıştır.

Türkiye’de müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi süreci incelediğinde, Bakanlık ve İlköğretim Müfettişlerinden istenen koşulların, zaman içinde değişikliklere uğradığı görülür. Bakanlık müfettişi olacaklarda aranan koşulların, ilköğretim müfettişi olacaklarda aranan koşullardan daha ağır olduğunu söyleyebiliriz.

2.14. 1 Türkiye’de Bakanlık Müfettişlerinin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri

Türkiye’de Bakanlık Müfettişlerinin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri halen yürürlükte bulunan 03.10.1993 tarih ve 21717 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği doğrultusunda yapılmaktadır.

Tablo 2.14.2: Bakanlık Müfettişlerinin Seçilme Koşullarının Tarihi Süreci

Yasal Temel	Müfettiş Yardımcısı	Müfettiş
1911 Maarif-i Umumiye Nezaret-i Merkez Teşkilâtı Hakkındaki Nizamname		İlk ve orta dereceli okul öğretmeni
1925 Maarif Müfettişi Umumilerinin Vezâifi Hakkında Talimatname		-30-35 yaş arası -Yükseköğrenimli -Çeviri yapabilecek düzeyde yabancı dil bilen -Beş yıl orta dereceli okul öğretmenliği -En az beş yıl okul ya da millî eğitim müdürlüğü deneyimi ya da üç yıl müfettiş yardımcılığı
1926 Talimatnamesi		Eğitim müfettişi -30 yaş yukarısı -Yabancı dil bilen -Yükseköğrenimli -Beş yıl orta dereceli okul öğretmenliği
		Yönetim müfettişi -Eğitim müfettişi olma ölçütlerine ilave: -Öğretmenlik dışında beş yıl orta dereceli okul ya da

		millî eğitim müdürlüğü ya da bölge müfettişliği yapmış olmak
		Bölge müfettişi -28 yaş yukarısı -Yükseköğrenim -3 yıl orta dereceli okul öğretmenliği -Yabancı dil bilmek
1968 Teftiş Kurulu Yönetmeliği		-Yükseköğrenimli -5 yıl orta dereceli okul öğretmenliği -Yöneticilik yapmış olmak
1979 Teftiş Kurulu Yönetmeliği		1968 ile aynı
1993 Teftiş Kurulu Tüzüğü	-Yükseköğrenim mezunu -Bakanlık okullarında en az 10 yıl öğretmenlik ya da branşında 5 yıllık öğretmenliğe ilave olarak Bakanlık teşkilat ya da okullarında 3 yıl yöneticilik yapmış -Giriş sınavını kazanmış olmak	-3 yıl süreli müfettiş yardımcılığı ardından yeterlik sınavında başarılı olmak
1993 Teftiş Kurulu Yönetmeliği	-Teftiş Kurulu Tüzüğü (1993) ünde belirtilen ölçütleri taşımak -Giriş sınavında başarılı olmak -40 yaşını aşmamış olmak	-Müfettiş yardımcılığı ardından girilen yeterlik sınavında başarılı olmak

Kaynak: Balcı, A. Türkiye’de Eğitim Yöneticisi ve Eğitim Müfettişi Yetiştirme

Uygulamaları: Sorunlar ve Öneriler. (2004, s.29–30) makalesinden uyarlanmıştır.

1-Müfettiş Yardımcılığı Giriş Sınavına Katılacaklarda Aranılan Nitelikler

a) Bakanlığa bağlı okul ve kurumlarda branşında öğretmenlik ya da yöneticilik yapanların katılabilmesi için, fakülte ya da en az dört yıllık yüksek okul mezunu olup, Bakanlığa bağlı okullarda branşında en az on yıl öğretmenlik ya da branşında beş yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Bakanlık teşkilatında ya da okul ve kurumlarında asıl olarak en az üç yıl yöneticilik yapmış Bakanlık mensubu olmak.

b) Müfettiş yardımcılığı giriş sınavının açıldığı yılın ocak ayının birinci gününde, Bakanlığa bağlı okul ve kurumlarda branşında öğretmenlik ya da yöneticilik yapanlarda kırk ve kamu hizmetine ilk defa atanacaklarda otuz yaşından gün almamış olmak.

c) Görevini yapmasına engel olabilecek vücut ya da akıl hastalığı ya da vücut sakatlığı ile zrl bulunmadığını ve sağlık durumunun iklim değişikliklerine ve her çeşit yolculuk şartlarına elverişli olduğunu sağlık kurulu raporu ile belgelendirmek gerekir.

2-Yazılı Sınav

Müfettiş yardımcılığı giriş sınavı soruları, müfettiş yardımcılığı alım kaynaklarına göre aşağıdaki konulardan seçilir.

a) ğretmenlik yapmış ve Bakanlık mensubu olanlar için: Kompozisyon, genel mevzuat, özel mevzuat, özel alan bilgisi, yabancı dil,

b) Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme ve iktisad ve idarî bilimler fakülteleri ya da bunlara denk yüksek ğretim kurumları mezunları için: Kompozisyon, hukuk, iktisat ve işletme, maliye ve muhasebe, yabancı dil.

3-Sözlü Sınav

Sözlü sınavlarda, adayın, yazılı sınav ve genel kültür konularındaki bilgileri ölçülür. Ayrıca, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışı ile ifade ve muhakeme yeteneği değerlendirilir. Adayların aldığı ödüller ve yayımlanmış eserleri sözlü sınav başarı sıralamasında dikkate alınır.

4- Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

Müfettiş yardımcıları aşağıdaki tutum ve becerileri kazanmaları için yetiştirme çalışmaları yapılır. Bu çalışmayla:

- a) Müfettişliğin gerektirdiği nitelikleri kazandırmak,
- b) Yetki alanına giren mevzuat ve uygulamalar ile teftiş, araştırma, inceleme ve soruştırma konularında tecrübe ve ihtisas kazanmalarını sağlamak,
- c) Mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek,
- d) Bilimsel alışma ve araştırma alışkanlığı vermek,

e) Yabancı dil bilgilerini geliştirmek amaçlanır.

5- Yetiştirme Programı

Başkanlıkça, müfettiş yardımcılarının, üç yıllık müfettiş yardımcılığı döneminde, gerekli görülen mevzuatı ve uygulamaları, teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma yöntemlerini öğrenmelerini sağlamak amacıyla, hizmet içi eğitim programları düzenlenir.

Müfettiş yardımcısı, başmüfettişlerden birinin refakatinde en az bir yıl çalışır. İlgili başmüfettişler, çalışmaları esnasında refakatlerindeki müfettiş yardımcılarının yetişmelerini sağlayıcı yönde gerekli tedbirleri alırlar.

İki yıllık yetiştirme programı sonunda verilen raporlara dayalı olarak yeterli oldukları anlaşılan müfettiş yardımcıları, Başkan'ın önerisi ve Bakan'ın onayı ile teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturmaları bağımsız olarak yürütmekte yetkili kılınabilirler.

6-Yeterlik Sınavı ve Müfettişliğe Atanma

Yeterlik sınavı, yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamada yapılır. Yazılı sınavı başarmış sayılmak için, her konu grubu için alınan puanın 60 ve bu puanlar ortalamasının 70'den aşağı olmaması gereklidir. Sözlü sınavı başarmış sayılmak için alınan puanın 70'den aşağı olmaması gerekir.

7- Müfettişliğe Atanma

Yazılı sınav başarı listesi ilan edilir. Sözlü sınava katılanlara sonuç yazılı olarak bildirilir. Her iki sınavda da başarı gösterenler, müfettişliğe atanırlar.

2.14. 3 Türkiye’de İlköğretim Müfettişlerinin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri

Türkiye’de İlköğretim Müfettişlerinin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri halen yürürlükte bulunan 13. 08. 1999 tarih ve 23785 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği doğrultusunda yapılmaktadır.

Tablo 2.14.4: İlköğretim Müfettişlerinin Seçilme Koşullarının Tarihî Süreci

Yasal Temeller	Müfettiş Yardımcılığı	Müfettiş
1927 İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi		-İlköğretmen okulu mezunu -24-45 yaş arası -5 yıllık başarılı ilkokul öğretmenliği -Kıdem ve ehliyet tercih sebebi
İlk Tedrisat Müfettişliğine Talip Olanların Seçilmesi Talimatnamesi		-25 yaşını bitirmiş olmak -İlköğretim okulu müdürü ve öğretmeni olmak -En az 2 yıl öğretmenlik yapmak -Orta muallim mektebi mezunları sınavsız müfettiş olabilir
1929 İlk Tedrisat Müfettişleri Rehberi		Mesleksel ve Kişisel Özellikler -Meslek sevgisi -Özel yetenek -Kuram ve uygulama hazırlığı -İyi öğretmen olmak -Ciddî bir mesleğe hazırlık programı -Meslekî gelişmeleri izleme -Sevilen biri olma
1945 İlköğretim Müfettişliği Staj Yönetmeliği		-Gazi Terbiye Enstitüsü ya da yabancı ülkelerdeki dengi bir okul mezunu -Staj yönetmeliği hükümleri

1962 İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği		-İlköğretmen okulu mezunu, ilköğretim kurumlarında asil öğretmenlik yaptıktan sonra eğitim enstitüsü ya da dengi yabancı okulu bitirmek -İlkokullarda en az 8 yıllık öğretmenlik ya da 2 yıl müdürlük, müdür yardımcılığı yapmış olmak koşulu ile birlikte en az 6 yıl öğretmenlik yapmış olmak
1963 Yönetmeliği		Aynı
1969 Yönetmeliği		Aynı
1982’de G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Müfettişliği Programı		-İlköğretmen okulu mezunu -3 yıl başarılı öğretmenlik -Üniversite seçme sınavı -Bakanlık mensubu olmak
1982 Kurslarla müfettiş yetiştirme		-Disiplin cezası almamak -3 yıllık eğitim enstitüsü mezunu ve en az 5 yıl başarılı öğretmenlik ya da yöneticilik yapmak -Son 5 yıl müfettiş raporları ortalaması iyi olmak -Kıdemi 20, yaşı 40’ı aşmamış olmak, erkek olmak -Valilikçe aday seçilmiş olmak -Sağlıklı olmak

1999 Müfettişleri Yönetmeliği	İlköğretim Başkanlıkları	Yarışma Sınavı İçin: -Yükseköğrenim mezunu -En az 8 yıllık öğretmenlik -7 yıllık hizmet süresinin en az 4 yılını öğretmen 3 yılını ise yöneticilikte geçirmek -EYT ya da EEP mezunu ya da bu alanlarda lisansüstü öğrenim yapanlardan en az 3 yıllık öğretmenlik ya da yöneticilik yapmak -Bakanlık mensubu olmak -40 yaşını doldurmuş olmamak -Son 6 yıllık sicili iyi olmak -İyi hali bulunmak	-3 yıllık müfettiş yardımcılığı dönemi sonunda yapılan yeterlik sınavını başarmış olmak
		Atanması: -Yarışma sınavını kazanmak ve görevine seyahat etmesine bir sağlık engelinin olmadığını gösterir sağlık kurulu raporu almak	

Kaynak: Balcı, A. Türkiye’de Eğitim Yöneticisi ve Eğitim Müfettişi Yetiştirme

Uygulamaları: Sorunlar ve Öneriler, (2004, s.32–33) makalesinden uyarlanmıştır.

İlköğretim müfettiş yardımcısı olmak isteyenlerin bir takım koşulları taşımaları gerekmektedir.

1-Yarışma Sınavına Başvuru Koşulları

- a) En az dört yıl süreli yüksek öğrenim görenlerden,
 - 1) Bakanlığa bağlı resmi okul ve kurumlarda en az sekiz yıl öğretmenlik yapmış,
 - 2) Yedi yıllık hizmet süresinin en az dört yılını resmi okul ve kurumlarda öğretmen olarak, üç yılını ise Bakanlık merkez ya da taşra teşkilatı yöneticilik görevlerinde geçirmiş,
 - 3) Fakültelerin eğitim yönetimi, teftişi, plânlaması ve ekonomisi ya da eğitim yönetimi ve denetimi bölüm/anabilim dalından mezun ya da bu alanlarda yüksek lisans

ya da doktora yapanlardan Bakanlığa bağlı resmi okul ve kurumlarda en az üç yıl öğretmenlik ve/ ya da yöneticilik yapmış, olma koşullarından herhangi birini taşımak,

b) Bakanlık teşkilatında görevli olmak,

c) Müfettiş yardımcılığı yarışma sınavının açıldığı yılın ocak ayının birinci gününde 40 yaşını doldurmamış olmak.

2-Yarışma Sınav Konuları ve Puan Değerleri

Yarışma sınavı, yazılı ve sözlü sınav olmak üzere iki aşamalı olarak yapılır:

3-Yazılı Sınav

Yazılı sınav çoktan seçmeli test tekniği ile 100 sorudan az olmamak üzere Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünce yapılır. Soruların %20 si millî eğitim mevzuatı, %30 u öğretmenlik meslek bilgisi, %30 u özel alan bilgisi ve %20 si genel kültür konularını kapsar.

Bu sınavda 100 puan üzerinden en az 70 puan alanlar başarılı sayılır ve Personel Genel Müdürlüğünce sözlü sınava çağırılırlar.

4-Sözlü Sınav

Sözlü sınavda, adayın yazılı sınav konularındaki bilgileri ile temsil yeteneği, tutum ve davranışı, anlatım ve yorumlama yeteneği ölçülür.

Sözlü sınav soruları Yarışma Sınav Komisyonu tarafından en az iki gün önceden hazırlattırılır. Adaylar her konudan komisyonca belirlenecek usul ve esaslara göre soruyu torbadan çekerek cevaplandırılırlar.

5-Yarışma Sınavının Değerlendirilmesi

Yazılı ve sözlü sınav puanlarının aritmetik ortalamaları alınarak sıralama yapılır. Bu sıralamada 100 tam puan üzerinden en az 70 puan alanlar sınavı başarmış sayılır.

6-Müfettiş Yardımcılığına Atama

Yarışma sınavını kazananlar, görevini yapmasına engel olabilecek özrünün bulunmadığını, sağlık durumunun iklim koşullarına ve her çeşit yolculuk şartlarına

uygun olduğunu Devlet hastanelerinden alınacak heyet raporu ile belgelendirmeleri durumunda, Personel Genel M¼d¼rl¼ğ¼nce yapılacak pl¼nlamaya g¼re ihtiyaç olan illere kura ile atanırlar.

7-M¼fettiř Yardımcılarının Yetiştirilmesi

M¼fettiř yardımcılarının yetiştirilme programı, hizmet içi eğitim ile bu eğitimde başarılı olanların katılacağı g¼rev başında yetiştirme eğitimi olmak ¼zere iki aşamadan oluşur. M¼fettiř yardımcılarının yetiştirilme s¼resi ¼ yıldır.

a) Hizmet İçi Eğitim

M¼fettiř yardımcıları, Personel Genel M¼d¼rl¼ğ¼nce hazırlanacak bir program d¼hilinde Bakanlığının hizmet içi eğitim merkezlerinde ya da y¼ksek ¼đretim kurumlarında hizmet içi eğitimle yetiştirilirler.

Y¼ksek ¼đrenim durumları bakımından

1) Eğitim y¼netimi, teftişi, pl¼nlaması ve ekonomisi ya da buna denkliği onaylanmış y¼ksek ¼đretim kurumlarından mezun olanlar ya da bu alanlarda lisans ¼st¼ eğitim g¼renler, Anayasa, Temel Hukuk Bilgileri, Eğitim ve İdare Hukuku ile İktisat konularından 120,

2) Birinci fıkrada sayılanların dışındaki y¼ksek ¼đrenim programlarından mezun olanlar ise, Anayasa, Temel Hukuk Bilgileri, Eğitim ve İdare Hukuku, İktisat, Eğitim Y¼netimi, Teftişi, Pl¼nlaması ve Ekonomisi konularından 240, saatten az olmamak ¼zere hizmet içi eğitime alınırlar. Hizmet içi eğitim sonunda yapılacak değerlendirme sınavında 100 puan ¼zerinden 70 puan alanlar başarılı sayılır. Bu sınavda da başarılı olamamaları durumunda istek ve ihtiyaç dikkate alınarak Bakanlıkça durumlarına uygun g¼revlere atamaları yapılır.

b) G¼rev Başında Yetiştirme Eğitimi

Hizmet içi eğitimde başarılı olan m¼fettiř yardımcıları bir m¼fettiřin rehberliğinde g¼rev başında yetiştirme eğitimine alınırlar. Bu programda, rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme ve soruşturma konuları ile tutum ve davranışlar yer alır.

8-Yeterlik Sınavı ve Müfettişliğe Atanma

Yeterlik sınavı, müfettiş yardımcılarının mevzuat bilgilerini ve buna ilişkin uygulamaları, teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma yöntemlerini, mesleki yardım, rehberlik, iş başında yetiştirme ile ilgili bilgi ve niteliği kazanma dereceleri ile genel kültürü içeren konularda üç yıllık yetiştirme dönemi sonunda yapılan sınavdır. Bu sınav, çoktan seçmeli test tekniği ile 100 sorudan az olmamak üzere, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünce yapılır.

9-Müfettişliğe Atama

Yeterlik sınavında başarılı olanlar Personel Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakanlık onayı ile ihtiyaç bulunan illere ilköğretim müfettişi olarak atanırlar.

Bakanlık ve ilköğretim müfettişlerinin altyapı durumlarına bakıldığında, aldıkları eğitimin aynı düzeyde olduğu, yarışma sınavı ile göreve alındıkları, 3 yıllık adaylık süresi sonunda, yeterlik sınavında başarılı olmaları halinde esas göreve atandıkları görülür (Pınaradağ, 2004,s.11).

2.15 Türkiye’de Teftiş Sisteminin Yapısı

Bir kurumun, yapı ve işleyiş boyutlarını birbirinden kesin çizgilerle ayırmak oldukça zordur. Bir yapının oluşturulması için, her düzeydeki yetki ve sorumlulukların saptanması, bunu göre personelin atanması ve aralarındaki ilişkilerin belirtilmesi gerekmektedir.

Bir örgütün yapısı, işbölümü ile ortaya çıkan görevlerden, görevlerin üst ast ilişkisine göre düzenlenmesiyle ortaya çıkan yetke sıradizininin, üretim sürecine göre oluşan işakımından oluşur (Başaran,1993, s.26). Bir ülkenin yönetim yapısı o ülkedeki örgüt ve sistemlerin yapı ve işleyişini de biçimlendirir. Türkiye’de eğitim sisteminin yapısı ağırlıklı olarak merkezî ve yetkicidir (Bilir,1998, s.90). Burada dikey bir yapılanma söz konusudur. Belirlenen politikalar yukarıdan aşağıya emir komuta zinciri içinde yaptırılmaya çalışıldığından, bu modelde iletişim ve koordinasyon sorunu ortaya çıkabilir (Aydın, 1985, s.48). Geniş bir kontrol alanı ise, yapıyı yassılar. Bu da yöneticiyi yetki devrine zorlar (Bursalıoğlu, 1987, s.75). Yassı yapının, personelde daha olumlu bir tutum yaratacağı, daha etkili denetimi olanaklı kılacağı, daha fazla bireysel sorumluluk olgusu ve inisiyatif yaratacağı bilinmektedir.

1857 yılında, koşulları ve olanakları bakımından, merkeziyetçi bir anlayışın hükümet düzeyinde örgütlendiği eğitim görevi, Cumhuriyet döneminde de aynı merkeziyetçi anlayışı sürdürmüş ve Bakanlık merkez örgütünün gereksiz yere çok büyümesine ve hantallaşmasına yol açmıştır (Bilgen,1993, s.35–36). Yerel birimlerin gerçek ihtiyaçlarının merkezden tespiti, yerine getirilmesi ve denetiminin yapılması hem çok güç hem de ciddi bir kaynak ısrafına yol açmaktadır.

Okulların eğitim öğretim bakımından bir düzene sokulması işi, 1846 tarihinde Mekatib-i Umumiye Nezareti kurulduktan sonra ele alınabilmektedir. Mekatb-i Umumiye Nezareti 1846 yılında biri Mekatb-i Rüştîye Muinliği diğeri de Mekatb-i Sibyan Muinliği olmak üzere iki muinlik şeklinde bir yapılanmaya gitmiştir.

1869’da Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, İrade-i Maarifin Merkez-i Umumisi olmak üzere, Maarif Nazırının başkanlığında, ilmî ve idarî iki daireden oluşan bir Meclis-i Kebir-i Maarif (Büyük Eğitim Meclisi) kurmuştur. Bu meclisin idarî dairesi eğitimle ilgili tahkikat ve muhakemelerle meşgul olacaktı. Böylece eğitim sisteminin merkez örgütüne ve Bakana bağlı olarak çalışan müfettişlerden ilk kez söz edildiğine göre, bugünkü anlamda Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişliğinin eğitim tarihinde ilk temelinin 1869 tarihinde Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile atıldığı söylenebilir (Kayıkçı, 2005,s.33).

Maarif-i Umumiye Nezareti taşra kuruluşlarının temeli, Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (1869) ile atıldığı gibi, taşralarda öğretim işlerinin teftiş yoluyla izlenip, denetlenmesi de ilk defa sözü edilen Nizamname ile resmî görevlilerin sürekli sorumluluğuna bırakılmıştır (Su,1974,s.5). Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile eğitim bir sisteme sokulmuş ve taşradaki teftiş hizmetlerinin de, il millî eğitim müdürlerinin emrinde çalışan müfettişlerce yerine getirileceği belirtilmiştir.

II. Meşrutiyet devrinde teftişe ait işlemlerde başvurulacak makam olarak, Maarif-i Umumiye Nezareti içinde ve bugünkü Teftiş Kurulu Başkanlığı görevini gören ve onun yetkilerine sahip bir Müfettişi Umumi bulunmaktaydı (Su,1974,s.5). 1914 yılında yayınlanan “Vilayet Maarif Müfettişlerinin Vezâifine Dair Talimatname” yönetmeliğine göre, Vilayet müfettişleri doğrudan doğruya Maarif-i Umumiye Nazırının emri altında bulunurlardı.

Merkez teşkilâtı müfettişleri Bakanlık şemasına göre, danışma ve denetleme birimi durumunda bulunan, teftiş kurulu başkanlığına bağlı olarak hareket ederler.

1920’de merkez teşkilâtında Bakan adına görev yapan bir teftiş dairesi kurulmuş, bu daire 1922 yılında teftiş kuruluna dönüşmüştür. 1923 yılında çıkarılan “Maarif Müfettişleri Talimatnamesi” yönetmeliğine göre, teftiş heyeti doğrudan doğruya Bakana bağlı bir müdür ile on müfettişten ibaret idi.

1923 yılında yürürlüğe konulan “Maarif Müfettişleri Talimatnamesi” ile kurulan, Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu (MEB,1977, s.4), başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarında oluşmaktadır. 1991 tarihli Yönetmelikte ilk defa ilköğretim müfettiş yardımcılığı kavramına yer verildiği görülmektedir.

Eğitim sistemimizde, örgüt yönünden yeterince kavramlaştırılmayan süreçlerin başında, teftiş ve dolayısı ile değerlendirme süreci gelmektedir. Bunun en belirgin kanıtı, eğitim sistemi içinde en az gelişme gösteren birimlerden birinin teftiş bölümünün olmasıdır.

2.15. 1 Bakanlık Müfettişliği

Millî Eğitim Bakanlığı teşkilât şeması incelendiğinde, Teftiş Kurulu Başkanlığının, Millî Eğitim Bakanlığı Danışma ve Denetleme Birimi içinde direkt Bakana bağlı olarak görev yaptığı görülmektedir. Teftiş Kurulu Başkanlığı, başkan, başmüfettişler, müfettişler, müfettiş yardımcılar ve şube müdürlüklerinden oluşup, müfettişlere Bakan ve Başkan dışında, hiçbir yerden emir verilemez (MEB. Teftiş Kurulu Yönetmeliği, Mad:5).

Görev Merkezi ve Çalışma Merkezleri

Teftiş Kurulunun görev merkezi Ankara'dır. İstanbul ve İzmir'de çalışma merkezleri vardır. Başkan'ın önerisi ve Bakanın onayıyla diğer illerde çalışma merkezleri kurulabilir. Görev merkezinde ve çalışma merkezlerinde denetim hizmetlerine ilişkin çalışmalarını yürütebilmeleri için gerekli çalışma ortamı ve teknolojik donanın sağlanır.

Teftiş Kurulunun Görevleri

Kurul, Bakanın emri ve onayı üzerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Bakanlığın merkez, taşra, yurt dışı teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarının her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek, Bakanlığın gözetim ve denetimine tabî diğer okul ve kurumlarda teftiş ve denetlemelerde bulunmak.

b) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plân ve programa uygun çalışmasını sağlamak amacıyla inceleme ve araştırmalarda bulunarak gerekli önerileri hazırlamak ve Bakanlara sunmak.

c) Özel kanunlarla verilen, mevzuatta yer alan diğer görevler ile Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak (MEB. 1993, s.3).

2.15. 2 İlköğretim Müfettişliği

İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı

Millî Eğitim Müdürlüğü teşkilat şeması incelendiğinde, İlköğretim Müfettişleri Başkanlığının, Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak görev yaptığı görülmektedir. Her ilde doğrudan il millî eğitim müdürüne bağlı olarak, rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma hizmetlerini yürütme amacıyla başkan, başkan yardımcıları, müfettiş ve müfettiş yardımcıları ile başkanlık bürosundan oluşan ilköğretim müfettişleri başkanlığı bulunur.

İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlığının Görevleri

İlköğretim müfettişlikleri başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Görev alanına giren okul ve kurumların teftiş ve değerlendirmesi ile bunlar hakkında alınması gereken önlemlere esas olacak inceleme ve araştırmaları yapmak.

b) Meslekî toplantı, iş başında yetiştirme ve toplantı yönetimine ilişkin programları hazırlamak.

c) Valilikçe ilköğretim müfettişlikleri başkanlığında görüşülmesi istenen konular ile ilköğretim müfettişlikleri başkanlığına getirilen görüş, öneri ve verileri yürürlükteki mevzuat çerçevesinde incelemek ve değerlendirmek.

d) Okul ve kurumlar ile yönetici, öğretmen ve diğer personel hakkında düzenlenen teftiş raporlarının genel değerlendirmesini yapmak.

e) Teftiş gruplarınca düzenlenen öğretim yılı sonu raporlarını değerlendirmek.

f) Görev alanına giren okul ve kurumlarda yürütülecek mesleki çalışma programını belirlemek, gerekli görülen rehberlik çalışmalarını yürütmek, hususlarında millî eğitim müdürüne önerilerde bulunmak (İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlıkları Yönet. Mad:29).

Tablo 2.15.3: Bakanlık ve İlköğretim Müfettişlerinin Yapılanma, Yetiştirme, Görev ve Özlük Haklarına İlişkin Bir Tablo

Bakanlık Müfettişleri	İlköğretim Müfettişleri
Yapılanma 1-Merkezde Bakana bağlı olarak çalışır. 2-Görev emrini Bakandan alır.	Yapılanma 1-Taşrada Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak çalışır. 2-Görev emrini Millî Eğitim Müdürü ve Validen alır.
Yetiştirme 1-Dört yıllık üniversite mezunu olarak yarışma sınavı ile alınır. 2-Üç yıl müfettiş yardımcısı olarak çalışır. 3-Yardımcılık sonunda yeterlik sınavında başarılı olanlar müfettiş olarak atanır. 4-Müfettişlikten sonra, başmüfettiş unvanı alır. 5-36/A-11'de yer alarak 1 derece alır.	Yetiştirme 1-Dört yıllık üniversite mezunu olarak yarışma sınavı ile alınır. 2-Üç yıl müfettiş yardımcısı olarak çalışır. 3-Yardımcılık sonunda yeterlik sınavında başarılı olanlar müfettiş olarak atanır. 4-Müfettişlikten sonra emekli olana kadar müfettiş olarak çalışır. 5-36/A-11'de yer alarak 1 derece alır.
Görev 1-Rehberlik, teftiş, inceleme, soruşturma, işbaşında yetiştirme görevini yaparlar. 2-Her yıl liseleri ziyaret etmez. Ağırlıklı olarak kurum teftişi yaparlar. 3-Millî Eğitim Müdürlüklerinin teftişini yapar.	Görev 1- Rehberlik, teftiş, inceleme, soruşturma, işbaşında yetiştirme görevini yaparlar. 2-Her yıl ilköğretim okullarını ziyaret eder. 3-İlde bulunan Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı bütün kurumların rehberliğini, teftişini, soruşturmasını, incelemesini yapar.
Özlük Hakları 1-Müfettiş unvanlı teftiş elemanları ile aynı statü ve özlük haklarına sahiptir. 2-Müfettiş olarak emekli olur. 3-Genel İdare Hizmetleri Sınıfındadır	Özlük Hakları 1-Müfettiş unvanlıdır ama özlük hakları aynı değildir. 2-Müfettiş olarak çalışır. Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfının diğer memurları gibi emekli olur. 3- Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfındadır.

Kaynak: Bozkurt, E. MEB. Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu, (2003, s.9)
makalesinden uyarlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığına, eğitim sistemi hakkında geri bildirimde bulunması gereken birimi teftiştir. Teftiş ne kadar iyi yapılır ve sağlıklı geri bildirimde

bulunursa, eğitim sistemi de o kadar sağlıklı olarak eğitim bilimi alanında gelişen yeni durumlara göre uyarlanır (Bozkurt, 2003,s.9). Gelişmiş ülkelerdeki teftiş sistemleri, aralarında organik bağlar bulunan en az iki alt sistemden oluşmaktadır. Birincisi, merkezde ve üst düzeyde eğitim bakanına bağlı yönetimin denetimini yapan teftiş kurulu, ikincisi, genelde bölgelerde, bir bakıma taşrada hatta bazı ülkelerde kırsal-şehirsel seviyede eğitim kurumlarında teftiş yapan birimlerdir (Taymaz, 2003,s.133). Oysa Türkiye'deki Millî Eğitim Bakanlığı teftiş sistemi, birbiri ile organik bağı olmayan, merkezde Bakan'a bağlı, Teftiş Kurulu Başkanlığı ve taşrada Millî Eğitim Müdürüne bağlı, İlköğretim Müfettişleri Başkanlıklarından oluşmaktadır.

Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği incelendiğinde, mesleğe alınmaları, mesleğe alındıktan sonra, yetiştirilmeleri, yardımcılık süreleri, yeterlik sınavına tâbi olmaları ve yapılan iş itibarıyla benzer oldukları görülmektedir.

Türk Eğitim Sistemimde teftiş alt sisteminin Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliği olmak üzere ikili biçimde örgütlenmiş olması, Anayasaya olduğu gibi, 3046 sayılı yasa hükümlerine de aykırıdır (Başaran, Karabıyık ve diğerleri, 2003,s.152). İkili örgütlenme Anayasanın 123. maddesinde belirtilen “İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür” ilkesine ve Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esaslarını Belirten Kanunun 3, 6, 12, 15/e maddeleri hükümlerine aykırı düşmektedir. Teşkilatlanmada görev ve yetkilerin tespitinde bu bütünlük bozulamaz. Adı geçen kanunun 12. maddesinde Bakanlık merkez teşkilatında, ihtiyaca göre danışma ve denetim birimlerinin kurulabileceği hükmüne yer verilmiş ve bu birimlerin başında da teftiş kurulu başkanlığı yer almıştır. Taşra teşkilâtı il kuruluşlarında hangi birimlere yer verileceği de 15/e maddesinde açıklanmış ve buna göre, Bakanlıkların il teşkilâtı kuruluşlarında danışma ve denetim birimlerine yer verilmemiştir. Zaten Millî Eğitim Bakanlığı dışındaki bir bakanlığın taşra teşkilatında danışma ve denetim birimi de yoktur.

Millî Eğitim Bakanlığı teftiş alt sistemindeki bu ikili örgütlenme biçiminin giderilmesine yönelik birçok yasal temel dayanakta bulunmaktadır. 3 Nisan 1998 tarih ve 4359 Sayılı Yasanın 3, 4, 7, 9,17. maddeleri ile İlköğretim Müfettişleri, Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanununa dâhil edilerek, kariyer meslek grubuna alınmalarına ve İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde örgütlenerek, eğitim öğretim hizmetleri sınıfında görev unvanlarına uygun kadro tahsisi yapılmasına rağmen, direkt bakanlığa bağlanmamışlar, halen bu yasaya aykırı bir örgütlenme biçimiyle görevlerini

sürdürmektedirler (Bostancı,2005,s.34). Ayrıca, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esaslarını Belirten Kanunun 6/b maddesi, Danışma ve Teftiş Birimlerini bakanlıkların merkez örgütlerini oluşturan birimler arasında saymıştır.

İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliğinin 28. maddesinde ilköğretim müfettişlikleri başkanlıkları danışma ve denetleme birimi olarak tanımlanmıştır. Oysaki ilköğretim müfettişliğinin bakanlık merkez teşkilâtı içinde örgütlenmemesi bir danışma ve denetleme birimi olarak nitelendirilmesini kuşkuyla kılmaktadır (Bozkurt ve Karabıyık,1999,s.77–89). İlköğretim ve Bakanlık müfettişleri ile ilgili yönetmelikler incelendiğinde, iki müfettişlik sistemi arasında görev bakımından bir farklılığın bulunmadığı, tek farkın görevlerini yerine getirdikleri kurumlar olduğudur.

3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. maddesinin 2. paragrafındaki hükümlere göre, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri'nin, İl'de vali adına teftiş görevi yapan ilköğretim müfettişleri tarafından denetlenmemesi, 3797 sayılı kanunun özüne aykırı düşmektedir (TEM-SEN; 1994, s.25).

İkili yapılanma biçimi, müfettişlere yapılan aylık, yolluk gibi ödemeler bakımından ilköğretim müfettişlerinin mağduriyetine yol açan bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (Başaran ve diğerleri, 2003,s.155). Bundan dolayı ilköğretim müfettişlerine yapılan ödemeler, müfettiş unvanlı diğer kamu denetim elemanlarına göre 1/3 oranında düşük olmaktadır.

Uygulamada ilköğretim müfettişleri eğitim ve öğretim, Bakanlık müfettişleri ise, genel idare hizmetleri sınıfı içine sokulmuştur. Bulunulan sınıflardaki farklar, ek gösterge farklılığı yaratmıştır. Bakanlık müfettişlerinin üst sınırı 3600 iken, ilköğretim müfettişlerinininki 3000'de dondurulmuştur (Onat ve diğerleri,2003,s.253). Uygulamada genel idare hizmetleri sınıfında yer alan Bakanlık müfettişleri, ders teftişi ile eğitim öğretim hizmeti; eğitim öğretim hizmetleri sınıfında yer alan ilköğretim müfettişleri de kurum teftişi ile genel idare hizmetleri sunmaktadır (İpek,2004,s.50).

İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, önceliği rehberlik ve işbaşında yetiştirmeye verirken, Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde teftiş, inceleme ve soruşturma işlerine önem vermekte, rehberlik gibi önemli bir konu ihmal edilmektedir (Dağlı, 2003,s.103). Teftiş, rehberlik, inceleme ve soruşturma hizmetlerinin birer uzmanlık işi olmasına rağmen, Bakanlık müfettişleri arasında,

eğitim alanı dışından gelip, pedagojik formasyonu olmayan müfettişlerin bulunduğu bilinmektedir.

Bakanlık müfettişlerinin en az 3 yılda bir, bir ilin görev alanlarına giren birimlerinin teftişini yapmaları ilke olarak kabul edilmiş olsa da, bu pratikte mümkün olamamaktadır.

2.16 Türkiye’de Müfettişlerin Çalışma Koşulları

Tanzimat dönemine kadar İlköğretim ve Bakanlık Müfettişleri aynı birim adına görev yaparken, bu dönemden sonra, Bakanlık Müfettişleri Bakanlığa, İlköğretim Müfettişleri de valiliklere bağlı duruma getirilmiştir. Cumhuriyet döneminde, 1927 yılında çıkan İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi ile her kazada en az bir İlk Tedrisat müfettişi bulunur hükmü getirilmiştir. 1962 yılında çıkan İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği, illeri teftiş bölgelerine ayırmış, bölge merkezlerinin ilçe merkezi olması ve müfettişlerin bölge merkezlerinde oturma zorunluluğu ile İlde teftiş şefliği kurumunu getirmiştir.

1963 yılında çıkan yönetmelikle ilköğretim müfettişlerinin bölge merkezinin il merkezi olması ön görülmüş, İlköğretim Müfettişler Kurulu Başkanlığı ve yardımcıları gibi değişiklikler getirilmiştir. 1971-72 yıllarında grupla teftiş denemesine başlanmış, 1977-78 öğretim yılı sonuna kadar süren grupla teftiş uygulamasından, Bakanlık emriyle vazgeçilerek, bireysel teftişe dönmüş ise de, 1980-81 öğretim yılı başında yeniden grupla teftişe geçilmiştir (Başaran ve Bozkurt,2003,.21-22). 1971–1972 öğretim yılından itibaren başlayan grupla teftiş uygulaması, “Grupla Teftiş Rehberi” esaslarına göre yürütülmüştür.

Teftiş edilen alan karmaşıklaştıkça, teftişin ve bilgilerin değerlendirilmesinin doğruluğu ve güvenilirliği açısından takım (grup) müfettişliğine gerek duyulur. Ama teftiş edilecek alan dar ise, tek bir müfettiş yeterli görülür (Wilcox, 2000, s.57). Grup kararının kurumları ve bireyleri etkileme gücü, bireysel karardan daha etkili olacağı söylenebilir.

Bakanlık müfettişlerinin görev merkezi Ankara’dır. Bu merkez, aynı zamanda müfettişlerin de görev ve çalışma merkezidir (MEB,<http://tkb.meb.gov.tr> Erişim

12.09.2006). Teftiş Kurulu ile müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve çalışma merkezlerinde, çalışmalarını rahatça yürütebilmeleri için, gerekli çalışma ortamı ve teknolojik donanım sağlanır.

İlköğretim kurumlarının teftişi, eğitim sistemine teftiş kavramının girmesinden 1970 yılına kadar tek müfettiş tarafından yapılmıştır. Bu yöntemle göre müfettiş, kendi bölgesindeki okulları, kendi teftiş plânına uygun olarak denetler, gerekli hallerde inceleme-araştırma ve soruşturma yapardı. 1970'den sonra, bazı pilot illerde grupla teftiş, denenmeye başlanmıştır. Grupla teftiş uygulamasıyla, ilköğretimdeki tek müfettişçe yapılan teftiş etkinliklerinin sakıncalı yönlerinin giderilmesi ve teftişin eğitim-öğretime daha yararlı bir duruma getirilmesi amaçlanmıştır.

İlköğretim müfettişleri, görevlerini evlerinde, hafta sonlarında, resmî tatil günlerinde de sürdürmek zorunda bırakılan az sayıdaki kamu görevlileri arasındadır (Çalık ve diğerleri,2003,s.252). Gerek işi yetiştirememesi, gerekse uygun çalışma ortamının bulunamayışından dolayı, müfettişler çalışmalarını çoğunlukla evlerine taşımaktadırlar. İ.Gökdaş'ında (2004,s.57) belirttiği gibi, müfettişe altından kalkamayacağı iş yükü yüklenmiş, o kitap okumaya, soruşturma raporu okumaktan, araştırmaya, soruşturma yapmaktan, incelemeye, ders denetimi yapmaktan zaman bulamayacak hale getirilmiştir.

Teftiş örgütlerinde bina, araç ve gereç yetersizliği vardır. Bu durum teftişin hızını, sürekliliğini ve verimini olumsuz yönde etkilemektedir (Tekışık, 2003, s.65). Ayrıca, müfettişlerin görevleri arasında bulunan soruşturma işleri, iş zamanının çok önemli bir kısmını almaktadır.

Müfettişler yıl boyu yapacakları çalışmaları, bölgelerindeki kurum ve öğretmen sayılarını dikkate alarak plânlarlar. Yapılacak plânda, hangi kurumlara ve aday öğretmenlere ne zaman gidileceği açıkça belirtilir. Daha sonra, hazırlanan yıllık plâna – olağan üstü bir durum olmadıkça - bağlı olarak aylık çalışma programı yapılır. Aylık çalışma programında, müfettişler grupla bir ay içinde yapacakları çalışmaları belirtirler. Müfettişler her ay sonunda hazırladıkları aylık plâna göre, yaptıkları çalışmaları ilköğretim müfettişleri başkanlıklarına sunarlar. Aylık programdan sapmalar varsa, bu da haklı gerekçelerle bildirilir.

Türkiye'de millî eğitim örgütü içinde, müfettişlerin çok geniş ve çok değişik bir görev alanı vardır. Bu da müfettişlerin çok değişik alanlar hakkında üst düzeyde bilgi

sahibi olmasını gerektirir. Görev alanlarının bu kadar değişik olması, belki müfettişi genişliğine bilgi sahibi yapabilir ama derinlik noktasında aynı durumu söylemek zordur.

Müfettişler, görev bölgelerinde değişik zamanlarda göreve başlayan aday öğretmenlerin, MEB, Personel Genel Müdürlüğünün 26.7.1995 gün ve 1995/55 sayılı genelgesi gereği, takibini yaparak, bunlara ayda en az bir defa periyodik olarak rehberlik yapmak durumundadır.

Yasal zorunluluk olarak, müfettişler yaptıkları bütün çalışmaların bir örneğini belli süre saklamak zorunda olmalarına rağmen, çalışma örneklerinin muhafaza edileceği bir yer tahsis edilmediğinden, müfettiş bu iş için evinin bir bölümünü arşiv gibi kullanmak durumundadır. Bu tür bir çalışmanın diğer memurluklarda olduğu pek söylenemez.

Teftiş ve değerlendirme çalışmaları, ilköğretim müfettişlerince her kurum için, yılda bir kez yapılmasına karşın, Bakanlık müfettişlerince bu görev 7–8 hatta 10 yılı aşan sürelerde ki, o da kuruma yönelik olarak yapılmaktadır (Onat ve diğerleri,2003,s.201). Oysa uzun bir süre teftiş edilmeyen eğitim kurumlarında, yönetim gücünü yitirir, personel de gevşeklik ve bilgisizlik baş gösterir, amaçlardan sapmalar görülür ve ürünün nitelik ve niceliği düşer (Gökten,1986, s.140).

Bakanlık müfettişlerine yılda teftiş edecekleri 200–500, ilköğretim müfettişlerine 125–200 öğretmen düştüğü dikkate alınırsa, iş hacminin çok fazla müfettiş sayısının oldukça yetersiz olduğu anlaşılabilecektir.

Bugünkü yapılanmada müfettişler danışmanlık, rehberlik, denetim, araştırma-geliştirme, soruşturma ve inceleme görevlerini eş zamanlı yürütmek zorundadırlar (İpek, 2004,s.49). Bakanlık müfettişleri yılda ortalama olarak 3–4 soruşturma yaparken, ilköğretim müfettişleri ortalama 35–40 soruşturma yapmaktadır.

2.17 Türkiye’de Müfettişlerin Sorumluluk Alanları

Türkiye’de müfettişlerin sorumluluk alanlarını belirleyen yasal düzenlemelere bakıldığında, sürekli bir değişimin yaşandığı görülmektedir.

1891 tarihli Rumeli Vilayet-i Şahanesi Maarif Müfettişliğinin Vezaiine Dair Talimat-ı Muvakkata, 1910 tarihli, Maarif Müdürleri ile Vilayet Maarif Müfettişlerinin Vezaiine Muteallik Talimat, 1914 tarihli, Maarif Umumiye Nezareti Vilayet Maarif

Müfettişlerinin Vezaifine Dair Talimatname, 1923 Maarif Müfettişleri Talimatnamesi, 1925 tarihli, Maarif Müfettişi Umumilerinin Hukuk, Selahiyet ve Vezaifi Hakkında Talimatname, 1926 tarihli Maarif Vekâleti Müfettişlerinin Hukuk ve Selahiyet ve Vazifelerine Dair Talimatname, 1968 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 1979 tarihli Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 1993 Teftiş Kurulu Tüzüğü ve yine 1993 tarihli Teftiş Kurulu Yönetmeliği Bakanlık müfettişlerinin görev ve yetkilerini belirleyen yasal düzenlemelerdir.

1910 tarihli, Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vezaifine Mûteallik Talimat, 1914 tarihli Maarif Umumiye Nezareti Tedrisatı İptidaiye Müfettişlerinin Vezaifine Dair Talimatname, 1922 tarihli TBMM Umur-u Maarif Vekâleti, İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vezaifine Dair Talimatname, 1927 tarihli, İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi, 1929 tarihli İlk Tedrisat Müfettişleri Rehberi, 1962 tarihli İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği, 1963 tarihli İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği, 1969 tarihli İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği ve 1999 tarihli İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlıkları Yönetmeliği, İlköğretim müfettişlerinin görev ve yetkilerini belirleyen yasal düzenlemelerdir.

Gerek Bakanlık, gerekse ilköğretim müfettişlerinin görev alanları, tarihi süreç içerisinde yapılan eklemelerle, devamlı genişletilmiş ve eğitim öğretim konuları dışında da pek çok alanla görev verilmiştir.

2.17.1 Bakanlık Müfettişlerinin Görev Alanları

Günümüzde, Bakanlık müfettişlerinin görev alanları, 03.10.1993 tarih ve 21717 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nde belirtilmiştir.

Görev Alanları

Müfettişlerin, Bakanın emri ya da onayı üzerine. Bakan adına yapacakları işlerin başlıcaları şunlardır.

a) Okullarda, millî ülkünün yaşatılması, birlik ve beraberliğin devamı, gençlerin, ahlak disiplini içerisinde müsbet anlayışlı, çalışkan hoşgörülü, karakter sahibi ve yararlı

yurttaşlar olarak yetiştirilmeleri yönünde alınması gerekli önlemlere ilişkin **inceleme ve araştırmaları yapmak.**

b) Bakanlık teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemlerinin **teftiş, inceleme ve gerektiğinde soruşturmasını yapmak.**

c) Denetimler sırasında tespit edilen yanlışlıkların, eksikliklerin ve metod aksaklıklarının giderilmesi için gerekli gördüğü tedbirleri yerinde aldirmek.

d) Denetlenen kurum ve kuruluşların, Türk Millî Eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmek için yaptıkları çalışmalar ile etkinliklerinin yeterlik durumlarını araştırmak, belirlenen noksanlıklarla ilgili olarak mevzuata dayalı açıklamalarla görevlilerin **iş basında yetişmelerine katkıda bulunmak.**

e) Öğrencilerin, Millî Eğitimin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yetiştirilme derecelerini belirlemek, ilgi, istek, bilgi ve becerileri yönünde yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri için gerekli çabanın gösterilmesini desteklemek, öğretim programlarının bütünlük içerisinde işlenmesi ve seviye farklılıklarına sebep olabilecek değişik uygulamalara yer verilmemesi için ilgili öğretmenler arasında gerekli koordinasyonun sağlanma düzeyini **kontrol etmek ve rehberlikte bulunarak,** alınacak önlemleri belirlemek ve Bakanlığa bilgi sunmak.

f) Öğrencilere, millî değerlerimizin kavratılması, örf, adet ve geleneklerimizin benimsetilmesi ve okulun, bulunduğu yörenin bir kültür merkezi konumuna getirilmesi için çalışmaların geliştirilmesi yönünde rehberlik yapmak, öğretmen ve yöneticilerce gerekli plânlama ve uygulamaların yapılıp yapılmadığını araştırmak.

g) Teftiş ve incelemeler sırasında, mevzuattan sapma ve yolsuzlukların belirlenmesi halinde, sorumluları hakkında tabî oldukları soruşturma usulüne uygun olarak gereğini yapmak ve durumu hemen Başkanlığa bildirmek.

h) Bakanlığı ilgilendiren konularla ilgili olarak, yurt içinde ve yurt dışında inceleme ve araştırmalar yapmak, Başkanlıkça gerek görülmesi halinde kurs, seminer, konferans gibi mesleki çalışmalara katılmak.

ı) Eğitim-öğretim konuları ile mevzuatın uygulanmasından doğan sonuçlar üzerinde incelemeler yapmak, görülecek yanlışlık ve eksikliklerin giderilmesi yollarını araştırmak ve işlerin düzen içerisinde yürütülmesini sağlamak için alınması gereken önlemleri belirlemek ve düşüncelerini bir raporla Bakanlığa bildirmek.

i) Okul ve kurumlardaki görevlilerin, yeterlik, çalışma ve davranışlarını değerlendirmek suretiyle başarılarını ve moral güçlerini artırıcı yardımlarda bulunmak, üst görevlere layık olanları belirlemek.

j) Çalışma sonuçlarını, ön inceleme raporu düzenlenecek durumlar hariç rapor ile işin bitiminden itibaren 20 gün içinde, ön inceleme raporlarını ise 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunda belirtilen süre içinde ve usulüne uygun şekilde Teftiş Kurulu Başkanlığına sunmak.

k) Görevli gidecekleri yerlere hareketlerini, bu yerlere varış ve buradan ayrılışlarını telgraf ya da faksla Başkanlığa bildirmek.

l) Kendilerine gelen yazılarla, düzenledikleri raporlar ve yazıların birer örneklerini saklamak ve bunların kaydı için bir defter tutmak.

m) Kanun, tüzük, yönetmelik ve mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak (MEB. 1993, s.5–6).

2.17.2 İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanları

İlköğretim müfettişlerinin görev alanları, 13.08.1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilmiştir.

Görev alanları

İlköğretim müfettiş ve ilköğretim müfettiş yardımcılarının, rehberlik, araştırma, iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme ve soruşturma hizmetlerine yönelik olarak,

- a) Okul öncesi eğitim kurumları,
- b) İlköğretim kurumları,
- c) Özel eğitim gerektiren çocuklar için açılmış ilköğretim seviyesindeki okullar ve sınıflar,
- d) Yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar,
- e) İlköğretim seviyesinde açılan öğrencileri yetiştirme kursları,

f) 8.6.1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyette bulunan, okul öncesi ve ilköğretim kurumları ile ilköğretim seviyesindeki dershaneler, her tür ve seviyedeki özel yaygın eğitim kursları,

g) Rehberlik ve araştırma merkezleri ve akşam sanat okulu müdürlükleri,

h) Öğretmen evi ve akşam sanat okulları, öğretmen evi lokalleri ile sosyal tesisleri,

i) Millî eğitim yayın evleri,

j) Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı ilköğretimin 5 inci sınıfını bitiren öğrenciler için açılan yaz Kur'an kursları,

k) Spor ve izcilik merkezleri,

l) Gençlik ve izcilik eğitim tesisleri,

m) Valilikçe uygun görülen diğer okul ve kurumlarla ilgili inceleme ve soruşturma işleri görev alanını oluşturur (MEB, 1999, s.12).

Son maddeye göre müfettiş, valinin vereceği görevle ilköğretim okulları dışındaki her türdeki okul ve kurumlarla ilgili iş ve işlemleri yapabilir. Bu madde ayrıca müfettişlerin görev alanlarındaki sınırı kaldıran bir madde olma özelliği taşır.

Müfettişlerin personele rehberlik yapma ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirmede bulunma, inceleme, soruşturma ve araştırma yapma görev ve yetkileri vardır.

2.18 Türkiye’de Müfettişlerin Eğitim Politikasındaki Rolü

Türkiye’de Teftiş Kurulu, Bakanlık merkez teşkilât yapısında danışma birimi olarak yer aldığından, Bakanlık müfettişleri, Bakanlık makamına görüş bildirmekte ve danışmanlık yapmaktadır. Bakanlık müfettişleri, Bakanlığın eğitim politikalarının belirleyicisi durumunda değildirler. Uzmanlık alanlarına ilişkin görüşlerini bildirmekle görevlidirler.

İlköğretim müfettişleri, bulundukları konum itibariyle, ilde bulunmakta ve millî eğitim müdürlüğü makamına danışmanlık yapmaktadırlar. Millî eğitim müdürlüğü ise, merkezin işi olan eğitim politikaları üretme yerine, uygulayıcısı durumundadır. Dolayısıyla, merkezin belirleyip yürüttüğü eğitim politikalarının oluşumunda müfettişlerin hiçbir etkisi de olamamaktadır. Sadece, belirlenen eğitim politikalarının

uygulanması, yerleştirilmesi ve belki de geliştirilmesi konusunda katkılarından söz edilebilir.

Müfettişlerin danışmanlık işlevi, kendilerinin üstündeki yöneticilere yaptıkları bir görevdir. Müfettiş, karar organı değil, alanındaki yeterliliklerine dayalı seçenekler oluşturan görevlidir (Özdemir, 2001, s.63). Müfettiş, iyi yetişmiş seçkin bir alan uzmanı ve karar organına yakın bir görevli olarak, uygulamaya ilişkin doğru örnekler vermek suretiyle, doğru kararın verilmesine katkıda bulunur. Yani, müfettiş emir vererek yürütmeyi yönlendirmez, doğru davranışı tanımlama yoluyla, yürütmenin kendi kendini düzenlemesini sağlar (Bilgen, 2004,s.44). Teftiş, Millî Eğitim Bakanlığı'nın vereceği kararlara, görüşleri doğrultusunda ışık tutmaya çalışır. Bu işi yapan müfettişler uygulamadan geldikleri için, uygulama konusunda sınıftaki öğretmene, okuldaki müdüre en uygun düzeyde yararlı olacak hususları da bilir ve uygulamayı gösterirler. Müfettişler, Bakanlığın eğitim politikalarını belirleyen kişiler kadar, eğitim öğretim konularında bilgi birikimine ve deneyime sahip olduklarından, eğitim politikaları oluşturulurken, müfettişlerden sadece danışmanlık yapmalarını bekleme yerine, onlardan doğrudan yararlanma yoluna gidilmelidir.

Müfettişler, karar organında ve yürütme birimlerinde oluşturulan kararlara yeterince katılamamakta, alınan kararlardan zamanında haberdar edilmemektedir. Bununla kalınmayarak, müfettiş önerileri karar ve yürütme organlarınca yeterince dikkate alınmamakta ve uygulanmamaktadır (Onat ve diğerleri, 2003, s.201). Teftiş hizmetlerinin amaca uygun gerçekleştirilmesi, bir ölçüde konuya ilişkin yazılı politikalarının bulunmasına bağlıdır. Türk Eğitim Sisteminde yer alan teftiş alt sisteminin belirginleşmiş yazılı politikalarının yeterli olduğunu söylemek pek mümkün görülmemektedir (Bilir,1991, s.67). Yönetimde bulunan siyasi erkin, kurumların dirikliği, verimliliği ve etkiliği için, teftişin gerekliliğine inanması gerekir. Son yıllarda devlet nezdinde bu inancın zayıfladığı, hatta sistemin işleyişi için, denetim mekanizmasının pek yararlı olmadığı vurgulanarak, teftiş sisteminin kaldırılması, o da olmazsa müfettişliğin etkisizleştirilmesi tartışılır olmuştur.

2.19 Türkiye’de Müfettişlerin Pozisyonu

Türkiye’de, Türk eēitim amaçlarının gerçekleşme derecesini saptamaya yönelik teftiş ve deēerlendirme görevi, ilköēretim ve bakanlık müfettişleri tarafından yürütülmektedir (Kaya,1979,s.148).

Millî Eēitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkında 3797 sayılı Yasaya göre, Millî Eēitim Bakanlığı, Merkez rgt, Taşra rgt, Yurt Dışı rgt ve Baēlı Kuruluşlar şeklinde örgütlenmiştir (MEB, 1992, madde:3). Merkez rgt incelediēinde, teftiş kurulu bařkanlıēının danışma ve denetim birimi içinde yer aldıēı ve Bakanla baēlı olduēu görülmektedir.

Bakanlık merkez rgt teşkilat yapısındaki hiyerarşiye göre, Teftiş Kurulu Bařkanlıēının, müsteşar aracılıēı ile Bakanlıēa baēlı gibi gözükmesine karşın, müsteşar, Bakanlık Teftiş Kurulu hariç Bakanlıēın tüm kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulanmasını saēlar (Alı,1990, s.64). Dolayısı ile müsteşar Bakanlık Teftiş Kurulu’na emir ve direktif veremez ve Teftiş Kurulu Bařkanlıēı, Bakanlık makamına baēlanmış bir kurul olarak görev yapar. Emir ve direktifi de doērudan Bakandan alır.

Müfettişler, kendi istekleri dışında ya da teftiş hizmetlerinin gerekleriyle baēdařmayan sıhhi, ahlaki ya da mesleki yetersizlikleri tespit edilmedikçe görevden alınamaz, başka görevlere atanamazlar. Sıhhi, ahlaki ya da mesleki yetersizlik hallerinin, saēlık kurulu raporu, yargı kararı, müfettiş raporu gibi belgelerle teşviki esastır (MEB. 1993, s.7). Müfettiş, yönetimin isteēine göre bulunduēu konumun altına düşürülemez. Bunun yasal kuralları yukarıda olduēu gibi belirtilmiştir. Üst basamaklara yükselmede de müfettişin istekliliēı söz konusudur.

Mfettişlikte kıdem önemli belirleyici bir kriterdir. Kıdem, müfettişler arasındaki ilişkilerde, yazılarda imza sıralamasında, grup adına görüş bildirmedi kendini gösterir. Bu kıdeme baēlı uygulama, Bakanlık müfettişleri arasında çok belirgin olarak kendini gösterir. Başmfettişlerin kıdem sırası, her koşulda müfettişlerden öncedir.

Taşra rgt şeması incelendiēinde, ilköēretim müfettişleri, ilköēretim müfettişleri bařkanlıēı aracılıēıyla, il millî eēitim mdrlēne doērudan baēlı ve onun emri altında çalışmaktadır (Kayıkçı, 2005,s.31). Müfettiş ve müfettiş yardımcılara inceleme ve soruştırmaya yönelik görev emirleri başkanın nerisi, millî eēitim müdürünün uygun

görüşü ve valinin onayı ile verilir. Müfettiş ve müfettiş yardımcılara vali, millî eğitim müdürü ve başkanın dışında hiç kimse görev ve emir veremez (MEB. 1999, s.15). İlköğretim Müfettişleri idarî yönden valiye; görev yönünden millî eğitim müdürlüğüne bağlı ve ona karşı sorumludurlar. Böylece ilköğretim müfettişleri iki ayrı yerden emir alma durumunda kalmışlardır.

Bir makamın bir üst makama karşı sorumlu olmasının çağdaş yönetimin temel ilkelerinden biri olduğu halde, ilköğretim müfettişleri İl Millî Eğitim Müdürlüğüne ve Valiliğe karşı sorumludur (Erçetin, 2003,s.94). Bu durum yukarıdaki ilkeye aykırı bir durumdur.

Müfettişlik mesleği ile bağdaşmayacak fiillerden dolayı, Devlet memurluğuna engel olmasa bile (taksirli suçlar hariç) hapis cezası ile mahkûm edilmiş olanlar, tam teşekküllü devlet hastanesi, üniversite hastaneleri ya da hakem hastanece düzenlenen sağlık kurulu raporu ile bu görevi yapamayacağı belirlenenler, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının uyacağı hususlara ilişkin Yönetmeliğin 73 üncü maddesinde sayılan hususlardan biri ya da birkaçına aykırı davranışlarda bulunduğu, soruşturma sonucu belirlenenler, Bakanlıkça görevlerinden alınarak durumlarına uygun görevlere atanırlar (MEB. 1999, s.15).

Teftiş hizmetleri, diğer idarî görevlerden ayrı bir kariyer olarak düzenlendiğinden, müfettiş ve müfettiş yardımcıları kendi istekleri dışında ya da teftiş hizmetlerinin gerekleri ile bağdaşmayan sağlık, ahlaki ya da mesleki yetersizlikleri belirlenmedikçe görevden alınamaz, diğer görevlere atanamazlar. Sağlık, ahlaki ya da mesleki yetersizlik hallerinin, yargı kararı, sağlık kurulu ya da soruşturma raporu gibi belgelerle belgelendirilmesi esastır (MEB. 1999, s.15). Metnin böyle düzenlenmesinde, müfettişlerin sınavla seçilmiş ve sınav sonucuna göre atanmış olmalarının önemli katkısı olduğu söylenebilir.

Müfettişlerin her birinin bağımsız bir ünite olduğu düşünülürse, ilgili makamlarla işin gereğine göre doğrudan yazışmalar yapabileceği gibi, diğer kurum ve kuruluşlarla da ilişki kurabilecek ya da bağlı bulundukları başkanlık aracılığı ile iş ilişkileri içinde bulunabileceklerdir (Onat ve diğerleri, 2003,s.214). Ancak, müfettiş konumu gereği, doğrudan icrai işlerde bulunamayıp, ilgili makamlara tekliflerini iletmekle yetinmek durumundadır. Yani, müfettiş ilgili konular hakkında kanaat ve görüşlerini sunarak, yönetime yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Bakanlık müfettişleri, ilköğretim müfettişlerine göre, gerek yetki ve sorumluluk, gerekse statü bakımından çok farklı bir konuma sahiptirler (Dinçer,1986, s.10). Bakanlık müfettişliği sistemin tümünü denetleme yetkisine sahipken, ilköğretim müfettişliği, iller boyutunda, ildeki eğitim öğretim kurumlarını denetlemekle sorumlu ve yetkilidir. Bakanlık müfettişliği ile ilköğretim müfettişlerinin görevlendirme biçimi de farklıdır (Gökçe, 2004, s.12). Bakan adına iş yapan Bakanlık müfettişleri, üçlü kararname ile atanırken, İlköğretim müfettişleri üçlü kararname ile atanmazlar ve ilde vali ile millî eğitim müdürü adına iş yaparlar. Ayrıca, Bakanlık müfettişleri Bakanlığa bağlı bütün personel hakkında kanuni soruşturmaları yapma ve ayrıca eğitimle ilgili inceleme ve araştırmaları yürütme yetkilerine sahiptir.

Müfettişin, öğretmene rehberlik etme, onun çalışmalarını değerlendirme ve öğretmenin terfini sağlayacak bir statüsü de vardır (Öz, 2003,s.41). Yasal olarak ve eğitimsel açıdan müfettiş, öğretmenin yetiştirilmesinden, mesleğe uyumundan ve geliştirilmesinden sorumludur.

Müfettişlerin bugünkü statülerini belirleyen etkenin daha çok danışmanlık ve rehberlik görevi mi, yoksa soruşturma ve inceleme görevleri mi olduğu sorusudur (İpek,2004,s.46). Beklenti ve araştırma sonuçları, müfettişlerin danışmanlık ve rehberlik görevlerinin öne çıkması ve soruşturma görevinin üzerlerinden alınması yönündedir.

2.20 Türkiye’de Teftiş Süreci

Denetim, yönetim süreçlerinden biri olan değerlendirmenin bir aracıdır (Erdem, 2004, s. 246). Denetimin, durum saptama, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme gibi üç temel basamağı vardır (Erdoğan, 2000,s.80). Durum saptama, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme çalışmaları denetimin birer öğeleridir ve her biri bir süreci kapsamaktadır.

Teftiş sürecini H. Taymaz (1998, s.49), plânlama, uygulama, değerlendirme ve raporlama olarak; C. Cengiz (1992,s.20) plânlama, program geliştirme, örgütleme, yönetim işlerini geliştirme, okul çevre ilişkilerini kurma, personel verimini arttırma, inceleme araştırma, kontrol ve yönlendirme, rehberlik, değerlendirme, rapor verme ve önerme olarak; İ.E. Başaran (1993, s.77–79) ise, ölçünleme, ölçme, karşılaştırma,

düzeltilme ve değerlendirme olarak ele alınmıştır. Denetim süreçlerinin yönetim süreçlerini izlediği söylenebilir.

Bakanlık müfettişleri yıllık çalışma programına uygun olarak teftiş hizmetlerini yürütürler. Başkanlıkça hazırlanan program Bakanın onayından sonra uygulamaya konur. Müfettişler, programda belirtilen teftiş ve soruşturma için gidecekleri yeri ve yapacakları işleri ve görevleri ilgili kuruma ve bireylere açıklamazlar. Bunu ancak kendileri bilirler. Müfettişler, yaptıkları görevlerin sonucunu Başkanlığa bildirirler. Müfettişler, teftiş sırasında, mesleki yardım hizmeti dışında, icra işlerine fiilen karışamazlar. Denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma işlemlerini gruplar halinde yaparlar.

Yapılan genel denetimler sonunda, "Genel Denetim Raporu" düzenlenir.

Öğretmen ders denetimleri, genel denetimler sırasında ya da bunlardan ayrı olarak yapılır. Bu denetimlerde, öğretmenlerin, kendi alanlarındaki yetişkinlikleri, göreve bağlılıkları, çalışmaları, öğretim metotlarını uygulamadaki yeterlikleri, Millî Eğitim Temel Kanununda öngörülen hedeflere ulaşılması yönündeki çabaları, öğrencilerin yetişme düzeyleri ve derslerde elde edilen sonuçların, okuldaki eğitim ortamına ve çevreye yansımaları araştırılır (MEB. 1993, s.22).

Öğretmen denetimini takiben, talimatlarında ve yukarıda belirtilen hususların gerçekleşme durumunu belirlemek amacıyla, "Öğretmen Ders Denetimi", yönetici ve gerekli görülen diğer personel haklarında da, ulaşılan kanaate göre "Personel Denetleme" raporları düzenlenir. Hazırlanan rapor Teftiş Kurulu Başkanlığı yoluyla Bakanlığa sunulur.

İlköğretim müfettişleri, il düzeyinde yürüttükleri bu hizmeti 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu dâhilinde yapmaktadırlar. Bu nedenle müfettişler, bir çeşit Vali adına ve onun yetkisini kullanarak görevlerini yerine getirmektedirler.

Teftiş süreci, yıllık ve aylık olarak yapılan plânlama ile başlar. Yıllık plânda, kurum adları belirtilerek, hangi kurumlara hangi zaman diliminde gidileceği, kaç kurumun bu süre içinde teftiş edileceği ve yapılacak çalışmanın teftiş mi, rehberlik ve işbaşında yetiştirme mi olduğu belirtilir. Aylık plânda da, o ay içinde yapılacak, teftiş, inceleme, rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile soruşturma çalışmalarına ayrılacak zaman belirlenir. Acil ve zorunluluk arz eden inceleme ve soruşturmalara azami süre

ayrıldıktan sonra, kalan sürede, günde 2 öğretmen teftişi yapılacak şekilde plânlama koşulu ile kaç kurumun teftişinin yapılacağını tespiti yapılır. Yıllık ve aylık plânlar grup başkanının başkanlığında grup üyelerince ortak olarak hazırlanır. Plânlamadan sapmalar olursa, bu durum haklı gerekçelerle başkanlığa bildirilir. Gerek yıllık plân, gerekse aylık plân üst makamca onaylandıktan sonra resmîyet kazanır ve uygulamaya konur.

Teftiş grubu, aylık çalışma plânına uygun olarak, teftiş amacıyla haber vermeden kuruma gider. Kurumda, grup başkanının başkanlığında hazırlanan plân doğrultusunda teftişe başlanır. Bu plânda, hangi müfettişin, hangi dersleri ve sınıfı teftiş edeceği belirtilir. Kurum, yönetici ve öğretmenlerin teftişleri, kendilerine özgü olarak düzenlenmiş teftiş formlarına göre yapılmaktadır.

Teftiş sonunda teftişle ilgili bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirme, yapılanlarla yapılması gereken arasındaki durumu ortaya çıkarır ve sonuç puan olarak ifade edilir. Kurumun genel durumu hakkındaki rapor, kurumun bütün boyutlarını kapsayacak genişlikte bilgiyi içermelidir. Rapora yazılan olumlu ve olumsuz her bilgi, mutlaka bir gözleme, belgeye, bilgiye ve tanıklara dayalı olmalıdır. Yani, müfettişlerin “bizce ya da bence” böyle olması gerekir deme hakkı yoktur. Çünkü müfettişin vereceği bilgiler, bilimsel olarak kanıtlanmış ve yasal olarak düzenlenmiştir.

Değerlendirme puanları, kurumda açıklanmaz. Kurum, yönetici ve öğretmen başarı puanı gerekli işlemler yapıldıktan sonra, millî eğitim müdürlüğünce ilgililere bildirilir. Yine teftiş sonrası, kurumda yönetici ve öğretmenlerle teftiş sonrası değerlendirme ve paylaşım toplantısı yapılır. Bu toplantıda müfettişler kurum ve öğretmenleri ilgilendiren genel açıklamalarda bulunurlar. Şahsı ilgilendiren ve ona özel konular burada gündeme getirilmez. Toplantılar genelde, olumlu yönlerin belirtilmesi ile başlar, iyileştirilmeye açık alanların dile getirilmesiyle devam eder ve önerilerle sonlanır.

Ayrıca, rehberlik yapılacak kurumların rehberlik tarihleri, en az bir hafta önceden ilgili kuruma bildirilir.

Kurumlarda rehberlik ve teftiş sürecinde aşağıdaki usul ve esaslar gözönünde bulundurulur.

- a) Kurumun teftişi bir teftiş grubu ya da bir alt grup tarafından yapılır.
- b) Eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin tümünü kapsar.

c) Çalışma programlarına uygun olarak kurumlara gidildiğinde, grup başkanı ya da grup sorumlusunun başkanlığında rehberlik ve teftiş çalışmaları öncesi grup üyeleri ile toplantı yapılır. Bu toplantıda tutum, davranış, değerlendirme ve olası gelişmeler hakkında durum belirlenir.

d) Grubun rehberlik ve teftiş çalışmalarını rahat yürütebilmeleri için kurumun uygun bir odası kurum yöneticisi tarafından bu çalışmalar için ayrılır ve düzenlenir.

e) Kurumların teftiş defteri ve geçmiş yıllara ilişkin kurum teftiş raporu incelenerek önceki rehberlik ve teftiş çalışmalarında görülen başarı durumlarının devam edip-etmediği ve belirlenen eksikliklerin tamamlanması için ne gibi çalışmaların yapıldığı kontrol edilir.

f) Kurum teftişi ile birlikte yöneticiler, öğretmenler ve diğer personelin teftişinin yapılması esastır. Ancak zorunlu hallerde yönetici ve öğretmenlerin teftişi, kurum teftişi dışında da yapılabilir.

g) Öğretmen sayısı üç ve üçten az olan kurumların teftişi en az iki müfettiş tarafından ya da bir müfettiş ve yetkili kılınan müfettiş yardımcısı tarafından yapılır.

h) Teftiş sırasında üstün başarı ya da yetersizliği görülen yönetici ve öğretmenlerin teftişi, en az iki müfettiş tarafından ya da bir müfettiş ve yetkili kılınan bir müfettiş yardımcısı tarafından yapılır (MEB,2001, s.8).

Ayrıca,

ı) Rehberlik ve teftiştten önce ve sonra öğretmenle görüşülür. Öğretmenin rehberlik ve teftişinde gerekli görülürse yöneticiden bilgi alınır.

k) Müfettiş ya da yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı sınıfa öğretmenle birlikte girer ve birlikte çıkar.

l) Rehberlik ve teftişte çevre koşulları ve olanakları dikkate alınır (MEB,2001, s.14).

H. Başar (1996:494–497), eğitim denetiminde eylem-zaman plânlaması ve uygulaması ile ilgili olarak yapılan çalışmaları aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

1-Ön Toplantı: 15 dakikayı geçmeyecek olan bu toplantıda müfettişler kendini tanıtır, geliş amaçlarını açıklarlar. Bu toplantı demokratik bir teftişin ilk adımı olabilir.

2-İnceleme Gözlem: Müfettiş öğretmenin plânlarını ve diğer hazırlıklarını dersine girmeden önce incelemelidir. Bu işlerin hiçbirisi ders içinde yapılmamalıdır. Bir öğretmenin ders gözlemi için bir ders saati her zaman yeterli olabilir.

3-Görüşme: İnceleme ve gözlem sonuçlarının öğretmenle birlikte değerlendirildiği baş başa gerçekleşen bir süreçtir. Bu süreç, öğretmeni dinleme ve gerekli birkaç öneri için kullanılabilir.

4-Son Toplantı: Denetlenenlerin çoğunda görülen ortak eksik ve hatalar varsa, bunlar ifade edilir ve ortak geliştirme önerileri 15 dakikalık bir zamanı geçmeyecek şekilde sunulur. Toplantıda, denetlenenlerin görüşleri, önerileri, istek ve beklentileri alınır. Duyurulacak konular topluca duyurulur.

5-Değerlendirme ve Raporlama: Denetim plânlarının sürecinin, sonuçlarının, denetlenenlerin değerlendirilmesi, toplanan bilgiler yeniyken yapılmalıdır.

Türkiye’deki teftiş süreci, plânlama, rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş, değerlendirme ve raporlama aşamalarından oluşmaktadır. Türkiye’ye özgü olarak müfettişlerin görevleri arasında bir de soruşturma görevi vardır. O da tıpkı normal teftiş süreci gibi bir sürece tâbidir.

2.21 Türkiye’de Müfettişlerin Hizmet İçi Eğitimi

Görevin gerektirdiği nitelikler ile personelin nitelikleri arasında uyumsuzluk olduğunda, personelin niteliklerini geliştirmek için, hizmet içi eğitim ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Kaya,1979,s.222; Tortop,1979,s.202; Bozan, 2004,s.40). İnsan kaynağı plânlaması sağlıklı olarak yapılmadığında, işin gereklerine uygun elaman, hizmet içi eğitim yoluyla sisteme kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Hizmet içi eğitim, hizmet öncesi eğitimde verilen bilgilerin eksik ve yetersiz oluşu, hizmette gelişme ve değişmelere uymak zorunluluğu, kişinin öğrenme ve kendini geliştirme isteği, öğrenmeyi rastlantısal olmaktan kurtarır, sistemli hale getirme gibi nedenlerden dolayı zorunlu olmuştur (Canman,2000, Taymaz, 1992, Tutum,1979: Aktaran: Çevikbaş, 2002,s.26–27).

Görev bakımından hizmet içi eğitim, değişme, verimin arttırılması, görev uzmanlığı, hataların azaltılması ve standart sağlamaktadır. Bunu dikkate alan örgütler, zaman içerisinde meydana gelen değişme ve gelişmelerin, çalışanlar tarafından öğrenilmesi ve içselleştirilmesi için, hizmet içi eğitim etkinliği düzenlerler.

Hizmet içi eğitim yolu ile bireye özellikle işinin gerektirdiği mesleki bilgi, beceri ve tutum kazandırılarak (Taymaz,1992,s.4) birey yeterli hale getirilir. Yeterlik

yönünden işin gereklerini karşılayamayan birey, kurumun amaçları ve etkinliği yönünden bir engeldir. Hizmet içi eğitim bu engel durumu aşmak için, en iyi ve etkili süreçlerden biridir (Açıkalın,1991,s.2).

Hizmet içi eğitim genel olarak, etkililik ve verimi sağlamayı, öğrenme süresini kısaltmayı, morali yükseltmeyi, meslekte yükselme olanağı yaratmayı ve eğitim yönetimini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Kaya,1979,s.229). Türkiye’de hizmet içi eğitim etkinlikleri çoğu kez tatil amaçlı olarak plânlanmakta ve öylede algılanmaktadır.

Hizmet İçi Eğitimin Hedefleri

Hizmet içi eğitim etkinlikleri ile aşağıdaki hedeflere ulaşılmaya çalışılmaktadır.

- 1-Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak.
- 2-Meslekî yeterlik açısından, hizmet öncesi eğitim eksikliklerini tamamlamak.
- 3-Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak.
- 4-İstekli ve yetenekli personelin mesleklerinin üst kademelerine geçişlerini sağlamak.
- 5-Farklı eğitim görenler için, yan geçişleri sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak.
- 6-Eğitime ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak.
- 7-Eğitim sisteminin geliştirilmesine yardımcı olmak (MEB,1995,s.4-5).

Hizmet İçi Eğitimin İlkeleri

Hizmet içi eğitimin hedeflerine ulaşabilmesi için, uygulanacak bir takım ilkeleri vardır.

- 1-Eğitim sürekli olmalıdır.
 - 2-Personelin eğitim ihtiyacına uygun programlar düzenlenmelidir.
 - 3-Eğitim faaliyetlerinin yapılacağı yerlerin, eğitim şartlarına uygun olması, eğitimin gereklerine göre düzenlenmesi ve donatılması gerekmektedir.
 - 4-Hizmet içi programları sürekli değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir.
 - 5-Hizmet içi eğitime katılan personelin başarısı izlenmelidir (MEB,1995,s.5).
- Sistematik bir yetiştirme programının yararlarını G.A. Cole (1993:316) şöyle sıralamaktadır:

- 1-Örgüt için becerili işgücü havuzu sağlanır.
- 2-Var olan beceriler arttırılır.
- 3-İşgörenin bilgi ve deneyimlerinde artış sağlanır.
- 4-İş performansında artış ve bunun sonucunda üretimde verimliliği arttırılır.
- 6-İşgörenlerin örgüte bağlılıkları arttırılır.
- 7-İşgörenlerin bilgi ve becerilerinin değeri artar.
- 8-İşgörenlerin kişisel gelişimleri için olanak tanınır (aktaran: Çınkır, 2003, s.87).

Eğitimde danışma ve teftiş hizmetlerini yürütecek olan müfettişlerin yetiştirilmesini, eğitimin sürekliliğini sağlama konusundaki rolleri açısından ele almak gerekir.

Hizmet içi eğitimin amacı, eğitim öğretimin gelişmesidir. Bundan dolayı da hizmet içi eğitimin amacı, teftişin amacının aynıdır. Fakat itiraf etmek gerekir ki, teftiş programlarında hizmet içi eğitime gereken yer verilmemektedir (Sağlamer,1975,s.87). Müfettişlerinin denetimsel rol davranışlarını yeterince yerine getirememelerinin nedeni, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeterli olmayışına bağlanmaktadır (Burgaz, 1992:aktaran: Arabacı,1995, s.4). Kendisinden beklenen görevleri yapmayan ve statüsünün gereğini yerine getirmeyen bir müfettişin, örgüt için yeterli derecede yararlı olduğu söylenemez (Öz,1977,s.5). Deneme ve yanılma yoluyla kazanılmış yaşantının, bir örgüt ve üyelerinin sosyal ve teknik değerlendirilmesine yetmeyeceği artık anlaşılmıştır (Bursalıoğlu, 1987, s.193). Bundan dolayı müfettiş, sistemli olarak, hem hizmet öncesi hem de hizmet içinde yetiştirilmelidir.

Müfettişlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilme ve geliştirilmelerine gereken önemin verilmemesi, teftiş hizmetlerinin verimini etkilemiş bulunmaktadır (Seçkin, 1978, s.12). Bu bağlamda, tüm müfettişler, denetim ve denetimsel davranışın içerdiği alanlarda hizmet içi eğitimden geçirilerek yeterli hale getirilmelidir (Yılmaz 1994,s.44). Türkiye’de müfettişlerin katıldıkları hizmet içi eğitimden aldıkları sertifikalar, onların yükselmeleri ve maddî yönden desteklenmeleri gibi konularda bir işe yaramamaktadır.

2004 yılı hizmet içi eğitim programı incelendiğinde, sadece sınırlı sayıda denetmenin kabul edildiği iki programın açıldığı görülmektedir. Benzer durum diğer yıllar için de söylenebilir. Hâlbuki etkili ve verimli bir rehberlik için, denetlediği

öğretmenden daha fazla bilgi ve yeterliğe sahip müfettişe gereksinim vardır (Gökdaş, 2004,s.56). MEB. Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından, 2007 yılı içinde yapılacak hizmet içi eğitim çalışmalarında müfettişlere yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitim çalışmaları aşağıda görülmektedir.

Tablo 2.21.1: Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığınca 2007 Yılında içinde Müfettişlere Yönelik Yapılacak Hizmet İçi Eğitim Etkinlikleri

ETKİNLİĞİN ADI	H. EĞİTİM SÜRESİ(Gün)	KATILIMCI SAYISI
Denetim Becerileri Semineri	5	100
Aile, Toplum ve Eğitim Kurumlarında Suç ve Şiddeti Önleme Semineri-I	5	100
Sorun Çözme Teknikleri Semineri	5	100
Mevzuat Uygulamaları Semineri Başkanlar için	5	81
Ölçme ve Değerlendirme Semineri	5	200
Mesleğe ve Çevreye Oryantasyon Eğitimi Formatörlük Kursu	5	100
Aile, Toplum ve Eğitim Kurumlarında Suç ve Şiddeti Önleme Semineri-II	5	100
Akran Danışmanlığı Semineri	5	200
Performans Kriterleri Eğitimi Semineri (Bakanlık ve İlköğretim Müfettişleri)	--	50

Bu tablo incelendiğinde, müfettişlere yönelik yıllık bazda 10'un üzerinde hizmet içi eğitim çalışması plânlandığı görülmektedir. Belki, seçilen konu bakımından 5 günlük süre yeterli kabul edilebilir ama seçilen konu, katılımcı sayısı açısından bakıldığında, 3000'in üzerindeki müfettiş kadrosu için bunu söylemek gerçekten zordur. Diğer yandan, 2006–2007 yılı başta müfredat değişikliği olmak üzere, eğitimin birçok alanında hızlı değişikliklerin yapıldığı bir yıl olduğu düşünülürse, bu konulara ilişkin hizmet içi eğitim çalışmalarına hiç yer verilmediği ya da çok az yer verildiği görülmektedir.

Müfettişler yıl içinde öğretmenlere yönelik, seminer ve kurslar, mesleki toplantılar, konferanslar düzenler ve bireysel görüşmeler yaparlar. Öğretmenlere bu

alanlarda hizmet içi eğitim verecek müfettişlerin de bu yönde bir eğitime tabii tutulmaları gerekmektedir (Dinçer,1986,s.33). Bu gerçeğin gözardı edildiği durumlarda müfettiş gittiği kuruma ve bireysel olarak öğretmene yük olmaktadır.

Türkiye’de müfettişlere yönelik, müfettiş yardımcılıkları sırasında uygulanan düzenli hizmet içi eğitim uygulamaları dışında, sistemli bir hizmet içi eğitim programı uygulanmamaktadır. Çok hızlı değişikliğin yaşandığı eğitim sisteminde, sistemi kontrol etme ve gelişimini sağlamakla görevli olan müfettişlere, bütün bu değişimlere dönük bilgilendirici çalışmaların yapılmaması düşündürücüdür.

2.22 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmeleri

Bu bölümde beş Avrupa Birliği Ülkesi’nde müfettişlerin işe alınmaları ve yetiştirilmeleri incelenerek kısaca açıklanacaktır.

2.22.1 Avusturya

Avusturya’da, müfettişliğe başvuran adayların, öğretmenlik mesleğinden gelmeleri ve öğretmen olmaları zorunludur. Adaylardan, öğretmen olmalarının yanında, meslekte edindikleri ek sertifikalar da istenmektedir. Adaylar aynı zamanda, uygun türde bir okulda, birkaç yıllık bir dönem başarılı öğretmenler olarak değerlendirilmiş olmalıdırlar (Maes ve diğerleri, 1999, s.25). Ancak, müfettiş adayı olabilmek için, öğretmenlikte geçecek süre kesin olarak belirtilmemiştir.

Avusturya’da müfettişlik için başvuranlardan, yasal olarak çok özellikler talep edilmemektedir. Talep edilenlerin istenip istenmeyeceği ve seçim usulü de, Bölgesel Eğitim İdare Meclisi tarafından belirlenir. Bu belgeler, eğitim sertifikası, uzun öğretmenlik tecrübesi ve uzun yıllar hizmet ettiğine dair garanti belgesidir (Schmidinger,2000, s.42). Ayrıca, öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimde görev almak ve eğitimle ilgili makalelerin yazarı olarak, bu alanda tecrübe de aranmaktadır.

Müfettiş adayları için, yönetimde profesyonel bir deneyim, resmi bir gereklilik değildir. Fakat çoğu okul müfettişi, önceden bu tür deneyime sahip başöğretmenlerden seçilmiştir (European Commission/ Eurydice, 2004, s.111). Profesyonellik bir ölçüt olarak konulmamış olsa bile, seçim komisyonunun bu özelliğe dikkat ettiği söylenebilir.

Avusturya’da da müfettişlerin işe alınması sınavla olmaktadır. Başvuruda bulunan adaylar hakkında toplanan bilgiler, Avusturya’nın çeşitli bölgelerinde bulunan değerlendirme merkezlerinde toplanmaktadır. Değerlendirme merkezi tarafından, adayın kişiliği hakkındaki rapor, adayın mülakatı ve araştırmaya dayalı olarak müfettişlik departmanı bölüm başkanı tarafından hazırlanmış başarı raporları da değerlendirilir.

Bütün müfettiş adayları, belirli bir konu üzerinde sunum hazırlar ve kendi seçtikleri araçları ve medya araçlarını da kullanarak sunarlar. Bu sunumun hazırlanıp sunulması için verilen süre, her aday için aynı olup, 10 dakikadır. Bu aşamada:

- Fiziksel görünüm, beden dili, yapı, motivasyon, yenilik ve değişiklik (kendini tanıtırma sırasında),

- Diğer fikirleri kabul edebilirlik (açık fikirlilik), esneklik, takım ruhu, liderlik (rehbersiz grup çalışması sırasında),

- Problem çözme becerisi, duyarlılık, objektiflik, tartışma yeteneği (kriz yönetiminde),

- Fikirler, yapı, görüş sunumu (sunum çalışması) (Schmidinger, 2000, s.44) gözlemlenir. Adaylar yapılması istenenleri sınıf ortamında -uygulamalı olarak- yapmak zorundadırlar (Sici, 2000, s.34). Burada adayın teori ve uygulamadaki başarısı gözlemlenir. Ayrıca adaylara, neden müfettiş olmak istedikleri ve müfettiş olduktan sonra hedeflerinin neler olduğu sorulur.

Aday hakkında elde edilen bütün bu sonuçlar, Bölge Eğitim İdare Meclisi tarafından bir raporda özetlenir. Bu başarı raporları ve aday hakkındaki ortak fikirler, İdare Meclisi tarafından derecelendirilerek, diğer adaylarla kıyaslanır. En sonunda, Eğitim Bakanlığı başarılı olanların atamasını yapar.

İşe alımdaki bu koşullar, Landesschulinspektor (LSI)” (Bölge Okul Müfettişleri), “Bezirksschulinspektor (BSI)” (İl Okul Müfettişleri) ve “Fachinspektor (FI)” (Konu Müfettişleri) için de uygulanmaktadır. Okul müfettişleri, Federal Devlet Hizmeti Yasası'na göre görevlerine atanır ve istihdam edilirler.

Avusturya’da müfettişlerin görevdeki ilk iki yılında, temel eğitimlerine kayda değer bir önem verilmektedir. Bölge müfettişleri 2 yıl boyunca, 2 günden 5 güne yayılan 360 saat ders almaktadırlar (Sici, 2000, s.35). Son zamanlarda, ilden sorumlu yeni müfettişler için düzenlenen eğitim kursu, mesleğinin ilk beş yılında bulunan bütün müfettişlere uygulanır olmuştur.

Avusturya’da müfettişlik üst yönetimi yoktur ama bazı deneyimli müfettişler daha genç olanlara bilgilendirme bazında tavsiyede bulunabilirler (Maes ve diğeri, 1999, s.29). Okul mfettilerine ayrıca, profesyonel kariyerleri boyunca yurtdışında ve meslekte ileri bir eğitime katılmaları için de fırsat verilir (Eurydice, 2000/2001, s.8). Böylece, uluslararası eğitim denetimi eğilimleri tanınır ve bunlardan yararlanma yoluna gidilir.

2.22.2 İngiltere

Majestelerin müfettişleri ya da Kraliyet müfettişleri (Her Majesty's Inspectors = HMI), önemli ve başarılı bir öğretim deneyiminden sonra, açık yarışma yolu ile işe alınmaktadır. Genellikle 35–45 yaşları arasında, oldukça kıdemli meslek sahipleri olarak, teftiş kuruluna giren HMI’lar, genellikle birçok yıl öğretmen olarak çalışmış, ileri seviyelerde görevler yapmış olan ya da bazı önemli yayınları bulunan kimselerdir (Hopes,1991,s.33:aktaran: Oktay,1999,s.108). Seçim komisyonu, başarılı bulduğu adayları, Kraliçe tarafından atanmak üzere önermektedir. Eğitim Bakanının önerisi ve mecliste Kraliçenin emriyle atanan HMI’lar, Bakandan bağımsız olmakla birlikte, ona karşı sorumludurlar ve Bakan tarafından görevinden alınabilmektedirler (Watson,1994,50–52:aktaran: Oktay,1999,s.108–109). İngiltere’de Kraliçenin müfettişi olabilmek için, ilgili görevde uzman olmak ve 10 yıllık iyi bir geçmiş gerekmektedir. Genelde eğitim enstitülerinde ya da örgütlerinde 3 yıl kıdemli işletme uzmanlığı da gereklidir.

HMI için, işe almayla ilgili bir sınav yoktur ama en az 3 Eğitim Standartları Dairesi (OFSTED) üyesiyle mülakat yapılmaktadır. HMI değerine uygun, doğru ve açık yarışmalarla seçilir (Maes ve diğeri, 1999, s.109). Her ne kadar sınav yoksa da, çok az sayıda adayda bulunabilecek, çok ciddi kriterler aranmaktadır. İngiltere’de sınav komitesi ile mülakat, personel alımında standart bir prosedürdür.

Bir OFSTED (Eğitim Standartları Dairesi) kayıtlı müfettişi olmak için (tecrübesiz müfettişler hariç), başvuranlar, en az beş yıl okullarda öğretmen, yerel eğitim yönetimi danışmanı ya da müfettiş olarak profesyonel tecrübe kazanmış olmalıdırlar. Başvuranlar daha sonra, OFSTED’in lisanslı eğitimcileri tarafından bir kursa tabiî tutulurlar ve kayıtlı müfettiş olmak için, OFSTED’in final sınavını geçmeleri

gerekmektedir (Eurydice, 2000/2001, s.11). Kayıtlı müfettiş olmak için başvuranlar, öncelikle kayıtlı müfettiş olarak tecrübe kazanmalı ve sonra kendileri için OFSTED'in gerektirdiği programı başarıyla tamamladıktan sonra ya da yeterli tecrübeyi edindikten sonra OFSTED tarafından kabul edilirler.

OFSTED, bütün müfettişlerin eğitimli ve özel standartlara sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Seçim kriterini karşılayan adayların ilk eğitimi, bir kaç ay sürer ve teftişlerde yetiştirilirler. Eğitim, HMI tarafından yapılan resmi bir değerlendirme ile devam eder (European Commission, 2004, s.112). Değerlendirmeyi başarı ile geçen müfettişlerin, her yıl en az 5 gün süren bir programla, profesyonel gelişimlerini tamamlamaları ve teftiş uygulamaları ile ilgili gündemi takip etmeleri gerekmektedir. Bu programda eğitim, OFSTED, OFSTED çalışanları ve diğer lisanslı OFSTED eğitimcileri tarafından verilir.

İngiltere’de, mülakattan sonra sözleşme yapılan müfettişler, hemen 5 günlük bir eğitime alınmaktadırlar. Bu eğitimi, Kraliyet Müfettişleri (HMI) personelinden biri ile yapılan öğretim çalışması izlemektedir. Sorumlu HMI birimi, sözleşme yapılan müfettişin şartlara uygun olup olmadığını görür. Bu şartlar, “kalite sağlama standartları” tarafından belirlenmektedir. Bu takım üyeleri, daha yüksek eğitim enstitüleri tarafından sağlanan 90 saatlik bir eğitim alırlar. Bu eğitimden sonra, bölgesel merkezlerden birinde günlük görevler verilir. Burada adaylar 5 temel nitelikte değerlendirilirler. HMI ‘nın yeni müfettişleri 2 günlük genel bir eğitim alırlar (Sici,2000, s.35). İngiltere’de müfettişler yılda 5 gün hizmet içi eğitime alınırlar. HMI müfettişleri, müfettiş değerlendirmeleri temeli üzerine eğitim alırlar. Ayrıca yeni müfettişler ve HMI için, daha geniş kapsamlı bir başlangıç eğitimi vardır

Kraliyet müfettişleri ilk yılda, teftiş yönetim bilimi, eğitim sistemi ve üst makamlarla ilişkiler konusunda yetiştirici eğitime alınırlar.

Bağımsız müfettişlerin, en az üç yıllık öğretim deneyimi sonucunda, kazanılan öğretim yeterliliğine sahip olması gerekmektedir. Seçilen bağımsız müfettişler, birincisinde 5 günlük bir kursa, ikinci aşamada ilk, orta ya da özel bir mesleki eğitim kurumunun teftişine katılma olmak üzere, iki aşamada gerçekleştirilen bir eğitime alınırlar. OFSTED, bağımsız müfettişleri yeni bilgilerle donatan, hizmet içi eğitimler düzenlemektedir.

İngiltere’de müfettişlerin çoğu öğretmenlik yapmışlardan atanırlar. Belli bir yetiştirme modelleri yoktur. Diğer eğitim personelinden daha uzman değildirler. Denetçi yetiştirme işi daha çok bir hizmet içi eğitim kursu yoluyla sağlanmaktadır (Karamızrak,1998, s.54).

2.22.3 Fransa

Eğitim Yönetimi Genel Müfettişlerinin (IGAEN) statüsü, 14 Nisan 1965 gün ve 65–299 sayılı kararda belirtilmiştir. Genel müfettişlerden birisi, 5 yılda bir yenilenmek üzere Başmüfettiş olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından atanır (MEB,2007,s.80).

Millî Eğitim Genel Müfettişleri (Inspection Generale de l'Education Nationale =IGEN), bir üniversiteyi bitirmiş ve öğretmenlik yeterliğine sahip olmalıdır. Ayrıca, en az 5 yılı öğretmenlik olmak üzere, 10 yıllık deneyim, devlet doktorası derecesi ya da kabul edilmiş eş değerde bir yeterlik aranır. Tüm adaylar, 45 yaşını tamamlamış ve A – tipi devlet memuru olmalıdır. IGEN’ler açık bir prosedürle alınırlar. Başvuranlarda aranan koşullar, ilgili kararnamede belirtilmiştir. Seçim, prosedüründeki yayınların, makalelerin incelenmesi ve görüşmelerle karara bağlanır.

Adaylar, Millî Eğitim Teftiş Kurulu Başkanının başkanlığında 7 genel müfettiş, 7 merkezi yönetim müdürü ve 7 üniversite öğretim üyesinden oluşan bir komite tarafından dikkatlice incelenir. Atama, komisyonunun tavsiyesi ve Millî Eğitim Bakanının önerisi üzerine Cumhurbaşkanının emri ile gerçekleşir (Oktay,1999,s.90). IGEN için, düzenli bir profesyonel gelişim sistemi yoktur, ancak, yeni atanan müfettişler, seminerler yoluyla tamamlayıcı bir yetiştirme programına alınmaktadırlar.

Bölge eğitim müfettişi olabilmek için, belirli bir dereceye ulaşmış üniversite öğretmeni, ortaöğretimde doçentlik sınavını vermiş öğretmen, belirli bir dereceye ulaşmış kurum yöneticisi, en azından beş yıl aktif hizmeti olan millî eğitim müfettişi olma koşullarından birine sahip olmak gerekmektedir. Bölge eğitim müfettişleri, akademide tam bir sorumlulukla atamaları yapılmadan önce, bir yıllık yetiştirme programına alınmaktadırlar.

Bölge eğitim müfettişi olmak isteyen adayların, dosyaları özel bir danışmanlık komitesince incelenir. Seçilen aday isimleri nitelikli aday listesine alınır. Bölge Eğitim Müfettişleri (IPR-IA) kadrosuna atamalar, bir danışmanlık komitesinin daha detaylı

incelemesinden sonra, bu listeden bakan tarafından yapılır (Maes ve diğerleri, 1999, s.182).

Millî Eğitim Müfettişliği (Inspection de l'Education Nationale =IEN) için, Millî Eğitim Bakanlığında, eğitim, öğretim, yönlendirme ve yönetim alanlarında, en az 5 yıllık mesleki deneyimi olan, lisans ya da eşdeğer diplomaya sahip olan adaylar, müfettiş olabilmek için, sınava katılabilirler (MEB, 2006, s.291). Sınavlar, yazılı ve sözlü olarak yapılır ve başarılı adaylar iki yıllık alternatif çalışma ve eğitime tabî tutulurlar (European Commission, 2004, s.112).

2.22.4 Portekiz

Müfettişlerin, eğitim ve öğretim konusunda profesyonel deneyimi olması zorunludur. Eğer, aynı niteliklere sahip adaylar varsa, okul yönetiminde deneyimi olan adaylar tercih edilir (European Commission, 2004, s.111).

Eğitim müfettişi olmak isteyen adayların, yüksek okul diploması, pedagojik formasyonu, eğitimde belli bir tecrübesi ve en az 5 yıl öğretmenlik yapması gerekmektedir (Maes ve diğerleri, 1999, s.382).

Adaylar, eğitim, yönetim, eğitim sistemi, okul yönetimi, bütçe yönetimi, müfredat programının analizi, kanunlar ve diğer konularda yapılan yazılı sınav ve mülakatta gösterdikleri başarıya göre seçilirler. Kısaca, adaylar, hem müfredat programının analizi hem de testten yarıya tabî tutulurlar ve buradaki başarı durumuna göre seçimleri yapılır. Seçilen aday 1 yıllık deneme süresini bitirdiğinde, değerlendirilir ve müfettişliğe devam edip edemeyeceğine karar verilir. Değerlendirmede başarılı bulunan aday, eğitim müfettişi olarak atanır.

2.22.5 Hollanda

Müfettişlik için başvuran adayların, birçok koşulu yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu adaylar, üniversitelerin eğitim bilimleri ya da kamu yönetimi gibi bölümlerinden birini bitirmiş, eğitim alanında makul bir süre (5–10 yıl kadar) çalışarak tecrübe edinmiş olmalıdırlar (Eurydice, 2000/2001, s.17). Hollanda'da boş bulunan müfettişlik kadroları için gazeteye ilan verilir.

Çoğu ülkede olduğu gibi, Hollanda’da da müfettiş adaylarından, eğitim konusunda belli bir deneyime sahip olmaları beklenir. Eğer, aday özgeçmişine ekstra bir nitelik ekleyebilirse, bu onun yararınadır (Sici,2000, s.34). Yani, adaylar beraberinde, eğitim deneyime ek belgeler getirsinler ki, eğitim alanında büyük bir birikime sahip olduklarını kanıtlayabilsinler.

İçerisinde başmüfettiş, iki müfettiş ve birçok personelin bulunduğu komisyon, 8 ila 20 arasında değişebilen potansiyel adayların özgeçmişlerini seçer ve onlarla tek tek mülakat yaparlar. İçerisinde bir başmüfettiş, üç müfettiş ve personeli bulunan ikinci gurup ise, ilk elemenden geçen 3 ila 5 arasında değişebilen adaylarla tekrardan mülakat yapar (Sici, 2000, s.35). Bu prosedürleri geçebilen müfettişler, gerekli bir eğitim sürecinden sonra, bir yıl kadar süren iki ayrı değerlendirmeye tabî tutulurlar. Bunlarda da gereken performansı gösterebilen adaylara, bir yıl sonra görev alma yetkisi verilmektedir (Maes ve diğerleri, 1999, s.296).

Hollanda’da müfettişler, mülakatlarını takiben özel eğitim alırlar ve işlerine alışmaları için, bir kaç ay ile yarım yıl arasında değişen sürede devam eden bir süreçten geçirilirler (European Commission, 2004, s.112). Yani, Hollanda’da yeni müfettişler, hizmetin ilk ayları boyunca bir proje müdürü ve onun yardıma çağırdığı müfettişler, memurlar ve uzmanlarla organize edilen, 20 günlük bir programa katılırlar (Sici, 2000, s.36).

Yeni müfettişler için, 6 ayda sonuçlanacak çok kapsamlı bir memuriyete geçme programı hazırlanmış bulunmaktadır. Bu programda, yeni müfettişler, iç prosedürle, kriterlerle, işleyiş metotlarıyla tanıştırılmaktadırlar.

1-Bütün yeni müfettişler için, toplu memuriyete geçiş kursları 20 gün kadardır. Bu kurs, servisin ilk 3 ayına dağıtılmış durumdadır. Bu 3 ay boyunca 20 günlük kurstan sonra 3 hafta sürecek olan 2 günlük kurslarla devam eder. Bu kurs teftiş ile ortak çalışan proje müdürünün himayesinde gerçekleşmektedir.

2-Geri kalan günlerde yoğun bireysel pratik eğitim verilmektedir. Bu eğitim Başmüfettiş tarafından tayin edilen denetleyici himayesinde gerçekleşir.

3-İlk 3 haftadan sonra, özel öğretici tarafından yapılan bireysel denetleme süreci, daha sonraki 5 hafta devam eder ve yoğunluğu gün geçtikçe artar. Bu dönemde yeni müfettiş adayı, tam çalışma programında bulunur ve davranışlarından da sorumludur

(Maes ve diğerleri, 1999, s.316).

Aday müfettişler, üç yıl boyunca deneyimli bir müfettiş tarafından gözetilirler ve teftiş faaliyetlerinin genel (150 saat) ve özel öğelerinden oluşan bir eğitim alırlar. Alınan bu eğitim, uygulamalı çalışma üzerine, bireysel bir raporla sonuçlanır. Bu çalışma, ayrıca hizmet içi eğitimin yeni uygulamaları ile güncel olarak yapılmaktadır. 2 ile 3 yıl süren eğitimde modüller (üniteler=parça) seçilmektedir.

Tablo 2.22.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin İşe Alınmaları ve Yetiştirilmelerinin Karşılaştırılması

Türkiye	<p>Bakanlık müfettişliği için, 10 yıl öğretmenlik ya da 5 yıl öğretmenlik 3 yıl yöneticilik yapmış olma koşulu aranır.</p> <ul style="list-style-type: none">-Bakanlık müfettişlerinin bir kısmı öğretmen kökenli değildir.-İlköğretim müfettişliği için, 8 yıl öğretmenlik yapmak ya da 4 yıl öğretmenlik, 3 yıl yöneticilik yapmış olma koşulu aranır-Adayların eğitsel içerikli makale yazma zorunluluğu yoktur.-Adaylardan profesyonel deyim sahibi olma koşulu aranmaz.-Yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olmak gerekir.-Sınavda mesleği ile ilgili bir konu üzerinde sunum yaptırılmaz.-Bakanlık ve ilköğretim müfettişlerinin yetiştirilmesi için 3 yıllık bir program uygulanır.-Yurtdışında hizmet içi eğitim görme süreci pek işletilmez.
Avusturya	<ul style="list-style-type: none">-Adayların, birkaç yıl başarılı öğretmenlik yapmaları ve öğretmenlik mesleğinden gelmeleri gerekir.-Adayların eğitsel içerikli makaleleri bulunmalıdır.-Bir teamül olarak, çoğunlukla mesleki açıdan profesyonel deneyime sahip olmaları aranır.-Yarışma sınavında başarılı olmaları gerekir.-Sınavda mesleği ile ilgili bir konu üzerinde sunum yaparlar.-Seçilen adaylar, iki yıllık bir yetiştirme programına alınırlar-Yurtdışında hizmet içi eğitim görme olanaklarına sahiptirler.

İngiltere	<p>-Adayların öğretmenlik mesleğinden gelmeleri aranır.</p> <p>-Kraliyet müfettişi olmak isteyenlerin 10, kayıtlı müfettiş olmak isteyenlerin ise, 5 yıllık bir deneyime sahip olması gerekir.</p> <p>-Kraliyet müfettişleri mülakatla seçilirler, başka bir sınava tabî tutulmazlar.</p> <p>-Seçilen müfettiş adaylarına birkaç ay sürecek ilk adaylık eğitimi verilir ve adaylar teftiş sürecinde yetiştirilirler.</p>
Fransa	<p>-Millî Eğitim Genel Müfettişi olmak isteyenlerin, öğretmen kökenli ve 5 yılı öğretmenlik olmak üzere, en az 10 yıllık deneyime sahip olmaları gerekir.</p> <p>-Adayların yayınlanmış makaleleri bulunmalıdır.</p> <p>-Seçilen adaylar seminerler yoluyla tamamlayıcı bir yetiştirme programına alınırlar.</p> <p>-Millî Eğitim Genel Müfettişleri için sistematik bir profesyonel gelişim sistemi bulunmamaktadır.</p> <p>-Bölge Eğitim Müfettişi olmak isteyenler, belirli bir dereceye ulaşmış üniversite öğretmeni, ortaöğretimde doçentlik sınavını vermiş öğretmen, belirli bir dereceye ulaşmış kurum yöneticisi, en azından beş yıl aktif hizmeti olan millî eğitim müfettişi olma koşullarından birine sahip olmalıdırlar.</p> <p>-Bölge eğitim müfettişleri akademide tam bir sorumlulukla atamaları yapılmadan önce, bir yıllık yetiştirme programına alınırlar.</p> <p>-Millî Eğitim Müfettişi olmak isteyenlerin, Millî Eğitim Bakanlığında, eğitim öğretim yönlendirme ve yönetim alanlarında en az 5 yıllık mesleki deneyiminin bulunması gerekir.</p> <p>-Müfettiş adayları yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olmalıdırlar.</p> <p>-Başarılı adaylar, iki yıl süreli yetiştirme eğitimine tabî tutulurlar.</p>

Portekiz	<ul style="list-style-type: none"> -Adaylar eğitim ve öğretim konusunda profesyonel deneyime sahiptirler. -Adaylarda en az 5 yıllık öğretmenlik deneyimi aranır. -Adaylar yazılı ve sözlü sınavda başarı göstermelidir. -Seçilen adayların 1 yıllık deneme süresinin bitiminde, teftiş yapabilme ve müfettişliğe devam edip edemeyeceğine karar verilir.
Hollanda	<ul style="list-style-type: none"> -Genelde müfettiş olmada, öğretmenlik mesleğinden gelme yeterli görülür. -Adayların, müfettiş olabilmeleri için, üniversitelerin eğitim bilimleri ya da kamu yönetimi gibi bölümlerinden birini bitirmiş, eğitim alanında 5 ile 10 yıllık tecrübesinin bulunması gerekir. -Adaylar eğitim alanında büyük bir birikime sahip olduklarını kanıtlamalıdır. -Sınavı başaran müfettişler bir eğitim sürecinden sonra, bir yıl kadar süren iki ayrı değerlendirmeye tabî tutulurlar. -Adayların sözlü sınavda başarı göstermesi gerekir. -Sözlü sınavı takiben adaylar, özel eğitim ve mesleğine uyumları için bir kaç ay ile yarım yıl arasında değişen sürede devam eden bir eğitim sürecinden geçerler. -Yeni müfettişler 6 ay kadar sürecek çok kapsamlı bir memuriyete geçme programına tabî tutulurlar. -Aday müfettişler, üç yıl boyunca sürekli olarak bir müfettiş tarafından gözetilirler.

2.23 Avrupa Birliği Ülkelerinde Teftiş Sisteminin Yapısı

Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim denetimi, merkezi idare, eyaletler bünyesinde oluşturulan teftiş kurulları ya da denetim birimleri bünyesindeki müfettişler tarafından yapılmaktadır.

2.23.1 Avusturya

Federal Eğitim ve Kültür Bakanlığı şeması içinde, merkezî düzeyde bir teftiş kurulu yoktur. Bakanlık, bölge ve illerin eğitim denetimini, buradaki ofisleri aracılığı ile sağlamaktadır. Eyaletlerin tamamında okullar, okul müfettişlerince denetlenmektedir. Zorunlu eğitimde denetimi il müfettişleri; ortaöğretimde bölge branş müfettişleri yapmaktadır (MEB,2007,s.14).

Avusturya eğitim sistemi, okul denetiminde köklü bir geleneğe sahiptir (Türkoğlu,1998, s.161). Avusturya’da, bütün bir eyaletten sorumlu il okul müfettişleri tarafından yönetilen bir okul teftişi geleneği vardır (MEB,2003,s.25; Sağlam,1999, s.63; Gülcan,2005, s.98). İlk ve ortaöğretim okulları eyaletlerdeki federal eğitim makamları tarafından, bazı okullar eyalet denetçisi tarafından denetlenir.

Avusturya’da Teftiş Kurulları, Bölgesel Eğitim Kurulu yetkisi dâhilinde çalışmaktadır. Dokuz eyalette (Länder) bu türden her bir kurul, okul teftişlerini organize etmekten sorumludur (European Commission, 2004, s.107). Bu ülkede tüm müfettişler, devlet memurudur (Sici, 2000, s.32). Okulların teftişinden sorumlu yetkililer, çoğunlukla bölge ve il okul yetkilileri olup, ayrı eğitim yetkilileridirler.

Eyaletlerdeki federal okul yetkilileri, ilk ve orta eğitimden sorumludur. Eyalet seviyesinde okul denetimi, belirli bir okul tipinden sorumlu il okul müfettişleri tarafından yapılır (Eurydice/ Cedefop, 2003a, s. 9). Zorunlu eğitim düzeyinde, il okul müfettişlerine, bölge okul müfettişleri, ara ve üst orta eğitimde branş müfettişleri yardım ederler

Okul müfettişliği, Federal Okul Teftiş Yasası ile kurulmuştur. Bu yasaya göre müfettişlik şunlardan oluşmaktadır:

Landesschulinspektoren (LSI): Bölge Okul Müfettişleri: Bölge sınırları içindeki bir ya da birçok okulu teftişle sorumludurlar.

Bezirksschulinspektoren (BSI): İl Okul Müfettişleri: Okul Müfettişliğinin üyesidirler ve il içindeki zorunlu genel okulların teftişini yürütürler.

Fachinspektoren (FI): Konu Müfettişleri: Belli bir birey ya da bir grup konuyu incelemekle görevlendirilmiş öğretmenlerdir. Konu müfettişleri, sadece müzik, beden eğitimi, el sanatları, görsel sanatlar ve din gibi kısıtlı sayıda konudan sorumludurlar. Din eğitiminin konu müfettişleri, kilise tarafından seçilir (Maes ve diğerleri, 1999, s.22–23). Kilise tarafından seçilen bu müfettişler, bölgedeki federal okul kurullarının

(Landesschulrate) bir parçasıdırlar. Okul Müfettişliği temel olarak, yönetimsel bölge ve iller düzeyinde çalışır ve merkezi yoktur. Sürekli olarak kurulmuş olan okul mfettişliğiye, Federal Eğitim Bakanlığı ve Kültür İşleri tarafından işletilir.

Okul müfettişliği ayrıca, okullardan sorumlu makamların yetkileri altındaki okulların onarım ve bakımını sağlamakla da sorumludur. Ayrıca, okul müfettişliği çıkarlar çatıştığında, öneri sunulan hakemler gibi hizmet ederler. Böylece atışmaları çözerek, okul ortaklarının gelişmesine olumlu bir katkı sağlamaktadır (Eurydice, 2000/2001, s.7).

Okul müfettişliği, okul müfettişi görevlileri ve müfettişlik görevi verilmiş öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Bu kişiler, federal okul makamının, bölge okul kurulu ve il okul kurulu bölümlerine kabul edilirler. Okul müfettişlerinin başlıca görevi, bölge ve il düzeyinde çalışmaktır. Ayrıca, Federal Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığının kurduğu merkezi ve sürekli bir okul müfettişliği yoktur (European Commission, 2005/2006a; [http:// 194.78.211.243/ Eurydice/ Ocak 2007](http://194.78.211.243/Eurydice/)). Bakan, zel durumlarda, okul teftişlerini yönetmeye izin veren federal anayasaya göre, okullardaki eğitim kalitesini bakanlık görevlileriyle kontrol edebilir.

Okullar, başğretmenler ve ğretmenler, Federal Müfettişlik Yasası'nda belirtildiği gibi, müfettişler tarafından değerlendirilirler. Bu müfettişler, federal devlet ve federal hükümetin temsilcileri olarak, oluşturulmuş okul otoritelerinin yetkisi altında çalışırlar (Eurydice, 2000/2001, s.8). Müfettişlerin faaliyet alanı, bölgesel ve il okul heyetlerinin ve Viyana şehri Eğitim Heyeti'nin yetkili bölgesel makamların yönetimi altında toplanmasından beri, bir federal devletten diğerine ya da bir okul tipinden diğerine değişmektedir.

Tarihsel bakış açısından, okul müfettişliği, eksiklerin araştırmacılığı ve danışmanlık faaliyetinden, sistem danışmanı ve karar verme otoritesi ile okul yönetimine doğru evrim geçirmiştir. Okul müfettişliği temsilcilerinin görevi, okulların ve eğitimin kalitesini sağlamaya hizmet etmektir. Okul denetim kurulları, pedagojik bir liderlik işlevini yerine getirirken, süreci de işletmeyi amaçlayan stratejik rehberliği önerirler.

2.23.2 İngiltere

İngiltere'de teftişin yapı ve işleyişi bakımından, hem merkezden hem de yerinden teftiş sistemi uygulanmaktadır. Gerek Kraliyet müfettişleri, gerekse yerel eğitim idarelerine bağlı müfettişler, bölgedeki okullar arasında bağlantıyı, birliği ve

standartı korumak için yönetim ve yönetim elemanlarına yardımcı olmaya çalışırlar (Bedir, 2003. s.65).

İngiltere’de OFSTED’in, Galler’de ESTYN’in, tüm devlet okullarının düzenli denetimi için gerekli sistemi kurmak ve uygulamak için yasal bir yükümlülüğü vardır (European Commission, 2004, s.31–32). OFSTED bakanlıktan bağımsız olarak çalışır. Ayrıca, eğitim ve çalışma bölümünden de ayrıdır ve devletçe finanse edilir.

İngiltere’de okul teftiş sistemi, ilk olarak 1992’deki eğitim kanunuyla anaokulu, ilköğretim ve özel okul birimlerini de içeren bütün okullar için oluşturulmuştur. Bu sistemlerin yönetimi, Eğitim Standartları Ofisinin (OFSTED) sorumluluğundadır ve resmi olarak Kraliçenin İngiltere’deki okul başmüfettişine bağlıdır (European Commission; 2004/ 2005i; [http: // 194.78.211.243 / Eurybase/](http://194.78.211.243/Eurybase/) Ekim 2006). 1992 sonrası teftiş düzenlemelerinde kayda değer bir durum da, anaokulu, ilkokul ve ortaokullar için ayrı ayrı basılan Teftiş Çerçeve Programında (Fromework for Inspection) belirtilen teftiş kriterlerinin yayınlanmasıdır. OFSTED, bu teftiş kriterleriyle, okul örgütünün ve uygulamalarındaki bakış açısının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Fitz ve Lee,2000, s.11). Yine, OFSTED’in okul gelişimi hakkında basılmış olan, en önemli ve etkili dokümanlardan olduğu iddia edilen bu belgelerin, okul örgütü ve uygulamalarında çok açık bir etkiye sahip olduğu kabul edilir.

OFSTED profesyonel ve yönetsel iki yapıdan oluşur. Profesyonel yapı, yeni sistemin kalitesini sağlamakla ve teftiş sonuçlarını incelemek ve rapor etmekle sorumludur. Yönetici yapı ise, yasal ve malî etkinliğin alanını geliştirmekle sorumludur. OFSTED’in görevi, okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve öğretmen yetiştiren kurumları denetlemektir.

Eğitim Standartları Kurumu, düzenli okul teftişleri için, sistemin kurallarını belirler, sunar, teftiş sistemini düzenler ve kontrol altında tutar. Eğitim Standartları Kurumu, aynı zamanda bağımsız çalışan müfettişlerin başlangıç ve ileri safhadaki eğitimlerini düzenler ve teftiş kurulunun bir üyesi olarak çalışacak olanlar ile teftişlere başkanlık edeceklerin kaydını yapar (Eurydice, 2000 /2001, s.10). OFSTED’in teftişteki ve gelişimindeki en önemli özelliği, Bakan’dan alınan geleneksel özgürlüğü korumasıdır (Sici, [http://www.sici. org. uk](http://www.sici.org.uk) /Aralık 2006). OFSTED’in çalışması, yasama organı tarafından şekillendirildiğinden, parlamento OFSTED’in çalışmasını şekillendiren bir dizi yasayı onaylamıştır (Maes, Vereecke, Zaman, 1999, s.116).

İngiltere’de müfettişlere ait politikaların hazırlanması, direk politika hazırlığından daha bağımsızdır (Sici,2000, s.32).

OFSTED’in bir yönetimi ve sekreteryası vardır. Buranın yönetimi, Kraliçenin başmüfettişi olarak atanan kişi tarafından yapılır. Yönetim, 2 denetim müdüründen oluşur ve bunlar OFSTED’in politikaları ve işleyişi ile ilgili raporlarını doğrudan başmüfettişe sunarlar. Bu teşkilata bağlı İngiltere’nin tümünde 12 bölge ofisi bulunmaktadır.

OFSTED, İngiltere’de okulların değerlendirilmesi ve gelişmesi için gerekli özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Okullardaki bütün birimlerin performansını kontrol etmek.
- Benzer okulların karşılaştırmalı bilgilerinin yardımıyla okulun standartlarını yeterince yüksek olup olmadığını analiz etmek.
- Ulusal kriterlere göre okulun eğitim-öğretim kalitesini ve okulun diğer alanlarını değerlendirerek, okulun güçlü ve zayıf yönlerini teşhis etmek.
- Okulun zayıf yönlerini düzeltmek için yapılması gerekenleri plânlamak ve okulun gelişmesi için amaç ve hedefleri açık olarak ifade etmek.
- Daha etkili eğitim ve öğretim yapmak için kontrollerin, değerlendirmelerin ve teşhislerin bulgularından yararlanmak (European Commission, 2004/2005i; <http://194.78.211.243/> Eurybase/ Ekim 2006).

Kraliyet müfettişleri, merkezi otoriteye bağlı olup, eğitim sisteminin işleyişinde önemli etkiye sahip olan kişilerdir. Müfettişler, bölgelerindeki eğitim kurumlarının durumu hakkında merkezi otoriteye bilgi vermekle yükümlüdürler (Erdoğan, 1998, s.159). HMI 150 yıldan fazla bir zamandır okulları denetlemektedirler. İngiliz eğitim kurumunun saygı duyulan ve kabul edilen bir bölümüdür. Ayrıca, Kraliyet müfettişlerinin soruşturma gibi bir görevi bulunmadığından, görev olarak daha çok rehberlik, iş başında yetiştirme ve inceleme yapmaktadırlar.

1992 tarihli eğitim yasasına göre, İngiltere ve Galler’deki okul denetimi Kraliyet Başmüfettişinin sorumluluğundadır. Eğitim yasası gereği İngiltere’de okullar 4 yılda bir, Galler’de 5 yılda bir denetim yapılır (MEB,2003,s.39). İngiltere, Galler, Kuzey İrlanda ve İskoçya için ayrı ayrı Kraliyet Teftiş Kurulları vardır. Bunlar, merkezi hükümetin ilgili bölümlerini doğrudan bilgilendirirler ve devlet bakanlarına gerekli eğitim konuları hakkında fikir beyanında bulunabilirler. Ayrıca, okullara tek başlarına

tavsiyede bulunabilirler (MEB,1996,s.197). Başmüfettiş, beş yılda bir Konsey tarafından, belli düzenlemeler ve kurallara dayanarak atanır. Resmi görev olarak, Başbakana rapor verir, eğitim ve istihdam kurulu ile düzenli görüşmeler yapar.

İngiliz eğitim denetim sisteminde, iki tip müfettişlik görev yapmaktadır. Kraliyet (Majestelerin) müfettişleri, eğitim ve bilim departmanınca görevlendirilen müfettişler olup, bölgesel temelde çalışır ve tüm okul tipiyle ilgilenir. Yerel yönetim müfettişleri ise, yerel eğitim politikasını okullara aktarmakla sorumlu müfettişlerdir (Çolak, 2005,s.193). 1992 Eğitim Yasasına göre, Kayıtlı Müfettişleri, Profesyonel Takım Üyeleri ve Dış (Profesyonel olmayan) Müfettişler olmak üzere üç grup müfettişlik oluşmuştur.

Kayıtlı müfettişler, Kraliyet Başmüfettişi adına okulları denetleyen, eğitimli takım liderleridir. Bunlar da, doğrudan Kraliçenin müfettişleri tarafından denetlenmektedirler. Profesyonel takım üyeleri, bir okulun finansman, yönetim ve ders programı alanı gibi belirli bir dalda uzmanlaşmışlardır ve kayıtlı denetmenlerin vereceği görevler doğrultusunda denetim görevini yerine getirmek üzere yetiştirilirler. Profesyonel olmayan müfettişler ise, eğitimle hiç ilgisi olmayan insanların gözüyle, okulla ilgili önerilerde bulunurlar (MEB,2003,s.39). Bu müfettişler, eğitimde mesleki olarak hiçbir zaman işin içine dâhil edilmemiş, sokaktaki insanın durumunu açıklar (Türkoğlu,1998, s.302). Majestelerinin denetim ekibi OFSTED'in kadrosundadır. Kayıtlı denetmenler OFSTED üyesi değildirler, ancak, OFSTED sözleşmesi gereği okulları denetlerler.

Okulların bir müfettiş tarafından teftiş edilme sistemi İngiltere ve Galler'de farklı yasalarla yapılırken, Kuzey İrlanda'da bu iş bir yasama organıyla yapılır.

2.23.3 Fransa

Eğitim Yönetimi Genel Müfettişliği (IGAEN), bir müfettişler topluluğudur. Başmüfettiş, kurum çalışmalarını, bütün merkezi raporların hazırlanmasını koordine eder ve topluluğun lideridir. Görevleri, personel denetimi yapmak, yönetim, finans, muhasebe ve ekonomik alanların kontrolünü sağlamaktır (MEB,2007, s.79).

Eğitim denetiminde Bakanlık düzeyinde yetkili olan kurum, Genel Teftiş Kuruludur. Müfettişler, Bakanlık ile bütün ülke genelindeki okullar arasında bağlantıyı

sağlayan yüksek kademedeki bir memur grubudur. Okulları ziyaret etmek, bakana ve müdürlere bilgi vermek gibi görevleri vardır (Erdoğan, 1998, s.133).

Fransa’da denetleme ve değerlendirme süreci genel, il ve bölge düzeyi olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Genel Denetleme Kurulu, Millî Eğitim Genel Müfettişleri ve Yönetmelik Genel Müfettişlerinden oluşur. Millî Eğitim Genel Denetleme Kurulu, öğretmenleri, yönetimi ve rehberlik personeli denetler. İl ve bölgesel düzeyde akademi olarak adlandırılan yönetim biriminin başında rektör bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının yönetsel işlerini gerçekleştirmede, yetkili genel müfettişlik idaresi vardır. Müfettişlik, ulusal düzeyde ve bölgesel düzeyde hizmet vermektedir. Ulusal ve bölgesel teftiş düzeyleri arasında farklılıklar vardır.

Millî Eğitim Genel Müfettişliği, idarî, öğretici ve yardımcı kadronun eğitimlerinde ve işe alınımlarında (komisyon üyeliğinde), faaliyetlerinin gözetiminde ve bir bütün olarak eğitim sisteminin değerlendirilmesinde yer alır. Bu değerlendirme okulları, eğitim ve öğretim türlerini, müfredat ve öğretim metotlarını, uygulanan teknikleri ve okul başarılarını kapsar (Eurydice/ Cedefop, 1999f, s.10). Ayrıca, Millî Eğitim Genel Müfettişliği, eğitim konusundaki yıllık raporunda, özellikle de öğretimde uygulanabilir yenilikçi uygulamalarla ilgili bilgi verir.

Her müfettiş, Millî Eğitim Genel Müfettişliği (IGEN) içerisinde 14 kişilik uzman gruptan birine bağlıdır. İlk grup özellikle anaokulu ve ilköğretim ile ilgilidir. Her grubun başında, iki yıllığına, bakanlık tarafından atanan bir başkan vardır. Başmüfettiş ise beş yıllığına atanır. IGEN, ilköğretim okullarından ve profesyonel personel yetiştiren enstitülerden sorumludur.

Millî Eğitim Genel Teftiş hizmetlerinin üç ana görevi vardır. Personel motivasyonu, değerlendirme (assesment) ve teftiş. Millî Eğitim Müfettişleri, ilköğretim eğitiminin belirlenmesinde, okulların işleyişinde ve eğitim politikasının bazı alanlarında sorumluluk alabilirler (European Commission, 2005/ 2006; [http:// 194.78.211.243/ Eurybase/](http://194.78.211.243/Eurybase/) Ekim 2006).

Genel Müfettişlik, eğitim sistemini değerlendirmek ve özendirmeye ek olarak, millî eğitim için Bakanlığa tavsiyede bulunur ve bilgi verir (Eurydice/ Cedefop, 1999f, s.9). Genel teftiş bünyesinde, yüksek dereceli millî eğitim müfettişleri ve yüksek dereceli yönetim millî eğitim müfettişleri vardır (Eurydice/ Cedefop, 1995f; [http:// www. cittadellascienza. it /](http://www.cittadellascienza.it/) Eylül 2006).

Fransa’da bölgesel sistem de uygulanmaktadır. Bu, teftiş kurulunun, bölgesel seviyede ofisleri de işletmesi anlamına gelmektedir (European Commission, 2004, s.107). Bölgesel teftiş, bölgesel müfettişlerin sorumluluğundadır. Her akademi içerisinde, görevler rektör otoritesi altında gerçekleştirilir. Fransa’da bulunan 30 akademinin her biri, bir eğitim bölgesini oluşturur ve her akademide ikiden beşe kadar bölüm bulunur.

Bölge düzeyinde Millî Eğitim Bakanını, akademi denilen, eğitimle ilgili yönetim biriminin başındaki rektör temsil eder. Rektör, üniversite de dâhil, tüm eğitim kurumlarından sorumludur. Rektöre her bir eğitim basamağı için görevlendirilen, bölge müfettişleri yardımcı olurlar (Sözer,1997, s.61). Rektör, bölgesel eğitimin baş sorumlusu olmanın yanında, akademideki eğitimin değerlendirilmesi, geliştirilmesi, yapılandırılması ve organizasyonundan da sorumludur. Ayrıca, İl düzeyinde rektörü temsil eden, ilk ve ortaöğretim sisteminden sorumlu il müfettişleri bulunur. İl müfettişlerine de, okul basamak ve türlerinden sorumlu olan diğer müfettişler yardımcı olurlar. Rektör, Bakanlığa bağlı olarak çalışır.

1990’dan beri bölgesel teftiş idaresi iki bölümden oluşur. 1) Bölge Eğitim Müfettişi (IPR-IA), 2) Millî Eğitim Müfettişi (IEN). İki grubun müfettişleri, belirli bir akademiye bağlıdır. IPR-IA, Bakanlık tarafından belirlenen eğitim politikasını güvence altına almakla yükümlüdür. Diğer yandan IEN, bir bölümün değerlendirilmesi ve denetlenmesi üzerine çalışmalar yapar (Maes ve diğerleri, 1999, s.181). Bölgesel müfettişler konumları gereği, öğretmenlerin değerlendirilmesiyle yakından ilgilenirler.

Fransa’da Millî Eğitim Müfettişi (IEN) ve Bölge Eğitim Müfettişi (IPR) tarafından yapılan değerlendirme, okul plânının ulusal yasa ile uyumuna, uygulanışına ve öğrenci performansı üzerindeki sonuçlarına odaklanmaktadır (European Commission/ Eurydice, 2004, s.63). Bölge eğitim müfettişleri, ortaöğretim düzeyimdeki öğretmenleri kendi uzmanlık alanlarına göre değerlendirirler. İl denetmenleri, anaokulları ve ilköğretim okullarından ve öğretmenlerinin denetiminden sorumludur (Erginer, 2006, s.180).

Teftiş makamları, değerlendirmeleri, eğitimsel ve idarî fonksiyonlarıyla ilgili olarak yerine getirirler. Değerlendirmeleri aşağıdaki alanları kapsar:

1-Personelin okul programını uyguladığından emin olmak için denetlenmesi,

2-İlk ve ortaokul plânlarının bütün değerlendirme politikaları kapsamında değerlendirilmesi,

3-Okulların sürekli izlenmesi,

4-Diğer ülkelerdeki Fransız okullarını onaylamak (Eurydice,2000/2001, s.5).

Millî eğitim müfettişleri, ilköğretim eğitiminin belirlenmesinde, okulların işleyişinde ve eğitim politikasının bazı alanlarında sorumluluk alabilirler (European Commission, 2005/2006f;http://194.78.211.243/ Eurybase/ Ekim 2006).

Teftiş kurulunun teftiş görevinin yanı sıra, eğitim sisteminin değerlendirmesi ve sürekli gelişiminin sağlanması konularında Millî Eğitim Bakanını bilgilendirmek ve danışmanlık yapmak gibi görevleri de vardır (MEB,1996,s.101).

2.23.4 Portekiz

Portekiz'de eğitim, merkezî ve oldukça düzenli bir sisteme bağlanmıştır. Okulların performansının değerlendirilmesi ki, bunlar, eğitim ve yönetim araçlarının ve süreçlerinin analiz edilmesine dayanır, Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Genel Müfettişliği (IGE) diye adlandırılan özel bir bölüm tarafından yürütülür (European Commission, 2001/2002,s.2–7). Eğitim Genel Müfettişliği (IGE), yurt dışındaki Portekiz okulları da dâhil olmak üzere, tüm eğitim kuruluşlarının gözetim, denetim ve eğitsel olarak değerlendirilmesi, yönetsel ve eğitsel destek, eğitim sisteminin geliştirilmesi amacıyla teknik destek sağlamakla görevlidir (Erginer, 2006, s.38). Ayrıca, eğitimin malî yönünün denetiminden de sorumludur (Eurydice,1995, s.334: aktaran: Sağlam,1999, s.297).

Portekiz'de okulların değerlendirmesi, 1999'da başlatılan ve başlangıçta 5 yıllık olarak plânlanan bir programın parçası olarak Inspeção Geral da Educação (IGE, ya da eğitim genel müfettişliği) tarafından yapılmaktadır. IGE tarafından yapılan diğer aktivitelerin ve okul organizasyonu ve yönetimi üzerindeki asıl amacı, okulların normlar ve standartlar ile örtüşüp örtüşmediğini kontrol etmektir (European Commission, 2004, s.23). Teftişle değerlendirme düşünüldüğünde, bu Eğitim Genel Müfettişliği (IGE) tarafından sergilenen değerlendirme ve kontrolü niteler.

IGE yönetim kurulu, bir başmüfettiş ile kendisine asistanlık yapmakla sorumlu iki yardımcı müfettiş (MEB, 2003,s. 96) ve ilgili büroların koordinasyonundan sorumlu 5 bölgesel delege den oluşmaktadır (European Commission, 2001/ 2002,s.8).

Eğitim Sistemi Yasasına göre, IGE, okulların eğitim performansını denetlemek ve değerlendirmek zorundadır. IGE, uzman müfettiş kadrosuna bağlı, çoğunluğu ana, ilk ve ortaöğretim öğretmenlerinden oluşan ve Lizbon'daki Merkez Bölüm ve Portekiz'de bulunan 5 yerel şubeye atanmış 430 müfettişe sahiptir (European Commission, 2001/2002,s.7).

Eğitim Genel Müfettişliği, tüm kamusal ve özel eğitim ve öğretim kurumlarının eğitimsel ve teknik gözetim ve denetiminin yanında, kamusal yüksek eğitimin haricinde, öğrenciler için tüm hükümet fonlarının ve yardımların düzgün dağılımını sağlamakla da sorumludur (Eurydice/ Cedefop, 2003p, s.12).

Eğitim Genel Müfettişliği, yetkisini merkezi seviyede aşağıdaki alanlarda kullanır:

- Okul öncesi eğitim kurumları, temel ve ikinci dereceli teknik eğitimin denetimi,
- Okul öncesi, temel ve ikinci dereceli eğitimin idarî ve malî denetimi,
- Yüksek eğitim dışındaki özel ve yardımcı okulların ve mesleki okulların denetimi,
- Teknik ve hukuki yardım.

Eğitim müfettişi okulların genel değerlendirmesini dört yılda bir yaparlar. Bu değerlendirme üç ya da dört kişilik müfettiş grupları tarafından yapılır (European Commission, 2005/2006p; [http://194.78.211.243/ Eurybase/](http://194.78.211.243/Eurybase/) Şubat 2007).

Portekiz müfettişliği, genel eğitim müfettişliğinden gelen 3 serviste toplanır.

1-Sorumlulukları stratejik olanlar. Onlar merkezî servisin parçalarını oluştururlar. Asıl görevleri, bölümlerin açıklanması, yöntem ve araçların kullanılması, korunması ve sonuçların analizidir.

2-Sorumlulukları operasyonel olanları: Bunlar teftiş yöntemlerini açıklar, araçları ve raporları korur ve bu çalışmada stratejik sorumlulukları olan servislerle işbirliği yapar, kendi tecrübe ve bilgileri sayesinde görevlerini yerine getirirler. Amaçları operasyonel olan bu servisler, görevlerini bölge delege siyle yerine getirirler.

3-Sorumlulukları yapısal ve destekleyici olanlar. Onlar da merkezî sistemin bir

parçasıdır ve genel eğitim müfettişliğini genel yönetim, bütçe, plânlama, dokümanlar, servis eğitimi ve yeni bilgi teknolojileri yönünden destekler (Maes ve diğerleri, 1999, s.383).

2.23.5 Hollanda

Hollanda Eğitim Müfettişliği (*Inspectie van het Onderwijs*), 1801'de, o zamanlar Paris'te eğitimde merkezî düzenlemeler hakkındaki yaygın düşüncenin çokça etkisinde kalmış olan Cumhuriyetçi Hükümet tarafından kurulmuştur (Eurydice,2000/2001, s.2). Teftiş Kurulu'nun bir merkez ve 13 bölge örgütü vardır. Merkezî örgütün başında, teftiş kurulu başkanı başkanlığında bir yönetim kurulu vardır (MEB,2007,s.86).

İlköğretim, yetişkin ve meslekî eğitim kurumlarının kendilerine ait müfettişleri vardır. Orta öğrenim ve yüksek öğretim kurumlarının ikisi için bir müfettiş vardır. Müfettişlerin yüksek öğretimdeki rolleri değişmektedir (European Commission; 2005/2006 h; [http:// 194. 78.211. 243/](http://194.78.211.243/) Eurybase Ocak 2007).

Hollanda'da teftiş kurulu, bütün eğitsel olayları değerlendirir. Ayrıca, insan kaynaklarının tüm yönleriyle ve okulun eğitim kalitesiyle ilgili gerekli genel işlemlerle ilgilenmektedir. Daha da öte, bazı durumlarda bakanlığın kesin hesap bölümü ve çalışması teftiş kurulu tarafından değerlendirilir (European Commission, 2004, s.30). Hollanda'da teftiş müfettişlik kurumu tarafından yürütülür ve başkanlığını, kıdemli eğitim başmüfettişi yapar. Eğitim Bakanlığı bünyesindeki eğitim teftiş dairesi, kültür, bilim ve eğitim kalitesini denetlemekten sorumludur (European Commission, 2005/2006h; <http://194.78.211.243/> Eurybase/ Ocak 2007).

Eğitimin denetlenmesi, Eğitim ve Bilim Bakanlığının yetkisindedir ve eğitim müfettişliği tarafından yürütülür. Burası merkezî bir birim değildir (MEB, 2003,s.65). Eğitim müfettişi eğitimin denetlenmesinden sorumludur. Bu sorumluluk anayasanın 23. maddesinden doğmuştur. Müfettişler, Hollanda'daki eğitim kurumlarındaki eğitim kalitesini kontrol etmek ve yükseltmek için, okulları ve kurumları düzenli olarak ziyaret ederler. Müfettiş raporu, ilgili kuruma, bakanlık ya da eyalet sekreterine ya da parlamentoya gönderilir (European Commission; 2005 / 2006 h; [http://194.78. 211.243/](http://194.78.211.243/) Eurybase/ Ocak 2007). Müfettişlik Kurulu yansız, bağımsız bir merci olup, direk olarak başmüfettiş tarafından yönetilmektedir. Teftiş kurulu başmüfettiş, üç müfettiş yardımcısı ve diğer personellerden oluşur (*Inspectie/ Onderwijs*, [http://www. onderwijsinspectie.nl](http://www.onderwijsinspectie.nl)

/english /Aralık 2006). Müfettişlik ilk, orta, yetişkin, meslekî ve üçüncü dereceli eğitim müfettişliği olarak alt dallara ayrılmıştır (Eurydice/ Cedefop, 2003h, s.9). Ayrıca müfettişlikte 4 eğitim bölümü bulunmaktadır: İlköğretim, ortaöğretim, meslekî eğitim, yetişkin eğitimi ve yüksek eğitim olmak üzere dört sektöre ayrılan bu sistemde, her bir müfettiş yukarıda belirtilen bir alanda hizmet vermekle yükümlüdür.

Resmî ve özel eğitim kurumlarının, gözetim ve denetimi, Anayasanın 23. maddesinde tanımlandığı gibi eğitim müfettişliği tarafından gerçekleştirilir (Eurydice/ Cedefop, 2003h, s.9). Devlet memuru statüsünde çalışan müfettişler, Millî Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı tarafından finanse edilir. Bakanlık, müfettişlerin görevlerinin uygulanışını belirtmek, müfettişin faaliyetleri hakkında bilgi edinmek ve müfettişin yıllık çalışma plânıyla ilgili değerlendirme yapmakla görevlidir (Eurydice/Cedefop, 1995 h, [http:// www. see- educoop. net/](http://www.see-educoop.net/) Aralık 2006). Millî Eğitim Müfettişliğinin görevleri, yasal düzenlemelere uymayı sağlamak, okulları ziyaret ederek, eğitimin durumundan haberdar olmak, sorumlu yetkililerle, okul personeliyle, bölgesel ve yöresel sorumlularla, danışma toplantıları yapmak, bakana ve danışmana rapor vermektir (Türkoğlu,1998,s.264; Gülcan, 2005, s.145; Erginer,2006, s.327).

Millî Eğitim Kültür ve Bilim Bakanlığı, mevcut yasalar çerçevesinde ve Bakanlıkça finansa edilmek üzere, müfettişliği bağımsız bir organa dönüştürmeyi hedeflemektedir (Eurydice/Cedefop, 1995h; <http://www.see-educoop.net/>Aralık 2006). Hollanda'da teftiş kurulu bağımsız bir kurum olarak görev yapmaktadır. Fakat tamamıyla Millî Eğitim Bakanlığı'na karşı sorumludur. 2002'de yürürlüğe giren, okulların ve eğitimin değerlendirmesiyle ilgili yeni bir yasa, teftiş kurulunun özerkliği ile ilgili yasal bilgileri içermektedir (European Commission, 2004, s.108).

Bir müfettişin çalışma programının büyük bir bölümü, merkezi olarak -her eğitim bölümü için bir tane olmak üzere- plânlanmış ya da belirlenmiştir. Bireysel olarak müfettişin, önceden seçilmiş olan ve başmüfettiş tarafından tahsis edilmiş olan, daha geniş etkinlik programı çerçevesinde kendi işini idare etme serbestliği vardır.

Bakan, müfettişlik programı hakkında Meclisi bilgilendirir. Meclis programa karar vermez, ancak Bakanın, müfettişlikten belli başlı bir konuyu ya da yönü değerlendirmesi talebinde bulunmasını isteyebilir. Ülkedeki eğitimin kalitesi, eğitim müfettişleri tarafından değerlendirilmektedir. Hükümet ayrıca bu kontrol

mekanizmasını sağlamakla yükümlü olan, Müfettişlik Kurulunun ve diğer yan kuruluşlarının maddî gereksinimlerini tamamıyla karşılamakla yükümlüdür.

Tablo 2.23.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Teftiş Sistemi Yapılarının Karşılaştırılması

Türkiye	<ul style="list-style-type: none">-Bakanlık müfettişliği, Bakanlığın merkez örgütünde; İlköğretim müfettişliği, Bakanlığın taşra örgütünde bir bölümdür.-Teftiş kurulu Bakanın emri ile İlköğretim müfettişleri ise, vali ve millî eğitim müdürü yetkisi dahilinde çalışmaktadır.-Bakanlık ve ilköğretim müfettişleri kadrolu devlet memurudurlar.-Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği birbirlerinden yardım isteğinde bulunmazlar.-Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği olarak bölümlenir.-Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği ülkenin her yerinde ve aynı okul türlerinde hemen hemen aynı işi yapmaktadırlar.-Bakanlık müfettişlerin çalışmalarına yön verir. Hazırladıkları raporlarından yararlanır.-Bakanlık müfettişleri görevlerini 3 merkezden; ilköğretim müfettişleri de 81 il merkezinden yürütmektedirler.-Bakanlık müfettişleri ortaöğretim kurumlarını; ilköğretim müfettişleri de, okul öncesi ve ilköğretim kurumlarını teftiş yaparlar.
Avusturya	<ul style="list-style-type: none">-Teftiş Kurulu, Federal Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı’nda bir bölümdür.-Teftiş Kurulları, bölgesel eğitim kurulu yetkisi dahilinde çalışmaktadır.-Avusturya’da tüm müfettişler devlet memurudur-Okulların teftişinden sorumlu yetkililer çoğunlukla bölge ve il okul yetkilileri olup, ayrı eğitim yetkilileridirler.-Bölge Okul Müfettişleri, ilköğretimde Yerel Müfettişlerden, ortaöğretimde ise, Alan Müfettişlerinden yardım alırlar-Müfettişlik, Bölge Okul, İl Okul ve Konu Müfettişliği olarak

	<p>bölümlenir.</p> <p>-Müfettişlerin faaliyet alanı, bir federal devletten diğerine ya da bir okul tipinden diğerine değişmektedir</p>
İngiltere	<p>-İngiltere’de OFSTED önemli bir teftiş birimidir.</p> <p>-OFSTED Bakanlığa bağlı olmaksızın çalışır. Eğitim ve çalışma bölümünden de ayrıdır ve devletçe finanse edilir</p> <p>-OFSTED in görevi, okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve öğretmen yetiştiren kurumları denetlemektir.</p> <p>-OFSTED’in bir yönetimi ve sekreteryası vardır.</p> <p>-İngiltere’de teftişin yapı ve işleyişi bakımından hem merkezden hem de yerinden teftiş sistemi uygulanmaktadır.</p> <p>-Eğitim Yasasına göre üç grup müfettişlik oluşmuştur. Kayıtlı Müfettişler, Profesyonel Takım Üyeleri ve Dış (Profesyonel olmayan) Müfettişler.</p>
Fransa	<p>-Eğitim denetiminde Bakanlık düzeyinde yetkili olan kurum Genel Teftiş Kuruludur</p> <p>-Müfettişlik, ulusal düzeyde ve bölgesel düzeyde hizmet vermektedir</p> <p>-Denetleme ve değerlendirme süreci genel, il ve bölge düzeyi olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir.</p> <p>-Genel Denetleme Kurulu, Ulusal Eğitim Genel Müfettişleri ve Yönetmelik Genel Müfettişlerinden oluşur.</p> <p>-İl ve bölgesel düzeyde akademi olarak isimlendirilen yönetim biriminin başında rektör bulunmaktadır.</p>
Portekiz	<p>-Teftiş, Eğitim Bakanlığı’na bağlı IGE "Eğitim Genel Müfettişliği=Eğitimi Denetleme Kurulu" diye adlandırılan özel bir bölüm tarafından yürütülür</p> <p>-Portekiz’de okulöncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarındaki tüm eğitim kurumlarının yönetimi, eğitimi ve malî yönlerden denetiminde, eğitim bakanlığına bağlı merkez denetleme kurulu yetkilidir</p> <p>-IGE’nin uzman müfettiş kadrosuna bağlı, çoğunluğu ana, ilk ve</p>

	<p>ortaöğretim öğretmenlerinden oluşan 5 yerel şubesi bulunmaktadır.</p> <p>-Müfettişlik görev olarak üç bölümde toplanmıştır:</p> <p>1-Sorumlulukları stratejik olanlar</p> <p>2-Sorumlulukları operasyonel olanları</p> <p>3-Sorumlulukları yapısal ve destekleyici olanlar</p>
Hollanda	<p>- Hollanda’da teftiş kurulu bağımsız bir kurum olarak görev yapmaktadır. Fakat tamamıyla Millî Eğitim Bakanlığı’na karşı sorumludur.</p> <p>- Eğitimin denetlenmesi, Eğitim ve Bilim Bakanlığının yetkisindedir ve bu iş eğitim müfettişliği tarafından yürütülür.</p> <p>-Müfettişlik Kurulu yansız bağımsız bir merci olup, direk olarak başmüfettiş tarafından yönetilmektedir.</p> <p>-Müfettişlik ilk, orta, yetişkin, meslekî ve üçüncü dereceli eğitim müfettişliği olarak alt dallara ayrılmıştır.</p> <p>-Bakanlık, müfettişlerin görevlerinin uygulanışını belirtmek, müfettişin faaliyetleri hakkında bilgi edinmek ve müfettişin yıllık çalışma plânıyla ilgili değerlendirme yapmakla görevlidir.</p> <p>-15 bölgesel denetleme ofisi ülkenin dört bir yanına dağıtılmış durumdadır.</p>

2.24 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Çalışma Koşulları

SICI, (The Standing International Conference of Central and General Inspectorates of Education = Daimi Uluslararası Merkezi ve Genel Eğitim Müfettişleri Örgütü) 1995'te kurulmuştur ve okulların denetimine dair tüm alanlarda bilgi alışverişi yapılmasını, müfettişliklerin profesyonel çalışmasını, ilerletmeyi ve ortak projeler uygulanmasını amaçlar. SICI müdüriyetinin merkezi İngiltere'dedir (Eurydice, 2000/2001, s.16). Bu birim, ülkelerin teftiş uygulamalarını, başka ülkelerle paylaşma ve başka ülkelerin uygulamalarından yararlanmayı sağlayan kuruluş olarak, önemli bir görev üstlenmiştir.

2.24.1 Avusturya

Müfettişler yasal olarak, sürekli çalışanlardan olup, tam gün çalışma esasına göre işe alınırlar. Müfettişliği tercih eden adaylar, kalıcı çalışmayı da garanti etmiş sayılırlar. Burada müfettişler, işgünlerinde görevleri ile ilgili çalışmak durumundadırlar. Görevleri dışında, kendilerini geliştirme adına kullanacakları bir zamanları yoktur.

Müfettişlerin çalışma programı, Eğitim Bakanlığı'nın sorumlu bölümü, Bölgesel Eğitim Yönetim Kurulu ve Bölgesel Okul Yetkililerinin Başkanı tarafından kararlaştırılabilir. Buna karşın, bu durum çok nadir olur. Uygulamada, müfettişler kendi çalışma programlarının büyük bir kısmını kendileri kararlaştırırlar (Maes ve diğerleri, 1999, s.29).

Yerel alanlardaki çalışmalarda müfettişler nasıl çalışacaklar ve nasıl hareket edecekleri konusunda, takım çalışması tavsiye edilen bir paradigmadır (değerler dizisi) (Sici, <http://www.sici.org.uk/> Ocak 2007). Ama denetimler esnasında müfettişler, genel olarak tek başlarına çalışırlar. Müfettişlerin yaptıkları işlerde karmaşıklıkla söz konusu olmadığı durumlarda, tek başlarına çalışmaları doğal karşılanabilir.

2.24.2 İngiltere

Kraliyet Müfettişinin (Majestelerin Müfettişi=HMI) işi, tam günü kapsar ve çoğunlukla sürekli çalışmak üzere atanmaktadırlar. Yakın zamanda, tam zamanlı çalışmaya ilişkin anlaşmalarında esnekliği artırıcı yollara başvurulduğu gözlenmektedir.

İngiltere'de kayıtlı müfettişlerin yasal olarak çalışma süreleri 5 yıldır. Her 5 yılın bitiminde kayıtlar yenilenmek durumundadır. Kayıt yenilemede, müfettişin geçmiş durumu dikkate alınır.

Müfettişler, sorumluluk alanlarına giren okulların denetiminde, plânlarına göre ve durumuna uygun olarak, takım halinde çalışırlar. Fakat anaokulu teftişinde, müfettişler bireysel olarak çalışmaktadırlar. Eğitim Müfettişleri, ilköğretim için 3 ya da 4, ortaöğretim için 2 ya da 11 kişilik gruplarla çalışmaktadırlar. Teftiş edilecek kurumun ve personelin duruma uygun olarak, müfettiş sayıları azaltılıp çoğaltılmaktadır.

Teftiş ziyaretinin uzunluğu ve takımdaki müfettiş sayısı, okulun büyüklüğüne ve bu teftişin kısa ya da tam teftiş olup olmamasına bağlıdır. Kısa bir teftişte 2 ve 5 arasında müfettiş, iki ya da üç günü okulda geçirir. Buna karşın tam bir teftiş 15 ya da 16

müfettişle bir hafta boyunca devam eder (Eurydice, 2000/2001, s.21). Tam teftişte, kurumun bütün üniteleri teftiş edilirken, kısa teftişte daha çok ders gözlemleme yoluyla bilgi toplanır. Uzman müfettişler, özel konuları takip etmekle görevlidir.

2.24.3 Fransa

Müfettişler, sürekli çalışmayı kabullenerek başvuruda bulunur ve böylece daimî bir pozisyonu elde ederler. Müfettiş olduktan sonra da, öğretmenlik, başöğretmenlik gibi eski görevlerine geri dönemezler. Bu durum, müfettişin kişiliğine ve müfettişlik makamına verilen önemden kaynaklanmaktadır.

Teftiş ilkeleri bakan tarafından yayınlanır. Millî Eğitim Genel Denetleme Kurulu (IGEN) ve Eğitim Yönetimi Genel Müfettişliği (IGAEN) için, Bakan tarafından atanan birer başmüfettiş vardır. Her bir grubun üst yönetiminin önermesine dayanan yıllık programa, Bakan karar vermekle birlikte, müfettiş farklı görevlerini ve programını kendisi organize eder (Maes ve diğerleri, 1999, s.187).

İlköğretim bölgesinden sorumlu bir millî eğitim müfettişi, 150–300 öğretmenden sorumludur. Bölgesel eğitim müfettişi, ortalama 730 ortaokul öğretmeninden sorumludur. Görevlerinin önemini göz önünde bulundurulursa, millî eğitim müfettişi ve bölgesel eğitim müfettişleri, bireysel teftişler için çok az zamana sahiptirler. Ortaokul öğretmenleri her 7 yılda bir değerlendirilirken, ilköğretim öğretmenleri 4 yılda bir değerlendirilir. İlk ziyaret dışında öğretmenler, müfettişleri reddedebilirler (Eurydice, 2000 / 2001, s.10). Bu ilk değerlendirme olmadan, öğretmenler kariyer bakımından daha yavaş ilerlerler. Bundan dolayı ilk teftiş, hem normal hem de bir gereklilik olarak algılanmaktadır. Bu dönemlerin dışında öğretmen müfettişi kabul etmeyebilir.

Millî eğitim müfettişi, daha çok ilköğretimde çalışır. Bölgesel eğitim müfettişleri tek bir konuda uzmanlaşırlar ve ortaokullarda çalışırlar. Diğer ülkelerde olduğu gibi, Fransa’da da müfettişler okulların durumuna uygun olarak, hem bireysel hem de takım halinde çalışırlar.

2.24.4 Portekiz

Müfettişlik genel olarak, tam gün çalışma esasına dayalı bir meslek olup,

müfettişler bu işte çok yoğun çalışırlar. Müfettişler ya merkez ya da bölge görevine atanırlar.

Mevcut zamana ve amaçlara göre çalışmayı organize eden teftiş ekibi ya da müfettişin kendisidir. Yapılacak faaliyetlerin programı, doğrudan başkanları tarafından onaylanır ve kontrol edilir (Maes ve diğerleri, 1999, s.391). Yani, müfettişlerin yıllık faaliyetlerini belirlemede ve plânlarını hazırlamada, Bakan ne yapılacak faaliyete ne de faaliyetlerin plânlanmasına karar verir.

Müfettişler, teftişini yapacakları kurum ve personelin durumuna göre, takım halinde ya da bireysel olarak çalışabilirler. Ayrıca, takımlar ilköğretim ve ortaöğretim müfettişleri, eğitim ve finans ile ilgilenen müfettişler olarak dağıtılabılır. Belli alanlarda uzmanlaşmış müfettişler, uzmanlık alanlarına uygun işlerde görev alırlar. Bu uzmanlar, sürekli olarak alanına giren işleri yapmazlar, diğer çalışmaların da denetiminde bulunurlar.

2.24.5 Hollanda

Teftiş, doğrudan kıdemli başmüfettiş tarafından yönetilir. Kıdemli başmüfettiş, 4 başmüfettiş ile birlikte teftiş idare eder. Her başmüfettiş, farklı bir bölümden sorumludur (Eurydice,2000/2001, s.16).

Müfettişlerin tüm gün çalışmaları tercih edilmektedir. Bununla beraber, süre gelen iş şartları gözönüne alındığında, bazı durumlarda istisnalar kabul edilebilmektedir. Tam gün çalışan kadrolu müfettişlerin (haftada 40 saat) başka ek işlerde çalışmaları yasaklanmıştır (Maes ve diğerleri, 1999, s.296). Müfettişler, bireysel olarak, başmüfettişin kararları doğrultusunda oluşan programın gereğine uygun olarak, çalışmalarını yönetmek hususunda büyük bir özerkliğe sahiptirler.

İlköğretim okullarının denetlenmesinde, müfettişler, çoğunlukla bireysel olarak çalışırlar. Bazı durumlarda, örneğin çok büyük bir okulun denetlenmesinde, diğer meslektaşlardan yardım istenebilir. Ortaöğretim kurumlarının denetlenmesinde ise, müfettişler takım halinde çalışırlar (Eurydice, 2000/2001, s.30). Bu takımlar, okulun durumuna göre 6–10 müfettişten oluşur.

Kıdemli başmüfettiş, başmüfettişlerle müzakere ettikten sonra, uygun program ve değerlendirme biçimlerinde karar kılarlar. Yapılan yıllık program, onay için bakanlığa

teslim edilir. Bakanlık da, program hakkında parlamentoyu bilgilendirir. Parlamento program üzerinde karar kılmaz, ama Bakanlıktan müfettişliğin belirli konu ve düşüncede değerlendirme yapmasını istemesini talep edebilir.

Hollanda’da müfettişler, önceleri Bakanın isteği üzerine, Kraliçe tarafından seçilmekteydi. Şimdilerde ise, müfettişler, başmüfettiş tarafından tayin edilmektedir. Başmüfettişlerin ve kıdemli başmüfettişlerin tayininde Bakanlar bizzat bulunmaktadırlar.

Tablo 2.24.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Çalışma Koşullarının Karşılaştırılması

Türkiye	<ul style="list-style-type: none">-Müfettişler kadrolu olup, tam gün çalışma esasına göre işe alınırlar. Müfettiş olduktan sonra da, öğretmenlik, yöneticilik gibi eski görevlerine geri dönemezler. Ancak rehber öğretmen olurlar.-Yönetmelik ve yönergelere uygun olarak, müfettişler kendi çalışma programlarını kendileri hazırlarlar. Bakanlık müfettişlerinin programını Bakan; ilköğretim müfettişlerinin programını Vali onayladıktan sonra, uygulamaya konur.-Kurumlar bazında yapılan denetim ve değerlendirme çalışmalarında müfettişler grup halinde; ders teftişlerinde bireysel olarak çalışırlar.-Müfettişlerin görev alanlarının karmaşık bir yapı göstermesinden dolayı, genel uygulamada, grupla teftiş benimsenmektedir.-Asaleten ataması yapılan müfettişler, emekli oluncaya kadar bu görevde kalabilirler. Ancak müfettiş, müfettiş olma koşullarından birini ya da bir kaçını kaybederse ve buda raporla ve belgeyle kanıtlanırsa, görevden alınır.
Avusturya	<ul style="list-style-type: none">-Müfettişler yasaya göre, kadrolu olup, tam gün çalışma esasına göre işe alınırlar.-Müfettişlerin çalışma programı, Eğitim Bakanlığı’nın sorumlu bölümü, Bölgesel Eğitim Yönetim Kurulu ve Bölgesel Okul Yetkililerinin Başkanı tarafından belirlenebilir. Buna karşın, uygulamada, müfettişler kendi çalışma programlarının büyük bir kısmını kendileri belirlerler.

	-Yerel alanlardaki çalışmalarda müfettişlere grup çalışması tavsiye edilir. Teftişler esnasında, müfettişler genel olarak tek başlarına çalışırlar.
İngiltere	<p>-Kraliyet Müfettişlerinin (HMI)'nin çalışması tam günü kapsar ve çoğunlukla sürekli çalışmak üzere atanırlar.</p> <p>-Müfettişler, sorumluluk alanlarına giren okulu plânlamalarına göre ve durumuna uygun olarak, takım halinde teftiş yaparlar. Fakat müfettişler anaokulu teftişinde bireysel olarak çalışmaktadırlar.</p> <p>- Kayıtlı müfettişler, geçmiş kaydı dikkate alınarak, her 5 yılda bir tekrar kayıt yaptırırlar.</p>
Fransa	<p>-Müfettişler, sürekli çalışmak için başvururlar ve daimî bir pozisyonu elinde tutarlar. Müfettiş olduktan sonra da, öğretmenlik, başöğretmenlik gibi eski görevlerine geri dönemezler</p> <p>- Her bir grubun üst yönetiminin önermesine dayanan yıllık programa Bakan karar vermekle birlikte, müfettiş farklı görevlerini ve programını kendisi organize eder</p> <p>-Fransa'da da müfettişler okulların durumuna uygun olarak, hem bireysel hem de takım halinde çalışırlar.</p>
Portekiz	<p>-Müfettişlik devamlılığı olan bir iş olup, müfettişler bu işte çok yoğun çalışırlar.</p> <p>-Müfettişler ya merkez ya da bölge görevine atanırlar.</p> <p>-Zamana ve amaçlara göre çalışmayı organize eden teftiş ekibi ya da müfettişin kendisidir.</p> <p>-Müfettişler duruma göre takım halinde ya da bireysel olarak çalışabilirler.</p> <p>-Belli alanlarda uzmanlaşmış müfettişler, uzmanlık alanlarına uygun işlerde görev alırlar. Bu uzmanlar hep alanına giren işleri yapmazlar, diğer çalışmaların da denetiminde bulunurlar.</p>
Hollanda	<p>- Müfettişlerin tüm gün çalışmaları tercih edilir.</p> <p>-Müfettişlik doğrudan kıdemli başmüfettiş tarafından yönetilir</p>

	<p>-Müfettişler başmüfettişin kararları doğrultusunda oluşan programın gereğine uygun olarak kendi çalışmalarını yönetmek hususunda büyük bir özerkliğe sahiptirler.</p> <p>-Müettişler, ilköğretim kurumlarının denetlenmesinde çoğunlukla bireysel olarak; ortaöğretim kurumlarının denetlenmesinde ise, takım halinde çalışırlar.</p> <p>-Hazırlanan yıllık program onay için Bakanlığa teslim edilir. Bakanlık da, program hakkında parlamentoyu bilgilendirir. Parlamento program üzerinde karar kılmaz, ama Bakanlıktan, müfettişliğin belirli konu ve düşüncede değerlendirme yapmasını istemesini talep edebilir.</p>
--	---

2.25 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Sorumluluk Alanları

2.25.1 Avusturya

Avusturya’da müfettişlerin, eğitimin kalitesini geliştirme, okul yönetimi ve yönetim işlerinin düzenli çalışmasını sağlama, okulun yasal kurallara uyumu, okulun kendi kendini değerlendirme yöntemleri belirleme ve geliştirme ile bir bütün olarak eğitim sistemini geliştirme gibi sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklarını yerine getirirken aşağıda işleri yapmaktadırlar.

Değerlendirme

Genel olarak bakıldığında, müfettişlik sistemi, okul yönetimini ve eğitimin kalitesini değerlendirmekten sorumludur. Ama okulun tamamının değerlendirilmesi anlamına gelen tam teftiş, Avusturya’da henüz gelişmemiştir.

Eğitimin kalitesini değerlendirme, müfettişin işinde önemli bir yer tutar. Öğretmenleri kariyerlerindeki konumuyla değerlendirmek ve onlara tavsiyelerde bulunmak için, bireysel olarak öğretmenlerin değerlendirilmesinde çok zaman harcanmaktadır (Maes ve diğerleri, 1999, s.26). Öğretmenlerin bireysel olarak teftişi, öğretmenin kariyerinin ilk yıllarında okul müdürünün isteğine ya da müfettişin kendi inisiyatifine kalmıştır. Ancak, öğretmenin ilk yıl müfettiş tarafından teftişi önemlidir.

Avusturya’da 2000/2001’e kadar değerlendirme, sadece öğretmenler üzerinde odaklanmaktaydı. 1999 Yasasını takiben bu değerlendirme yaklaşımı, yavaş yavaş öğretmenlerin okulla bir bütün olarak değerlendirildiği yeni bir yaklaşıma doğru yön değiştirdi (European Commission, 2004, s. 23). Böylece, okulun fizikî çevresel düzeni ve müdürün eğitimci liderliği de beraber değerlendirildi. Aynı zamanda, öğretmenlerin başarı ortalamaları, okulun başarısının belirlenmesinde etkili oldu.

Müfettişler bu değerlendirmede, öğretmenin yaptığı işlerin, önceden hazırlanmış çalışma programlarına uyup uymadığını araştırır. Müfettişler bu süreçte, öğretim yaklaşımları ve sınıf uygulamaları konularında, öğretmenin özgürlüğünü ihlal etmezler. Öğretmenler, çalışmalarını önceden plânladıkları gibi devam ederler. Burada süreç müdahale olmadığından, yapılan değerlendirmenin daha doğal olduğu söylenebilir.

Tavsiyede Bulunma

Müfettişlerin önemli işlerinden biri, aileler, öğrenciler, müdürler, öğretmen grupları gibi eğitimin değişik katılımcılarına tavsiyede bulunmaktır. Verilen tavsiyeler, öğrencilere yönelik yapılan eğitim, öğretim etkinliklerinin daha verimli olması yönündedir.

Gözlemleme

Müfettişler, görevi gereği gittikleri okulda, bir ya da birçok öğretmenin, müdürün ve bütün okulun işlerinin işleyiş sürecini gözlemler ve denetlerler.

Rapor Verme

Rapor verme işleri, müfettişin diğer işlerinin yanında pek önemli sayılan bir durum değildir. Müfettişler, resmî olarak düzenlenmiş unvanlarla özel okullar üzerine değerlendirme raporlarını yazarlar. Bu okullar, toplumca tanınıp kabul görebilmesi için, standartlarının kamu sektöründeki eşdeğer okullar kadar yüksek olduğunu ispat etmek zorundadır. Bunun için müfettişlerin bu kurumu değerlendirmeye alması gerekmektedir.

Müfettişler, özellikle adaylık süresi içinde olan, henüz kalıcı personel olmamış öğretmenlerle ilgili periyodik rapor düzenlerler (Maes ve diğerleri, 1999, s.28). Bu tür raporlar, öğretmenin sınıftaki öğretme yeteneğini, müdürle, diğer personelle ve velilerle olan işbirliğinin boyutunu ve örgüt becerilerini tanımlar

2.25.2 İngiltere

Kraliyet müfettişleri, öğretmenlerle ilgili hizmet içi eğitim faaliyetleri, eğitim öğretimle ilgili yayın, teftişte öğretmenlere sorulacak soruların hazırlanması, teftişle ilgili formların hazırlanması ve farklı müfredat alanlarındaki hazırlık gibi çalışmaları yapmaktadır (Bostancı, 2005,s.35).

1992 Eğitim Yasası Ulusal Müfettişlik rolünü değiştirerek, bağımsız okul müfettişliğini ortaya koymuştur. Bu düşüncüyü sistemleştiren birim ise, OFSTED'dir. OFSTED'in amacı, sıradan bağımsız müfettişlik yoluyla, eğitimin kalitesini ve başarı standartlarını geliştirmektir. İngiltere'de müfettişlik kurumunun ve bireysel olarak müfettişlerin bağımsızlığına ayrı bir önem verilmektedir. Bu durum, müfettişlik kurumuna yönelik yasal düzenlemelerde de görülmektedir.

Değerlendirme

Değerlendirme anlamında teftiş, öğretmenlerin ve müfettişlerin ilgisine uygun olarak yapılır (Wilcox, 2000, s.18). İlk, orta ve özel okulların tam teftişi kayıtlı müfettişler tarafından yapılır.

Müfettişler, öğretmenlerden ziyade, öğretimin kalitesini değerlendirirler. Müfettişler, okulun kendi işini ve gelişimini nasıl denetlediğini ve değerlendirdiğini de değerlendirmek ve rapor etmek zorundadırlar. Müfettişler aynı zamanda ulusal müfredatın konularını ve dini eğitimi de incelerler (Maes ve diğerleri, 1999, s.110–111). İç denetimin yapıldığı eğitim sistemlerinde, bu denetimin yapılışının da müfettişlerce değerlendirmesi yapılır. İç denetim sonuçları, müfettişlerin denetim ve değerlendirmelerinde veri olarak kullanılır.

Gözlem

OFSTED'in temel görevlerinden birisi de, İngiltere'de devlet ve özel kişi ve kurumlarca kurulan öğretim kurumlarının düzenli bir denetim sürecinde, eğitim öğretimi sürdürüp sürdürmediklerini sağlamaktır. Bunu yapabilmek için de sağlıklı bir gözlem yapmak durumundadır.

Müfettişler, genelde katılımcı olmayan gözlemci rolünü kabul ederler. Ama

uygulamada bazen katılımcı bir rol üstlenirler. Dolayısıyla öğrencileri anlayabilmek için, onlara soru sorarlar (Wilcox, 2000, s.32). Sorulara verilen yanıtlar, öğrencilerin yetiştirme seviyesi ve yetiştirilme biçimi hakkında ipuçlarını verir.

Tavsiye

Kraliyet Müfettişleri denetim ofisi, eğitimle ilgili birçok temel konuda tavsiyelerde bulunur. Bu konunun sınırlarını devlet belirler.

OFSTED, öğretmen eğitimi ve yetiştirilmesi ile ilgili önerilerde bulunur. OFSTED, birçok kurum, örgüt ve gruplarla eğitim standartlarını belirlemek üzere çalışır. Bütün bunları yapan OFSTED, eğitimde yararlanılacak materyalleri geliştirmez.

Öğretim birliği ve yönetim birliğinin de arasında bulunduğu bazı gruplar, okulların güçlü ve zayıf yönlerini eleştiri ve denetlemeden çok, teftişlerde tespit edilen zayıflıkların nasıl bertaraf edileceğine ilişkin okullara tavsiyeler verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir (Eurydice, 2000/2001, s.37). Sözleşmeli müfettişler, tavsiyeden ziyade değerlendirmede bulunurlar.

Raporlama

Müfettişler, devlet okullarının düzenli olarak teftiş görevini üzerine alır ve onlar hakkında rapor sunarlar (British Council, <http://www.britishcouncil.org/> Aralık 2006). Hiç şüphesiz yazılan rapor belli kalıplara uygun olarak yazılmaktadır.

Bir teftiş raporu yazmakla müfettişler, " Teftiş İçin Model Çalışmalar" formu içindeki her kıtası puanlayarak, bu formu tamamlamış olurlar. Her kıtası 1 den 7 ye kadar olan ölçümlerle derecelendirilir (Eurydice, 2000/2001, s.22).

Kraliyet Müfettişinin (HMI), eğitim hakkındaki yıllık raporları hazırlama konusunda, parlamentodan, hükümetten ve halktan önce, yasal bir sorumluluğu vardır. Kayıtlı müfettişler, Kraliyet Müfettişleri gibi ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim, öğretmen yetiştiren kurumlar, kamu tarafından desteklenen anaokulları gibi eğitim kurumlarının ve genç işgücü ve yetişkin eğitimi konusunda raporlar hazırlarlar.

OFSTED, denetimden elde ettiği verilerden yola çıkarak, bir istatistiği rapor hazırlar, bu raporlardaki bulgulardan bir takım değerlendirmeler yapar ve bunu yıllık

olarak eğitim bakanlığına sunar.

2.25.3 Fransa

Millî Eğitim Müfettişi ve Bölgesel Eğitim Müfettişleri, MEB. tarafından belirlenen eğitim politikasının uygulanmasını sağlarlar. Ayrıca, politika ve kurulların tüm değerlendirmesini yapmaktan ve öğretmenlerin okul programlarını uygulamasını sağlamaktan sorumlular (Eurydice, 2000/2001, s.7).

Teftiş birimi, okulları, eğitim materyali ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığını, çalışan kadroyu, okulların fizikî örgütlenmeleri ve işleme tarzlarını denetleme ve Bakanlık tarafından tahsis edilen fonun idaresi ile yükümlüdür (Eurydice/ Cedefop, 1999f, s.10). Sorumluluklar bağlamında, hükümetin genel müfettişliği, ulusal eğitim için Bakana tavsiyede bulunur ve öneriler sunar.

Değerlendirme

4 Temmuz 1990 tarihli hizmet bildirgesi, 4 ana görevi ortaya koyar. Bunlar: Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen eğitim politikalarının uygulanmasını sağlamak, politikaların ve kurumların tüm değerlendirmesini yürütmek, personelin okul programını takip ettiğini denetlemek, personeli motive etmek ve eğitmek (Eurydice,2000/2001, s.8) olarak sıralanabilir. Hizmet bildirgesinde, kurumların tüm değerlendirmesinin yapılması söz konusudur.

Millî Eğitim Genel Müfettişliğine verilen değerlendirme görevi, şunlar üzerinde yapılır: Eğitim tipleri, eğitimin içeriği, okul programları, öğretim yöntemleri, okulda uygulanan prosedürler ve yöntemlerdir. IGEN'in ana sorumluluğu, öğretmenin ders öğretiminin değerlendirilmesidir. IGEN'in çoğunluğunu ders müfettişleri oluşturur ve sınıf içinde öğretmenlere bireysel öneride bulunur ve destek olurlar.

Eğitim Yönetimi Genel Müfettişliği'nin (IGAEN) görevi, denetleme ve değerlendirmedir. Finansal ve yönetsel alanlardaki sorunlarla ilgilenir. Bölgesel Eğitim Müfettişleri (PRA-IA), orta öğretim öğretmenlerinin bireysel ve takım halindeki çalışmalarını değerlendirir ve hem de eğitimsel çalışmaların farklı branşlardaki değerlendirilmesine ve okul seviyesinde sınıf gözlemlerine katkıda bulunur. Dahası okulların ulusal programa ve yasal hedeflere bağlı kalıp kalmadığını denetler (Maes ve

diğerleri, 1999, s.183).

Millî Eğitim Müfettişleri (IEN), ilköğretimlerin yönetsel ve spesifik (çok özel) değerlendirmesinden sorumludur. Ayrıca IEN grupları, mesleki eğitim üzerinde çalışırlar. Amaçları, çeşitli görevleri yürüterek, eğitimin bu dalını geliştirmeye yardım etmektir. Ayrıca, okulların resmi yönergeler ve müfredata uymasını temin eder.

Rektörün ya da genel başmüfettişin ortaklığında, akademi müfettişinin otoritesi altında, bölgesel eğitim müfettişleri, kendi bölgelerindeki ortaokul seviyesindeki öğretmenlerin değerlendirilmesinden sorumludur (Eurydice/ Cedefop, 1999f, s.10)

Tavsiye

Millî Eğitim Genel Denetleme Kurulu (IGEN): Sorumlu olduğu alanlar dâhilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na önerilerde bulunur.

Eğitim Yönetimi Genel Müfettişleri (IGAEN): Bakanlık (rektör) için ve sorumlu oldukları okullar ve kuruluşlar için tavsiyelerde bulunur.

Bölge Eğitim Müfettişleri (IPR-IA): Rektöre uzmanlık alanında tavsiyelerde bulunur ve yardım eder.

Millî Eğitim Müfettişleri (IEN): Mesleki eğitim için rektöre uzmanlık alanında yardımcı olur ve önerilerde bulunur

Raporlama

Millî Eğitim Genel Müfettişleri (IGEN), eğitim durumunu, senelik olarak raporlamaktan ve raporu Bakan'a sunmaktan sorumludur. Bölge Eğitim Müfettişleri (IPRA), eğitim personeli çalışmalarını, konuları, çalışma dallarını, eğitim başkanlarını (örneğin yabancı dil öğretimi) ve “rektör” için hazırlanan senelik raporları düzenlemekle görevlidir.

Millî Eğitim Müfettişleri (IEN) “akademi” tarafından hazırlanan senelik program doğrultusunda eğitim personeli çalışmaları, mesleki eğitim ve eğitsel konuları hakkında raporlar düzenlerler.

2.25.4 Portekiz

Portekiz’de müfettişlerin sorumlulukları çeşitli kaynaklarda, okul öncesi eğitim birimlerini, okulları, servisleri ve aktiviteleri eğitim ve teknik yönden gözlemlemek, denetlemek, eğitim ve yönetim anlamında destek sağlamak, eğitim sistemi içindeki kurumları yönetim ve finansal olarak gözlemlemek ve denetlemek, eğitimin gelişmesi ve büyümesi anlamında teknik yönden destek sağlamak, Portekiz dilinin ve kültürünün dışarıda öğretilmesi konusunda destek sağlamak, Avrupa okullarındaki müfettişlik denetimini göstermek ve öğretime engel olan ya da görevini yapmayan personelle (öğretmenler, idareciler gibi.) ilgili araştırma yapmak ve disiplin altına almak şeklinde ifade edilmiştir.

Portekiz müfettişliğinin anahtar fonksiyonları, değerlendirme, denetleme, yardımcı olma ve rapor yazmadır.

Değerlendirme

Yasaya göre, müfettişler, eğitim sisteminin içerisindeki bütün kurum ve hizmetlerin yeterliliğini değerlendirmek zorundadır. Eğitim sistemine genel anlamda baktığımızda, müfettiş, bir bütün olarak okul sistemini değerlendirmede sorumluluk sahibidir. Bu bağlamda, müfettişin asıl amacı, her bir okulun eğitim kalitesini değerlendirmektir. Müfettiş, okul yönetimini eksik ve iyi olduğu yönlerden desteklemeyi amaçlar ve ayrıca okul yönetimini kendi değerlendirmesini yapması için destekler.

Değerlendirme hükümleri, değerlendirmenin her bir anahtar alanıyla ilişkili olarak, 4 dereceli bir ölçek kullanarak, kriterlere uygunluk gözlemlenir ve değerlendirilir. Bunlar, A (çok iyi), B (iyi), C (kabul edilebilir), D (Kabul edilemez) (European Commission, 2001/2002,s.18) olarak sıralanabilir. Portekiz’de denetleme hizmetleri yakına kadar, müfettişleri, idarecileri ve diğer personeli kapsamaktayken, yakın gelecekte velileri, bölgesel eğitim otoritelerini de içine alacak şekilde genişletilmektedir.

Müfettişler, öğretmenlerin bireysel olarak değerlendirmeleriyle ilgilenmezler. Müfettişler, kurallara uymama durumunda, okul personeli üzerinde de soruşturma açma

hakkına sahiptir. Bir öğretmen hakkında şikâyet durumunda da, müfettiş yargı komisyonunun bir parçasıdır (Maes, Vereecke, Zaman, 1999, s.390).

Tavsiye Verme

Müfettişler, bölgesel, merkezi otoritelere ve Bakanlığa tavsiyelerde bulunur. Müfettişler, okulda neyin düzeltilmesi gerektiği konusunda bilgi verebilir ancak, nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi vermez ve bunu tamamen okul yönetimine bırakır. Çünkü yönetim kaynak-gereksinim dengesini sağlayarak işe başlar.

Portekiz’de müfettiş raporları, okullar için ilerleme plânı hazırlanırken, göz önünde bulundurulması gereken tavsiyeler içermektedir (European Commission, 2004, s.45).

Gözlem

Okul teftişleri süresince, elde edilen bilgi ve diğer değerlendirmelerden elde edilen ürünler, bir bütün olarak, eğitim sistemi ve okullar hakkında, kalıcı bir gözlem yapmak için kullanılır. Bu yüzden, okullardan gelen bütün bilgi ve veriler amaca uygun olarak düzenlenmektedir.

Rapor Etme

Müfettişler, okulların ve diğer eğitim kurumlarının hizmetlerinin, ders alanlarının, branşların, ulusal seviyede değerlendirmelerini, okullardaki ulusal sınav organizasyonunun, öğretmenlerin, diğer okul personelinin ve Eğitim Bakanlığının sorumluluğu altındaki diğer personelin ve bir bütün olarak Portekiz okul sisteminin değerlendirmesi üzerine raporlarını tutarlar. Daha sonra, bu raporlar ilgili makamlara sunulur.

2.25.5 Hollanda

Hollanda’da, ilköğretim ve ortaöğrenim kurumlarında, meslekî ve yetişkin eğitimi sektörlerinde geçerli olan Eğitim Teftiş Kanunu, 1 Eylül 2002’de yürürlüğe girmiştir. Kanun, müfettişin bağımsız ve profesyonel olarak çalışmasını sağlar ve kurumlara kendi

kalite güvence sistemlerine göre, standartlarını nasıl geliştirebileceklerini ifade eden göstergeler sunar (European Commission, 2005/2006h; [http:// 194.78.211.243/](http://194.78.211.243/Eurybase/) Eurybase / Ocak 2007). 1 Eylül 2002’de yürürlüğe giren Eğitim Teftiş Kanunu’na göre, müfettişin görevi, eğitimin kalitesini sürekli yükseltmektir.

Müfettişliğin görevleri eğitimsel yasalarda da belirtildiği gibi:

1-Yasal düzenlemelere uygunluğu sağlama (kontrol) (Eurydice/Cedefop, 1995 h, <http://www.see-educoop.net/> Aralık 2006), okulları ziyaret ederek, eğitim durumlarının güncelliğini kontrol etmek (değerlendirme).

2-Yetkili kişilerle, okul kadrosuyla ve bölgesel ya da yerel yetkililerle birlikte eğitimle ilgili konsültasyonların (görüş alışverişi) gelişimine destek vermek(terfi) (Eurydice/ Cedefop, 2003h, s.9).

3-Hem ricası üzerine hem de kendi iteğiyle Bakan’a rapor vermek ve öneride bulunmak (rapor/tavsiye verme) (Eurydice, 2000/2001, s.13).

4-Eğitim kalitesini değerlendirmek ve yükseltmek.

5-Yönetmeliğe uygunluğunu kontrol etmek.

6-Eğitimdeki gelişmeleri rapor halinde yazmak.

7-Kanunun gerektirdiği diğer bütün görevleri yapmak (European Commission, 2005/2006h; [http://194.78.211.243/](http://194.78.211.243/Eurybase/) Eurybase/ Ocak 2007).

Bu ülkede, okullar geniş bir idarî ve parasal özerkliğe sahip olduklarından, müfettişler okulların parasal yönetimini denetlememektedirler.

Değerlendirme

Hollanda da, bütün okulları kapsayan denetleme usulü bir hayli önem kazanmaktadır. Hollanda’daki Müfettişlik Kurulunun, öğretmenleri atamak amacıyla değerlendirme görevleri bulunmamaktadır. Ama sınıflar ziyaret edildikten sonra, herhangi bir ciddi durumda, başöğretmene gerekli bilgilendirmede bulunulur.

Müfettişlik Kurulu, müfredatı hazırlamakla yükümlü değildir. Müfredat ve ulusal sınav sisteminin geliştirilmesi gibi, ulusal düzeydeki gelişmelerde, herhangi bir rol oynamamaktadır ama bu müfredatın okullardaki işleyişini ve öğretilişini kontrol eder ve değerlendirir (Maes ve diğerleri, 1999, s.300).

Tavsiye

Müfettişliğin önemli bir görevi de, bağlı bulunduğu Bakanlığa Hollanda eğitiminin durumu hakkında tavsiyelerde bulunmaktır. Müfettişler, bu tavsiyelerini Bakanlığın isteği üzerine yapabildikleri gibi, kendi inisiyatiflerini kullanarak da tarafsız bir şekilde yapabilirler.

Müfettişlik Kurulu, okullara, gelişimini sağlayabilmek için tavsiyelerde bulunur ama okullar yasal olarak bu tavsiyelere uyup, harekete geçmek zorunda değildirler (Maes ve diğerleri, 1999, s.311). Okulların kanunî düzenlemelere göre uygunsuzluğu tespit edildiğinde, durumu iyileştirmek için harekete geçmeye zorlanır.

Gözleme

Müfettişlerce, yeni geliştirilen denetleme sistemlerinden faydalanılarak 1997'den beri gerekli veri tabanları oluşturulmuştur. Kurumların gözlenmesinde, oluşturulan bu veri tabanının önemli katkısı olmaktadır.

Genellikle müfettişler, okullardaki denetlemelerin sonuçları, durum değerlendirmesi ve üniversitelerin eğitimin gelişmesi için yaptıkları araştırmaları göz önünde bulundurarak, sistemi bir bütün olarak kontrol etmektedirler.

Raporlama

Teftiş Kurulu, Bakanlığa ve Parlamenta, eğitimin durumunu belirten bir rapor hazırlamak zorundadır. Teftiş aynı zamanda, Olağan Okul Denetimi ve Tam Okul Denetimi hakkında da raporlar hazırlar (Eurydice, 2000/2001, s.15).

Teftiş, okul ziyaretleri sırasında edindiği izlenimleri rapor eder ve bulgular üzerine yıllık bir rapor hazırlar (Eurydice/Cedefop, 1995h; <http://www.see-educoop.net/Aralık 2006>).

Tablo 2.25.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Sorumluluk Alanlarının Karşılaştırılması

Türkiye	<p>-Müfettişlerin, eğitimin kalitesini geliştirme, okul yönetimi ve yönetim işlerinin düzenli çalışmasını, okulun yasal kurallara uyumu sağlama, inceleme soruşturma yapma ve bir bütün olarak eğitim sistemini geliştirme gibi sorumlulukları vardır</p> <p>-Müfettişlik sistemi, okul yönetimini, öğretmenleri ve eğitimin kalitesini değerlendirmekten sorumludur.</p> <p>-Müfettişler, görevi gereği gittikleri okulda, bütün yöneticilerin öğretmenlerin ve bütün okulun işlerinin işleyiş sürecini gözlemler ve denetlerler.</p> <p>-Müfettişler sorumluluklarını, denetim ve değerlendirme yapma, tavsiyede bulunma, gözlem yapma, soruşturma yapma ve rapor verme şeklinde yerine getirirler.</p> <p>-Bakanlık müfettişliği, Bakanlık makamına öneride bulunur. İlköğretim müfettişliği, il millî eğitim müdürlüğü aracılığı ile bu işi yapar.</p>
Avusturya	<p>-Müfettişlerin, eğitimin kalitesini geliştirme, okul yönetimi ve yönetim işlerinin düzenli çalışmasını sağlama, okulun yasal kurallara uyumu, kendi kendini değerlendirme yöntemleri belirleme ve geliştirme ve bir bütün olarak eğitim sistemini geliştirme gibi sorumlulukları vardır.</p> <p>-Genel olarak bakıldığında, müfettişlik sistemi, okul yönetimini ve eğitimin kalitesini değerlendirmekten sorumludur.</p> <p>-Okulun tamamının değerlendirilmesi anlamına gelen tam teftiş, Avusturya’da henüz gelişmemiştir.</p> <p>-Müfettişler, görevi gereği gittikleri okulda, bir ya da birçok öğretmenin, müdürün ya da bütün okulun işlerinin işleyiş sürecini gözlemler ve denetlerler.</p> <p>-Müfettişler sorumluluklarını, değerlendirme yapma, tavsiyede bulunma, gözlem yapma ve rapor verme şeklinde yerine getirirler.</p>
İngiltere	<p>-Kraliyet müfettişleri, öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerini düzenleme, eğitim öğretimle ilgili yayınlar hazırlama, teftişte</p>

	<p>öğretmenlere sorulacak soruların hazırlanması, teftişle ilgili formların hazırlanması ve farklı müfredat alanlarındaki hazırlık gibi çalışmaları yapmaktadır.</p> <p>-OFSTED'in amacı, bağımsız müfettişlik yoluyla, eğitimin kalitesini ve başarı standartlarını geliştirmektir.</p> <p>- İngiltere'de devlet, özel kişi ve kurumlarca kurulan öğretim kurumlarının düzenli bir denetim sürecinde eğitim öğretimi sürdürüp sürdürmediklerini sağlamak OFSTED'in temel görevlerinden birisidir</p> <p>-Müfettişler sorumluluklarını yerine getirirken, değerlendirme yapma, tavsiyede bulunma, gözlem yapma ve rapor verme işini yaparlar.</p>
Fransa	<p>-IGEN eğitim politikalarının okullara uygulanmasından, okul yönetiminin kalitesinden, başöğretmenlerin rolünden, öğretmenler arası koordinasyondan ve okulların eğitim durumu gibi eğitimin genel unsurlarından sorumludurlar.</p> <p>-Millî Eğitim Müfettişi ve Bölgesel Eğitim Müfettişleri, MEB. tarafından belirlenen eğitim politikasının uygulanmasını sağlarlar. Ayrıca politika ve kurulların tüm değerlendirmesini yapmaktan ve öğretmenlerin okul programlarını uygulamasını sağlamaktan sorumlular.</p> <p>- Sorumluluklar bağlamında Millî Eğitim Müfettişliği ulusal eğitim için Bakana tavsiyede bulunur ve öneriler sunar.</p> <p>-Müfettişler sorumluluklarını değerlendirme yapma, tavsiyede bulunma ve rapor verme şeklinde yerine getirirler.</p>
Portekiz	<p>-Müfettişliğin asıl amacı, eğitim sistemini kontrol etmek ve değerlendirmektir.</p> <p>-Eğitim müfettişliği, eğitim kurumlarının eğitim ve teknik yönden denetlenmesi ve gözlenmesinden sorumludur. Ayrıca, Bakanlığı teknik yönden destekleyen bir bölümdür.</p> <p>-Müfettişler eğitim sisteminin içerisindeki bütün kurum ve hizmetlerin yeterliliğini değerlendirmek zorundadır.</p> <p>-Müfettişin asıl amacı, her bir okulun eğitim kalitesini değerlendirmektir</p> <p>- Müfettişler, öğretmenlerin bireysel olarak değerlendirmeleriyle</p>

	<p>ilgilenmezler.</p> <p>-Müfettişler, kurallara uymama durumunda, okul personeli hakkında soruşturma açma hakkına sahiptir.</p> <p>-Müfettişler sorumluluklarını değerlendirme yapma, tavsiyede bulunma, gözlem yapma ve rapor verme şeklinde yerine getirirler.</p>
Hollanda	<p>-Müfettişler, yasal düzenlemelere uygunluğu sağlama, okulları ziyaret etme, eğitim durumlarının güncelliğini kontrol etme, hem ricası üzerine hem de kendi isteğiyle Bakana rapor verme ve öneride bulunma, eğitimin kalitesini değerlendirme ve yükseltme, yönetmeliğe uygunluğunu kontrol etme, eğitimdeki gelişmeleri rapor halinde yazma ve kanunun gerektirdiği diğer bütün görevleri yapma sorumlulukları vardır.</p> <p>-Teftiş Kurulu, Bakanlığa ve Parlamenta eğitimin durumunu belirten bir rapor hazırlamak zorundadır.</p> <p>-Müfettişler sorumluluklarını yerine getirirken değerlendirme yapma, tavsiyede bulunma, gözlemlerde bulunma ve rapor verme işini yaparlar.</p>

2.26 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Eğitim Politikasındaki Rolü

2.26.1 Avusturya

Avusturya’da müfettişliğin temel görevi, eğitim politikasının yürütülmesini desteklemektir. Bu görev, eğitim politikalarını değerlendirmekten daha önemlidir. Müfettişler, bu politikanın etkili bir şekilde yerine getirildiğini garanti etmek zorundadırlar.

Eğitim politikası plânlanıp tasarlanırken, müfettişler tavsiyede bulunma ve diğerlerine danışmanlık yapma görevinde bulunurlar (Maes ve diğerleri, 1999, s.29). Dolayısıyla müfettişlik kurumu, eğitim politikalarının belirlenmesinde aktif görev almazlar ama bu politikaların uygulanmasında bir çeşit sorumlulukları vardır. Hatta

Bakanlık, müfettişleri, eğitim politikalarının sağlıklı olarak yürütülmesinin garantisi olarak görmektedir.

2.26. 2 İngiltere

İngiltere’de eğitim politikaları, devlet sekreteryası tarafından hazırlanmaktadır. Eğitim Standartları Dairesi (OFSTED), bu anlamda eğitim politikası belirleme ve karar vermede de doğrudan etkili değildir, ancak oluşturulacak politikalar yönünde tavsiyelerde bulunur ve bu tavsiyelerde ilgililerce önemsenir.

Denetimle ilgili politika konularında, Kraliyet Denetim Bürosu’nun hazırladığı raporun önemli bir yeri vardır. OFSTED politikalarının oluşturulmasında, yasalar yetkilidir. Bu konuda parlamento bir yasal çerçeve hazırlamıştır. Bu yasanın hazırlanmasında, Eğitim ve Çalışma Bakanlığı etkilidir. Aynı zamanda Hazine Bakanlığı’nın da görüşleri alınır (Maes ve diğerleri, 1999, s.115). İngiltere’de de eğitim politikalarının belirlenmesinde müfettişlerin doğrudan bir katkısı bulunmamaktadır.

2.26.3 Fransa

Millî Eğitim Genel Müfettişleri (IGEN), eğitim politikası belirlemede, Bakanlıktaki eğitimle ilgili çeşitli bölüm başkanları adına, tavsiye ve öneriler ortaya koyarlar. Eğitime ilişkin politik kararlar, Bakan ve çeşitli bölümler tarafından alınır. Bölgesel müfettişlerle işbirliği halinde yürütülen Millî Eğitim Genel Müfettişleri’nin (IGEN) önemli görevleri, belirlenen eğitim politikalarının uygulanmasına öneyak olmak ve etkinliğini değerlendirmektir.

Millî Eğitim Genel Müfettişleri (IGEN), müfredat gelişiminden sorumlu olmadıkları gibi, karar verme yetkileri de yoktur. Müfettişler eğitim politikalarının belirlenmesinde, tavsiye niteliğinde olabilecek görüşlerini bildirirler. Bu ülkede de müfettişin eğitim politikası üzerinde doğrudan bir etkisi bulunmamaktadır.

2.26.4 Portekiz

Genel Müfettiş, Eğitim Bakanlığı Genel Müdürlüğünün kalıcı bir üyesi, Bakanın yardımcısıdır. Müfettişlerin değerlendirme sonuçlarından, eğitimsel politika hazırlama

alışmalarında yararlanılır. Müfettişler aynı zamanda, direkt olmasa da Bakanlığa rapor sunumunda da rol alırlar. Portekiz’de de müfettişler, eğitim politikası belirlemede doğrudan görev almazlar ancak politikaların uygulanışında gösterdikleri yardımla, dolaylı katkıda bulunurlar.

Müfettişler, okullardaki eğitim politikasının gelişmesinin kontrol altına alınması hakkına da sahiptir. Bu, müfettişlerin, işlerini gerçekleştirmede devamlılığı olan önemli bir husustur. Yani, müfettişler, teftişleri süresince eğitim politikalarının yerleşmesine gayret etmektedirler.

Genel olarak müfettişler, var olan politikanın değerlendirmesinde ilk sırada yer alırlar. Onun katkısı, bu yüzden diğer kurumlardan farklı olarak, daha kayda değerdir. Müfettişler, doğrudan okullarla yöneticilerle, öğretmenlerle, öğrencilerle ve velilerle beraber onların olduğu alanda çalışmalarını gerçekleştirirler (Maes ve diğerleri, 1999, s.391). Dolayısıyla müfettiş, eğitim politikalarının yerleşip gelişmesinde, bu işi yapacak gruplar üzerinde ciddi bir etkileme gücüne sahiptir.

2.26.5 Hollanda

Müfettişliğin, eğitim politikalarının hazırlanmasında, resmî bir rolü yoktur ancak müfettişliğin belli konularla ilgili değerlendirme raporları, politika oluşturma sürecinde Bakanlık ve meclis tarafından kullanılır (Eurydice, 2000/2001, s.15). Eğitim politikalarının belirlenme sürecinde, müfettişliğin tavsiyede bulunma ve danışmanlık yapma rolü vardır. Ancak müfettişlik karar verme sürecinde doğrudan yer almaz.

Buradan hareketle, müfettişliğin, denetleme ve denetleme bulgularını sunmak suretiyle, eğitim politikasının uygulanmasını teşvik edeceği söylenebilir. Her bir okulla ilgili teftiş sonuçları, söz konusu okulun daha fazla gelişmesini sağlamak için aynı zamanda da belli bir politikanın geliştirilmesinde, bir başlangıç noktası olarak alınabilir.

Müfettişlik eğitim politikalarının etkililiğini değil, bu politikaların okullarda nasıl uygulandığını değerlendirir (Eurydice, 2000/ 2001, s.16). Kurul, mevcut durum ile gelişmeler arasındaki karşılaştırma verileri hakkında, ilgili politikayı yürüten kurulu bilgilendirir ve oluşabilecek sorunu önceden görüp, erken teşhis ile sorunun üzülmesine ön ayak olur. Burada müfettişliğin hazırladığı raporlar, eğitim politikasının etkinliğinin tartışılmasında kullanılabilir.

Tablo 2.26.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Eğitim Politikasındaki Rolünün Karşılaştırılması

Türkiye	<p>-Müfettişler eğitim politikalarının belirlenmesinde doğrudan görev almazlar, tavsiyelerde bulunur ve danışmanlık yaparlar. Ancak, bu tavsiyelerin dikkate alınması üst makamların isteğine bağlıdır.</p> <p>-Müfettişlerin eğitim politikasına ilişkin görevleri, belirlenen eğitim politikalarının uygulanmasına önayak olmak ve etkinliğini değerlendirmektir.</p>
Avusturya	<p>-Müfettişlik kurumunun eğitim politikasına ilişkin görevi, eğitim politikasının uygulanmasını desteklemektir.</p> <p>-Müfettişler eğitim politikalarının belirlenmesinde ve geliştirilmesinde aktif görev almazlar, danışmanlık görevinde bulunurlar.</p>
İngiltere	<p>-İngiltere’de eğitim politikaları, devlet sekreteryası tarafından hazırlanmaktadır</p> <p>-OFSTED (Eğitim Standartları Dairesi) eğitim politikalarının belirlenmesinde ve geliştirilmesinde aktif görev almazlar, tavsiyede bulunur ve danışmanlık görevi yaparlar. Bu tavsiyeler ilgililerce önemsenir.</p>
Fransa	<p>-Eğitime ilişkin politik kararlar Bakan ve çeşitli departmanlar tarafından alınır.</p> <p>-Müfettişler, eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev alma yerine, tavsiye niteliğinde olabilecek görüşlerini bildirirler.</p> <p>-Müfettişlerin önemli görevleri, belirlenen eğitim politikalarının uygulanmasına önayak olmak ve etkinliğini değerlendirmektir.</p>
Portekiz	<p>-Müfettişlerin eğitimle ilgili değerlendirme sonuçlarından, eğitimsel politika hazırlama çalışmalarında yararlanılır.</p> <p>-Müfettişler eğitim politikası belirlemede doğrudan görev almazlar, ancak politikaların uygulanışında gösterdikleri yardımla, dolaylı katkıda bulunurlar.</p>
Hollanda	<p>-Müfettişliğin eğitimsel politikanın hazırlanmasında resmî bir rolü yoktur, ancak müfettişliğin belli konularla ilgili değerlendirme raporları</p>

	<p>politika oluşturma sürecinde Bakanlık ve meclis tarafından kullanılır.</p> <p>-Eğitim politikası belirleme sürecinde müfettişliğin tavsiyede bulunma ve danışmanlık yapma rolü vardır. Ancak, müfettişlik doğrudan karar verme sürecinde yer almaz.</p> <p>- Müfettişlik, eğitim politikasının etkililiğini değil, bu politikanın okullarda nasıl uygulandığını değerlendirir.</p>
--	---

2.27 Avrupa Birliği lkelerinde Müfettişlerin Pozisyonu

2.27.1 Avusturya

Memur olarak müfettişler, eğitim yönetiminin bir parçasını oluştururlar. Müfettişler özellikle, yasal olarak yapılması gerekenler ve prosedürlerin yürütülmesi üzerine, bölgesel okul yetkililerine ve Bakanlığa tavsiyede bulunmakla ve idarî kararların yürütülmesiyle görevlidirler.

Müfettişlik, Bakanlığın zel üst düzey memurları aracılığıyla, Bakan ve kabinesiyle dolaylı bir ilişki içindedir. Eğer müfettişlerin yetkililerden izinleri varsa, basına röportaj verebilir, eğitim dergilerine makale yazmaya ya da kitap basmaya karar verebilirler (Maes ve diğerleri, 1999, s.33).

Okul müfettişleri tarafından yapılan gözlemler, okulun yönetim personelini seçmede ve öğretmenleri özel bilgi ve becerileriyle, projeler için atamalarında rol oynamaktadır (Eurydice, 2000/2001, s.9).

2.27.2 İngiltere

Eğitim Standartları Dairesi (OFSTED), Bakanlığa bağlı olmayan bir birim olarak çalışmaktadır. Müfettişler, yapılmasını istedikleri hakkında, Devletin sekreterine tavsiyede bulunurlar fakat bu işlerden direk olarak sorumlu değillerdir. Buna göre, OFSTED parlamentoda temsil edilme ihtiyacı hissederse, bu, devlet sekreteri tarafından gerçekleştirilebilir.

Başmüfettiş, denetim işiyle ilgili konular üzerine, radyo ve televizyona röportaj verebilir. Diğer müfettişler, bireysel olarak eğitim ve eğitim politikası üzerine düzenlenen müzakerelerinde rol almakta serbesttirler.

2.27.3 Fransa

Millî Eğitim Genel Müfettişleri (IGEN), teftiş boyunca üzerinde çalışılacak konuları seçerler ve programlaştırır. Bu çalışma programı, Bakanlık tarafından onaylanır. IGEN'in en önemli özelliği ise, izlediği politikayla bağımsız danışman rolünde olmasıdır. Yani, IGEN, eğitim konusunda danışılacak güvenli bir kaynaktır.

Hem IGEN hem de IGAEN, Bakanlığın doğrudan yetkisi altındadır. Bakanlık, ilk görev emrini verdikten sonra, değerlendirme ve raporlarını hazırlama sürecinde müfettişler tamamen özgürdürler. Bölge düzeyinde görev yapan bölge müfettişleri, rektörün yetkisi dâhilinde çalışırlar. Akademinin başı olarak rektör, bölgesel eğitim başkanı olarak değerlendirilir. Fransa'da müfettişler, çalışma ve karar verme bakımından özgürlerdir ama hiyerarşik bir yapılanmaya da tabiidirler.

2.27.4 Portekiz

Portekiz'de başmüfettiş en yüksek seviyeli devlet memurlarından biridir (Sici, 2000, s.32). Bu durum, teftiş biriminin devletin nezdinde önemli bir yerinin olduğunu kanıttır.

Müfettiş, Millî Eğitim Bakanlığının bir parçası olduğu için, Bakanlığa ve onun sekreterlerine doğrudan bağlıdır (Maes ve diğerleri, 1999, s.391). Müfettişler, eğitim hizmetlerinin ortağı olduğu kadar, aynı zamanda, eğitim hizmetinin değerlendiricisidirler. Müfettişler, yaptıkları değerlendirme ve değerlendirmenin sonucu ile ilgili olarak, yönetimi bilgilendirirler. Müfettişler, diğer çalışanların yanında, eğitim sistemi içinde tamamlayıcı bir yere sahiptirler. Sistemin yerleşmesini ve gelişmesini sağlayarak tamamlayıcılık rolünü oynarlar.

Müfettişler, program geliştirme işinde direkt görev almazlar. Ancak, hazırladıkları rapordan ve sundukları önerilerden, program hazırlanmasında yardımcı unsur olarak yararlanılmaktadır.

Genellikle, eğitim ve eğitim politikası hakkındaki toplumsal müzakerelerde,

müfettişliğin önemli bir rolü yoktur. Buna karşın müfettişler, her vatandaş gibi eğitimle ilgili müzakerelere katılabilir, isterlerse gazetelerde makale yazabilirler. Başmüfettişin, eğitim sistemi ve eğitim teftişi ile ilgili konularda TV kanallarına ya da gazetelere röportaj yapması da mümkündür.

2.27.5 Hollanda

Eğitim Kültür ve Bilim Bakanlığı, eğitimin denetlenmesinden sorumludur. Teftiş Kurulu, yasal olarak Bakanlığın destek birimi olmasına karşın, bağımsız bir şekilde işleyebilmesi açısından, Bakanlığın dışında tutulmuştur. Bütün denetlemeler, Bakanlığın otoritesi altında ama büyük bir serbestlikle yapılmaktadır.

Teftiş kurulu üyelerinin fikirlerini objektif olarak ve çekinmeden ifade edebilmeleri için yeterince bağımsız olmaları gerektiği kabul edilmektedir. Son zamanlarda 1999'da, hükümet, müfettişlere daha fazla bağımsızlık veren bir inisiyatif kullanmıştır (Sici, 2000, s.32).

Kıdemli başmüfettiş, başmüfettişler ve bazı müfettişler, çok sık olmamak kaydıyla ders ve röportaj verebilmekte, gazetelerde makale yazabilmektedirler. Müfettişliğin personel atamalarında hiçbir rolü yoktur. Müfettişlik, müfredatı hazırlamakla da yükümlü değildir. Müfredat geliştirme ile ilgili konularda tavsiye vermekte de rolü yoktur, ancak müfredatın okullarda ne şekilde öğretildiğini denetler ve değerlendirirler.

Eğitim Müfettişliğine, denetleme işini, Eğitim Bakanın yetkisi dâhilinde yapma şartı koşulmuştur. Müfettişlik, okula ve yetkili kişilere okullardaki eğitimin kalitesi üzerine raporlar sunar (Eurydice,2000/2001, s.13).

Müfettişliğin okullara sınırsız erişimi söz konusudur. Yetkili otorite ve okul personelinin, okulla ve verilen eğitimle ilgili olarak istenen her tür bilgiyi, belgeyi müfettişe sağlaması gerekmektedir. Çünkü müfettişlik hazırladığı raporunu, çeşitli nedenlerden dolayı, olumsuz tartışmalara neden olmaması için, sağlam temellere dayandırmak durumundadır. Müfettişlik, talep üzerine ya da kendi isteğiyle hazırladığı raporla, Bakanlığa tavsiyelerde bulunur.

Tablo 2.27.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Pozisyonunun Karşılaştırılması

Türkiye	<p>-Bakanlık müfettişleri üst düzey memurları aracılığıyla Bakan ve kabinesiyle dolaylı bir ilişki içindedir. İlköğretim müfettişliğinde bu sistem pek işlemez.</p> <p>-Bakanlık müfettişliği Bakan’a; ilköğretim müfettişliği ise, Valiliğe bağlı olarak çalışmaktadır.</p> <p>-Müfettişler, yapılmasını istediklerini üst makamlardan talepte bulunurlar, fakat, bu işlerden direk olarak sorumlu değildir. Üst makamlar bu talepleri dikkate alıp almayacağına kendisi karar verir.</p> <p>-Başmüfettiş, ilköğretim müfettişleri başkanları ve müfettişler denetim işiyle ilgili konular üzerine, radyo ve televizyona röportaj veremezler.</p>
Avusturya	<p>-Müfettişler, yasal olarak yapılması gerekenlerle ilgili, bölgesel okul yetkililerine ve Bakanlığa tavsiyede bulunmakla ve idarî kararların yürütülmesiyle görevlidirler.</p> <p>-Müfettişlik, Bakanlık’ın özel üst düzey memurları aracılığıyla Bakan ve kabinesiyle dolaylı bir ilişki içindedir.</p> <p>-Müfettişlerin yetkililerinden izinleri varsa, basına röportaj verebilirler.</p>
İngiltere	<p>-OFSTED (Teftiş Birimi), Bakanlık’a bağlı olmayan bir birim olarak çalışmaktadır.</p> <p>-Müfettiş, yapılmasını istedikleri hakkında Devletin sekreterine tavsiyede bulunur, fakat, bu işlerden direk olarak sorumlu değildir. Buna göre, OFSTED parlamentoda temsil edilme ihtiyacı hissederse, bu, devlet sekreteri tarafından gerçekleştirilebilir.</p> <p>-Başmüfettiş, denetim işiyle ilgili konular üzerine, radyo ve televizyona röportaj verebilir.</p> <p>-Diğer müfettişler, bireysel olarak eğitim ve eğitim politikası üzerine düzenlenen müzakerelerde rol almakta serbesttirler.</p>
Fransa	<p>-Ulusal Müfettişler (IGEN) teftiş boyunca üzerinde çalışılacak konuları seçer, bunu programlaştırır ve bu çalışma programı Bakanlık tarafından onaylanır.</p>

	<p>-IGEN'in en önemli özelliği ise, izlediği politikanın bağımsız danışman rolünde olmasıdır.</p> <p>-Hem IGEN hem de IGAEN, Bakanlığın doğrudan yetkisi altındadır. Bakanlık ilk görev emrini verdikten sonra, müfettişler, değerlendirme ve raporlarını hazırlama sürecinde tamamen bağımsızdırlar.</p> <p>-Bölge müfettişi rektörün yetkisi altındadır. Akademinin başı olarak rektör Bölgesel Eğitim Başkanı olarak değerlendirilir.</p>
Portekiz	<p>-Portekiz'de başmüfettiş en yüksek seviyeli devlet memurudur.</p> <p>-Müfettiş, Millî Eğitim Bakanlığı'nın bir parçası olduğu için, Bakanlığa ve onun sekreterlerine doğrudan bağlıdır</p> <p>-Müfettişlik, sistemin yerleşmesini ve gelişmesini sağlayacak tamamlayıcılık rolüne sahiptir.</p> <p>-Eğitim ve eğitim politikası hakkındaki toplumsal müzakerelerde, müfettişliğin önemli bir rolü yoktur. Buna karşın müfettişler her vatandaş gibi eğitim hakkındaki müzakerelere katılabilir, isterse gazetelerde makaleler yazabilirler.</p> <p>-Başmüfettişin, eğitim sistemi ve teftişi ile ilgili konularda TV kanallarına ya da gazetelere röportaj verebilir.</p>
Hollanda	<p>-Teftiş Kurulu, yasal olarak Bakanlığın destek birimi olmasına karşın, bağımsız bir şekilde işleyebilmesi açısından Bakanlığın dışında tutulmuştur.</p> <p>-Bütün denetlemeler, Bakanlığın yetkisi dahilinde ama büyük bir serbestlikle yapılabilmektedir.</p> <p>-Kıdemli başmüfettiş, başmüfettişler ve bazı müfettişler çok sık olmamak kaydıyla ders ve röportaj verebilmekte, gazetelerde makale yazabilmektedirler.</p> <p>-Müfettişlik, talep üzerine ya da kendi isteğiyle hazırladığı rapora, bilgiye ve belgeye dayalı olarak, Bakanlığa tavsiyelerde bulunur.</p>

2.28 Avrupa Birliği Ülkelerinde Teftiş Süreci

2.28.1 Avusturya

Avusturya’da, teftiş için takip edilmesi gereken resmi bir prosedür (izlek) bulunmamaktadır. Müfettişler okulları düzenli olarak ziyaret eder ve önceden yapmış oldukları tavsiyelerinin sonuçlarını incelerler. Belli bir okula, bir yıldaki ziyaret sayısı, ilgili müfettişe ve sorumluluğu altındaki okul sayısına göre değişir. Tamamlama teftişleri, müfettişin kararına ya da okulun isteğine göre ayarlanır. Çoğunlukla müfettişler, velilerden gelen şikâyetler ve kendi inisiyatiflerine göre okulları ziyaret ederler.

Avusturya’da federal yönetim olduğu için eyaletlerin Eğitim Müdürlüklerinde teftiş büroları mevcuttur. Bu üitedeki müfettişler ilk ve ortaöğretim çerçevesinde tüm denetimleri yürütürler (MEB, 2006, s.187). Okul müfettişliği, bölgesel ve yerel okul otoriteleri, okulları ve eğitim öğretimi yasada emredildiği gibi denetlerler (Eurydice, 2000/2001, s.2). Belirtilen bu alanların nasıl değerlendirileceğine karar vermek, okul müfettişliği temsilcilerinin sorumluluğundadır. Yani, değerlendirme biçimine yine bu birimler karar verirler. Çünkü bu yönde yapılması gerekenleri içeren bir prosedür mevcut değildir.

Genel kural olarak, okul müdürü ve öğretmenler plânlanan teftiştten önce, teftişin amacı açıklanmayarak haberdar edilirler. Bu sebeple, teftişi haber verip vermeme kararı, duruma göre alınır (Maes ve diğerleri, 1999, s.30). Teftişin uzunluğu, değerlendirilen alanların büyüklüğüne bağlıdır ve nesnel bir değerlendirme için güvenli bilgiyi toplamada gerekli olan zamanı karşılar. Eğer gerekliyse, değerlendirme birkaç gün uzatılabilir (Eurydice, 2000/2001, s.12). Müfettişler teftište, öğretimin kalitesini ve sınıftaki öğrenci standartlarını gözlemler. Dersleri ve diğer okul çalışmalarını gözlemleyerek bilgi toplarlar. Bu bilgiler, okul programı, okulun kendi çalışma programı, öğretmenin ders programları, öğretmen tarafından hazırlanmış sınav soruları, öğrenci ve öğretmen zaman çizelgeleri, personelin mesailer, okul ziyaretlerinin plânları, öğrenci dosyaları, okul istatistikleri olarak sıralanabilir.

Müfettiş grupları, aynı zamanda bir ya da birkaç öğretmeni, müdürü ya da tüm okulu teftiş edebilir ve değerlendirebilirler. Öğretmenlerin teftişleri özellikle göreve başladıkları ilk yıllarda gerekli olmaktadır (European Commission, 2005/ 2006a; <http://>

//194.78. 211. 243/ Eurybase/ Ocak 2007). Bir öğretmen, okulun asil öğretmeni olmadan önce, müfettişlerce değerlendirilir. Bu durumda olan öğretmenin ataması, müfettişin kararına bağlıdır.

Okul denetimlerinde uygulanan denetim biçimi, büyük ölçüde değerlendiricinin kişiliğine ve liderlik kalitesine dayanır. Burada, öğretmenin yaptıklarında ciddi bir eksiklik fark edildiğinde, öğretmeni geliştirme yönünde tavsiyelerde bulunulur ve resmi takip ziyaretleri plânlanır. Bu ziyaretlerin amacı, öğretmenin gelişimini sağlamaktır.

Okul teftişinin başlıca sonucu, öğretmenlerin ve müdürün bilgilendirilmesidir. Bilgilendirmenin amacı, sadece eksiklikleri ortaya koymak değil, en önemli amacı, öğretmenleri teşvik etmek, güdülemek ve tecrübe paylaşımını güçlendirmektir (European Commission, 2005/ 2006a; [http:// 194.78.211. 243/ Eurybase/ Ocak 2007](http://194.78.211.243/Eurybase/Ocak2007)). Müfettişlerin genelde rehberlik işlevi daha ağırlıklıdır.

Müfettişler, öğretim kalitesini ve idarî görevlerin yerine getirilip getirilmediğini araştırırlar. Okulun teftişi, müfettişlerin ve teftiş edilen öğretmenlerin katıldığı ve müdürün de katılabileceği bir toplantıyla bitirilir. Bu toplantı, ana hatlarıyla tavsiye niteliğindedir. Toplantıda sadece eksik noktalar vurgulanmaz, iyi yönlerden de bahsedilir. Eğer, ciddi eksiklikler görülmüşse ya da öğretmen yetersiz bulunmuşsa, gerektiğinde, verilen tavsiyelerin kelimesi kelimesine raporu tutulur. Genelde öğretmenlerin bireysel teftişlerinin yazılı raporları yoktur.

Bölgesel eğitim müfettişlerinin çalışması, öğretmenlerin işlerinde daha az yer alırken, bir örgütsel birim olarak, daha çok okullara odaklanır (Sici, [http:// www. sici. org.uk/](http://www.sici.org.uk/) Ocak 2007). Zaten, okulun genel durumu, çalışanların performanslarının bir yansımasıdır ki, burada öğretmenin çok önemli bir yeri vardır. Ama yinede, çalışanların özel olarak değerlendirilmeleri, onların uygulamaya ilişkin bilgilendirilmeleri açısından son derece yararlı olacağı söylenebilir.

2.28.2 İngiltere

Teftişte ilk iş olarak, belirli bir dönem içerisinde teftiş edilecek okullara karar verilir. Tam teftiş sürecinde, bağımsız müfettişler için ilk adım, OFSTED'in seçtiği bir okulda, belirli bir zaman dilimi içerisinde teftişte bulunmaktır. Bütün teftiş işleri,

alanlarına ilişkin yeterlikleri kanıtlanmış kayıtlı (kadrolu) müfettişler tarafından yürütülür.

Her yıl okullar için, yıllık teftiş plânlaması yapılırken, bu işe yetkili teftiş kurulu, coğrafik olarak, okulun büyüklüğü ve performansı açısından durumu dengelemeye çalışır. Yani, önceki teftişlerde performansı zayıf olan okullar ilk önce ve daha sık teftişe tabî tutulurlar.

Daha önceleri, okullara, teftiş tarihlerinden en az 6, en çok 10 hafta önce duyuru yapılırdı (Eurydice,2000/2001, s.20). Yine İngiltere'deki tüm okullar (tamamen ya da kısmen devlete bağlı), okul döneminin bitiş zamanından itibaren hesaplanarak, her 6 yılda en az bir kez teftiş edilirdi (Eurydice, 2000/2001, s.11). Ayrıca, İngiltere'deki okullar 1993 Eğitim Düzenlemeleriyle uyumlu olarak 4 yılda bir, Galler'de ise 5 yılda bir denetim yapıldı. Daha sonra, İngiltere'de yayınlanan 2005 Eğitim Yasası uyarınca, devreye giren yeni okul denetim düzenlemeleri ile denetimin yapılacağına dair bilgilendirme süresinin, 6–10 hafta yerine 2–5 gün olarak kısaltılması, iki denetim arasındaki süreyi en çok 6 yıl yerine, 3 yıla indirerek denetim sıklığının artırılması, okul ziyaretinin küçük bir ekip tarafından yapılması ve en çok 2 gün sürmesi, bütün raporlardan sorumlu olan ve yayınlayacak olan kişi Kraliyet başmüfettişinin olması konusu gündeme gelmiştir (Eurybase, [http:// 194.211. 243/ Eurybase/Şubat 2007](http://194.211.243/Eurybase/Şubat2007)).

İngiltere'de teftişler okulların başarılarıyla ters orantılıdır, en başarılı okullar en uzun aralıklarla teftiş edilirler (European Commission, 2004/2005i; [http:// 194.78.211. 243/ Eurybase/ Ekim 2006](http://194.78.211.243/Eurybase/Ekim2006)). Doğal olarak, sorunlu okullardaki teftiş yapma aralıkları sıklaşmaktadır.

OFSTED tarafından yapılması düşünülen teftiş, okula bildirildiğinde, müfettişler bir tarih belirlemek için, okulla irtibata geçerler ve böylece de, o okul için teftiş süreci başlamış olur. Her büyüklük ve türdeki okul için minimum sayıda teftiş günü ve müfettiş sayısı belirlenir.

Müfettişler, teftiştten önce, okula ait bir önceki teftiş raporunu incelerler. Bu incelemede, okul, öğrenciler, müfredat, finansal kaynaklar vb gibi konular hakkında bilgi edinirler. Buna ek olarak, okuldan bir takım belgeler de istenir. Ancak, OFSTED bilinçli olarak, teftişin sebep olduğu baskıyı daha aza indirebilmek için istenen belge miktarını sınırlamıştır.

İngiltere’de kısa ve tam teftiş olmak üzere iki tür teftiş vardır. Kısa teftiş, en etkili okulları denetlemek için düzenlenir. OFSTED, hangi okulun kısa teftişe tabii tutulacağına, dört etkenin kombinasyonunu (birleşimini) temel alarak karar verir. Bunlar, geçen yıl verilen olumlu bir rapor, ilerleme kaydı ya da ulaşılmış yüksek standartlar, benzer okullara oranla olumlu başarılar ve ulusal ortalamalara bağlı olarak iyi bir performans göstermek olarak kabul edilir.

Müfettişler okulun ulaştığı standartları ve okulun tüm çalışmalarını değerlendirip rapor eder. Öğretmenler, bireysel olarak yayımlanan müfettiş raporunda tanımlanmamasına rağmen, müfettişler okul teftişine bağlı olarak öğretim kalitesini değerlendirmek ve rapor etmek zorundadır. Büyük bir okulun kısa teftişinde tüm öğretmenler ziyaret edilmez. (Eurydice,2000/2001, s.12). Teftiş genellikle 3 – 8 müfettişten oluşan bir grup eşliğinde yaklaşık 1 hafta (3–10 gün) devam eder (Maes ve diğerleri, 1999, s.118).

Teftiş şekillerine genel olarak baktığımızda:

1-Okulda yapılan işin ana hatlarını, okulun kendi koşullarını ve durumunu dikkate alarak değerlendiren ve okuldaki başarı standartlarını ve eğitim kalitesini olması gerektiği gibi tesis eden genel bir teftiş,

2-Okulda yapılan işi, çalışma alanları ya da konular ya da endişe uyandırmaya sebep olan konular gibi bir ya da birkaç yönden inceleyen merkezi bir teftiş,

3-Okul için özel sorumluluğu olan bir bölge müfettişi tarafından yapılan bölge teftişi, (teftiş özel bir konuya odaklanabilir),

4-Rehberliğe odaklanan habersiz bir teftiş,

5-Okulun rehberlik ve çocukları koruma hükümlerini değerlendiren teftiş birimi ve sağlık ve sosyal servis tanzimiyle birleşen, birleştirilmiş bir teftiş (European Commission, 2004/2005i; [http:// 194.78.211.243/](http://194.78.211.243/) Eurybase Ekim 2006) olarak biçimlendiği görülmektedir.

Teftiş sözleşmesi gereğince, dersler de teftiş edilir. Öğretim kalitesi, öğrencilerin cevapları, hünelerleri ve ilerlemeleri teftiş edilen hususlardandır. Müfettiş, dersin % 60’ında sınıfta bulunmalıdır. Öğrencilerin çalışmalarından bir örnek de teftiş edilir. Öğrenciler sınıf içerisinde ve okul çevresinde gözlemlenir (Maes ve diğerleri, 1999, s.119).

Teftiş ilerledikçe, okulun teftiş edilen bölümlerine ilişkin güçlü ve zayıf yönleri hakkında, raporun alacağı nitelik konusunda belli bir ortak görüş oluşmaya başlar. İlerisi için yapılacak araştırmalara işaret edilir ve kanıtları belirtilir. Burada hangi alanda iyileştirmeye gidileceği ve neden gidileceği açıkça belirtilir.

Okulun tam teftişi bittikten sonra, 6 hafta içinde teftişle ilgili heyet, okul ve tek tek öğretmenler hakkında düzenledikleri raporları okula ve tek tek öğretmenlere iletir. Ayrıca, her öğretmen hakkında okul müdürüne bir rapor gönderilir (MEB, 2006, s.335). İngiltere’de müfettişler teftiştten sonra tavsiyelerde bulunurlar. Okulların bu tavsiyeleri uygulamaya koyması için, 40 gün içerisinde bir eylem plânı hazırlamaları gerekmektedir (Sici, 2000, s.27). Müfettişler teftiş bittikten sonra, en fazla 5 haftası içinde raporu yazmak zorundadırlar. Buna bağlı olarak OFSTED, teftiştten sonra 6 ile 8 ay arasında, ciddi kusurları bulunan okulları takip ziyaretleri yapar.

Müfettişler, eğitim ve öğretimin kalitesini ve yönetim niteliklerini göz önünde bulundurup, her okulun çalışmalarını buna göre değerlendirirler. Okul teftişlerini de içeren bütün ETİ (Eğitim ve Öğrenim Denetimi) raporları basılmaktadır (Eurydice/ Cedefop, 2003i, s.12).

2.28.3 Fransa

Millî Eğitim Genel Teftiş Kurulu (IGEN), eğitim personelinin denetim, yönetim, eğitim, öğretim ve yönlendirilmesine katılır ve onların performansları, işe alınmaları (sınav jürisine katılım), çalışmalarının kontrolü, eğitim sisteminin tamamının değerlendirilmesi gibi işleri yürütürler (Eurydice / Cedefop, 1995f ; <http://www.cittadellascienza.it/> Eylül 2006). Bu değerlendirme, eğitim kurumları, öğretimin içerikleri, programları, metotları, kullanılan araçları ve öğretime değin sonuçlarla ilgilidir.

Fransa’da teftişte uygulanacak ve yıllık programa dayalı olarak takip edilmesi gereken tüzükler ve kriterler genel anlamda vardır. Ama belirli bir teftiş grubuna, özel bilgi veren yazılı metinler yoktur. Burada yere, zamana ve değışen koşullara uyum sağlamada, gerekli olan özel düzenlemeleri müfettişler yaparlar. Ayrıca, akademik yılın başında her bir müfettiş, bireysel olarak çalışacağı programına kendi karar verir. Müfettişler hem bireysel hem de takım halinde çalışırlar.

Geleneksel olarak, her seviyeden öğretmen, müfettiş tarafından düzenli olarak denetlenir. Bu sırada onlara verilen not, kariyer ilerlemeleri için önemli bir faktördür. Personelin teftişinde görevlendirilecek müfettiş, teftiş edilen kişinin özellik ve niteliklerine göre seçilir (www. eurydice. org: Aktaran: Söngü,2002, s.31).

Müfettiş, teftiş edilecek öğretmenlerin listesini yapar ve bölüm başkanıyla irtibata geçer. Bölüm başkanı da, teftiş zamanını öğretmenlere bildirir. Teftiş, öğretmen ile yapılan görüşmeyle devam eder. Öğretmeni değerlendirme notu, Bakanlık tarafından öğretmene gönderilir (Maes ve diğeri, 1999, s.188). Ders denetimi konusunda öğretmenler önceden bilgilendirilmektedirler. Denetim sırasında öğretmenlerin sınıfı nasıl yönettiğinin yanı sıra, ne kadar iyi hazırlandığı, ne kadar sıklıkla alıştırma verdiği, bunları nasıl kontrol ettiği gibi konulara da dikkat edilmektedir. Sınıf ziyaretini öğretmenle yapılan bir toplantı izlemektedir (Söngü, 2002, s.32). Müfettiş başarılı bulduğu öğretmeni, inisiyatifini kullanarak, ulusal ya da bölgesel yetkililer adına ödüllendirebilir. Teftişte, öğretmenin ve öğrencilerin becerileri, takım çalışmalarındaki başarıları, öğretimin kalitesi ve öğretilen konuya hâkim olma durumları incelenir.

Anaokulu öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin denetlenmesi her yıl, ortaokul ve lise öğretmenleri ise, 5 yılda bir yapılmaktadır. Müfettişler teftiş gününü en az bir hafta önceden bildirirler (MEB,2006, s.290). Denetim sonunda hazırlanan rapor, müdür aracılığı ile öğretmene kapalı zarf içinde teslim edilir. Eğer, öğretmen denetim sonucundan memnun değilse, teftiş biriminden, tekrar denetlenmek üzere müfettiş isteyebilir.

Eğitimle ilgili sistemin canlanması ve değerlendirilmesi işlerinin dışında, Genel Teftiş Kurulunun, Millî Eğitim Bakanlığına bilgi vermek ve tavsiyelerde bulunmak görevi de vardır (Eurydice/Cedefop, 1995 f; <http://www. cittadellascienza. it/> Eylül 2006).

Teftiş sonucuna göre, öğretmen hakkında verilen olumlu karar, öğretmenin terfi etmesine ve yüksek ödeme almasına yol açmaktadır. Olumsuz bir değerlendirmede verilen not değişmez ve genellikle öğretmenin bir sonraki teftişten önce hizmetçi eğitime devam etmesi istenir.

2.28.4 Portekiz

Portekiz’de de Avusturya’da olduğu gibi, teftişte uygulanacak sistematik bir prosedür henüz yoktur. Ama müfettişler, daha önceki teftişlerin sonuçlarını değerlendirerek işe başlamayı tercih ederler.

Eğitim Bakanlığı, her sene, bünyesindeki bütün eğitim kurumlarından (yüksek eğitim kuruluşları hariç) teftiş edilecek (devlet ve özel) okulları seçer. Bu da, maksimum 6 yıllık bir zamanda, bütün okulların değerlendirilmesine olanak sağlayacak bir şekilde yapılır. Burada birinci adım, denetim takımı kurmak ve her birini özel değerlendirme eylemi için hazırlamaktır. İkinci aşama, resmî mektup ile okulla - bahsi geçen teftişe konu olan, seçilmiş okulla - iletişim kurulmasıdır. Bu iletişim, teftiş başlamadan 2 hafta öncesinde kurulur. İlk ziyaretle, yapılacak çalışmayı sunmak için bir toplantı yapılır (European Commission, 2001/2002,s.17–18). Bu ısınma toplantısından sonra, ekip, yaklaşık bir hafta süren teftişi geręekleřtirir.

Portekiz'de var olan değerlendirme araçları, eğitimin niteliğinin iki temel yönünü ortaya koymakta kullanılır. Bunlar, öğrencilerin öğrenme başarıları ve okullar tarafından geliştirilen eğitimsel ve yönetimsel süreçlerdir (European Commission , 2001/2002,s.7).

Müfettişler, daha okullarda çalışmaya başlamadan önce, okulun başarısı hakkında bilgi toplarlar ve bunu ülke çapındaki diğer okulların başarısıyla karşılaştırırlar (European Commission, 2005/2006p; [http://194.78.211.243/ Eurybase/](http://194.78.211.243/Eurybase/) Şubat 2007). Belge analizi, gözlem ve görüşme (yönetim birimleri, öğretmenler, öğrenciler, hizmetliler, eğitim komitesi temsilcileri) gibi çeşitli metodolojiler (yöntem bilim), bilgi toplamak için kullanılmaktadır.

Okulların eylemleri, okulların karmaşıklığına bağlı olarak 1 ile 3 gün arası, bir ya da iki müfettiş tarafından değerlendirilir. Değerlendirme, yerel raporların ve ulusal raporların yayınlanmasını içerir (European Commission, 2001/2002, s. 8). Portekiz’de, merkezî düzeyde yürütölen okul değerlendirmeleri, denetim kurulunun ya da Eğitim Bakanlığının web sayfasında yayınlanmaz (Avrupa Komisyonu, 2005, s.96). Bu raporlar, sadece okullar ya da bölgesel ya da merkezî eğitim otoritelerince kullanılmaktadır (Sici, 2000, s.28).

Gözlem ve görüşme, Portekiz müfettişlerinin en güçlü ve en önemli teftiş araçları olarak görülmektedir. Gözlem ve görüşmelere dayalı olarak yapılan teftişin bitiminde, teftiş ekibi, okulla ilgili güçlü ve zayıf noktalar hakkında okulu bilgilendirir. Ayrıca, her müfettiş ya da müfettiş grubu önceki teftiş raporlarını alır, bilgileri karşılaştırır ve bütün bunları göz önünde bulundurarak yargı, yorum ya da tavsiyelerde bulunur. Ardından, okulun stratejik gelişimine etkisi olan önerileri ve sonuçları içeren raporu hazırlar ve sonra analiz edilmek üzere Genel Eğitim Teftiş Kurulu'na (IGE) sunulur ve sonuç okula gönderilir.

2.28.5 Hollanda

Teftişte, resmî ve özel okullar için aynı prosedürler uygulanır ve özel okullar Hollanda'da devlet okullarına göre daha çoktur (Inspectie/ Onderwijs, <http://www.onderwijsinspectie.nl/english> /Aralık 2006). Hollanda'da, yıllık denetim, periyodik kalite denetimi, ileri denetim, kalite geliştirme denetimi ve duruma bağlı denetim olmak üzere beş tür denetim yapılmaktadır (MEB,2007, s.90–91). Hollanda'da 2 tür yıllık teftiş vardır: Birinde okul ziyaret edilirken, diğerinde masa başı araştırma yeterli görülür. İkinci tip teftişte okulun başarısı, okul tarafından doldurulan yıllık bir ankete dayandırılır. Risk profilini ayarlamak için de, bir anket kullanılır. Okuldaki gelişmeler risk analizine dayandırıldığında, bu yıllık teftişin yeterli olup olmadığını ya da ek destek gerekip gerekmediği gösterir (Inspectie/ Onderwijs, 2005h, <http://www.onderwijsinspectie.nl/> Aralık 2006).

Eğer, müfettiş ileri bir teftiş yapmış ve kalite ciddi bir şekilde istenilen seviyenin altındaysa, kalite düzeltme teftişi yapılır (European Commission; 2005/ 2006h; <http://194.78.211.243/Eurybase/> Ocak 2007). Teftiş kurulu, medya raporları, bakanlık isteği, duyulan dedikodular, ciddi şikâyetler gibi nedenlerle küçük ölçekli teftişler yürütülebilir.

Teftiş, ilköğretimdeki bütün okulları, olağan okul denetimi (Regulier Schooltoezicht=RST) kapsamında ziyaret eder. Böyle bir ziyaret süresince teftiş, okuldaki eğitimsel uygulamanın yasal düzenlemelere ve müfettişliğin kalite ölçütlerine göre yapılıp yapılmadığını denetler. Bir RST ziyareti genellikle bir gün sürer ve bir müfettiş tarafından yapılır (Eurydice,2000/2001, s.7). Ortaöğretimdeki bir okula yapılan RST ziyareti 3,5- 4 gün sürer ve iki müfettiş tarafından gerçekleştirilir.

Teftiş, denetimden birkaç hafta önce, okula ve yetkili otoriteye, okulu teftiş için ziyaret etme niyetini bildirir. Bilgilendirme toplantısında, toplantıda hazır bulunanlara ziyaretin içeriği ve yöntemi hakkında bilgi verilir (Eurydice,2000/2001, s.30).

Müfettiş, okul idaresi ve öğrenci gözetmenleri tarafından teslim edilen evrakları tartışır, okulun yönetim sistemini ve sürecini kontrol eder ve okulun eğitim öğretimdeki kalitesini tam olarak belirleyebilmek için bütün dersleri gözlemlemeyi ister. Eğer, öğretmenler ziyaret edilen dersleri, müfettiş ile beraber vermek isterlerse, okul yönetimi zaman çizelgesinde ayarlamalara gidebilir.

Teftiş Kurulunun, okulları her iki ya da üç yıl arayla ziyaret etme zorunluluğu bulunmaktadır. Teftiş yapılmadan önce, okul yapılacak teftiş hakkında bilgilendirilir. Böylece teftiş, ânî baskın yapma, suçüstü yakalama aracı olmaktan çıkarılmaya çalışılır.

Yapılan teftiş çalışmalarında, eğer kalitede ciddi eksiklikler varsa ya da kalite belirli bir sürede istenilen seviyeye gelmemişse, müfettiş Bakana o okul hakkında alınması gereken önlemlerle ilgili bir teftiş raporu gönderir (European Commission, 2005/2006h; [http:// 194.78.211.243/ Eurybase/ Ocak 2007](http://194.78.211.243/Eurybase/)). Bakanlık rapor doğrultusunda yapılması gerekenleri belirler.

Müfettişler, değerlendirmelerini hem sözlü hem de yazılı olarak tamamlarlar. Okul ziyaretinin son gününden itibaren, birkaç hafta sonra okula yazılı rapor iletilmektedir (Maes ve diğerleri, 1999, s.303). Okul, kendine ilişkin olan raporda, doğru giden ya da aksak giden yanlarını görme şansı bulur. Bu, okulların kendini görmesi açısından son derece de önemli bir durumdur.

Müfettiş, yaptığı her ziyaretten sonra bir rapor yazar. Bu raporların başlıca amacı, okullara veriler sunarak, onların kendi kalite güvence sistemlerini ve politikalarını geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Raporlar Bakanlığa, parlamentoya, okullara ve kamuoyuna sunulur. Bireysel olarak öğretmenlere ve ailelere gönderilen rapor bulunmamaktadır.

Teftiş kurulu, özel okullar da dâhil olmak üzere, tüm raporların halka sunulmasını ve web sitesinde yayınlanmasını sağlar. Öğrenciler okul seçerken, bu raporları karşılaştırmalı olarak inceleyebilirler. Her yıl, Hollanda teftiş kurulu eğitim raporunu yayınlar. Bu raporda Hollanda'daki genel eğitim durumuna ilişkin bilgiler yer alır (Inspectie/ Onderwijs, <http://www.onderwijsinspectie.nl/english> /Aralık 2006). Hiçbir

rapor, belli birimlerin görüşleri doğrultusunda ve tavsiyesi üzerine hazırlanmaz. Rapor, tamamen müfettişlerin özgür iradelerinin bir yansımasıdır. Böyle olduğu için de güvenilirliği yüksektir.

Teftiş kurulu, okulların durumlarını özel olarak inceleyebilir. Bunlar okul içi durumlar, okulun kontrol edemediği dış olaylar da olabilir (Inspectie/ Onderwijs, 2005h, [http:// www. onderwijsinspectie.nl/](http://www.onderwijsinspectie.nl/) Aralık 2006). Bu durumlar genelde okullardaki kalite seviyesi belirleme olgusu ile ilişkilidir.

Tablo 2.28.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Denetim Sürecinin Karşılaştırılması

Türkiye	<ul style="list-style-type: none">-Müfettişlerin teftişte takip edecekleri resmî prosedürleri bulunmaktadır ve bu yönerge ile düzenlenmiştir.-Teftiş birimleri teftişlerini, çalışma yılı başında yaptıkları plânlama doğrultusunda yürütürler.-Belli bir okula, bir yıldaki ziyaret sayısı, ilgili müfettiş grubuna ve sorumluluğu altındaki okul sayısına göre değişir.-Müfettişler okulları denetim tarihlerine ve kendi inisiyatiflerine göre ziyaret ederler.-Genel kural olarak, okul müdürü ve öğretmenler teftiştin önce teftişin yapılacağına ilişkin haberdar edilmezler.-Öğretmenler ve müdür teftişin sonucundan haberdar edilir.-Müfettişler, çoğunlukla teftiş, rehberlik ve soruşturma çalışmalarını iç içe yürütmektedirler.- Okulun teftişi, müfettişlerin, teftiş edilen müdür ve öğretmenlerin katıldığı bir toplantıyla bitirilir.- Teftiş çalışmalarında tam teftiş esası uygulanır ve okul, tüm etkinlikleri ile ve personeli ile denetlenir ve değerlendirilir.-Ortaöğretim kurumları uygun görülen zamanlarda; ilköğretim kurumları 1-2 yılda bir denetim yapılmak durumundadır.-Müfettişler teftiştin sonra, teftişle ilgili tavsiyelerde bulunurlar.-Genel olarak, her seviyeden ve branştan öğretmen müfettiş tarafından
----------------	--

	düzenli olarak denetlenir.
Avusturya	<p>-Teftişte takip edilmesi gereken resmî bir prosedür bulunmamaktadır.</p> <p>- Belli bir okula, bir yıldaki ziyaret sayısı, ilgili müfettişe ve sorumluluğu altındaki okul sayısına göre değişir.</p> <p>-Çoğunlukla, müfettişler velilerden gelen şikayetler ve kendi inisiyatiflerine göre okulları ziyaret ederler.</p> <p>- Genel kural olarak, okul müdürü ve öğretmenler plânlanan teftiştin önce teftişin amacı açıklanmayarak haberdar edilir.</p> <p>- Öğretmenler ve müdür teftişin sonucundan haberdar edilir.</p> <p>- Okul denetimlerinde uygulanan denetim biçimi, büyük ölçüde değerlendiricinin kişiliğine ve liderlik kalitesine dayanır.</p> <p>- Müfettişlerin teftişte, genelde rehberlik fonksiyonları daha ağırlıklıdır</p> <p>- Okulun teftişi müfettişlerin ve teftiş edilen öğretmenlerin katıldığı ve müdürün de katılabileceği bir toplantıyla bitirilir.</p> <p>- Bölgesel eğitim müfettişlerinin çalışması, öğretmenlerin işlerinde daha az yer alırken, bir örgütsel birim olarak, daha çok okullara odaklanır.</p>
İngiltere	<p>-Teftişte ilk iş olarak, belirli bir dönem içerisinde teftiş edilecek okullar belirlenir.</p> <p>-Her yıl okullar için yıllık teftiş plânlaması yapılırken, teftiş kurulu, coğrafik olarak, okulun büyüklüğü ve performansı (daha önceki teftişlerden sonra performansı zayıf olan okullar daha sık teftiş edilmektedir) açısından dengelemeyi hedefler.</p> <p>-Teftişin yapılacağı tarih, ilgili kuruma 2- 5 gün önceden bildirilir.</p> <p>-Kuramlar 3 yılda bir denetim yapılmak durumundadır.</p> <p>-İngiltere’de teftişler okulların başarılarıyla ters orantılıdır, en başarılı okullar en uzun aralıklarla teftiş edilirler.</p> <p>-Müfettişler teftiştin sonra tavsiyelerde bulunurlar. Okulların bu tavsiyeleri uygulamaya koymak için 40 gün içerisinde bir eylem plânı hazırlamaları gerekmektedir.</p>
Fransa	<p>-Teftişte uygulanacak ve yıllık programa dayalı olarak takip edilmesi gereken tüzükler ve kriterler genel anlamda vardır. Ama belirli bir teftiş</p>

	<p>grubu üyeleri için bilgi veren belgeler yoktur.</p> <p>-Geleneksel olarak, her seviyeden öğretmen müfettiş tarafından düzenli olarak denetlenir.</p> <p>-Akademik yılın başında her bir müfettiş, programına kendi karar verir. Müfettişler hem bireysel hem de takım halinde çalışırlar.</p> <p>-Müfettişler kendi inisiyatifini kullanarak, ulusal ya da bölgesel yetkililer adına öğretmeni ödüllendirebilir.</p> <p>-Anaokulu öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin denetlenmesi her yıl, ortaokul ve lise öğretmenleri ise, 5 yılda bir yapılmaktadır.</p> <p>-Müfettişler denetleme gününü öğretmenlere en az bir hafta önceden bildirirler.</p> <p>-Müfettiş, teftiş edilecek öğretmenlerin listesini yapar ve bölüm başkanıyla irtibata geçer. Bölüm başkanı da, teftiş zamanını öğretmenlere bildirir.</p>
Portekiz	<p>-Teftişte uygulanacak sistematik bir prosedür henüz yoktur.</p> <p>-Müfettişler daha önceki teftişlerin sonuçlarını değerlendirerek işe başlamayı tercih ederler.</p> <p>-Eğitim Bakanlığı, her sene, bünyesindeki bütün eğitim kurumlarından (yüksek eğitim kuruluşları hariç) teftiş edilecek (devlet ve özel) okulları seçer. Bu da, maksimum 6 yıllık bir zamanda, bütün okulların değerlendirilmesine olanak sağlayacak bir şekilde yapılır.</p> <p>-Denetim tarihi ilgili kuruma 2 hafta önceden bildirilir.</p> <p>-Tematik bakımdan teftiş ya da okul raporları yayımlanmamaktadır. Bu raporlar, sadece okullar ya da bölgesel ya da merkezî eğitim otoritelerince kullanılmaktadır.</p>
Hollanda	<p>-İki tür yıllık teftiş vardır: Birinde okul ziyaret edilirken, diğerinde masa başı araştırma yeterli görülmektedir. İkincisinde, okulun başarısı, okul tarafından doldurulan yıllık bir ankete dayandırılır.</p> <p>-Eğer müfettiş ileri bir teftiş yapmış ve kalite ciddî bir şekilde istenilen derecenin altındaysa, kalite düzeltme teftişi yapılır.</p>

	<p>-Teftiş kurulu, medya raporları, Bakanlık isteği, duyulan dedikodular ve ciddi şikayetler gibi nedenlerle küçük ölçekli teftişler yürütülebilir.</p> <p>-Teftiş birimi, denetimden birkaç hafta önce, okula ve yetkili otoriteye okulu teftiş için ziyaret etme niyetini bildirir.</p> <p>-Müfettişler, okulun eğitim öğretimdeki kalitesini tam olarak belirleyebilmek için, bütün dersleri gözlemlemeyi isterler.</p> <p>-Teftiş Kurulunun, okulları her iki ya da üç yıl arayla ziyaret etme zorunluluğu bulunmaktadır.</p> <p>-Hiçbir rapor, belli birimlerin görüşleri doğrultusunda ve tavsiye üzerine hazırlanmaz. Rapor, tamamen müfettişlerin özgür iradelerinin bir yansımasıdır.</p>
--	--

2.29 Avrupa Birliği Ülkelerinde Müfettişlerin Hizmet İçi Eğitimi

2.29.1 Avusturya

Avusturya’da müfettişler için nadiren hizmet içi eğitim düzenlenir. Eğitim Bakanlığı, Hizmet İçi Enstitüleri, kısmen müfettişlerce dile getirilen ihtiyaçlara cevap vermek için, kısmense yasalardaki değişikliklere cevap vermek için, hizmet içi eğitim düzenlerler (Maes ve diğerleri, 1999, s.34). Hizmet içi eğitimle elde edilen güç, müfettişin önündeki basamakları tırmanmasına yardımcı olmaktadır. Müfettişliğin ilk yıllarında da kariyer gelişimi söz konusu olduğundan, ayrıca bir önem taşır.

Müfettişler için tamamlayıcı bir hizmet içi eğitim verilir (Sici, [http:// www. sici. org. uk](http://www.sici.org.uk) / Ocak 2007). Son zamanlarda, ilden sorumlu yeni müfettişler için düzenlenen eğitim kursu, mesleğinin ilk beş yılında bulunan bütün müfettişlere sunulmaktadır. Ancak sistematik olarak, müfettişlerin gelişimine yönelik düzenlenen, bir hizmet içi eğitimden bahsetmek mümkün değildir.

2.29.2 İngiltere

Müfettişlerin eğitim ihtiyaçları, senenin başında eğitim ihtiyacı listesine göre tespit edilir ve buna bağlı olarak da yapılacak hizmet içi eğitim kurslarının biçimleri belirlenir.

Tüm müfettişler, her yıl 5 günlük zorunlu hizmet içi eğitime katılırlar. Bu sürenin 3 günü, OFSTED tarafından belirlenen ve yeni öncelikler için eğitim, konu yetkinliği ve teftiş kursları konularını içerir. Eğitim, sınıflar ya da atölyeler dâhilinde, uzaktan eğitim ya da kısa eğitici kurslar şeklinde olabilir. Kurslar OFSTED, OFSTED'in lisanslı eğitimecileri ve teftiş sorumluları tarafından yapılmaktadır (Eurydice,2000/2001, s.11).

Kadrolu müfettişler, kanun gereği en fazla beş gün olmak üzere, her sene ek eğitim programından geçmek zorundadırlar. Kadrolu müfettişler, yetkili eğitimeciler tarafından eğitilirler. Kraliçenin OPSTED müfettişi, yeni üyelerin eğitim etkinliğini izler ve değerlendirir. Bu eğitimde, müfettişin teftiştan önce, teftiş esnasında ve teftiştan sonra göstereceği temel davranışlar üzerinde durulur. Aynı şekilde, yedek müfettişler için beş günlük bir kurs programı vardır.

2.29.3 Fransa

Millî Eğitim Genel Müfettişleri için sistematik bir profesyonel gelişim sistemi yoktur. Yani, şu anda yeni Millî Eğitim Genel Müfettişleri (IGEN) ya da Eğitim Yönetimi Genel Müfettişleri (IGAEN) yetiştirilmesi söz konusu değildir. Çünkü bu müfettişlerin (IGEN ya da IGAEN) çoğunluğu, müfettiş olmadan önce, danışman eğitimi tecrübesi almışlardır. Dolayısıyla onların hizmet içi eğitim yoluyla gelişimlerine ihtiyaç da bulunmamaktadır. İleride, yeni memuriyetler için, birkaç hafta sürecek tamamlayıcı eğitim almaları sağlanacaktır çünkü teftiş işi, sağlam bir teknik bilgi gerektirmektedir. Kısa süreli de olsa, aday müfettişlere mesleğin teknik yönlerini kavrayabilmelerine dönük, hizmet içi eğitim verilmektedir.

Adaylıktan sonra, Bölge Eğitim Müfettişi (IPR-IA) ve Millî Eğitim Müfettişlerine (IEN) bir yıllık bir eğitim ve ardından bir yıllık çalışma alanı verilir. Bu iki senenin sonunda müfettiş olurlar (Maes ve diğerleri, 1999, s.191).

2.29.4 Portekiz

Yeni müfettiş olanların hizmet içi eēitimi, adaylıkları sırasında olur. Bu aşamada, tecrübeli müfettişler, aday müfettişlere rehberlik yaparlar. Bu rehberliēin sayesinde, müfettişleri teknik, teorik ve pratik yönden de yetiştirirler.

Sunulan hizmet içi eēitim iki kısımdan oluşur:

1–150 saate tekabül eden ve yüksek eēitim kurumlarında verilen genel kısım.

2-Pratikte sonuç raporu ile birlikte teftiş faaliyetleri hakkında (teori ve pratiēi içeren) zel kısım.

Mfettiřliēin yeni rollerini içine alan uygun ve planlı hizmet içi eēitim planları hazırlanır. Bu süreç aynı zamanda, müfettişleri ihtiyaç duyulan alanlarda hazırlamak amacıyla yapılır. Belirlenen alanlar, eēitim konularını genel olarak kapsar (Maes ve diēerleri, 1999, s.198).

2.29.5 Hollanda

Yeni müfettişler için, 6 ay sürecek çok kapsamlı bir memuriyete geçme programı hazırlanır. Bu programda, yeni müfettişler i işleyişle, teftiş kriterleriyle ve işleyiş yöntemleriyle tanıştırılırlar.

Bütün yeni müfettişler için toplu memuriyete geçiş kursları 20 gün sürer. Bu kurs, servisin ilk 3 ayna daēıtılmıř durumdadır. Bu 3 ay boyunca 20 günlük kurstan sonra, 3 hafta sürecek olan 2 günlük kurslarla devam eder. Bu kurs müfettişlik ile ortak çalışan proje müdürünün gözetiminde gerçekleşmektedir.

Geri kalan günlerde, yoēun bireysel pratik eēitim verilmektedir. Bu eēitim başmüfettiş tarafından tayin edilen müfettiş gözetiminde gerçekleşir.

Mfettişlikteki bütün alanlar, alanlara özel karar kılınanlar her yıl yapılan eēitime tabi tutulurlar. Müfettişlik Kurulu, diēer ülkelerdeki mfettişliklerle beraber, kendi profesyonel gelişimi için de çalışmaktadır. Bu alışma, SICI denilen çok yönlü teşkilatlanma sisteminin de içerisinde yer alır ve tek taraflı olarak, diēer ülkelerin müfettişlik kurullarıyla da çalışır.

Tablo 2.29.6: Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Müfettişlerin Hizmet İçi Eğitiminin Karşılaştırılması

Türkiye	<p>-Hizmet içi eğitim programları, yeni müfettişlere sistematik ve yasal olarak, asil müfettişlere de değişme ve gelişmelere bağlı olarak iki şekilde uygulanmaktadır. İkincisinde sistematiklik yoktur. Bir zorunlulukta bulunmamaktadır.</p> <p>-MEB ve taşra birimleri, müfettişlerden gelen isteklere ve kısmense yasal metinlerdeki değişikliklere cevap vermek için hizmet içi eğitim etkinliği düzenlemektedirler.</p> <p>-Tüm müfettişleri kapsayan, yıllık düzenlenen ve zorunlu olan bir hizmet içi eğitim programı yoktur.</p> <p>-Adaylıktan sonraki hizmet içi eğitim etkinlikleri duruma ve koşullara göre değişiklik gösterir.</p> <p>-Teftiş birimleri, diğer ülkelerdeki teftiş birimleri ile ilişki içinde değildir.</p>
Avusturya	<p>-Müfettişler için nadiren hizmet içi eğitim programı düzenlenir.</p> <p>-Eğitim Bakanlığı ve Hizmet İçi Enstitüleri, kısmen müfettişlerce dile getirilen ihtiyaçlara cevap vermek için, kısmense kanunlardaki değişikliklere cevap vermek için hizmet içi eğitim etkinliği düzenler.</p> <p>-Hizmet içi eğitimle elde edilen güç, müfettişin önündeki basamakları tırmanmasına yardımcı olmaktadır.</p> <p>-İlden sorumlu yeni müfettişler için düzenlenen eğitim kursu, mesleğin ilk beş yılındaki bütün müfettişlere sunulmaktadır.</p>
İngiltere	<p>-Müfettişlerin eğitim ihtiyaçları senenin başında eğitim ihtiyacı listesine göre tespit edilir ve buna bağlı olarak da yapılacak hizmet içi eğitim kurslarının biçimleri belirlenir.</p> <p>-Tüm müfettişler, her yıl 5 günlük zorunlu hizmet içi eğitime katılırlar.</p>
Fransa	<p>-Ulusal müfettişler için sistematik bir profesyonel gelişim sistemi yoktur.</p> <p>-Kısa süreli de olsa, aday müfettişlere mesleğin teknik yönlerini kavrayabilmelerine dönük, hizmet içi eğitim verilmektedir.</p>

	-Adaylıktan sonra, IPR-IA ve IEN'lere bir yıllık bir eğitim ve ardından bir yıllık çalışma alanı verilir
Portekiz	<p>-Yeni müfettiş olanların hizmet içi eğitimi adaylıkları sırasında olur.</p> <p>-Sunulan hizmet içi eğitim iki kısımdan oluşur:</p> <p>*150 saate tekabül eden ve yüksek eğitim kurumlarında verilen genel kısım</p> <p>*Pratikte sonuç raporu ile birlikte teftiş faaliyetleri hakkında (teori ve pratiği içeren) özel kısım</p>
Hollanda	<p>-Aday müfettişler için 6 ay sürecek çok kapsamlı bir memuriyete geçme programı uygulanır.</p> <p>-Müfettişlikteki bütün alanlar, alanlara özel karar kılınanlar her yıl yapılan eğitime tâbi tutulurlar.</p> <p>-Müfettişlik Kurulu diğer ülkelerdeki müfettişliklerle beraber, kendi profesyonel gelişimi için de çalışmaktadır.</p>

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve toplanan verilerin çözümünde kullanılan istatistiksel teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, bazı Avrupa Birliğine üye ülkelerin eğitim denetimi sistemleri ile Türkiye'deki eğitim denetimi sistemlerinin karşılaştırılması ve bu bağlamda teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacının müfettişlerce nasıl algılandığına dair verilerin betimlenmesine yönelik olduğu için, tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004, s.79).

Araştırmada, İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde çalışan İlköğretim Müfettişlerinin görüşlerine ve algılarına bakılmıştır. Araştırmadaki bağımsız değişkenlerin arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin yönü incelenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2007-2008 öğretim yılında tüm Türkiye'de M.E.B'na bağlı olarak çalışan ilköğretim müfettişleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın çalışma evrenini ise, 2007–2008 öğretim yılında İstanbul İli Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan ilköğretim müfettişleri oluşturmaktadır. Araştırmanın başlamasından hemen sonra, İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınarak, görev yapan ilköğretim müfettişlerinin sayısı alınmıştır. Adı geçen öğretim yılında görev yapan 319 ilköğretim müfettişinden 311'ne ulaşılmıştır. Belirlenen sayıdan sadece 8'ne, müfettişlik dışı bir işle görevli olmaları nedeni ile ulaşılammıştır.

Sonuçta çalışma evreninin tümüne ulaşıldığı için ayrıca bir örneklem seçimi yapılmamıştır.

Her coğrafi bölgeden olmak üzere on ilden seçilen yirmi müfettişle görüşme yapılmıştır. Görüşmede önceden hazırlanan sorular görüşmecilere sorulmuş ve verilen yanıtlar ilgili kayıtlara geçirilmiştir.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Veri toplanması için, birden fazla veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Birden fazla veri toplama yöntemi kullanılmasıyla araştırma bulgularının daha kapsamlı ve daha güvenilir olacağı savunulmaktadır (Seyidoğlu, 1995, s.29).

Araştırmada veri toplama amacıyla araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, ilköğretim müfettişlerinin çeşitli demografik özelliklerini belirlemek üzere altı tane soru yer almıştır. Bu bölümde müfettişlerin cinsiyet, yaş, kıdem, eğitim durumu, alınan ödül sayısı ve alınan hizmet içi eğitim sayısı değişkenleri temel alınmıştır.

Anketin ikinci bölümünde ise, ilköğretim müfettişlerinin “Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türkiye’deki teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacını belirlemeye yönelik 62 madde hazırlanmıştır. Yenilenme ihtiyacı, sekiz ayrı alt başlık altında toplanarak irdelenmiştir. Bu sekiz alt başlık şu şekilde düzenlenmiştir: Müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi, teftiş sisteminin yapısı, müfettişlerin çalışma koşulları, müfettişlerin sorumluluk alanları, müfettişlerin eğitim politikasındaki rolü, müfettişliğin pozisyonu, denetleme süreci ve müfettişlere verilen hizmet içi eğitim. Uygulanan anket, ekler bölümünde sunulmuştur.

Ayrıca, İstanbul ili dışındaki ilköğretim müfettişlerine yönelik, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi, teftiş sisteminin yapısı, müfettişlerin çalışma koşulları, müfettişlerin sorumluluk alanları, müfettişlerin eğitim politikasındaki rolü, müfettişliğin pozisyonu, denetleme süreci ve müfettişlere verilen hizmet içi eğitime ilişkin olarak, “yenilenme gerekli midir? Niçin/ Neden?” Ve “ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz?” konuları ile ilgili görüşlerini saptamak üzere 18 maddelik görüşme sorusu düzenlenmiştir. Böylece 18 sorunun karşılığı alınmaya çalışılmıştır.

3. 4. Anketin Uygulanması Veriler ve Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak İstanbul'da görev yapan ilköğretim müfettişleri için 62 maddelik anket geliştirilmiş, İstanbul dışında 10 ilde bulunan 20 müfettişle yapılacak mülakat içinde 8 ayrı konuyu kapsayacak 18 görüşme sorusu hazırlanmıştır.

Geliştirilen anketin uygulanabilmesi için, İstanbul Valiliği'nden izin alınmış, izin alındıktan sonrada araştırmacı anketi kendisi deneklere iletmış, yaklaşık 20 gün sonra da toplamıştır. 311 müfettişe anket verilmiş, ilk etapta yarısı geri dönmüş, daha sonra araştırmacı deneklerle bizzat ilgilenererek tamamına ulaşmıştır. Böylece 311 ankette araştırmacıya ulaşmıştır. Anketler üzerinde yapılan incelemede, hepsinin işleme dâhil edilecek türden olduğu görülmüştür.

Ayrıca, İstanbul ili dışında ilköğretim müfettişlerinin konu hakkındaki görüşlerini saptamak üzere, her coğrafi bölgedeki iller bir torbaya atılmış ve her torbadan şansa 1 il çekilmiştir. Daha sonra, Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgelerinden nüfus yoğunluğu dikkate alınarak 1'er il daha belirlenmiştir. Belirlenen 10 ilde müfettiş listelerinden, tesadüfen 2'şer müfettiş belirlenmiş ve kendileri ile görüşme yapılmıştır.

Önce müfettişlerin telefonlarından kendilerine ulaşılmış, uygun oldukları zaman sorulmuş ve alınan randevu saatinde buluşulmuş, hazırlanan görüşme soruları görüşme ilkelerine uygun olarak sorulmuş, ilgili notlar görüşmeci tarafından anında kaleme alınmış, bazı durumlarda dinleme işi bittikten sonra yazım işi gerçekleşmiştir. Böylece 20 müfettişinde görüşü alınmıştır.

3. 5. Verilerin Analizi ve Yorumu

Araştırmanın ilk aşamasında, ankette yer alan iki bölümdeki tüm maddelere verilen cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları bulunmuş ve tablolastırılarak bulgular bölümünde yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında müfettişlerin sahip oldukları demografik özellikler ile Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türkiye'deki teftiş sisteminin yenilenme ihtiyaçlarını algılama düzeylerinin birbirine bağımlı olup olmadığını sınamak üzere kaykare (Chi-square) analizi yapılmıştır. Kaykare analizi, ikisi de süreksiz değişken olan durumlarda bağımsız ve bağımlı değişken olarak kabul edilen özelliklerin birbirine bağımlı olup olmadığı belirleyen bir non-parametrik tekniktir.

Araştırma kapsamında ayrıca yine iki süreksiz çok kategorik değişkenlerin birbirleri ile ilişkisini saptamak üzere Kontinensi korelasyon katsayısı bulunmuştur.

Bu işlemler altı demografik ve 62 ihtiyaç algılama değişkeni için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. İlk etapta değişkenlerin birbirine bağımlılık düzeyleri, daha sonra ise, değişkenlerin birbiri ile ilişkisi irdelenmiştir.

Araştırma kapsamında tüm veriler çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az ,05 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, ,01 ve ,001 düzeyinde anlamlı çıkan sonuçlar tablolarda belirtilmiştir. Elde edilen tüm verilerin çözümlenmesinde sosyal bilimler alanındaki analizler için geliştirilmiş olan SPSS paket program kullanılmıştır.

Nitel veriler dört aşamada analiz edilmiştir. Birinci aşamada, veriler kendi içinde anlamlı bölümlere ayrılmış ve anlamlı bütün oluşturan bölümlere kodlar verilmiştir. İkinci aşamada bu kodların hangi alanlarda organize edileceği belirlenmiştir. Üçüncü aşamada, organize edilen veriler, ait olduğu alanlarda uygun yerlerde işlenmiştir. Dördüncü aşamada ise, veriler açıklanmış ve ilişkilendirilmiştir. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler, bir araya getirilerek, yorumlanmıştır.

Ayrıca, 5 Avrupa Birliği Ülkesinin teftiş sistemleri, incelenerek elde edilen veriler Türk Millî Eğitim teftiş sistemi ile karşılaştırılarak yenilenme yapılması gereken alanlar belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışmanın yapıldığı ilköğretim müfettişlerinin, uygulanan ankete verdikleri cevapların istatistiksel ve görüşme sorularına verdikleri cevapların içerik analizlerine yer verilmiştir.

Bulgular ve yorum bölümünün alt bölümünde, demografik değişkenler ile ilköğretim müfettişlerinin Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde, Türkiye'deki teftiş Sisteminin Yenilenme İhtiyaçları Konusundaki Görüşlerinin birbirine bağımlılığını ve ilişkisini saptamak üzere, kaykare ve kontinensi işlemleri yapılmıştır. Kaykare analizinde, bir hücrenin bile beklenen frekansı 5'in altına indiğinde, sonuçların yorumlanması istatistiksel açıdan sorunlu olmaktadır. Yapılan analizler sonucunda, hiç katılmıyorum ve az katılıyorum görüşlerinin frekans sayıları çok az olduğu için, yukarıda açıklanan sorun ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine, katılma dereceleri üç bölüme (kısmen katılıyorum, katılıyorum ve tamamen katılıyorum) ayrılmış ve işlemler ondan sonra tekrar yapılmış ve sonuçlar bilimsel açıdan daha uygun şekilde yorumlanmıştır. Yüzde ve frekans tablolarında, katılma ve tamamen katılma dereceleri birleştirilerek, katılma olarak ifade edilmiş ve yorum da buna göre yapılmıştır. Ayrıca, her alt problemin yorumu içerisinde görüşme sorularının yanıtlarına ve beş Avrupa Birliği Ülkeleri teftiş sistemlerinin karşılaştırmalarına yer verilmektedir.

4.1. İlköğretim Müfettişlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve

Yorum

Anketin ilk bölümünde cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, ödül alma durumu ve hizmet içi eğitim alma durumunu olmak üzere, altı tane demografik özellikleri içeren anket maddesi bulunmaktadır. İlköğretim müfettişlerinden oluşan çalışma evreninin, bu demografik özelliklerine ilişkin yapılan frekans ve yüzdelik dağılımlar aşağıda tablolar halinde ele alınıp, incelenmiştir.

Daha sonra bu sonuçlara ilişkin, her tablo üzerinden kısa yorumlar da yapılmıştır. Aynı zamanda demografik özelliklerin, müfettiş görüşlerinde yarattığı farklılıklar, kaykare tablolarında verilmiş ve bunlarda yorumlanmıştır.

Tablo 4.1.1: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	22	7,1
Erkek	289	92,9
Toplam	311	100,0

Tablo 4.1.1’de araştırma kapsamı içinde yer alan ilköğretim müfettişlerinin % 7,1’i kadın; % 92,9’u ise erkek cinsiyetindedir. Kadın müfettiş sayısının çok az oluşu dikkat çekmektedir.

Tablo 4.1.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Yaş	f	%
36-40 yaş	44	14,1
41-45 yaş	60	19,3
46-50 yaş	49	15,8
51 yaş ve üstü	158	50,8
Toplam	311	100,0

Tablo 4.1.2’de araştırmanın çalışma evrenini oluşturan ilköğretim müfettişlerinin yaş değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılımlar sunulmuştur. Müfettişlerin % 50,8’i 51 yaş ve üstüdür. Bunu % 19,3 ile 41–45 yaşları arasında olan ilköğretim müfettişleri izlemiştir. Son sırada % 14,1 ile 36–40 yaşları arasında olan müfettişler bulunmaktadır. Müfettişlerin yarısından fazlası 51 ve üzeri yaşa sahiptir.

Tablo 4.1.3: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Kıdem	f	%
11-15 yıl	7	2,3
16-20 yıl	43	13,8
21-25 yıl	72	23,2
26 yıl ve üstü	189	60,8
Toplam	311	100,0

Tablo 4.1.3’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılımlar sunulmuştur. Müfettişlerin % 60,8’i 26 yıl ve üstü kıdeme sahiptir. Bunu % 23,2 ile 21–25 yıl arası kıdeme sahip ilköğretim müfettişleri izlemiştir. Son sırada % 2,3 ile 11–15 yıl arası kıdeme sahip müfettişler bulunmaktadır. Müfettişlerin % 60’dan fazlası 26 yıl ve üstü kıdeme sahiptir.

Tablo 4.1.4: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Eğitim Durumu	f	%
Ön Lisans	20	6,4
Lisans	260	83,6
Yüksek Lisans	26	8,4
Doktora	3	1,0
Diğer	2	,6
Toplam	311	100,0

Tablo 4.1.4’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim durumu değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılımlar sunulmuştur. Müfettişlerin % 83,6’ı lisans düzeyinde; % 8,4’ü yüksek lisans düzeyinde ve % 1,0’da doktora düzeyinde eğitim almıştır. Müfettişlerin % 84 gibi bir kısmı lisans mezunlardır.

Tablo 4.1.5: İlköğretim Müfettişlerinin Kazanılan Ödül Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Kazanılan Ödül Durumu	f	%
1-2 defa aldım	80	25,7
3-4 defa aldım	59	19,0
4’den fazla aldım	61	19,6
Hiç ödül almadım	111	35,7
Toplam	311	100,0

Tablo 4.1.5’de İlköğretim müfettişlerinin ödül durumu değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılımlar sunulmuştur. Müfettişlerin % 35,7’i hiç ödül almamış, % 25,7’i 1–2 defa ödül almış ve % 19,6’ı da 4 defadan fazla ödül almıştır. Müfettişlerden % 36’ı hiç ödül almamışlardır.

Tablo 4.1.6: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu
Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	f	%
1-3 defa aldım	16	5,1
4-6 defa aldım	93	29,9
7-10 defa aldım	112	36,0
11 defa ve üstü aldım	89	28,6
Hiç almadım	1	0,3
Toplam	311	100,0

Tablo 4.1.6’da İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim durumu değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılımlar sunulmuştur. Müfettişlerin % 36,0’ı 7–10 defa; % 29,9’u 6–4 defa; % 5,1’i 1–3 hizmet içi eğitim almış ve % ,3’ü de hiç almamıştır. Müfettişlerin % 36 gibi bir kısmı 7–10 defa hizmet içi eğitim almışlardır.

4.2. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın birinci alt problemi, “Müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmelerine yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 8 madde belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Ayrıca, yukarıdaki konuyla ilişkili olarak müfettişlerle görüşme yapılmış ve görüşmede elde edilen bulgular bu bölümde ifade edilmiştir. Yine, müfettişlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, ödül alma durumu ve hizmet içi eğitim alma durumuna göre, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi hususlarında belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin anlamlı farklar tablolar şeklinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 4.2.1: Müfettişlerin” İşe Alınması ve Yetiştirilmesi” Konusunda Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	“Müfettişlerin İşe Alınması ve Yetiştirilmesi” Konusunda Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1	Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması	f	16	41	33	123	98
		%	5,1	13,2	10,6	39,5	31,5
2	Müfettiş adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanması	f	2	16	48	135	110
		%	0,6	5,1	15,4	43,4	35,4
3	Müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi	f	0	4	19	129	159
		%	0	1,3	6,1	41,5	51,1
4	Müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması	f	12	1	13	148	137
		%	3,9	0,3	4,2	47,6	44,1
5	Müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması	f	12	43	80	112	64
		%	3,9	13,8	25,7	36,0	20,6
6	Müfettişlere, işe alımdan sonra, asaleten müfettiş olabilmeleri için, verilen hizmet içi eğitim	f	3	3	40	173	92
		%	1,0	1,0	12,9	55,6	29,6
7	Müfettişlere, görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması	f	0	0	13	101	197
		%	0	0	4,2	32,5	63,3
8	Müfettişlerin, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi	f	2	0	9	137	163
		%	0,6	0	2,9	44,1	52,4

Tablo 4.2.1’de müfettişlerin” Müfettişlerin İşe Alınması ve Yetiştirilmesi” konusunda belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Katılımcılar % 96,5 gibi en yüksek oranda, müfettişlerin, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi konusunda, yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılanların, % 95,8’i, müfettişlere görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması yönünde görüş belirtmişlerdir.

Katılımcıların % 92,6’sı müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Araştırmaya katılanların % 91,7'si, müfettiş adaylarının sözlü sınavları birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların % 85,2'si, müfettişlerin işe başladıktan sonra, asaleten müfettiş olabilmeleri için, verilen hizmet içi eğitim konusunda yenilenme ihtiyacının bulunduğu görüşüne katılırken, %1,0'ı hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Müfettişlerin % 79,0'a yakını müfettiş adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanması konusunda yenilenme yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Müfettişler, müfettiş adaylarının belli bir süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacına, %71,0' oranında katıldıklarını belirtirken, %5,1' oranında ise hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Büyük bir çoğunluk, bu alanda yenilenme yapılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Müfettişlerin, %56,6'sı, müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması gerektiğini ifade ederken, % 3,9'u bu görüşe hiç katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Burada müfettişler, müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranmasına yönelik yenilenme yapılması gerektiği maddesinin dışındaki maddelere yüksek oranda katılım göstermişlerdir. Diğer bir ifadeyle, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi konusunda yenilenme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Müfettişlerin işe alımında yenilenme gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin görevleri gereği, çok donanımlı ve deneyimli olması için, işe alımda yenilenme gereklidir (A-1, J-1, O-1, U-1 ve N-1).

Müfettişlerin, denetimini ve rehberliğini yaptığı öğretmen ve yöneticilerden eğitim, bilgi ve deneyim yönünden daha yeterli olabilmesi için, işe alımda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır (B-1, C-1 ve D-1).

Mevcut müfettiş alım yöntemi yetersiz kaldığından, yenilenme gereklidir (E-1 ve G-1).

Sözlü sınavların amaca uygun yapılmadığı için, sözlü sınavlarla ilgili yenilenme ihtiyacı vardır (F-1, M-1 ve P-1).

Mevcut durum eleştiri aldığı için, yenilenme gereklidir (K-1).

Müfettişlerin işe alımında, bilgi ölçme sınavlarının yanında, kişilik testleri ile de yeterliliğin belirlenmesi konusunda yenilenme gereklidir (L-1).

Adaylarının seçiminde kullanılan kriterlerin değiştirilmesi konusunda yenilenme yapılmalıdır (S-1 ve T-1).

Mevcut sistem, ihtiyaca cevap verdiğinden, müfettişlerin işe alımlarında bir yenilenme ihtiyacı hissedilmemekte ve dolayısıyla böyle bir yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır (I-1 , R-1 ve H-1).

Müfettişlerin denetimini ve rehberliğini yaptığı öğretmen ve yöneticilerden eğitim, bilgi ve deneyim yönünden daha yeterli olması için yenilenme yapılması fikrinin öne çıktığı görülmektedir.

İşe alımda hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

İlköğretim müfettişliği görevine alınacak kişilerin, öncelikle eğitim yönetimi, teftişi ve plânlaması bölümü mezunu olması gerekir. Diğer eğitim fakültelerinden mezun olanlara da, eğitim yönetimi alanında yüksek lisans yapmış olma şartı getirilmelidir. Öğretmenlik mesleğinde belirli bir deneyim kazanmış olmanın yanında, mutlaka okul müdürlüğü ya da müdür yardımcılığı görevinde bulunmuş olma şartı da getirilmelidir (A-1, B-1, T-1, C-1, N-1, G-1, J-1). Aynı görüşe katılmakla beraber, buna ek olarak E-1 adaylar hakkında çok kaynaktan bilgi toplanması gerektiğini, F-1 adaylardan eğitsel yayın yapma şartının aranması gerektiğini belirtmektedirler.

Müfettiş adayları, en az yüksek lisans mezunları arasından yeterlik sınavı ile alınmalı ve mülakat komisyonu tamamen müfettişlerden oluşturulmalıdır (K-1).

Adayların, oluşturulacak tarafsız komisyonlarca seçim ve değerlendirmenin yapılması, adaylarda eğitim yönetimi ve denetimi alanında yüksek lisans yapma koşulunun aranması gerekir (L-1).

Adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanması, toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi, adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması ve eğitsel yayın yapma şartının aranması gerekir (S-1).

Alanında yüksek lisans ve doktor yapan öğretmen arasında seçme yapılmalıdır (D-1, M-1 ve U-1).

Adayların işe alımında öncelikle siyasî tercihin belirleyici olmaması, liyakat, kariyer, özgeçmiş gibi değerlerin de dikkate alınması, yine adayların, yüksek lisans mezunları arasından yeterlik sınavı ile alınması ve mülakat komisyonunun tamamen müfettişlerden oluşturulması gerekir (O-1).

Müfettiş işe alım kriterlerinin yeniden düzenlenerek, objektif kriterlerin kullanıldığı bir seçim biçimi getirilmelidir (P-1).

Müfettiş alımında mevcut kuralların yerine getirilmesi, yeterlidir. Yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır (H-1, I-1 ve R-1).

Burada, müfettiş olacakların öncelikle belli bir deneyim sahibi ve eğitim yönetimi, teftişi ve plânlaması bölümü mezunu olmaları gerekliliği vurgulanmıştır.

Müfettişin yetiştirilmesi konusunda yenilenmeler gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Mevcut müfettiş yetiştirme sisteminin yetersiz ve bu yönde eleştiri almasından dolayı yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır (K-1, L-1 ve S-1).

Müfettişlerin çalıştıkları alanda daha etkili ve verimli olabilmesi için, yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır (B-1, C-1, H-1, M-1, P-1 ve R-1).

Müfettişlerde mesleki eğitim, deneyim, iş doyumu, örgütsel bağlılık, mesleki alanda yeterlilik için yenilenmeler gereklidir (A-1 ve T-1).

Müfettişlerin denetim ve rehberlik yaptığı personele daha yararlı olabilmesi için, müfettişin yetiştirilme yönteminde yenilenmeye gidilmelidir (E-1 ve I-1).

Müfettişlerin yetiştirilmesi için hizmet öncesinde verilen eğitim yetersiz kaldığından bu konuda yenilenme yapılmalıdır (F-1, G-1, J-1, N-1 ve O-1).

Müfettişlerin belli bir alanda uzmanlaşmaları için yenilenme gereklidir (D-1 ve U-1).

Müfettişlerin çalıştıkları alanda daha etkili ve verimli olabilmesi için, yenilenme yapılması gerekliliği özellikle ifade edilmiştir.

Müfettişin yetiştirilmesi konusunda hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlere yönelik sistemli bir hizmet içi yetiştirme programının düzenlenmesi, görev süresi içinde yüksek lisans, doktora ve yurt dışı eğitim olanaklarının verilmelidir (A-1, E-1, P-1, F-1 ve G-1).

Müfettiş olarak atanacaklara, atanmaları yapılmadan önce, hizmet öncesi eğitim verilmesi ve atamalar yapıldıktan sonra herkese yüksek lisans yaptırılmalıdır (B-1, C-1, T-1 ve N-1).

Müfettişler soruşturma inceleme, rehberlik, denetim, özel öğretim, özel eğitim, alanlarına göre ayrı ayrı yetiştirilmelidir (D-1).

Müfettişler hizmet içi eğitim yoluyla yetiştirilme yerine, fakültelerin eğitim yönetimi, teftişi, plânlaması ve ekonomisi ya da eğitim yönetimi ve demetimi bölümlerinde hizmet öncesinde yetiştirilmelidir (H-1, I-1 ve J-1). R-1 aynı konulara katılmakla birlikte müfettişlere görev süresi içerisinde mutlaka yüksek lisans ve doktora yaptırılması gerektiğini de belirtmektedir.

Müfettişliğin ilk yıllarında verilen hizmet içi eğitimin sistemli hale getirilmesi ve görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması gerekir (K-1, L-1, M-1, O-1 ve S-1). Ayrıca, müfettişlerin belli bir alanda uzmanlaşması gerekir (U-1).

Müfettişler, müfettişlere yönelik sistemli bir hizmet içi yetiştirme programının düzenlenmesi ile görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması konularını öne çıkarmaktadırlar.

Tablo 4.2.2:İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Müfettişlerin, Üniversitelerin Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümlerinde Yetiştirilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Cinsiyet		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Kadın	f	4	9	9	22
	%	18,2%	40,9%	40,9%	100,0%
Erkek	f	7	128	154	289
	%	2,4%	44,3%	53,3%	100,0%
Toplam	f	11	137	163	311
	%	3,5%	44,1%	52,4%	100,0%

χ^2 : 15,066 sd: 2 p<,001 K: ,215

Tablo 4.2.2.’de İlköğretim müfettişlerinin cinsiyet değişkeni ile “Müfettişlerin, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 15,066$, $p< .001$]. Bu iki değişken arasındaki ilişki 0,215’dir. Bu görüşe, kadın ilköğretim müfettişlerinin % 40,9’u tamamen katılma, % 40,9’u katılma ve % 18,2’i de kısmen katılma özelliği gösterirken, erkek ilköğretim müfettişlerinin % 53,3’ü tamamen katılma, % 44,3’ü katılma ve % 2,4’ü de kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek kadın müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyeti farklılaştıkça, müfettişlerin, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, kadın ilköğretim müfettişlerinin algısı, erkek ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Müfettiş olabilmek için, önce öğretmen olmak, belli süre öğretmenlik yapmak ve sonrada eğitim yönetimi ve denetimi bölümünü bitirmek gerekir. Kadın öğretmenlerin, öğretmenlikte geçen süreleri içinde evlenmeleri, çocuk sahibi olmaları ve dolayısıyla ev, çocuk ve aile sorumluluğunu taşımaları, onların ikinci bir eğitim almalarını zorlaştırdığı söylenebilir.

Tablo 4.2.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “ Müfettiş Adaylarının, Belli Süre Öğretmenlik Tecrübesine Sahip Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	15	12	17	44
	%	34,1%	27,3%	38,6%	100,0%
41-45 yaş	f	15	26	19	60
	%	25,0%	43,3%	31,7%	100,0%
46-50 yaş	f	20	24	5	49
	%	40,8%	49,0%	10,2%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	40	61	57	158
	%	25,3%	38,6%	36,1%	100,0%
Toplam	f	90	123	98	311
	%	28,9%	39,5%	31,5%	100,0%

χ^2 : 15,675

sd: 6

$p<,05$

K: ,219

Tablo 4.2.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 15,675$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,219’dur. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 38,6’ı tamamen katılma, % 34,1’i kısmen katılma ve % 27,3’ü katılma özelliği gösterirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 43,3’ü katılma, % 31,7’i tamamen katılma ve % 25,0’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Yine. 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 49,0’u katılma, % 40,8’i kısmen katılma ve % 10,2’i tamamen katılma özelliği gösterirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 38,6’ı katılma, % 36,1’i tamamen katılma ve % 25,3’ü de kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük 46–50 yaş grup müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar farklılaşmaktadır. Tamamen katılma görüşünde, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, müfettişliğin özel bir alan olduğunu, mesleğin, meslek içinde uygulama ile öğrenildiğini, öğretmenlikte geçen sürenin, bu iş için yeterli olduğunu görmeleri etkili olmuş olabilir.

Türkiye’de müfettişler eğitim öğretimin geliştirilmesi dışında, birçok yönetim işleri ile de ilgilenmek durumundadırlar. Görev yaptığı Bakanlığın bütün birimlerinin, eğitim öğretime açılması, kapatılması, denetlenmesi ve disiplin işlerinin yürütülmesinden sorumludurlar. Bütün bu görevlerin yapılabilmesi için müfettişlerin bu alanlarda yeterli olması gerekir. Müfettiş kendisinde bulunması gereken yeterlikleri, hizmet öncesinde kazanmasının pek mümkün olmadığı bilinen bir gerçektir.

Müfettişlerin görev yaptıkları alanlara ilişkin yeterlikler daha çok meslek içinde kazanılmaktadır. Dolayısıyla buradaki algıya da bu doğrultuda oluşmuş bir algı olarak görebiliriz.

Tablo 4.2.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının Seçiminde, Adaylara İlişkin Çok Yönlü Bilgi Toplanmasına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	6	20	18	44
	%	13,6%	45,5%	40,9%	100,0%
41-45 yaş	f	9	28	23	60
	%	15,0%	46,7%	38,3%	100,0%
46-50 yaş	f	6	25	18	49
	%	12,2%	51,0%	36,7%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	45	62	51	158
	%	28,5%	39,2%	32,3%	100,0%
Toplam	f	66	135	110	311
	%	21,2%	43,4%	35,4%	100,0%

χ^2 : 10,530 sd: 6 p<,05 K: ,181

Tablo 4.2.4’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettiş adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanmasına yönelik yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır” maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2=10,530$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,181’dir. Bu soruya ilişkin olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 45,5’i katılma, % 40,9’u tamamen katılma ve % 13,6’ı kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 46,7’i katılma, % 38,3’ü tamamen katılma ve % 15,0’i de kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 51,0’ı katılma, % 36,7’i tamamen katılma ve % 12,2’i de kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 39,2’i katılma, % 32,3’ü tamamen katılma ve % 28,5’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma en yüksek 51 ve üstü yaş grubunda görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettiş adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanmasına yönelik yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bu görüşün oluşmasında, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, mevcut sistemde adaylara ilişkin toplam bilgileri yeterli görmeleri, çok yönlü olarak toplanan bilgilerle adayların daha objektif

değerlendirileceği konusundaki bilgisizlikleri ve belkide bu bilgilerin adayaların aleyhine işletileceği yönündeki kaygılarının etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 4.2.5: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem değişkeni ile “Müfettiş Adayları Hakkında Toplanan Bilgilerin, Özel Ve Tarafsız Bir Komisyonca İncelenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	7	0	7
	%	0,0%	100,0%	0	100,0%
16-20 yıl	f	2	13	28	43
	%	4,7%	30,2%	65,1%	100,0%
21-25 yıl	f	4	36	32	72
	%	5,6%	50,0%	44,4%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	17	73	99	189
	%	9,0%	38,6%	52,4%	100,0%
Toplam	f	23	129	159	311
	%	7,4%	41,5%	51,1%	100,0%

χ^2 : 16,573 sd: 6 p<,05 K: ,225

Tablo 4.2.5’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 16,573, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,225’dir. Bu görüşe, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 100’ü katıldığını söylerken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 65,1’i tamamen katıldığını, % 30,2’i katıldığını ve % 4,7’i de kısmen katıldığını söylemektedirler. Yine, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 50,0’ı katıldığını, % 44,4’ü tamamen katıldığını ve % 5,6’ı kısmen katıldığını söylerken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 52,4’ü tamamen katıldığını, % 38,6’ı katıldığını ve % 9,0’u kısmen katıldığını söylemektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar farklılaşmaktadır. Kısmen katılma

görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 11–15 yıl hizmeti bulunan müfettişlerin, adaylar hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi ile çeşitli baskı gruplarının etkisinin azalacağı ve daha nesnel karar verileceği düşüncesini taşıdıkları söylenebilir.

Aday müfettişlerle ilgili toplanan bilgilerin özel oluşturulmuş bir komisyon marifetiyle yapılması, adaylar arasında tarafsızlığın ve eşitliğin korunduğu intibainı uyandırır, hem de işe uygun, liyakat sahibi kişilerin seçilmesi sağlanmış olur. Bu aynı zamanda, müfettiş olacak adaylarının kendine olan güvenlerinin korunmasını da sağlar. Türkiye’de geçmiş yıllarda uygulanan müfettiş alımlarının çoğunda liyakat sistemi işletilememiştir. Yazılı sınavların objektifliğinden, belki bir parça söz edilebilir ama sözlü sınavlarda bu objektifliğin korunduğu söylemek oldukça zordur. Yazılı sınavlarda dereceye giren adaylardan çoğunun sözlü sınavı veremediği bilinen bir gerçektir.

Tablo 4.2.6: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “ Müfettiş Adaylarının, Belli Süre Öğretmenlik Tecrübesine Sahip Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	30	26	25	81
	%	37,0%	32,1%	30,9%	100,0%
3-4 kez	f	19	17	23	59
	%	32,2%	28,8%	39,0%	100,0%
4’den fazla	f	9	29	23	61
	%	14,8%	47,5%	37,7%	100,0%
Hiç almadım	f	32	51	27	110
	%	29,1%	46,4%	24,5%	100,0%
Toplam	f	90	123	98	311
	%	28,9%	39,5%	31,5%	100,0%

χ^2 : 14,920 sd: 6 p<,05 K: ,214

Tablo 4.2.6’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [χ^2 = 14,920, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,214’dür. Bu

görüŖe, 1–2 kez ödöl alan ilköğretim müfettiŖlerinin, % 37,0’ı kısmen katılıyorum, % 32,1’i katılıyorum ve % 30,9’u tamamen katılıyorum derken, 3–4 kez ödöl alan ilköğretim müfettiŖlerinin % 39,0’u tamamen katılıyorum, % 32,2’i kısmen katılıyorum ve % 28,8’i katılıyorum demektedirler. Yine 4’den fazla ödöl alan ilköğretim müfettiŖlerinin % 47,5’i katılıyorum, % 37,7’i tamamen katılıyorum ve % 14,8’i kısmen katılıyorum derken, hiç ödöl almayan ilköğretim müfettiŖlerinin % 46,4’ü katılıyorum, % 29,1’i kısmen katılıyorum ve % 24,5’i de tamamen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 4’den fazla ödöl alan müfettiŖlerde görölmüŖtür.

İlköğretim müfettiŖlerinin aldığı ödöl sayısı farklılaŖtıkkça, müfettiŖ adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar deđiŖim göstermiŖtir. Kısmen katılma görüŖünde, 4’den fazla ödöl alan ilköğretim müfettiŖlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç ödöl almayan ilköğretim müfettiŖlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 4’den fazla ödöl alan ilköğretim müfettiŖlerinin, müfettiŖ adaylarının öğretmenlik tecrübelerini, Türkiye ağısından bakıldığında çok geniŖ sorumluluk alanlarının gereklerini yerine getirmede yetersiz görmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.2.7: İlköğretim MüfettiŖlerinin Ödöl DeđiŖkeni ile “MüfettiŖ Adayları Hakkında Toplanan Bilgilerin, Özel Ve Tarafsız Bir Komisyonca İncelenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödöl		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	4	33	44	81
	%	4,9%	40,7%	54,3%	100,0%
3-4 kez	f	2	23	34	59
	%	3,4%	39,0%	57,6%	100,0%
4’den fazla	f	8	15	38	61
	%	13,1%	24,6%	62,3%	100,0%
Hiç almadım	f	9	58	43	110
	%	8,2%	52,7%	39,1%	100,0%
Toplam	f	23	129	159	311
	%	7,4%	41,5%	51,1%	100,0%

χ^2 : 17,635

sd: 6

p<,001

K: ,232

Tablo 4.2.7’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 17,635$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,232’dir. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 54,3’ü tamamen katıldıklarını, % 40,7’i katıldıklarını ve % 4,9’u kısmen katıldıklarını belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,6’ı tamamen katıldıklarını, % 39,0’u katıldıklarını ve % 3,4’ü kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 62,3’ü tamamen katıldıklarını, % 24,6’ı katıldıklarını ve % 13,1’i kısmen katıldıklarını belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 52,7’i katıldıklarını, % 39,1’i tamamen katıldıklarını ve % 8,2’i de kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Kısmen katılma oranı en yüksek 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinde böyle bir düşünce, müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin gerekliliğinin ve tarafsız komisyonca değerlendirilmesinin yararını bilememelerinden ve mevcut sistemde toplanan bilgilerin yeterli görülmesinden kaynaklanabilir.

Adaylar hakkında toplanan bilgilerin özel ve tarafsız bir komisyonca değerlendirilmesi, adayların seçiminde nesnel davranıldığını gösterir. Burada gerçekten aranan nitelikleri taşıyanların seçilmesi söz konusu olur ve kayırmacılıktan bahsedilemez. Oysa Türkiye’de müfettiş seçiminde bu türden nesnel davranıldığı durumlara çok az rastlanılmaktadır. Seçim kriterlerine sahip olmayan adayların da müfettiş olarak seçildiği bir sistemde, doğaldır ki, bundan yararlanacaklar da çıkacaktır. Bu anlayışa sahip olanların objektif değerlendirmeden kaçınmaları da normaldir.

Tablo 4.2.8: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının Sözlü Sınavları, Birbirinden Bağımsız İki Ayrı Komisyon Tarafından Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	5	34	42	81
	%	6,2%	42,0%	51,9%	100,0%
3-4 kez	f	2	30	27	59
	%	3,4%	50,8%	45,8%	100,0%
4’den fazla	f	12	18	31	61
	%	19,7%	29,5%	50,8%	100,0%
Hiç almadım	f	7	66	37	110
	%	6,4%	60,0%	33,6%	100,0%
Toplam	f	26	148	137	311
	%	8,4%	47,6%	44,1%	100,0%

$\chi^2 : 24,988$ sd: 6 p<,001 K: ,273

Tablo 4.2.8’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2 = 24,988$, $p < .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,273’dür. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 51,9’u tamamen katılma, % 42,0’i katılma ve % 6,2’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,8’i katılma, % 45,8’i tamamen katılma ve % 3,4’ü kısmen katılma özelliği göstermektedir. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,8’i tamamen katılma, % 29,5’i katılma ve % 19,7’i kısmen katılma özelliği gösterirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 60,0’ı katılma, % 33,6’ı tamamen katılma ve % 6,4’ü kısmen katılma özelliği göstermişlerdir. Kısmen katılma oranı en yüksek 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2

kez, 3–4 kez ve hiç almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettiş adaylarının seçiminde uygulanan tek komisyonlu sözlü sınavları yeterli görmeleri, sözlü sınavların, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılmasının önemini anlayamamaları ve bu işlemin adaylar üzerinde stres yaratıcı etki yapacağını düşünmeleri belirleyici olmuştur denebilir.

Tablo 4.2.9: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettiş Adaylarından, Eğitsel Yayın Yapma Şartının Aranması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	39	22	20	81
	%	48,1%	27,2%	24,7%	100,0%
3-4 kez	f	23	17	19	59
	%	39,0%	28,8%	32,2%	100,0%
4’den fazla	f	28	23	10	61
	%	45,9%	37,7%	16,4%	100,0%
Hiç almadım	f	45	50	15	110
	%	40,9%	45,5%	13,6%	100,0%
Toplam	f	135	112	64	311
	%	43,4%	36,0%	20,6%	100,0%

χ^2 : 13,950 sd: 6 p<,05 K: ,207

Tablo 4.2.9’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2 = 13,950$, $p < .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,207’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 48,1’i kısmen katılma, % 27,2’i katılma ve % 24,7’i tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 39,0’u kısmen katılma, % 32,2’i tamamen katılma ve % 28,8’i katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 45,9’u kısmen katılma, % 37,7’i katılma ve % 16,4’ü tamamen katılma yönünde görüş beyan ederken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin %

45,5'i katılma, % 40,9'u kısmen katılma ve % 13,6' da tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Hiç ödül almayan ilköğretim müfettişleri, müfettiş adaylarının, yayın yapmalarının önündeki güçlükleri ve yazma konusundaki isteksizliklerini bilmelerinden dolayı, eğitsel yayın yapma şartının aranmasının uygun olmadığını düşünmüş olabilirler. Yine, yayın yapmanın müfettişlik görevi ile pek ilişkilendirilememesinden dolayı önemine de inanmamaları etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.2.10: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “ Müfettiş Adaylarının, Belli Süre Öğretmenlik Tecrübesine Sahip Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	2	6	9	17
	%	11,8%	35,3%	52,9%	100,0%
4- 6 kez	f	34	33	26	93
	%	36,6%	35,5%	28,0%	100,0%
7-10 kez	f	42	41	29	112
	%	37,5%	36,6%	25,9%	100,0%
11 kez ve üstü	f	12	43	34	89
	%	13,5%	48,3%	38,2%	100,0%
Toplam	f	90	123	98	311
	%	28,9%	39,5%	31,5%	100,0%

χ^2 : 21,459 sd: 6 p<,01 K: ,254

Tablo 4.2.10'da İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark

vardır [$\chi^2 = 21,459$, $p < .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,254'dür. Bu soruya ilişkin olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 52,9'u tamamen katılma, % 35,3'ü katılma ve % 11,8'i kısmen katılma görüşüne yer verirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 36,6'ı kısmen katılma, % 35,5'i katılma ve % 28,0'i tamamen katılma görüşüne yer vermektedirler. Diğer yandan, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 37,5'i kısmen katılma, % 36,6'ı katılma ve % 25,9'u tamamen katılma görüşüne yer verirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 48,3'ü katılma, % 38,2'i tamamen katılma ve % 13,5'i kısmen katılma görüşüne yer vermektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 1–3 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–3 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez ve 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 1–3 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettiş adaylarının sahip oldukları öğretmenlik tecrübesini yetersiz görmeleri, böyle bir düşüncenin oluşmasına neden olmuş olabilir. Müfettişlerin eğitim sistemi içinde çok değişik alanlarda görev yaptıkları düşünülürse, bu alanlara ilişkin belli birikime sahip olabilecek bir öğretmenlik tecrübesinin olmasına gerek duyulmaktadır. Kısa süreli öğretmenlik tecrübesine sahip öğretmenlerin böyle bir sistem içinde başarılı olması biraz zor olsa gerektir.

Türkiye'de müfettişlerin görev alanlarının genişliği, müfettişi bu geniş alanda görev yapmaya zorlamaktadır. Bu alanların ve özellikle soruşturma gibi başlı başına uzmanlık gerektiren bir alanın, müfettişçe bilinmesi, hatta en ince ayrıntısına kadar bilinmesi, hem bir gereklilik, hem de bir zorunluluktur. Müfettişlerin bu alanlarda profesyonelce çalışması gerekirken, çoğunlukla amatörce çalıştıkları bilinmektedir.

Tablo 4.2.11: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim değişkeni ile “Müfettiş Adaylarının Sözlü Sınavları, Birbirinden Bağımsız İki Ayrı Komisyon Tarafından Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	0	5	12	17
	%	0,0%	29,4%	70,6%	100,0%
4-6 kez	f	11	44	38	93
	%	11,8%	47,3%	40,9%	100,0%
7-10 kez	f	10	63	39	112
	%	8,9%	56,3%	34,8%	100,0%
11 kez ve üstü	f	5	36	48	89
	%	5,6%	40,4%	53,9%	100,0%
Toplam	f	26	148	137	311
	%	8,4%	47,6%	44,1%	100,0%

$\chi^2 : 14,575$ sd: 6 p<,01 K: ,212

Tablo 4.2.11’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [$\chi^2= 14,575$, $p< .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,212’dir. Bu soruya ilişkin olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 70,6’ı tamamen katılma, % 29,4’ü katılma yönünde görüş belirtirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,3’ü katılma, % 40,9’u tamamen katılma ve % 11,8’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 56,3’ü katılma, % 34,8’i tamamen katılma ve % 8,9’u kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 53,9’u tamamen katılma, % 40,4’ü katılma ve % 5,6’ı kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır maddesine verdikleri cevaplar değişim

göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez, 7–10 kez ve 11 ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, mevcut sistemde geçerli olan sözlü sınav uygulamalarında hatalı karar verilebileceğinden dolayı yeterli görmemeleri, iki ayrı komisyonun kararının daha objektif olacağını ve hak edenin kazanacağını düşünmeleri böyle bir görüşün oluşmasını sağlamıştır denebilir.

Tablo 4.2.12: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlere, Görev Süresi İçinde Yüksek Lisans Ve Doktora Yaptırılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Bulunmaktadır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	2	6	9	17
	%	11,8%	35,3%	52,9%	100,0%
4-6 kez	f	7	33	53	93
	%	7,5%	35,5%	57,0%	100,0%
7-10 kez	f	0	32	80	112
	%	0,0%	28,6%	71,4%	100,0%
11 kez ve üstü	f	4	30	55	89
	%	4,5%	33,7%	61,8%	100,0%
Toplam	f	13	101	197	311
	%	4,2%	32,5%	63,3%	100,0%

χ^2 : 12,478 sd: 6 p<,05 K: ,197

Tablo 4.2.12’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettişlere, görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 12,478, p < .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,197’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 52,9’u tamamen katılma, % 35,3’ü katılma ve % 11,8’i kısmen katılma görüşünü benimserken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,0’i tamamen katılma, % 35,5’i katılma ve % 7,5’i kısmen katılma görüşünü

benimsemektedirler. Bunun yanında, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 71,4’ü tamamen katılma, % 28,6’ı katılma görüşünü benimserken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 61,8’i tamamen katılma, % 33,7’i katılma ve % 4,5’i kısmen katılma görüşünü benimsemektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 7–10 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettişlere, görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–3 kez, 4–6 kez, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin kendilerini geliştirmesi ve daha yararlı olabilmesi, denetimini ve rehberliğini yaptığı personelden aldığı eğitim bakımından daha ileride olması için müfettişlere, görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması konusundaki istekliliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

Birinci alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri’nden Fransa ile karşılaştırıldığında Türkiye’de “müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi”, Hollanda ile karşılaştırıldığında, “müfettiş adaylarının sözlü sınavlarının, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması”, Avusturya, İngiltere ve Fransa ile karşılaştırıldığında, “müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması, müfettiş adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanması, müfettişlere, işe alımdan sonra, asaleten müfettiş olabilmeleri için, verilen hizmet içi eğitim, müfettişlere görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması ve müfettişlerin üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi konularında yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır.

4.3. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Teftiş sisteminin yapısına yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 8 madde belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Müfettişlerin ” teftiş sisteminin yapısı” konusunda belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin bulgular

Tablo 4.3.1: Müfettişlerin ” Teftiş Sisteminin Yapısı” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	“Teftiş Sisteminin Yapısı” Konusunda Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
9	Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması	f	4	2	4	103	198
		%	1,3	0,6	1,3	33,1	63,7
10	Teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi	f	4	4	17	154	132
		%	1,3	1,3	5,5	49,5	42,4
11	M.E. B. teftiş sisteminin, “eğitim müfettişliği” adı altında örgütlenmesi	f	0	4	14	133	160
		%	0	1,3	4,5	42,8	51,4
12	İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması	f	3	3	10	122	173
		%	1,0	1,0	3,2	39,2	55,6
13	Teftiş sisteminin, çalışmalarında tamamen bağımsız olması	f	1	0	20	132	158
		%	0,3	0	6,4	42,4	50,8
14	Teftiş sisteminin yerel etkilerden uzak tutulması	f	1	0	9	157	144
		%	0,3	0	2,9	50,5	46,3
15	Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması	f	8	37	81	100	85
		%	2,6	11,9	26,0	32,2	27,3
16	Teftiş sistemi, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirme	f	2	0	21	184	104
		%	0,6	0	6,8	59,2	33,4

Tablo 4.3.1’de müfettişlerin ” teftiş sisteminin yapısına” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları görülmektedir.

Burada müfettişler, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması konusunda yenilenme yapılması görüşüne % 96,8 gibi en yüksek çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, sadece % 1,3’ü bu görüşe katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişler, teftiş sisteminin yerel etkilere uzak tutulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, % 96,8 gibi bir çoğunlukla katılmışlardır.

İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması görüşüne müfettişlerin % 94,8 katılırken, buna karşın % 1,0’i katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların, % 94,2’si M.E.B. teftiş sisteminin, “eğitim müfettişliği” adı altında örgütlenmesine katıldıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcıların % 93,2’si, teftiş sisteminin, çalışmalarında tamamen bağımsız olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcıların % 92,6’sı teftiş sisteminin, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Katılımcıların % 91,9’u teftiş sisteminin, merkezî ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi yönünde görüş bildirirken, % 1,3’ü bu görüşe katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılanların % 59,5 gibi bir kısmı, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması görüşüne katılırken, % 2,6’sı bu görüşe hiç katılmamaktadır.

Burada, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması görüşüne katılım az olurken, diğer maddelere % 90’ın üzerinde bir katılım olmuştur. Yani, teftiş sisteminin yapısına yönelik yenilenme yapılması gerektiği görüşüne yüksek bir katılım söz konusudur.

Teftiş sisteminin yapısında yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Teftiş sistemi bu haliyle eğitim sistemine yararlı olamadığından, beklenen yararın sağlanabilmesi için, mevcut yapıda bir takım yenilenmelerin yapılması gerekmektedir (A-1, H-1, L-1 ve O-1).

Teftiş sisteminin çağın gereklerine yanıt verebilmesi için, yenilenmelerin yapılması gerekir (B-1 ve C-1).

Müfettişlerin moral, motivasyon (isteklendirme), iş doyumu, mesleki adanmışlık açısından olumlu bir hava yakalamaları için yenilenme gereklidir (G-1).

Hantal bir yapıya sahip olan teftiş sisteminin daha dinamik ve etkili hale gelmesi için yenilenmesi gerekmektedir (D-1, F-1 ve I-1).

Teftiş sisteminin ikili yapıda örgütlenmiş olması, bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Sistemi bu özelliğinden kurtarmak için yenilenme gerekmektedir (E-1, J-1, M-1, P-1 ve S-1).

Teftişin işlevsel ve etkili olabilmesi için yeniden yapılanması şarttır (K-1, N-1 R-1 T-1 ve U-1).

Teftiş sisteminin daha yararlı ve işlevsel olmasını sağlamak için yenilenme yapılması gerekliliği özellikle vurgulanmaktadır.

Teftiş sisteminin yapısında hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Aynı görevi yapan iki ayrı teftiş biriminin tek çatı altında toplanması ve adına da eğitim müfettişliği denilmesi, teftişin daha etkili ve verimli çalışabilmesi, yerel etkilerden uzak kalabilmesi için, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi ve teftiş biriminin doğrudan bakanlığa bağlanması gerekir (A-1, B-1, C-1, D-1, E-1, F-1, G-1, I-1, L-1, N-1, R-1, S-1, T-1 ve U-1).

Teftiş sistemindeki bütün atamaların seçimle yapılması, teftiş sisteminin Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde tek çatı altında toplanması, merkezden yönetilmek üzere, bölgeler oluşturulması, emirlerde merkezin yetkili kılınması, denetimin etkili olabilmesi için, uzun süreli rehberlikte bulunulması, daha sonra teftiş yapılması ve teftişin siyasi etkiden uzak tutulması gerekmektedir (H-1).

Teftiş sisteminin, merkeze bağlı olarak bölge düzeyinde örgütlenmesi, eğitim müfettişliğinin getirilmesi, teftiş sistemi yönetimin ağırlıkla soruşturma, inceleme işlerinde kullandığı bir birim olmaktan çıkarılarak, rehberlik ve işbaşında yetiştirme ağırlıklı bir görev üstlenmesi gerekmektedir (J-1, K-1, M-1 ve O-1). P-1 aynı görüşlere katılmakla birlikte, müfettişliğin her konuyu bilen konumunun sona erdirilerek, uzmanlaşmasının sağlanması ve çalışmalarında tamamen bağımsız olması gerektiğini de belirtmektedir.

Burada, iki ayrı teftiş biriminin tek çatı altında toplanması, teftişin yerel etkilere uzak kalabilmesi için, merkezî ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi ile teftiş birimlerinin doğrudan bakanlığa bağlanması konuları öne çıkarılmaktadır.

Teftiş sisteminin yapısına ilişkin yapılması düşünülen yenilenme çalışmaları ile ilgili görüşme sorularında, müfettişlerin işaret ettiği alanlar, nicel araştırmada ele alınan alanlarla benzerlik göstermektedir. Bu da, müfettişlerin meslekî yönden yaşadıkları sorunu, ortak duyumsadıklarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, benzer sorunların verdiği rahatsızlık algılamaları büyük bir çoğunlukta ortaktır.

Tablo 4.3.2:İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “M.E.B. Teftiş Sisteminin, “Eğitim Müfettişliği” Adı Altında Örgütlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Cinsiyet		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Kadın	f	4	7	11	22
	%	18,2%	31,8%	50,0%	100,0%
Erkek	f	14	126	149	289
	%	4,8%	43,6%	51,6%	100,0%
Toplam	f	18	133	160	311
	%	5,8%	42,8%	51,4%	100,0%

$\chi^2 : 6,957$ sd: 2 p<,05 K: ,148

Tablo 4.3.2’de İlköğretim müfettişlerinin cinsiyet değişkeni ile “M.E. B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği” adı altında örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 6,957$, p< .05]. Bu iki değişken arasındaki ilişki 0,148’dir. Bu görüşe, kadın ilköğretim müfettişlerinin % 50,0’i tamamen katılma, % 31,8’i ile katılma ve % 18,2’i kısmen katılma özelliği gösterirken, erkek ilköğretim müfettişlerinin % 51,6’ı tamamen katılma % 43,6’ı katılma ve % 4,8’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek kadın müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyeti farklılaştıkça, M.E. B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, kadın

ilköğretim müfettişlerinin algısı, erkek ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, kadın ilköğretim müfettişlerinin, M.E.B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesinin somut getirisinin yeterli olmayacağı ya da böyle bir örgütlenmenin müfettişlere daha fazla sorumluluk yükleyeceği düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.3.3: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişliğinin Doğrudan Bakanlığa Bağlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Cinsiyet		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Kadın	f	0	4	18	22
	%	0,0%	18,2%	81,8%	100,0%
Erkek	f	16	118	155	289
	%	5,5%	40,8%	53,6%	100,0%
Toplam	f	16	122	173	311
	%	5,1%	39,2%	55,6%	100,0%

$\chi^2 : 6,811$ sd: 2 p<,05 K: ,146

Tablo 4.3.3’de İlköğretim müfettişlerinin cinsiyet değişkeni ile “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [$\chi^2 = 6,811$, $p < .05$]. Bu iki değişken arasındaki ilişki 0,146’dır. Bu soruya yönelik olarak, kadın ilköğretim müfettişlerinin % 81,8’i tamamen katılma, % 18,2’i katılma yönünde görüş belirtirken, erkek ilköğretim müfettişlerinin % 53,6’ı tamamen katılma, % 40,8’i katılma ve % 5,5’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük kadın müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyeti farklılaştıkça, İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, kadın ilköğretim müfettişlerinin algısı, erkek ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Kadın ilköğretim müfettişleri, ilköğretim müfettişliğinin Bakanlığa bağlanması ile müfettişliğin yerel etkilerden uzaklaşarak, sisteme daha yararlı olacağını, daha üst

düzeyde bir pozisyon elde edebileceklerini ve böylece daha geniş bir alanı etkileme gücüne sahip olacaklarını düşünmüş olabilirler.

İlköğretim müfettişliği, iş ve işlemlerle ilgili kararlarda yerel etkilerden tamamen bağımsız değildir. Hatta yerel baskı da söz konusudur. Bunlar değerlendirildiğinde, müfettişlerin, özgür iradelerini kullanarak karar vermede güçlük yaşadıkları söylenebilir. Bu durum, müfettişin iş ve işlemleri tartışılır hale getirir ve müfettişe duyulan güvenin sarsılmasına neden olur.

Tablo 4.3.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliğinin Tek Çatı Altında Toplanması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	5	16	23	44
	%	11,4%	36,4%	52,3%	100,0%
41-45 yaş	f	4	22	34	60
	%	6,7%	36,7%	56,7%	100,0%
46-50 yaş	f	0	22	27	49
	%	0,0%	44,9%	55,1%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	1	43	114	158
	%	,6%	27,2%	72,2%	100,0%
Toplam	f	10	103	198	311
	%	5	16	23	44

χ^2 : 23,954 sd: 6 p<,001 K: ,267

Tablo 4.3.4’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [$\chi^2= 23,954$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,267’dir. Bu soruya ilişkin olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 52,3’ü tamamen katılma, % 36,4’ü katılma ve % 11,4’ü kısmen katılma görüşüne katılırken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 56,7’i tamamen katılma, % 36,7’i katılma ve % 6,7’i kısmen katılma görüşüne katılmaktadırlar. Ayrıca, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 55,1’i tamamen katılma, % 44,9’u katılma görüşüne katılırken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim

müfettişlerinin % 72,2’i tamamen katılma, % 27,2’i katılma görüşüne katılmaktadırlar. Kısmen katılma oranı en yüksek 36–40 yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 36–40 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 41–45, 46–50, 51 ve üzeri yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 36–40 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanmasının, umulan yararı getirmeyeceği inancı, mevcut durumdan memnun kalma, sistemin tek çatı altında toplanmasının önemini bilememe ve bu uygulamanın ek yükler getireceği inancını taşımaları gibi durumlar, bu görüşün oluşmasında etkili olmuştur denebilir.

Tablo 4.3.5: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36–40 yaş	f	19	13	12	44
	%	43,2%	29,5%	27,3%	100,0%
41–45 yaş	f	34	11	15	60
	%	56,7%	18,3%	25,0%	100,0%
46–50 yaş	f	15	21	13	49
	%	30,6%	42,9%	26,5%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	58	55	45	158
	%	36,7%	34,8%	28,5%	100,0%
Toplam	f	126	100	85	311
	%	40,5%	32,2%	27,3%	100,0%

χ^2 : 11,749 sd: 6 p<,05 K: ,210

Tablo 4.3.5’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 11,749$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,210’dur. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 43,2’i kısmen katılma, % 29,5’i katılma ve % 27,3’ü tamamen katılma özelliği gösterirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 56,7’i kısmen katılma, % 25,0’i tamamen katılma ve % 18,3’ü katılma özelliği

göstermektedirler. Diğer yandan, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 42,9’u katılma, % 30,6’ı kısmen katılma ve % 26,5’i tamamen katılma özelliği gösterirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 36,7’i kısmen katılma, % 34,8’i katılma ve % 28,5’i tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 41–45 yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Katılıyorum görüşünde, 41–45 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 46–50 ve 51 yaş ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 41–45 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sisteminin, zaten rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı çalıştığı inancı ya da ağırlıklı olarak bu yönde çalışmanın teftiş için yeterli olmadığı görüşü böyle bir düşüncenin oluşmasını sağladığı söylenebilir. Gerçektende teftiş rehberlik ve işbaşında yetiştirmeye indirgenirse, kavramı oluşturan bileşenlerde eksilme söz konusu olur.

Tablo 4.3.6: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliğinin Tek Çatı Altında Toplanması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	3	4	7
	%	0,0%	42,9%	57,1%	100,0%
16-20 yıl	f	5	14	24	43
	%	11,6%	32,6%	55,8%	100,0%
21-25 yıl	f	4	29	39	72
	%	5,6%	40,3%	54,2%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	1	57	131	189
	%	,5%	30,2%	69,3%	100,0%
Toplam	f	10	103	198	311
	%	3,2%	33,1%	63,7%	100,0%

χ^2 : 15,406 sd: 6 p<,01 K: ,242

Tablo 4.3.6’da İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur

[$\chi^2 = 15,406$, $p < .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,242’dir. Bu görüşe, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 57,1’i tamamen katılıyorum, % 42,9’u katılıyorum derken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 55,8’i tamamen katılıyorum, % 32,6’ı katılıyorum ve % 11,6’ı kısmen katılıyorum demektedirler. 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 54,2’i tamamen katılıyorum, % 40,3’ü katılıyorum ve % 5,6’ı kısmen katılıyorum derken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 69,3’ü tamamen katılıyorum, % 30,2’i katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 16–20 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 11–15, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 16–20 yıl kıdeme sahip müfettişlerin, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması ile mevcut konumlarının değişmesinin rahatsızlık vereceği, yine böyle bir oluşumun ek sorumluluklar yükleyeceği ve beklenen yararı sağlamayacağı inancı etkilidir denebilir.

Tablo 4.3.7: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	3	4	7
	%	0,0%	42,9%	57,1%	100,0%
16-20 yıl	f	19	11	13	43
	%	44,2%	25,6%	30,2%	100,0%
21-25 yıl	f	38	18	16	72
	%	52,8%	25,0%	22,2%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	69	68	52	189
	%	36,5%	36,0%	27,5%	100,0%
Toplam	f	126	100	85	311
	%	40,5%	32,2%	27,3%	100,0%

χ^2 : 12,421

sd: 6

$p < ,05$

K: ,196

Tablo 4.3.7’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2=12,421$, $p<.05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,196’dır. Bu görüşe, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 57,1’i tamamen katılma, % 42,9’u katılma özelliği gösterirken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 44,2’i kısmen katılma, % 30,2’i tamamen katılma ve % 25,6’ı katılma özelliği göstermektedirler. Yine, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 52,8’i kısmen katılma, % 25,0’i katılma ve % 22,2’i tamamen katılma özelliği gösterirken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 36,5’i kısmen katılma, % 36,0’ı katılma ve % 27,5’i tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sisteminin, rehberlik ve iş başında yetiştirme konusundaki yetersizliğini görmeleri ve personeli rehberlik yaparak ve iş başında yetiştirmenin ve geliştirmenin önemini ve gereğini bilmeleri, bu görüşün oluşmasını sağladığı söylenebilir.

11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, eğitim düzeylerinin yüksekliğine bağlı olarak, çağdaş teftiş yaklaşımları da bilmelerinin görüşlerinin oluşmasında belirleyici olduğu söylenebilir.

Çağdaş teftiş anlayışının temelinde kurumların ve çalışanların geliştirilmesi anlayışı vardır. Geliştirme çalışmaları ise, çalışanlara rehberlik yapmakla ve iş başında yetiştirmekle olabilmektedir. Teftişte fotoğraf çekme devri artık çok gerilerde kalmıştır.

Tablo 4.3.8: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişliğinin Doğrudan Bakanlığa Bağlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	0	7	13	20
	%	0,0%	35,0%	65,0%	100,0%
Lisans	f	13	111	138	262
	%	5,0%	42,4%	52,7%	100,0%
Yüksek Lisans	f	3	4	22	29
	%	10,3%	13,8%	75,9%	100,0%
Toplam	f	16	122	173	311
	%	5,1%	39,2%	55,6%	100,0%

$\chi^2 : 10,964$ sd: 4 p<,05 K: ,185

Tablo 4.3.8’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [$\chi^2= 10,964$, $p< .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,185’dir. Bu soruya yönelik olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 65,0’i tamamen katılma, % 35,0’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 52,7’i tamamen katılma, % 42,4’ü katılma ve % 5,0’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 75,9’u tamamen katılma, % 13,8’i katılma ve % 10,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmişlerdir. Kısmen katılma oranı en düşük Ön Lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, lisansa ve yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bu görüşün oluşmasında, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması ile mevcut statülerinin ve ekonomik durumlarının iyileşeceği, etki ve yetkilerinin artacağı, yerel etkilerden kurtulunulacağı düşüncelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.3.9: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin Yerel Etkilerden Uzak Tutulması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	0	8	12	20
	%	0,0%	40,0%	60,0%	100,0%
Lisans	f	7	141	114	262
	%	2,7%	53,8%	43,5%	100,0%
Yüksek Lisans	f	3	8	18	29
	%	10,3%	27,6%	62,1%	100,0%
Toplam	f	10	157	144	311
	%	3,2%	50,5%	46,3%	100,0%

χ^2 : 12,300 sd: 4 p<,05 K: ,195

Tablo 4.3.9’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Teftiş sisteminin yerel etkilerden uzak tutulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [χ^2 = 12,300, p< .05]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,195’dir. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 60,0’ı tamamen katılma, % 40,0’ı katılma özelliği gösterirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 53,8’i katılma, % 43,5’i tamamen katılma ve % 2,7’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Yine, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 62,1’i tamamen katılma, % 27,6’ı katılma ve % 10,3’ü kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, teftiş sisteminin yerel etkilerden uzak tutulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sisteminin yerel etkilerden fazla etkilenmediği, müfettişlerin kararlarını özgürce verdiği, bu konularda bir baskının olmadığı düşünceleri etkili olmuş olabilir. Oysa dar alanlarda çalışanlar üzerinde çevre baskısı daha yoğun hissedilir.

Tablo 4.3.10: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	8	6	6	20
	%	40,0%	30,0%	30,0%	100,0%
Lisans	f	112	87	63	262
	%	42,7%	33,2%	24,0%	100,0%
Yüksek Lisans	f	6	7	16	29
	%	20,7%	24,1%	55,2%	100,0%
Toplam	f	126	100	85	311
	%	40,5%	32,2%	27,3%	100,0%

χ^2 : 13,147 sd: 4 p<,05 K: ,201

Tablo 4.3.10’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [$\chi^2= 13,147$, $p< .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,201’dir. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 40,0’ı kısmen katılıyorum, % 30’u katılıyorum ve % 30’u tamamen katılıyorum derken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 42,7’i kısmen katılıyorum, % 33,2’i katılıyorum ve % 24,0’ü tamamen katılıyorum demektedirler. Diğer yandan, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 55,2’i tamamen katılıyorum, % 24,1’i katılıyorum ve % 20,7’i kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, müfettişlerin, teftiş sisteminin, rehberlik ve iş başında yetiştirme konusundaki çalışmalarını yeterli görmemeleri, personeli rehberlik ve iş başında yetiştirmenin önemini bilmeleri, durum saptamanın tek

başına yetersiz olduğunu fark etmeleri etkili olmuştur denebilir. Zaten teftişin amacı da personeli ve sistemi geliştirmektir.

Tablo 4.3.11: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Sistemi, Durum Saptamaktan Çok, Sistemi Geliştirme Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	2	7	11	20
	%	10,0%	35,0%	55,0%	100,0%
Lisans	f	18	166	78	262
	%	6,9%	63,4%	29,8%	100,0%
Yüksek Lisans	f	3	11	15	29
	%	10,3%	37,9%	51,7%	100,0%
Toplam	f	23	184	104	311
	%	7,4%	59,2%	33,4%	100,0%

χ^2 : 12,319 sd: 4 p<,05 K: ,195

Tablo 43.11’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Teftiş sistemi, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirme konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 12,319$, $p< .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,195’dir. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 55,0’i tamamen katılma, % 35,0’i katılma ve % 10,0’u kısmen katılma özelliğine sahipken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 63,4’ü katılma, % 29,8’i tamamen katılma ve % 6,9’u kısmen katılma özelliğine sahiptirler. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 51,7’i tamamen katılma, % 37,9’u katılma ve % 10,3’ü kısmen katılma özelliğine sahiptirler. Katılma oranı en yüksek Lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, teftiş sistemi, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirme konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Katılma görüşünde, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş çalışmalarını daha çok durum saptama olarak algılamalarının, teftişin sistemi

geliştirmesi yönündeki çalışmalarını yetersiz görmelerinin etkisi olduğu söylenebilir. Gerçekte, teftişin amacı durum saptamaktan çok sistemi geliştirmek olmalıdır.

Tablo 4.3.12: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişliğinin Tek Çatı Altında Toplanması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	8	22	51	81
	%	9,9%	27,2%	63,0%	100,0%
3-4 kez	f	0	19	40	59
	%	0,0%	32,2%	67,8%	100,0%
4’den fazla	f	2	23	36	61
	%	3,3%	37,7%	59,0%	100,0%
Hiç almadım	f	0	39	71	110
	%	0,0%	35,5%	64,5%	100,0%
Toplam	f	10	103	198	311
	%	3,2%	33,1%	63,7%	100,0%

χ^2 : 18,449 sd: 6 p<,01 K: ,237

Tablo 4.3.12’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilebilir [χ^2 = 18,449, p< .01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,237’dir. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 63,0’ü tamamen katılma, % 27,2’i katılma ve % 9,9’u kısmen katılma özelliği gösterirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 67,8’i tamamen katılma, % 32,2 ile katılma özelliği göstermektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 59,0’u tamamen katılma, % 37,7’i katılma ve % 3,3’ü kısmen katılma özelliği gösterirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 64,5’i tamamen katılma ve % 35,5’i katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 1–2 kez ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır

maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 3–4 kez, 4’den fazla ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanmasının, pek yararlı olmayacağı yönündeki düşünceleri, mevcut konumlarının değişeceği kaygısı ve ilave yeterlilikler gerektireceği inancı etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.3.13: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Merkezi Ve Bölgesel Düzeyde Örgütlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	12	43	26	81
	%	14,8%	53,1%	32,1%	100,0%
3-4 kez	f	1	25	33	59
	%	1,7%	42,4%	55,9%	100,0%
4’den fazla	f	2	27	32	61
	%	3,3%	44,3%	52,5%	100,0%
Hiç almadım	f	10	59	41	110
	%	9,1%	53,6%	37,3%	100,0%
Toplam	f	25	154	132	311
	%	8,0%	49,5%	42,4%	100,0%

χ^2 : 17,691 sd: 6 p<,01 K: ,232

Tablo 4.3.13’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2 = 17,691$, $p < .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,232’dir. Bu soruya ilişkin olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 53,1’i katılma, % 32,1’i tamamen katılma ve % 14,8’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 55,9’u tamamen katılma, % 42,4’ü katılma ve % 1,7’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 52,5’i tamamen katılma, % 44,3’ü katılma ve % 3,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 53,6’ı katılma, % 37,3’ü tamamen katılma ve % 9,1’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 1–2 kez ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 3–4 kez, 4’den fazla ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sisteminin, mevcut örgütlenmesini yeterli görmeleri, sistemin merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmeden de verimli çalışabileceği inancını taşımaları ile merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmenin önemini bilememeleri etkili olmuştur denebilir.

Tablo 4.3.14: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “M.E. B. Teftiş Sisteminin, “Eğitim Müfettişliği” Adı Altında Örgütlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	2	34	45	81
	%	2,5%	42,0%	55,6%	100,0%
3-4 kez	f	1	19	39	59
	%	1,7%	32,2%	66,1%	100,0%
4’den fazla	f	8	22	31	61
	%	13,1%	36,1%	50,8%	100,0%
Hiç almadım	f	7	58	45	110
	%	6,4%	52,7%	40,9%	100,0%
Toplam	f	18	133	160	311
	%	5,8%	42,8%	51,4%	100,0%

χ^2 : 18,821 sd: 6 p<,01 K: ,239

Tablo 4.3.14’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “M.E. B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği” adı altında örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 18,821$, $p< .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,239’dur.Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 55,6’ı tamamen katılım, % 42,0’i katılım ve % 2,5’i kısmen katılım gösterirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 66,1’i tamamen katılım, % 32,2’i katılım ve % 1,7’i kısmen katılım göstermektedirler. Ayrıca,

4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,8’i tamamen katılım, % 36,1’i katılım ve % 13,1’i kısmen katılım gösterirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 52,7’i katılım, % 40,9’u tamamen katılım ve % 6,4’ü kısmen katılım göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, M.E. B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bu yönde bir görüşün oluşmasında, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesinin, şimdiki sorunları çözmeyeceği, mevcut sistemin örgütlenmesinin yeterli görülmesi, bu şekilde örgütlenmenin kendilerine yeni sorumluluklar yükleyeceği düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.3.15: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişliğinin Doğrudan Bakanlığa Bağlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	1	35	45	81
	%	1,2%	43,2%	55,6%	100,0%
3-4 kez	f	2	17	40	59
	%	3,4%	28,8%	67,8%	100,0%
4’den fazla	f	8	22	31	61
	%	13,1%	36,1%	50,8%	100,0%
Hiç almadım	f	5	48	57	110
	%	4,5%	43,6%	51,8%	100,0%
Toplam	f	16	122	173	311
	%	5,1%	39,2%	55,6%	100,0%

χ^2 : 15,139

sd: 6

p<,05

K: ,215

Tablo 4.3.15’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farktan söz edilebilir [$\chi^2=15,139$, $p<.05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,215’dir. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 55,6’ı tamamen katılma, % 43,2’i katılma ve % 1,2’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 67,8’i tamamen katılma, % 28,8’i katılma ve % 3,4’ü kısmen katılma özelliği göstermektedirler. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,8’i tamamen katılma, % 36,1’i katılma ve % 13,1’i kısmen katılma özelliği gösterirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 51,8’i tamamen katılma, % 43,6’ı katılma ve % 4,5’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinde böyle bir düşüncenin oluşmasında, ilköğretim müfettişliğinin Bakanlığa bağlanmasının yeterince yararlı olmayacağı inancını taşımaları, ilköğretim müfettişliğinin Bakanlığa bağlanacağına olan inancının zayıflığı ve kendilerine yeni sorumluluklar yükleyeceği kaygısının etkili olduğu söylenebilir.

İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanmasıyla, müfettiş konum ve psikolojik olarak kendini daha rahat hissedebilir. Bu rahatlık onun daha verimli ve etkili çalışmasını sağlayabilir. Müfettişin kurumlar ve bireyler üzerindeki etkisi, onun bilgi birim ve deneyimi ile ilgili olduğu kadar, bulunduğu konumuyla da ilgilidir. Dolayısıyla müfettişin Bakanlık bünyesinde görev yapıyor olması, bu yöndeki etkileme gücünü daha da arttıracığına inanılmaktadır. Doğrudan Bakanlığa bağlanmayla ilköğretim müfettişleri önemli bir statüde kazanacaklardır.

Tablo 4.3.16: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Sisteminin, Daha Çok Rehberlik Ve İş Başında Yetiştirme Odaklı Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	37	20	24	81
	%	45,7%	24,7%	29,6%	100,0%
3-4 kez	f	23	14	22	59
	%	39,0%	23,7%	37,3%	100,0%
4'den fazla	f	9	34	18	61
	%	14,8%	55,7%	29,5%	100,0%
Hiç almadım	f	57	32	21	110
	%	51,8%	29,1%	19,1%	100,0%
Toplam	f	126	100	85	311
	%	40,5%	32,2%	27,3%	100,0%

χ^2 : 32,741 sd: 6 p<,001 K: ,309

Tablo 4.3.16’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 32,741$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,309’dur. Bu soruya ilişkin olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 45,7’i kısmen katılma, % 29,6’ı tamamen katılma ve % 24,7’i katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 39,0’ı kısmen katılma, % 37,3’ü tamamen katılma ve % 23,7’i katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 55,7’i katılma, % 29,5’i tamamen katılma ve % 14,8’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 51,8’i kısmen katılma, % 29,1’i katılma ve % 19,1’ tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç almayan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 4’den fazla ödül alan

ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sisteminin, rehberlik ve iş başında yetiştirme konusundaki yetersizliklerini hissetmeleri, personeli geliştirmenin en iyi yolunun ona rehberlik yapmaktan ve işbaşında yetiştirmeden geçtiğini bilmeleri, bu yönde görüşlerinin oluşmasına etki etmiştir denebilir.

İkinci alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleriyle genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi”, “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması”, “teftiş sisteminin, çalışmalarında tamamen bağımsız olması”, “teftiş sisteminin yerel etkilerden uzak tutulması”, “teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması” ve “teftiş sisteminin, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirmesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “M.E. B. teftiş sisteminin, “eğitim müfettişliği” adı altında örgütlenmesi” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır. Çünkü Avrupa Birliği Ülkeleri’nde müfettişlik çeşitli adlar altında toplanmıştır.

4. 4. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Müfettişlerin çalışma koşullarına yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 8 madde belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Müfettişlerin çalışma koşullarına yönelik olarak müfettişlerle yapılan görüşmelerde, elde edilen görüşme verileri de bu bölümde belirtilmiştir.

Müfettişlerin çalışma koşullarına yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına müfettişlerin cinsiyet, yaş, kıdem, eğitim durumu, ödül durumu ve alınan hizmet içi eğitim değişkenine göre katılma dereceleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu ilişkiler tablolarda gösterilmiş anlamlılık düzeylerine göre yorumlanmıştır.

Tablo 4.4.1: Müfettişlerin ” Çalışma Koşullarına ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	“Müfettişlerin Çalışma Koşullarına ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
17	Müfettişlerin yoğun iş yüklerinin hafifletilmesi	f	12	6	54	152	87
		%	3,9	1,9	17,4	48,9	28,0
18	Müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması	f	2	14	47	142	106
		%	0,6	4,5	15,1	45,7	34,1
19	Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğu bulunmaması	f	4	9	39	145	114
		%	1,3	2,9	12,5	46,6	36,7
20	Müfettişlerin günlük olarak teftiş ve rehberlik yaptıkları öğretmen sayıları	f	4	23	45	145	94
		%	1,3	7,4	14,5	46,6	30,2
21	Müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri	f	34	42	86	86	63
		%	10,9	13,5	27,7	27,7	20,3
22	Okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi	f	10	9	64	161	67
		%	3,2	2,9	20,6	51,7	21,5
23	Müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri	f	0	1	21	121	168
		%	0	0,3	6,8	38,9	54,0
24	Teftiş bölgelerinde müfettişlerin rahatça çalışabilecekleri büroların bulunması	f	4	4	7	122	174
		%	1,3	1,3	2,3	39,2	55,9

Tablo 4.4.1’de müfettişlerin” Çalışma Koşullarına ” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Teftiş bölgelerinde müfettişlerin rahatça çalışabilecekleri büroların bulunması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne müfettişlerin % 95,1 gibi büyük bir çoğunluğu katılırken, sadece % 1,3’ü bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. En yüksek katılım bu maddeye olmuştur.

Araştırmaya katılanların % 92,9’u müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri konusunda yenilenme yapılmalıdır görüşünü belirtmişlerdir.

Katılımcıların, % 83,3'ü müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, katılırken, % 1,3'ü bu görüşe hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılanların % 79,8 müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişler, müfettişlerin yoğun iş yüklerinin hafifletilmesi görüşüne, %76,9 gibi bir çoğunlukla katılırken, % 3,9'u ise bu görüşe hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişler, müfettişlerin günlük olarak teftiş ve rehberlik yaptıkları öğretmen sayılarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, % 76,8 gibi bir çoğunlukla katılırken, % 1,3'ü ise bu görüşe hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Müfettişlerin, % 73,2'i okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katılım gösterirken, % 3,2'i bu görüşe hiç katılmadıklarını göstermişlerdir.

Katılımcıların % 48'i, müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri konusunda yenilenme ihtiyacına olumlu bakarken, % 10,9'u bu görüşe hiç katılmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Burada % 40 gibi bir çoğunluk bu görüşe ya az ya da kısmen katılmıştır.

Müfettişlerin, teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri konusunda yenilenme yapılması gerektiği görüşüne katılım düşüktür. Onun dışındaki maddelere katılım yüksektir. Müfettişlerin çalışma koşullarına yönelik yenilenme yapılması konusunda büyük bir isteklilik bulunmaktadır.

Müfettişlerin çalışma koşullarında yenilenme gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin daha sağlıklı ve verimli iş yapabilmeleri ile iş doyumu ve motivasyonlarının yüksek olması için bir takım yenilenmelere ihtiyaç vardır (A-1, D-1, E-1, G-1, H-1, J-1, L-1, M-1, N-1, T-1 ve U-1).

Müfettişlerin verimli çalışabilmeleri için, çalışma koşullarının değiştirilmesi yönünde yenilenme ihtiyacı vardır (K-1 ve O-1).

Mevcut çalışma koşulları müfettişlerin etkisini azalttığı, iş doyumunu olumsuz etkilediği için yenilenmeye gerek vardır (B-1, C-1, F-1 ve S-1).

Müfettişlerin görev alanları, iş analizleri, yetkileri ve sorumlulukları bakımından yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır (I-1, P-1 ve R-1).

Müfettişlerin daha verimli iş yapabilmeleri ile iş doyumu ve motivasyonlarının yüksek olması için yenilenme yapılması gerekliliği öne çıkmaktadır.

Müfettişlerin çalışma koşullarında ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin yoğun iş yüklerinin hafifletilmesi, teftiş bölgelerinde müfettişlerin rahatça çalışılabilecekleri bürolarının bulunması, müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması, müfettişlerin, mesleki yönden kendilerini geliştirmelerine olanak verilmesi, görev alanlarının daraltılması, teftiş ve rehberlik çalışmalarının yerine göre bireysel ve grup olarak yürütülmesi, maaş ve özlük haklarının iyileştirilmesi gibi yenilenmelerin yapılması gerekir (A-1, H-1, I-1, P-1, T-1). Aynı görüşe katılmakla birlikte, C-1, D-1, E-1, F-1, G-1, J-1, O-1, S-1 ve U-1 K-1 N-1 M-1 ve L-1 soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin müfettişlerden alınması gerektiğini belirtirken, B-1 müfettişlerin aynı ilde 5 yıldan fazla kalmaması gerektiğini belirtmektedir.

Müfettişlerin görev tanımlarının daha açık ve net bir şekilde yapılması, müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmesi için, Bakanlık tarafından yayınlanan mesleki eserlerin müfettişlere ücretsiz verilmesi, kesintisiz internet bağlantılarından yararlandırılması, yoğun iş yüklerinin azaltılması ve görev alanlarının daraltılması gerekir (R-1).

Müfettişlerin çalışma koşullarında yapılması istenilen yenilenmelerin başında, müfettişlerin iş yüklerinin hafifletilmesi ve çalışma bölgelerinde rahatça çalışılabilecekleri bürolarının bulunması gelmektedir. Türkiye’de müfettişlerin görev alanlarının genişliği, onlara çok sayıda işin de yapılması görevini yüklemiştir. Öyleki, müfettişler işlerini iş saatine sığdıramayıp, evlerine taşımaktadırlar. Ayrıca, müfettişlerin işlerinin yoğun olmasının yanında, rahat çalışacakları ofisleri de bulunmamaktadır. İşlerini değişik kurumlarda, pek de rahat olmayan ortamlarda yapmaktadırlar. Bu da doğal olarak iş verimini etlemektedir.

Tablo 4.4.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Yıllık Olarak Belli Sayıda (Standart) Öğretmen Teftişi Yapma Zorunluluğunun bulunmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	8	24	12	44
	%	18,2%	54,5%	27,3%	100,0%
41-45 yaş	f	6	33	21	60
	%	10,0%	55,0%	35,0%	100,0%
46-50 yaş	f	7	29	13	49
	%	14,3%	59,2%	26,5%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	31	59	68	158
	%	19,6%	37,3%	43,0%	100,0%
Toplam	f	52	145	114	311
	%	16,7%	46,6%	36,7%	100,0%

χ^2 : 12,946 sd: 6 p<,05 K: ,200

Tablo 4.4.2’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 12,946, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,200’dür. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 54,5’i katılıyorum, % 27,3’ü tamamen katılıyorum ve % 18,2’i kısmen katılıyorum derken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 55,0’ı katılıyorum, % 35,0’i tamamen katılıyorum ve % 10,0’u kısmen katılıyorum demektedirler. Bunun yanında, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 59,2’i katılıyorum, % 26,5’i tamamen katılıyorum ve % 14,3’ü kısmen katılıyorum derken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 43,0’ı tamamen katılıyorum, % 37,3’ü katılıyorum ve % 19,6’ı kısmen katılıyorum demektedirler. Tamamen katılma oranı en yüksek 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen

katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45 ve 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, yıllık olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapmanın kaliteyi olumsuz etkileyeceği inancında olmaları, belli sayıdaki öğretmenin teftişinin yetiştirilmesi stresinin yaşanması, bu yoğunlukta çalışmanın kendilerini geliştirecek ortamı yaratmadığı düşünceleri etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.4.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Mesleki Yönden Kendilerini Geliştirmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	0	14	30	44
	%	0,0%	31,8%	68,2%	100,0%
41-45 yaş	f	1	20	39	60
	%	1,7%	33,3%	65,0%	100,0%
46-50 yaş	f	5	15	29	49
	%	10,2%	30,6%	59,2%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	16	72	70	158
	%	10,1%	45,6%	44,3%	100,0%
Toplam	f	22	121	168	311
	%	7,1%	38,9%	54,0%	100,0%

χ^2 : 18,845 sd: 6 p<,01 K: ,234

Tablo 4.4.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 18,845, p< .01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,234’dür. Bu görüş için, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 68,2’i tamamen katılma, % 31,8’i katılma özelliği yansıtırken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 65,0’ı tamamen katılma, % 33,3’ü katılma ve % 1,7’i kısmen katılma özelliği yansıtmaktadırlar. Yine, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 59,2’i tamamen katılma, % 30,6’ı katılma ve % 10,2’i kısmen katılma özelliği yansıtırken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 45,6’ı katılma, %

44,3’ü tamamen katılma ve % 10,1’i kısmen katılma özelliği yansıtmaktadırlar. Kısmen katılma oranı en yüksek 46–50 ile 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 46–50 ile 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bu algının oluşumunda, 46–50 ile 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin mevcut sistemde mesleki yönden kendilerini geliştirecek ortamı bulabildikleri yönündeki inançları, yine, müfettişlerin mevcut yetişmişlik düzeylerini yeterli görmeleri ve mesleki yönden gelişmenin önemini kavrayamamaları etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.4.4: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Teftiş Ve Rehberlik Çalışmalarını, Bireysel Olarak Yürütmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	1	5	1	7
	%	14,3%	71,4%	14,3%	100,0%
16-20 yıl	f	14	16	13	43
	%	32,6%	37,2%	30,2%	100,0%
21-25 yıl	f	42	12	18	72
	%	58,3%	16,7%	25,0%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	105	53	31	189
	%	55,6%	28,0%	16,4%	100,0%
Toplam	f	162	86	63	311
	%	52,1%	27,7%	20,3%	100,0%

χ^2 : 19,890 sd: 6 p<,01 K: ,245

Tablo 4.4.4’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [χ^2 = 19,890, p< .01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,245’dir. Bu görüşe, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 71,4’ü katılıyorum, % 14,3’ü kısmen ve tamamen katılıyorum derken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin %

37,2’i katılıyorum, % 32,6’ı kısmen katılıyorum ve % 30,2’i tamamen katılıyorum demektedirler. Diğer yandan, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 58,3’ü kısmen katılıyorum, % 25,0’i tamamen katılıyorum ve % 16,7’i katılıyorum derken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 55,6’ı kısmen katılıyorum, % 28,0’i katılıyorum ve % 16,4’ü tamamen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bu algının oluşmasında, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütebilecek yeterliliğe sahip oldukları inancı, çoğu zaman grupla teftişin ekonomik olmadığı gerçeğinin bilinmesi ve bireysel teftişle daha çok kurumun ve personelin etki alanında bulunacağı düşüncesi etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.4.5: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Mesleki Yönden Kendilerini Geliştirmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	4	3	7
	%	0,0%	57,1%	42,9%	100,0%
16-20 yıl	f	0	13	30	43
	%	0,0%	30,2%	69,8%	100,0%
21-25 yıl	f	3	23	46	72
	%	4,2%	31,9%	63,9%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	19	81	89	189
	%	10,1%	42,9%	47,1%	100,0%
Toplam	f	22	121	168	311
	%	7,1%	38,9%	54,0%	100,0%

χ^2 : 14,967 sd: 6 p<,05 K: ,214

Tablo 4.4.5’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket

maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 14,967$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,214'dür Bu soruya yönelik olarak, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 57,1'i katılma, % 42,9'u tamamen katılma görüşüne katılırken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 69,8'i tamamen katılma, % 30,2'i katılma görüşüne katılmaktadırlar. Ayrıca, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 63,9'u tamamen katılma, % 31,9'u katılma ve % 4,2'i kısmen katılma görüşüne katılırken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 47,1'i tamamen katılma, % 42,9'u katılma ve % 10,1'i kısmen katılma görüşüne katılmaktadırlar. Kısmen katılma oranı en yüksek 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 11–15, 16–20, 21–25, kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, mesleki yönden gelişmişlik düzeylerini yeterli görmeleri, mesleki yönden kendilerini geliştirme çabalarının bir külfet getireceği ve alışılmış davranışlarını bozacağı inancı bu yöndeki görüşün oluşmasında belirleyici olmuştur denebilir.

Tablo 4.4.6: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Okulun

Büyüklüğünün, Teftiş Katılacak Müfettiş Sayısını Belirlemesi
Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri
Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	1	14	5	20
	%	5,0%	70,0%	25,0%	100,0%
Lisans	f	68	138	55	261
	%	26,1%	52,9%	21,1%	100,0%
Yüksek Lisans	f	14	8	7	29
	%	48,3%	27,6%	24,1%	100,0%
Toplam	f	83	160	67	310
	%	26,8%	51,6%	21,6%	100,0%

χ^2 : 13,461

sd: 4

$p<,01$

K: ,204

Tablo 4.4.6’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır ” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [$\chi^2= 13,461$, $p< .01$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,204’dür Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 70,0’i katılma, % 25,0’i tamamen katılma ve % 5,0’i kısmen katılma özelliğine sahipken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 52,9’u katılma, % 26,1’i kısmen katılma ve % 21,1’i tamamen katılma özelliğine sahiptirler. Yine, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 48,3’ü kısmen katılma, % 27,6’ı katılma ve % 24,1’i tamamen katılma özelliğine sahiptirler. Kısmen katılma oranı en düşük Ön Lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, lisansa ve yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, okulun büyüklüğüne göre müfettiş sayısının belirlenmesinin ekonomik açıdan yararlarını daha iyi görmeleri, kurumda işlerin daha rahat yürütüleceği inancının bu algının oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Türkiye’de okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirleme konusunda bir önemi yoktur. Çünkü Türkiye’de grupla teftiş anlayışı olduğundan, teftiş grupla yapılmak zorundadır.

Grupla teftiş sürecinde okulun öğretmen sayısı, fiziki durumu ve diğer özellikleri grup sayısını ilgilendirmez. Yine, bu uygulamada duruma göre grup üyelerinin bir kısmına görev düşmeyebilir. Böyle olunca da, bu işin ekonomiklik boyutu ve yararlı olma boyutu ihmal edilmiş olmaktadır. Oysa en doğru uygulama, okulun büyüklüğüne göre müfettiş görevlendirilmesinin yapılmasıdır. Müfettiş duruma göre bireysel de çalışabilmelidir. Bu konuda müfettişe güvenilmelidir.

Tablo 4.4.7: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Yıllık Olarak Belli Sayıda (Standart) Öğretmen Teftişi Yapma Zorunluluğunun Bulunmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	12	34	35	81
	%	14,8%	42,0%	43,2%	100,0%
3-4 kez	f	19	18	22	59
	%	32,2%	30,5%	37,3%	100,0%
4’den fazla	f	13	27	21	61
	%	21,3%	44,3%	34,4%	100,0%
Hiç almadım	f	8	66	36	110
	%	7,3%	60,0%	32,7%	100,0%
Toplam	f	52	145	114	311
	%	16,7%	46,6%	36,7%	100,0%

χ^2 : 24, 734 sd: 6 p<,001 K: ,271

Tablo 4.4.7’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 24,734$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,271’dir Bu soruya ilişkin olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 43,2’i tamamen katılma, % 42,0’i katılma ve % 14,8’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 37,3’ü tamamen katılma, % 32,2’i kısmen katılma ve % 30,5’i katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Diğer yandan, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 44,3’ü katılma, % 34,4’ü tamamen katılma ve % 21,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 60,0’i katılma, % 32,7’i tamamen katılma ve % 7,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin

algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapmanın, hem denetlenen personelin geliştirilmesini, hem de teftişin kalitesini olumsuz yönde etkileyeceği düşüncesini taşımaları, bu görüşün oluşmasına yardım etmiş olabilir.

Tablo 4.4.8: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Okulun Büyüklüğünün, Teftişe Katılacak Müfettiş Sayısını Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	22	44	15	81
	%	27,2%	54,3%	18,5%	100,0%
3-4 kez	f	13	25	20	58
	%	22,4%	43,1%	34,5%	100,0%
4’den fazla	f	23	21	17	61
	%	37,7%	34,4%	27,9%	100,0%
Hiç almadım	f	25	70	15	110
	%	22,7%	63,6%	13,6%	100,0%
Toplam	f	83	160	67	310
	%	26,8%	51,6%	21,6%	100,0%

χ^2 : 20,459 sd: 6 p<,01 K: ,249

Tablo 4.4.8’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 20,459, p< .01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,249’dur. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 54,3’ü katılıyorum, % 27,2’i kısmen katılıyorum ve % 18,5’i tamamen katılıyorum derken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 43,1’i katılıyorum, % 34,5’i tamamen katılıyorum ve % 22,4’ü kısmen katılıyorum demektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 37,7’i kısmen katılıyorum, % 34,4’ü katılıyorum ve % 27,9’u tamamen katılıyorum derken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 63,6’ı katılıyorum, % 22,7’i kısmen katılıyorum ve % 13,6’ı tamamen katılıyorum demektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, hiç ödül almayan, ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Burada, hiç ödül almayan, ilköğretim müfettişlerinin, teftişe katılacak müfettiş sayısının, okulun büyüklüğüne göre belirlenmesinin pek önemli olmadığı düşüncelerinin ve müfettiş sayısının, okulun büyüklüğüne göre belirlenmesinin önemini bilememelerinin ve yıllardır alışkanlıkların devam ettirilmesi isteğinin etkili olduğu söylenebilir.

Türkiye’de grupta teftiş uygulaması esas olduğundan, okulun öğretmen sayısı genelde dikkate alınmadan, grupta bulunan müfettişlerin hepsi teftiş yapılacak kuruma giderler. Bu öyle bir uygulama ki, bazen bir grupta bulunan 5–6 müfettişin 1–2 öğretmenli okula teftiş için gitmesini zorunlu kılar. Böyle uygulamalar, sisteme zarar vermektedir. Çünkü oradaki teftiş bir ya da en fazla iki müfettişin yapması en doğru ve ekonomik bir davranış olur. Diğer müfettişlerinde başka görevlere gitmesi, hem yararlılık açısından, hemde sistemin işlerliği açısından önem taşımaktadır.

Tablo 4.4.9: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile

“Müfettişlerin İş Yükünün Büyük Bir Bölümünü Soruşturma Ve Soruşturmaya Bağlı İncelemelerin Almaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	7	2	8	17
	%	41,2%	11,8%	47,1%	100,0%
4-6 kez	f	15	46	32	93
	%	16,1%	49,5%	34,4%	100,0%
7-10 kez	f	25	46	41	112
	%	22,3%	41,1%	36,6%	100,0%
11 kez ve üstü	f	16	48	25	89
	%	18,0%	53,9%	28,1%	100,0%
Toplam	f	63	142	106	311
	%	20,3%	45,7%	34,1%	100,0%

χ^2 : 13,331

sd: 6

p<,05

K: ,203

Tablo 4.4.9’da İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 13,331$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,203’dür Bu soruya yönelik olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 47,1’i tamamen katılma, % 41,2’i kısmen katılma ve % 11,8’i katılma görüşünü benimserken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 49,5’i katılma, % 34,4’ü tamamen katılma ve % 16,1’i kısmen katılma görüşünü benimsemektedirler. Ayrıca, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 41,1’i katılma, % 36,6’ı tamamen katılma ve % 22,3’ü kısmen katılma görüşünü benimserken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 53,9’u katılma, % 28,1’i tamamen katılma ve % 18,0’i kısmen katılma görüşünü benimsemektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez, 7–10 kez ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, soruşturma işini en iyi müfettişlerin yapabileceği düşüncesini taşımaları, soruşturma yürüten müfettişin denetim ve rehberlik çalışmalarında personeli olumsuz etkilediğini düşünmemiş olmaları, soruşturma yapmayı bir prestij sorunu olarak görmeleri etkili olmuştur denebilir.

Tablo 4.4.10: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni İle “Müfettişlerin Yıllık Olarak Belli Sayıda (Standart) Öğretmen Teftişi Yapma Zorunluluğunun Bulunmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	4	8	5	17
	%	23,5%	47,1%	29,4%	100,0%
4-6 kez	f	6	41	46	93
	%	6,5%	44,1%	49,5%	100,0%
7-10 kez	f	26	54	32	112
	%	23,2%	48,2%	28,6%	100,0%
11 kez ve üstü	f	16	42	31	89
	%	18,0%	47,2%	34,8%	100,0%
Toplam	f	52	145	114	311
	%	16,7%	46,6%	36,7%	100,0%

χ^2 : 15,924 sd: 6 p<,05 K: ,221

Tablo 4.4.10’da İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 15,924$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,221’dir Bu görüşe, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 47,1’i katılma, % 29,4’ü tamamen katılma ve % 23,5’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 49,5’i tamamen katılma, % 44,1’i katılma ve % 6,5’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Bunun yanında, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 48,2’i katılma, % 28,6’ı tamamen katılma ve % 23,2’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,2’i katılma, % 34,8’i tamamen katılma ve % 18,0’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 4–6 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar

değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–3 kez, 7–10 ve 11 ve üstü kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, yıllık olarak belli sayıda öğretmen teftiş yapmanın, hem yorucu olacağı, hem de kaliteyi düşüreceği, kurumu ve bireyi geliştirmede sorunların yaşanacağı düşüncesini taşımaları bu görüşün oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.4.11: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Günlük Olarak Teftiş Ve Rehberlik Yaptıkları Öğretmen Sayılarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	4	6	7	17
	%	23,5%	35,3%	41,2%	100,0%
4-6 kez	f	12	43	38	93
	%	12,9%	46,2%	40,9%	100,0%
7-10 kez	f	34	49	29	112
	%	30,4%	43,8%	25,9%	100,0%
11 kez ve üstü	f	22	47	20	89
	%	24,7%	52,8%	22,5%	100,0%
Toplam	f	72	145	94	311
	%	23,2%	46,6%	30,2%	100,0%

χ^2 : 14,846 sd: 6 p<,05 K: ,213

Tablo 4.4.11’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin günlük olarak teftiş ve rehberlik yaptıkları öğretmen sayılarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 14,846, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,213’dür. Bu görüşe, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 41,2’i tamamen katılıyorum, % 35,3’ü katılıyorum ve % 23,5’i kısmen katılıyorum derken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 46,2’i katılıyorum, % 40,9’u tamamen katılıyorum ve % 12,9’u kısmen katılıyorum demektedirler. Ayrıca, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 43,8’i katılıyorum, % 30,4 ile

kısmen katılıyorum ve % 25,9'u tamamen katılıyorum derken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 52,8'i katılıyorum, % 24,7'i kısmen katılıyorum ve % 22,5 ile kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 4–6 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin günlük olarak teftiş ve rehberlik yaptıkları öğretmen sayılarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–3 kez, 7–10 kez ve 11 ve üstü kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, günlük olarak teftiş ve rehberlik yapılan öğretmen sayılarını yüksek görmeleri, günlük olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun, öğretmeni geliştirmede ve takip etmede yetersiz kalındığını görülmeleri etkili olmuş olabilir.

Üçüncü alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “müfettişlerin yoğun iş yüklerinin hafifletilmesi”, “müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması”, “müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapmamaları”, “müfettişlerin günlük olarak teftiş ve rehberlik yaptıkları öğretmen sayıları”, “müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri” ve “okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır.

4.5. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Müfettişlerin sorumluluk alanlarına yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 8 madde belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.5.1: Müfettişlerin ” Sorumluluk Alanlarına ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	“Müfettişlerin Sorumluluk Alanlarına ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
25	Müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarda görev yapması	f		8	35	151	117
		%	0	2,6	11,3	48,6	37,6
26	Müfettişlerin denetlediği personele mesleki yardımda bulunma	f	2	2	47	158	102
		%	0,6	0,6	15,1	50,8	32,8
27	Müfettişlerin teftiş ve rehberlik yaptığı personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi	f	0	8	43	157	103
		%	0	2,6	13,8	50,5	33,1
28	Müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi	f	0	0	38	161	112
		%	0	0	12,2	51,8	36,0
29	Müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamaları	f	10	9	54	162	76
		%	3,2	2,9	17,4	52,1	24,4
30	Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma	f	4	4	27	149	127
		%	1,3	1,3	8,7	47,9	40,8
31	Müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi	f	0	0	16	192	103
		%	0	0	5,1	61,7	33,1
32	Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması	f	26	55	65	105	60
		%	8,4	17,7	20,9	33,8	19,3

Tablo 4.5.1’de müfettişlerin” Sorumluluk Alanlarına ” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, müfettişler % 94,8 gibi bir çoğunlukla katıldıklarını bildirmişlerdir. En yüksek katılım bu maddeye olmuştur.

Katılımcıların, % 88,7 gibi bir çoğunluğu, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır yönünde görüş belirtirken, % 1,3’ü ise bu görüşe hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete yanıt verenlerin, % 87,8'i müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katılmışlardır.

Araştırmaya katılanların, % 86,2'i müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında yaptıkları görevler konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne olumlu cevap vermişlerdir.

Katılımcıların, % 83,6'ı müfettişlerin denetlediği personele mesleki yardımda bulunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişlerin, % 83,6'ı müfettişlerin teftiş ve rehberlik yaptığı personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi yönünde görüş bildirirken, % 2,6'ı bu görüşe az katıldıklarını belirtmişlerdir.

Müfettişlerin, % 76,5'i müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katılırken, % 3,2'i bu görüşe hiç katılmamaktadır.

Katılımcıların, % 53,1'i müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır yönünde görüş bildirirken, % 8,4'ü hiç katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. En düşük katılımlı maddedir.

Burada, müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılmasına yönelik yenilenme yapılmalıdır görüşünün dışındaki maddelere katılım yüksektir. Müfettişlerin sorumluluk alanlarına yönelik belirtilen konularda yüksek bir düzeyde yenilenme yapılması gerektiği yönünde görüş beyan edilmiştir.

Müfettişlerin sorumluluk alanlarında yenilenme gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin sorumluluk alanlarının genişliği, müfettişlerin etkililiğini tartışır hale getirdiğinden yenilenme yapılması gerekmektedir (A-1, B-1, P-1, M-1, S-1, J-1, H-1, G-1, I-1, L-1, U-1, T-1 ve R-1).

Müfettişlerin daha verimli olabilmesi için, sorumluluk alanlarının daraltılması yönünde yenilenme gerekmektedir (C-1).

Müfettişlerin sınırlandırılmış alanlarda uzmanlaştırılarak çalıştırılması için yenilenme gerekir (D-1 ve F-1).

Teftiş biriminin yaptığı bazı işlerin, teftişin adıyla örtüşmediği için yenilenme yapmak gerekmektedir (E-1).

Bu konuda yenilenmeye ihtiyaç yoktur. Çünkü bu görevler müfettişlerin uzmanlık alanlarıyla yakından ilgilidir. Bu işleri müfettişlerden daha iyi yapacakları düşünemiyorum (N-1).

Müfettişlerin sorumluluk alanları aynen kalmalı ama içeriği yeniden düzenlenmelidir (K-1 ve O-1).

Burada, müfettişlerin sorumluluk alanlarının genişliği, müfettişlerin etkililiğini tartışır hale getirdiğinden yenilenme yapılmalıdır görüşü öne çıkmaktadır.

Müfettişlerin sorumluluk alanlarında hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin görev alanlarının daraltılması ve çok değişik alanlardan sorumlu tutulmaması, soruşturma görevinin üzerlerinden alınması, işbaşında yetiştirmeye ve denetimini yaptığı personelin takibine ayrılan sürenin yeterli olması gerekir (D-1 E-1 F-1 H-1 I-1 J-1 M-1 P-1 S-1 U-1 B-1 C-1 L-1 K-1 O-1 ve T-1). A-1 ayını görüşlere katılarak, müfettişlere genişlik yerine derinlik kazandırılması gerektiği görüşünü eklemektedir.

S. Freud'un belirttiği gibi insanda birazcık da olsa kaygının olması gerekir, müfettişlerin sicil amirliğinin verilmesi, soruşturmacılık rolünü de oynaması, teftiş ve rehberlik yaptığı personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi için yeterli zamanın verilmesi gerekir (G-1).

Bu konuda bir yenilenmeye gidilmesini gerekli görmüyorum. Ancak müfettiş bu sorumlulukları daha etkin olarak yerine getirebilmesi için, donanımlarının artırılması gerekir (N-1).

Müfettişlerin görev tanımlarının yeniden yapılması, görev alanlarına ilişkin yaptığı önerilerin Bakanlıkça dikkate alınması, yönetim sürecine katılımının sağlanması, geniş olan görev alanlarının daraltılması, soruşturma görevinin üzerlerinden alınması ve rehberliğe ayrılan sürenin yeterli olması gerekir (R-1).

Müfettişlerin görev alanlarının daraltılması, soruşturma görevinin müfettişlerden alınması, işbaşında yetiştirmeye ve denetimini yaptığı personelin takibine yeterli sürenin ayrılması fikri büyük çoğunlukça paylaşılmaktadır.

Yalnız bir grup müfettiş sorumluluk alanında bir yenilenmeye gerek olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.5.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitimin Kalitesini Yükseltmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Cinsiyet		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Kadın	f	4	14	4	22
	%	18,2%	63,6%	18,2%	100,0%
Erkek	f	12	178	99	289
	%	4,2%	61,6%	34,3%	100,0%
Toplam	f	16	192	103	311
	%	5,1%	61,7%	33,1%	100,0%

$\chi^2 : 9,430$ sd: 2 p<,01 K: ,172

Tablo 4.5.2’de İlköğretim müfettişlerinin cinsiyet değişkeni ile “Müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 9,430$, $p< .01$]. Bu iki değişken arasındaki ilişki 0,172’dir. Bu görüşe, kadın ilköğretim müfettişlerinin % 63,6’ı katılma, % 18,2’i kısmen katılma ve 18,2’i tamamen katılma özelliği gösterirken, erkek ilköğretim müfettişlerinin % 61,6’i katılma, % 34,3’ü tamamen katılma ve % 4,2’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek kadın müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyeti farklılaştıkça, müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, kadın ilköğretim müfettişlerinin algısı, erkek ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, kadın ilköğretim müfettişlerinin eğitimin kalitesinin yükseltilmesi konusunda yapılan çalışmaları yeterli görmeleri ve mevcut uygulamaların dışındaki çalışmaların

kendilerine ek yük getireceği düşüncesini taşımaları etkili olmuş olabilir. Oysa Türkiye’de eğitimin kalitesini yükseltme konusunda müfettişlerin çalışmalarının pek yeterli olduğu söylenemez. Daha doğrusu sistemin bu ortamı yaratmada yetersizliği söz konusudur.

Tablo 4.5.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin, Eğitim Sisteminin Çok Değişik Alanlarında Yaptıkları Görevler Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır ” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	1	26	17	44
	%	2,3%	59,1%	38,6%	100,0%
41-45 yaş	f	6	26	28	60
	%	10,0%	43,3%	46,7%	100,0%
46-50 yaş	f	4	32	13	49
	%	8,2%	65,3%	26,5%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	32	67	59	158
	%	20,3%	42,4%	37,3%	100,0%
Toplam	f	43	151	117	311
	%	13,8%	48,6%	37,6%	100,0%

χ^2 : 19,068 sd: 6 p<,01 K: ,240

Tablo 4.5.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında yaptıkları görevler konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 19,068$, $p< .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,240’dır Bu soruya ilişkin olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 59,1’i katılma, % 38,6’ı tamamen katılma ve % 2,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 46,7’i tamamen katılma % 43,3’ü katılma ve % 10,0’u kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Diğer yandan, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 65,3’ü katılma, % 26,5’i tamamen katılma ve % 8,2’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 42,4’ü katılma, % 37,3 ile tamamen katılma ve % 20,3’ü kısmen katılma yönünde görüş

belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında yaptıkları görevler konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim sisteminin çok değişik alanlarda görev yapmalarını bir saygınlık durumu olarak görmelerinin ya da müfettişlerin her işi yapacağı inancını taşımaları ve müfettişlerin, çok değişik alanlarında görev yapmalarının, müfettişlerin etkililiğini ve verimini düşürdüğünü idrak edememeleri etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.5.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Görev Alanlarına İlişkin Önerilerini Bakanlığa Sunma Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	2	22	20	44
	%	4,5%	50,0%	45,5%	100,0%
41-45 yaş	f	3	37	20	60
	%	5,0%	61,7%	33,3%	100,0%
46-50 yaş	f	5	29	15	49
	%	10,2%	59,2%	30,6%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	25	61	72	158
	%	15,8%	38,6%	45,6%	100,0%
Toplam	f	35	149	127	311
	%	11,3%	47,9%	40,8%	100,0%

χ^2 : 16,565 sd: 6 p<,05 K: ,225

Tablo 4.5.4’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [χ^2 = 16,565, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,225’dir. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 50,0’ı katılım, % 45,5’i tamamen katılım ve % 4,5’i

kısmen katılım gösterirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 61,7’i katılım, % 33,3’ü tamamen katılım ve % 5,0’i kısmen katılım göstermektedirler. Diğer yandan, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 59,2’i katılım, % 30,6’ı tamamen katılım ve % 10,2’i kısmen katılım gösterirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 45,6’ı tamamen katılım, % 38,6’ı katılım ve % 15,8’i kısmen katılım göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, görev alanlarına ilişkin önerilerin Bakanlığa sunulmasının önemini kavrayamamaları, ya da bu işin kendilerini yeni bir sorumluluğun altına sokacağı inancını taşımaları ve mevcut uygulamayı yeterli görmeleri böyle bir görüşün oluşmasına neden olmuş olabilir.

Tablo 4.5.5: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Kurumların İşleyişinde, Yönetim İşlerine Katılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	12	17	15	44
	%	27,3%	38,6%	34,1%	100,0%
41-45 yaş	f	27	23	10	60
	%	45,0%	38,3%	16,7%	100,0%
46-50 yaş	f	26	12	11	49
	%	53,1%	24,5%	22,4%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	81	53	24	158
	%	51,3%	33,5%	15,2%	100,0%
Toplam	f	146	105	60	311
	%	46,9%	33,8%	19,3%	100,0%

χ^2 : 13,466 sd: 6 p<,05 K: ,204

Tablo 4.5.5’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır”

anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2=13,466$, $p<.05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,204'dür. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 38,6'ı katılma, % 34,1'i tamamen katılma ve % 27,3'ü kısmen katılma özelliği gösterirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 45,0'i kısmen katılma, % 38,3'ü katılma ve % 16,7'i tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Yine, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 53,1'i kısmen katılma, % 24,5'i katılma ve % 22,4'ü tamamen katılma özelliği gösterirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 51,3'ü kısmen katılma, % 33,5 ile katılma ve % 15,2 ile tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 36–40 yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 36–40 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 41–45, 46–50, 51 ve üzeri yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bu algının oluşmasında, 36–40 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin yönetim işlerine katılarak, onu daha iyi geliştireceği düşüncesini taşımalarının, kendilerini yönetim konusunda oldukça yeterli görmelerinin etkili olduğu söylenebilir. Ama bilinen odur ki, müfettişler hiçbir sistemde doğrudan yönetim işlerine katılmazlar. Dolaylı katkıları söz konusudur.

Tablo 4.5.6: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Araştırmacı Rolüyle, Sorun Yaratan Ve İyileştirilmeye Açık Alanları Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	4	3	7
	%	0,0%	57,1%	42,9%	100,0%
16-20 yıl	f	2	22	19	43
	%	4,7%	51,2%	44,2%	100,0%
21-25 yıl	f	10	26	36	72
	%	13,9%	36,1%	50,0%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	26	109	54	189
	%	13,8%	57,7%	28,6%	100,0%
Toplam	f	38	161	112	311
	%	12,2%	51,8%	36,0%	100,0%

χ^2 : 15,831

sd: 6

$p<.05$

K: ,220

Tablo 4.5.6’da İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$\chi^2= 15,831$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,220’dir. Bu soruya ilişkin olarak, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 57,1’i katılma, % 42,9’u tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 51,2’i katılma, % 44,2’i tamamen katılma ve % 4,7’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 50,0’ı tamamen katılma, % 36,1’i katılma ve % 13,9’u kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 57,7’i katılma, % 28,6’ı tamamen katılma ve % 13,8’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Burada, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanların belirlenmesinde yetersiz kaldığı inancını taşımaları, kurumların ve bireylerin geliştirilmesi için öncelikle bunların iyileştirilmeye açık alanlarının bilinmesi gereğini bilmeleri etkili olmuştur denebilir.

Müfettişlerin teftişleri süresince, kuruma ve bireylere ait sorunları ve iyileştirilmeye açık alanları tespit etmeye çalışmaları gerekir. Bu durum çoğu zaman yalnız müfettişin tespitleri ile ortaya çıkmaktadır. Oysa kurum yöneticileri ve personelin sorunlarını müfettişlerle paylaşması gerekmektedir. Bu paylaşım çok sınırlı kaldığından, müfettiş kuruma ait paylaşılamayan sorunları ortaya çıkarıp, çözüm önerileri getirmesi söz konusu olamamaktadır. Bu durum çoğu zaman müfettişi zaafa uğratmaktadır.

Tablo 4.5.7: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Görev Alanlarına İlişkin Önerilerini Bakanlığa Sunma Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	3	4	7
	%	0,0%	42,9%	57,1%	100,0%
16-20 yıl	f	2	21	20	43
	%	4,7%	48,8%	46,5%	100,0%
21-25 yıl	f	3	45	24	72
	%	4,2%	62,5%	33,3%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	30	80	79	189
	%	15,9%	42,3%	41,8%	100,0%
Toplam	f	35	149	127	311
	%	11,3%	47,9%	40,8%	100,0%

χ^2 : 15,554 sd: 6 p<,05 K: ,218

Tablo 4.5.7’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [$\chi^2= 15,554$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,218’dir. Bu soruya yönelik olarak, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 57,1’i tamamen katılma, % 42,9’u katılma görüşüne yer verirken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 48,8’i katılma, % 46,5’i tamamen katılma ve % 4,7’i kısmen katılma görüşüne yer vermektedirler. 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 62,5’i katılma, % 33,3’ü tamamen katılma ve % 4,2’i kısmen katılma görüşüne yer verirken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 42,3’ü katılma, % 41,8’i tamamen katılma ve % 15,9’u kısmen katılma görüşüne yer vermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 11–15, 16–20 ve 21–25 yıl kıdeme ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Burada, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini

Bakanlığa sunmalarının mevcut durumu değiştirmeyeceği inancını taşımaları, ya da mevcut durumu yeterli görmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Millî eğitim sistemi içinde son karar makamı Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bakanlığın dışında alınan kararlar, ileri sürülen öneriler yine Bakanlığın merkez örgüt birimlerince değerlendirilmektedir. Burada unutulmaması gerekenin, ilgili birimlerce alınan kararların ve ileri sürülen önerilerin Bakanlığa ulaşmasına kadar, birçok değişime uğraması gerçeğidir. Bunlar çoğu kez, kaynağından çıkış şeklinin değiştirilmiş hali olabilmektedir. Diğer bir yandan da alınan kararların ve önerilerin yerel yetkililerce, işleme konulmaması gerçeğinin bulunmasıdır.

Yerel yetkililerin etkisinden, kurtulmak ve en üst yetkili makamla muhatap olmak açısından, müfettişlerin görüş ve önerilerini doğrudan Bakanlığa sunmaları, sağlıklı bir yaklaşım olabilir.

Tablo 4.5.8: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Kurumların İşleyişinde, Yönetim İşlerine Katılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	1	3	3	7
	%	14,3%	42,9%	42,9%	100,0%
16-20 yıl	f	11	17	15	43
	%	25,6%	39,5%	34,9%	100,0%
21-25 yıl	f	30	28	14	72
	%	41,7%	38,9%	19,4%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	104	57	28	189
	%	55,0%	30,2%	14,8%	100,0%
Toplam	f	146	105	60	311
	%	46,9%	33,8%	19,3%	100,0%

χ^2 : 20,129 sd: 6 p<,01 K: ,246

Tablo 4.5.8’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2=20,129$, $p< .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,246’dır. Bu görüşe, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 42,9’u katılma, % 42,9’u tamamen katılma ve % 14,3’ü kısmen katılma özelliğine sahip iken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim

müfettişlerinin % 39,5'i katılma, % 34,9'u tamamen katılma ve % 25,6'ı kısmen katılma özelliğine sahiptirler. Diğer yandan, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 41,7'ı kısmen katılma, % 38,9'u katılma ve % 19,4'ü tamamen katılma özelliğine sahip iken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 55,0'ı kısmen katılma, % 30,2'i katılma ve % 14,8'i tamamen katılma özelliğine sahiptirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin deneyimlerine dayanarak, yönetim işlerine katılmak suretiyle, aksak giden ve iyileştirilmeye açık alanların iyileştirilmesinde durumu daha iyi yönetecekleri düşüncesi etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.5.9: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni İle “Müfettişlerin Suç Sayılan Eylemlerde, Sorgu Yargıçlığı Rolünü Oynamamalarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	3	12	5	20
	%	15,0%	60,0%	25,0%	100,0%
Lisans	f	56	140	66	262
	%	21,4%	53,4%	25,2%	100,0%
Yüksek Lisans	f	14	10	5	29
	%	48,3%	34,5%	17,2%	100,0%
Toplam	f	73	162	76	311
	%	23,5%	52,1%	24,4%	100,0%

χ^2 : 11,439 sd: 4 p<,05 K: ,188

Tablo 4.5.9’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 11,439, p< .05]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,188’dir. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 60,0’ı katılma, % 25,0’i tamamen katılma ve %

15,0'i kısmen katılma özelliği gösterirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 53,4'ü katılma, % 25,2'i tamamen katılma ve % 21,4'ü kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Yine, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 48,3'ü kısmen katılma, % 34,5'i katılma ve % 17,2'i de tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bu görüşün oluşmasında, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamalarının uygun olduğu yönündeki düşüncelerinin ve soruşturma işini bir itibar sorunu olarak algılamalarının ve soruşturma işin müfettişin uzmanlık alanına girdiği anlayışının hâkim olmasının etkili olduğu söylenebilir. Oyasa, soruşturma görevi, rehberlik göreviyle çelişmektedir. Birinde yargılama, diğerinde geliştirme vardır.

Tablo 4.5.10: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni İle “Müfettişlerin Kurumların İşleyişinde, Yönetim İşlerine Katılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	9	11	0	20
	%	45,0%	55,0%	0	100,0%
Lisans	f	128	81	53	262
	%	48,9%	30,9%	20,2%	100,0%
Yüksek Lisans	f	9	13	7	29
	%	31,0%	44,8%	24,1%	100,0%
Toplam	f	146	105	60	311
	%	46,9%	33,8%	19,3%	100,0%

χ^2 : 10,466 sd: 4 p<,05 K: ,180

Tablo 4.5.10'da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [χ^2 =

10,466, $p < .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,180'dir. Bu görüşe, ön lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin, % 55,0'i katılıyorum, % 45,0'i kısmen katılıyorum derken, lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin % 48,9'u kısmen katılıyorum, % 30,9'u katılıyorum ve % 20,2'i tamamen katılıyorum demektedirler. Ayrıca, yüksek lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin % 44,8'i katılıyorum, % 31,0'i kısmen katılıyorum ve % 24,1'i tamamen katılıyorum demektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük ön lisans sahibi müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, ön lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin algıları, lisans ve yüksek lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, ön lisans sahibi müfettişlerin, müfettişlerin yönetim işlerine katılamayacağını bilmelerinin, etkili olduğu söylenebilir. Müfettiş, yönetimin işlerini mevzuat doğrultusunda tam olarak yapmasını bekleyebilir, ancak kurumlar ve bireyler bu işleri olanakları ölçüsünde yapabilirler.

Tablo 4.5.11: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni İle “Müfettişlerin Teftiş Ve Rehberlik Yaptığı Personeli Geliştirme Ve Yetiştirme Amacıyla Takip Etmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	24	36	21	81
	%	29,6%	44,4%	25,9%	100,0%
3-4 kez	f	6	29	24	59
	%	10,2%	49,2%	40,7%	100,0%
4'den fazla	f	13	30	18	61
	%	21,3%	49,2%	29,5%	100,0%
Hiç almadım	f	8	62	40	110
	%	7,3%	56,4%	36,4%	100,0%
Toplam	f	51	157	103	311
	%	16,4%	50,5%	33,1%	100,0%

χ^2 : 20,780 sd: 6 $p < ,01$ K: ,250

Tablo 4.5.11’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin teftiş ve rehberlik yaptığı personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$\chi^2= 20,780$, $p< .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,250’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 44,4’ü katılma, % 29,6’ı kısmen katılma ve % 25,9’u tamamen katılma görüşünü benimserken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 49,2’i katılma, % 40,7’i tamamen katılma ve % 10,2’i katılma görüşünü benimsemektedirler. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 49,2’i katılma, % 29,5’i tamamen katılma ve % 21,3’ü kısmen katılma görüşünü benimserken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 56,4’ü katılma, % 36,4’ü tamamen katılma ve % 7,3’ü kısmen katılma görüşünü benimsemektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin teftiş ve rehberlik yaptığı personeli yetiştirme ve geliştirme amacıyla takip etmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi konusunda yaptıkları çalışmaları yetersiz görmelerinin, ayrıca, personelin geliştirilmesi ve yetiştirilmesi amacıyla takip edilmesinin son derece önemli olduğunu bilmelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Müfettişlerin, yıllık ve günlük olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunması ve yoğun bir iş yükü altında olmaları, teftişini ve rehberliğini yaptığı personeli yetiştirme ve geliştirme amacıyla yeniden takip etmesini zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı, teftişin geliştirme boyutu tam olarak işletilememektedir.

Tablo 4.5.12: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Araştırmacı Rolüyle, Sorun Yaratan Ve İyileştirilmeye Açık Alanları Belirlemesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	16	46	19	81
	%	19,8%	56,8%	23,5%	100,0%
3-4 kez	f	3	27	29	59
	%	5,1%	45,8%	49,2%	100,0%
4'den fazla	f	13	33	15	61
	%	21,3%	54,1%	24,6%	100,0%
Hiç almadım	f	6	55	49	110
	%	5,5%	50,0%	44,5%	100,0%
Toplam	f	38	161	112	311
	%	12,2%	51,8%	36,0%	100,0%

χ^2 : 26,212 sd: 6 p<,001 K: ,279

Tablo 4.5.12’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 26,212, p< .001]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,279’dur. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 56,8’i katılma, % 23,5’i tamamen katılma ve % 19,8’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 49,2’i tamamen katılma, % 45,8’i katılma ve % 5,1’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 54,1’i katılma, % 24,6’ı tamamen katılma ve % 21,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 50,0’i katılma, % 44,5’i tamamen katılma ve % 5,5’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 3–4 kez ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin

algıları, 1–2 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinde bu görüşün oluşmasında, müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemelerindeki yetersizlikleri etkili olmuştur denebilir. Yani müfettişler, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirleme konusunda yeterli hale getirilmelidir.

Tablo 4.5.13: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Görev Alanlarına İlişkin Önerilerini Bakanlığa Sunma Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	10	41	30	81
	%	12,3%	50,6%	37,0%	100,0%
3-4 kez	f	9	24	26	59
	%	15,3%	40,7%	44,1%	100,0%
4’den fazla	f	11	19	31	61
	%	18,0%	31,1%	50,8%	100,0%
Hiç almadım	f	5	65	40	110
	%	4,5%	59,1%	36,4%	100,0%
Toplam	f	35	149	127	311
	%	11,3%	47,9%	40,8%	100,0%

χ^2 : 17,495 sd: 6 p<,01 K: ,231

Tablo 4.5.13’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [χ^2 = 17,495, p< .01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,231’dir. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 50,6’ı katılıyorum, % 37,0’i tamamen katılıyorum ve % 12,3’ü kısmen katılıyorum derken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 44,1’i tamamen katılıyorum, % 40,7’i katılıyorum ve % 15,3’ü kısmen katılıyorum demektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,8’i tamamen katılıyorum, % 31,1’i katılıyorum ve % 18,0’i kısmen katılıyorum derken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 59,1’i katılıyorum, % 36,4’ü tamamen

katılıyorum ve % 4,5’i kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunmalarının, daha yararlı olacağı yönündeki düşüncelerinin ve önerilerin birinci elden değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağı inancını taşımalarının etkisi vardır denebilir.

Tablo 4.5.14: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitimin Kalitesini Yükseltmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	2	51	28	81
	%	2,5%	63,0%	34,6%	100,0%
3-4 kez	f	0	36	23	59
	%	0	61,0%	39,0%	100,0%
4’den fazla	f	4	29	28	61
	%	6,6%	47,5%	45,9%	100,0%
Hiç almadım	f	10	76	24	110
	%	9,1%	69,1%	21,8%	100,0%
Toplam	f	16	192	103	311
	%	5,1%	61,7%	33,1%	100,0%

$\chi^2 : 18,623$ sd: 6 p<,01 K: ,238

Tablo 4.5.14’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2 = 18,623$, $p < .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,238’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 63,0’ü katılma, % 34,6’ı tamamen katılma ve % 2,5’i kısmen katılma görüşüne katılırken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin %

61,0'i katılma ve % 39,0'u tamamen katılma görüşüne katılmaktadırlar. Bununla beraber, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,5'i katılma, % 45,9'u tamamen katılma ve % 6,6'ı kısmen katılma görüşüne katılırken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 69,1'i katılma, % 21,8'i tamamen katılma ve % 9,1'i kısmen katılma görüşüne katılmaktadırlar. Kısmen katılma oranı en yüksek hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1-2 kez, 3-4 kez ve 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda mevcut sistemde yaptıkları çalışmaları yeterli görmeleri, bunun dışında yapılacak çalışmaların oturmuş alışkanlıklarını bozacağı düşüncesini taşımaları, bu yöndeki görüşlerinin nedeni olabilir.

Dördüncü alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye'de "müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında görev yapmamaları", "müfettişlerin denetlediği personele mesleki yardımda bulunması", "müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi ", "müfettişlerin, suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamaları " ve "ilköğretim müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunması " konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında Türkiye'de "müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi" ve "müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması" konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır. Çünkü incelenen ülkelerde ve Türkiye'de müfettişler eğitimin kalitesini yükseltmeye çalışırlar. Yine bu ülkelerde ve Türkiye'de müfettişler yönetim işlerine katılmazlar.

4.6. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın beşinci alt problemi, "Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolüne yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?" şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 8 madde belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.6.1: Müfettişlerin ” Müfettişliğin eğitim Politikasındaki Rolüne ” ilişkin Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	” Müfettişliğin Eğitim Politikasındaki Rolüne ” ilişkin Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
33	Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına	f	2	12	33	171	93
		%	0,6	3,9	10,6	55,0	29,9
34	Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması	f	18	12	62	160	59
		%	5,8	3,9	19,9	51,4	19,0
35	Müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunması	f	0	3	25	187	96
		%	0	1,0	8,0	60,1	30,9
36	Müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almaları	f	4	2	38	145	122
		%	1,3	0,6	12,2	46,6	39,2
37	Müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı	f	2	8	23	154	124
		%	0,6	2,6	7,4	49,5	39,9
38	Eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi	f	7	14	43	162	85
		%	2,3	4,5	13,8	52,1	27,3
39	Müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması	f	0	4	41	172	94
		%	0	1,3	13,2	55,3	30,2
40	Teftişin, eğitim politikalarının etkililiğini değil, nasıl uygulandığını değerlendirmesi	f	2	6	46	156	101
		%	0,6	1,9	14,8	50,2	32,5

Tablo 4.6.1’de müfettişlerin” Müfettişliğin eğitim Politikasındaki Rolüne ” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Müfettişler, müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, % 91,0 gibi bir çoğunlukla

katılırken, sadece %1,0'i bu görüşe hiç katılmadığını bildirmiştir. Bu en yüksek katılımın olduğu madde olmuştur.

Müfettişlerin, % 89,4'ü müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılanları, % 85,8'i müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Ankete katılanların, % 85,5'i müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı var görüşüne katılırken, % 1,3'ü bu görüşe hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Ankete katılanların % 84,9'u müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır yönünde görüş bildirmişlerdir.

Müfettişlerin, % 82,7'i teftişin, eğitim politikalarının etkililiğini değil, nasıl uygulandığını değerlendirmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcılar, eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, % 79,4 gibi bir çoğunlukla katılırken, % 2,3'ü bu görüşe hiç katılmamışlardır.

Katılımcıların, % 70,4'ü eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katılırken, % 5,8'i bu görüşe hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Burada müfettişlerin büyük bir çoğunluğu müfettişliğin eğitim politikasındaki rolüne yönelik yenilenme yapılması görüşüne katılmışlardır.

Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolünde yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettiş eğitime ilişkin teoriyi ve uygulamayı bilen, alanında yetişmiş uzman bir kişi olarak eğitim politikası oluşturmada görev alabilmesi için yenilenme yapılması gerekir (A-1, C-1, D-1, H-1, J-1, M-1 ve N-1).

Eğitim politikası oluşturma sürecinde müfettişlerin birikimlerinden doğrudan yararlanılması yönünde yenilenme yapılması gerekir (B-1 E-1, F-1, G-1, P-1, R-1, S-1, T-1 ve O-1).

Müfettişlerin görüşlerinden yararlanılması gerektiğini, ancak, neden yararlanılmasını gerektiğini belirtmemektedirler (U-1 K-1 L-1).

Eğitim politikası oluşturma sürecinde müfettişlerin birikimlerinden doğrudan yararlanılması için yenilenme yapılması konusu öncelikle ileri sürülmektedir.

Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolünde ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Eğitime ilişkin politikaların belirlenmesinde müfettişlere doğrudan görev verilmesi, bu konuda müfettişlerin raporları ve önerilerinden yararlanılması gerekmektedir (C-1 N-1 G-1 ve H-1 D-1 J-1 T-1 E-1 M-1 F-1 K-1 R-1 P-1 U-1). A-1 B-1, L-1 aynı görüşe katılmanın dışında, müfredat geliştirmede de müfettişlere görev verilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması, eğitim politikalarının belirlenmesinde müfettişlere aktif görev verilmesi, müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması gerekir (O-1).

Müfettişler eğitim sistemini, en az eğitimle ilgili karar verenler kadar iyi bildikleri için, eğitim politikası oluşturmada, onlardan doğrudan yararlanılması ve müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması gerekir (S-1).

Burada, eğitime ilişkin politikaların belirlenmesinde müfettişlere doğrudan görev verilmesi, bu konuda müfettişlerin raporlarından ve önerilerinden yararlanılması konuları büyük bir çoğunluk tarafından ileri sürülmüştür.

Müfettişler, eğitim politikalarının belirlenmesi sürecinde büyük bir isteklilikle görev almak istemektedirler. Bunda kendilerine duydukları güvenin belirtilerini görmek mümkündür. Ancak, incelenen Avrupa Birliği Ülkeleri'nde müfettişler eğitim politikalarının belirlenmesi sürecine doğrudan katılamamaktadırlar. Dolaylı katılımları söz konusudur.

Tablo 4.6.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Eğitim

**Politikalarının Belirlenmesinde, Müfettişlerin Görevinin Danışmanlık
Yapmakla Sınırlı Tutulmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı
Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare
Analiz Sonuçları**

Cinsiyet		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Kadın	f	4	8	10	22
	%	18,2%	36,4%	45,5%	100,0%
Erkek	f	88	152	49	289
	%	30,4%	52,6%	17,0%	100,0%
Toplam	f	92	160	59	311
	%	29,6%	51,4%	19,0%	100,0%

χ^2 : 10,840 sd: 2 p<,01 K: ,184

Tablo 4.6.2’de İlköğretim müfettişlerinin cinsiyet değişkeni ile “Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 10,840$, $p< .01$]. Bu iki değişken arasındaki ilişki 0,184’dür. Bu soruya ilişkin olarak, kadın ilköğretim müfettişlerinin % 45,5’i tamamen katılma, % 36,4’ü katılma ve % 18,2’i kısmen katılma görüşüne yer verirken, erkek ilköğretim müfettişlerinin % 52,6’ı katılma, % 30,4’ü kısmen katılma ve % 17,0’i tamamen katılma görüşüne yer vermektedirler. Tamamen katılma oranı en yüksek kadın müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyeti farklılaştıkça, eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, kadın ilköğretim müfettişlerinin algısı, erkek ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, kadın ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde görevinin danışmanlıkla sınırlı tutulmasıyla, onların birikimlerinden yeterince yararlanılamayacağı düşüncesine sahip olmalarının ve bu birikimden yararlanılmasının politika belirlenmesinde önemli olacağı inancını taşımaları etkili olmuştur denebilir.

Tablo 4.6.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Aktif Görev Almalarına İlişkin Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	6	20	18	44
	%	13,6%	45,5%	40,9%	100,0%
41-45 yaş	f	5	35	20	60
	%	8,3%	58,3%	33,3%	100,0%
46-50 yaş	f	9	34	6	49
	%	18,4%	69,4%	12,2%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	27	82	49	158
	%	17,1%	51,9%	31,0%	100,0%
Toplam	f	47	171	93	311
	%	15,1%	55,0%	29,9%	100,0%

χ^2 : 12,804 sd: 6 p<,05 K: ,199

Tablo 4.6.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [$\chi^2= 12,804$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,199’dur. Bu soruya ilişkin olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 45,5’i katılma, % 40,9’u tamamen katılma ve % 13,6’ı kısmen katılma görüşüne sahipken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 58,3’ü katılma; % 33,3’ü tamamen katılma ve % 8,3 ile kısmen katılma görüşüne sahiptirler. Ayrıca, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 69,4’ı katılma, % 18,4’ü kısmen katılma ve % 12,2’i tamamen katılma görüşüne sahipken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 51,9’u katılma, % 31,0’i tamamen katılma ve % 17,1’i kısmen katılma görüşüne sahiptirler. Tamamen katılma oranı en düşük 46–50 yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, 46–50 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 51 ve üzeri yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 46–50 arası yaşa sahip ilköğretim

müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarının, otoritelerin vereceği kararı etkilemeyeceği inancını taşımaları ve müfettişlerin birikimlerinin eğitim politikası oluşturmada yetersiz kalacağı düşüncesine sahip olmaları, bu görüşün oluşmasına neden olmuştur denebilir. Ayrıca, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde yapacağı katkının önemine inanmamalarının da bunda etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Müfredat Geliştirmede Görev Almalarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	9	19	16	44
	%	20,5%	43,2%	36,4%	100,0%
41-45 yaş	f	2	28	30	60
	%	3,3%	46,7%	50,0%	100,0%
46-50 yaş	f	13	24	12	49
	%	26,5%	49,0%	24,5%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	20	74	64	158
	%	12,7%	46,8%	40,5%	100,0%
Toplam	f	44	145	122	311
	%	14,1%	46,6%	39,2%	100,0%

χ^2 : 16,579 sd: 6 p<,05 K: ,225

Tablo 4.6.4’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 16,579, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,225’dir. Bu soruya yönelik olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 43,2’i katılma, % 36,4’ü tamamen katılma ve % 20,5’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 50,0’ı tamamen katılma, % 46,7’i katılma ve % 3,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 49,0’ı katılma, % 26,5’i kısmen katılma ve % 24,5’i tamamen katılma, yönünde görüş belirtirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 46,8’i katılma, % 40,5’i tamamen katılma ve % 12,7’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 41–45 yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 41–45 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 46–50, 51 ve üzeri yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 41–45 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinde bu görüşün oluşmasına, müfettişlerin uygulamadan gelen birileri olarak, müfredat geliştirme konusundaki yeterliklerini bilmelerinin ve bu konularda çalışmayı bir hak olarak görmelerinin etki ettiği söylenebilir.

Tablo 4.6.5: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitime İlişkin Görüşlerinden, Eğitim Politikası Oluşturma Sürecinde Yararlanılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	2	27	15	44
	%	4,5%	61,4%	34,1%	100,0%
41-45 yaş	f	7	41	12	60
	%	11,7%	68,3%	20,0%	100,0%
46-50 yaş	f	5	24	20	49
	%	10,2%	49,0%	40,8%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	31	80	47	158
	%	19,6%	50,6%	29,7%	100,0%
Toplam	f	45	172	94	311
	%	14,5%	55,3%	30,2%	100,0%

χ^2 : 14,069 sd: 6 p<,05 K: ,208

Tablo 4.6.5’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 14,069, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,208’dir. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 61,4’ü katılma, % 34,1’i tamamen katılma ve % 4,5’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 68,3’ü katılma, % 20,0’i tamamen katılma ve % 11,7’i kısmen katılma özelliği göstermektedir. Ayrıca, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 49,0’ı katılma, % 40,8’i tamamen katılma ve % 10,2’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 51

yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 50,6'ı katılma, % 29,7'i tamamen katılma ve % 19,6'ı kısmen katılma özelliği göstermektedir. Kısmen katılma oranı en yüksek 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bu algının oluşmasında, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılmasının, otoritelerce verilecek kararı etkilemeyeceği yönündeki görüşlerinin ya da bu konunun önemine yeterince inanmamalarının etkili olduğu söylenebilir. Gerçekte bu gibi durumlarda müfettişlerin görüşlerinden yararlanılmalıdır.

Tablo 4.6.6: İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Müfettişlerin Müfredat Geliştirmede Görev Almalarına Yönelik Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	f	0	4	3	7
	%	0,0%	57,1%	42,9%	100,0%
16-20 yıl	f	9	17	17	43
	%	20,9%	39,5%	39,5%	100,0%
21-25 yıl	f	8	33	31	72
	%	11,1%	45,8%	43,1%	100,0%
26 yıl ve üstü	f	27	91	71	189
	%	14,3%	48,1%	37,6%	100,0%
Toplam	f	44	145	122	311
	%	14,1%	46,6%	39,2%	100,0%

χ^2 : 4,020 sd: 6 p<,05 K: ,113

Tablo 4.6.6’da İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 4,020$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,113’dür. Bu soruya yönelik olarak, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 57,1’i katılma ve % 42,9’u tamamen katılma

yönünde görüş belirtirken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 39,5’i tamamen katılma, % 39,5’i katılma ve % 20,9’u kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 45,8’i katılma, % 43,1’i tamamen katılma ve % 11,1’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 48,1’i katılma, % 37,6’ı tamamen katılma ve % 14,3’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinde bu algının oluşmasında, müfettişleri müfredat geliştirme konusunda yeterli görmeleri, müfredat geliştirmede müfettişlerin yapacağı katkının önemine inanmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6.7: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Aktif Görev Almalarına İlişkin Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	4	12	4	20
	%	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
Lisans	f	38	151	73	262
	%	14,5%	57,6%	27,9%	100,0%
Yüksek Lisans	f	5	8	16	29
	%	17,2%	27,6%	55,2%	100,0%
Toplam	f	47	171	93	311
	%	15,1%	55,0%	29,9%	100,0%

χ^2 : 12,066 sd: 4 p<,05 K: ,193

Tablo 4.6.7’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farktan söz edilebilir [χ^2 = 12,066, p< .05]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,193’dür. Bu görüşe, ön lisansa

sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 60,0'ı katılıyorum, % 20,0'i kısmen katılıyorum ve % 20,0'i tamamen katılıyorum derken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 57,6'ı katılıyorum, % 27,9'u tamamen katılıyorum ve % 14,5'i kısmen katılıyorum demektedirler. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 55,2'i tamamen katılıyorum, % 27,6'ı katılıyorum ve % 17,2'i kısmen katılıyorum demektedirler. Tamamen katılma oranı en yüksek yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev alacak donanımlarının bulunduğu inancı taşımalarının ve böylece belirlenen eğitim politikalarının daha sağlam ve yararlı olacağı düşüncesine sahip olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6.8: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Yerleşmesine Katkısı Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	2	14	4	20
	%	10,0%	70,0%	20,0%	100,0%
Lisans	f	25	132	105	262
	%	9,5%	50,4%	40,1%	100,0%
Yüksek Lisans	f	6	8	15	29
	%	20,7%	27,6%	51,7%	100,0%
Toplam	f	33	154	124	311
	%	10,6%	49,5%	39,9%	100,0%

χ^2 : 10,622 sd: 4 p<,05 K: ,182

Tablo 4.6.8’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 10,622, p<

.05]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,182’dir. Bu soruya ilişki olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 70,0’i katılma, % 20,0’i tamamen katılma ve % 10,0’u kısmen katılma görüşünü belirtirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 50,4’i katılma, % 40,1’i tamamen katılma ve % 9,5’i kısmen katılma görüşünü belirtmektedirler. Yine, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 51,7’i tamamen katılma, % 27,6’ı katılma ve % 20,7’i kısmen katılma görüşünü belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesi konusunda üzerlerine düşen görevleri yaptıkları inancına sahip olmalarının ve mevcut uygulamaların dışındaki yeni durumların, yeni görev ve sorumluluklar yükleyeceği kaygısını taşımalarının etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 4.6.9: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesinde İlk Önceliğin Müfettişlere Verilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	3	14	3	20
	%	15,0%	70,0%	15,0%	100,0%
Lisans	f	54	141	67	262
	%	20,6%	53,8%	25,6%	100,0%
Yüksek Lisans	f	7	7	15	29
	%	24,1%	24,1%	51,7%	100,0%
Toplam	f	64	162	85	311
	%	20,6%	52,1%	27,3%	100,0%

χ^2 : 13,965 sd: 4 p<,01 K: ,207

Tablo 4.6.9’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi konusunda

yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 13,965$, $p< .01$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,207’dir. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 70,0’i katılma, % 15,0’i kısmen ve 15,0’i tamamen katılma özelliği gösterirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 53,8’i katılma, % 25,6’ı tamamen katılma ve % 20,6’ı kısmen katılma özelliği göstermektedir. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 51,7’i tamamen katılma, % 24,1’i katılma ve 24,1’i kısmen katılma özelliği göstermektedir. Tamamen katılma oranı en yüksek, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının uygulandığı sahada bulunmasından dolayı bu konudaki değerlendirmeyi daha sağlıklı yapacağı düşüncesine sahip olmalarının ve müfettişlerin değerlendirme konusundaki yeterliklerini bilmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6.10: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Müfettişlerin Görevinin Danışmanlık Yapmakla Sınırlı Tutulmaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	19	44	18	81
	%	23,5%	54,3%	22,2%	100,0%
3-4 kez	f	31	20	8	59
	%	52,5%	33,9%	13,6%	100,0%
4’den fazla	f	24	33	4	61
	%	39,3%	54,1%	6,6%	100,0%
Hiç almadım	f	18	63	29	110
	%	16,4%	57,3%	26,4%	100,0%
Toplam	f	92	160	59	311
	%	29,6%	51,4%	19,0%	100,0%

$\chi^2 : 33,961$ sd: 6 $p<,001$ K: ,314

Tablo 4.6.10’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 33,961$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,314’dür. Bu soruya ilişkin olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 54,3’ü katılma, % 23,5’i kısmen katılma ve % 22,2 ile tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 52,5’i kısmen katılma, % 33,9’u katılma ve % 13,6’ı tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 54,1’i katılma, % 39,3’ü kısmen katılma ve % 6,6’ı tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 57,3’ü katılma, % 26,4’ü tamamen katılma ve % 16,4’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmamakla sınırlı tutulmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Burada, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, danışmanlık rolünü yeterli görmemeleri ve müfettişlerin bu süreçte görev alması yönündeki isteklilikleri etkili olmuştur denebilir.

Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişler genelde danışmanlık görevi yaparlar. Bu görev, üst makamlarca talep edilirse yerine getirilir. Oysa müfettişler, eğitim politikalarının belirlenmesinde aktif olarak görev almalıdırlar. Çünkü müfettişlerin birikimleri bu sorumluluğu yerine getirecek düzeydedir. Yıllarını teori ve uygulama arasında geçirmiş olmaları, onların bu yöndeki gücünün kanıtı olabilir. Yapılan incelemeler, müfettişlerin eğitim politikalarının oluşumdaki görevinin, genellikle danışmanlıkla sınırlı tutulduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 4.6.11: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin, Oluşturulacak Eğitim Politikalarına İlişkin Önerilerde Bulunması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	4	50	27	81
	%	4,9%	61,7%	33,3%	100,0%
3-4 kez	f	6	36	17	59
	%	10,2%	61,0%	28,8%	100,0%
4’den fazla	f	12	29	20	61
	%	19,7%	47,5%	32,8%	100,0%
Hiç almadım	f	6	72	32	110
	%	5,5%	65,5%	29,1%	100,0%
Toplam	f	28	187	96	311
	%	9,0%	60,1%	30,9%	100,0%

χ^2 : 13,421 sd: 6 p<,05 K: ,203

Tablo 4.6.11’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 13,421$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,203’dür. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 61,7’i katılıyorum, % 33,3’ü tamamen katılıyorum ve % 4,9’u kısmen katılıyorum derken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 61,0’i katılıyorum, % 28,8’i tamamen katılıyorum ve % 10,2’i kısmen katılıyorum demektedirler. 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,5’i katılıyorum, % 32,8’i tamamen katılıyorum ve % 19,7’i kısmen katılıyorum derken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 65,5’i katılıyorum, % 29,1’i tamamen katılıyorum ve % 5,5’i kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 4’den

fazla ödöl alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin bulunacakları önerilerin, otoritelerin kararını etkilemeyeceği yönündeki düşünceleri ile önerilerin dikkate alınmayacağı ya da önemsenmeyeceği kaygısı bu yöndeki görüşün oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.6.12: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Belirlenmesinde, Aktif Görev Almalarına İlişkin Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	5	7	5	17
	%	29,4%	41,2%	29,4%	100,0%
4-6 kez	f	10	59	24	93
	%	10,8%	63,4%	25,8%	100,0%
7-10 kez	f	12	64	36	112
	%	10,7%	57,1%	32,1%	100,0%
11 kez ve üstü	f	20	41	28	89
	%	22,5%	46,1%	31,5%	100,0%
Toplam	f	47	171	93	311
	%	15,1%	55,0%	29,9%	100,0%

χ^2 : 12,059 sd: 6 p<,05 K: ,197

Tablo 4.6.12’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 12,059$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,197’dir. Bu görüşe, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 41,2’i katılma, % 29,4’ü kısmen katılma ve % 29,4’ü tamamen katılma özelliği gösterirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 63,4’ü katılma, % 25,8’i tamamen katılma ve % 10,8’i kısmen katılma özelliği göstermektedir. Ayrıca, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,1’i katılma, % 32,1’i tamamen katılma ve % 10,7’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 46,1’i katılma; % 31,5’i tamamen katılma ve % 22,5’i kısmen katılma

özelliği göstermektedir. Kısmen katılma oranı en yüksek 1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez, 7–10 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinde bu görüşün oluşmasında, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde aktif görev almalarının, pek önemli olmadığı düşüncesine sahip olmalarının, yine müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almalarının, belirlenen eğitim politikaları üzerindeki gücünü bilememelerinin etkisi söz konusu olabilir.

Tablo 4.6.13: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin Eğitim Politikalarının Yerleşmesine Katkısı Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	f	6	6	5	17
	%	35,3%	35,3%	29,4%	100,0%
4-6 kez	f	14	44	35	93
	%	15,1%	47,3%	37,6%	100,0%
7-10 kez	f	6	56	50	112
	%	5,4%	50,0%	44,6%	100,0%
11 kez ve üstü	f	7	48	34	89
	%	7,9%	53,9%	38,2%	100,0%
Toplam	f	33	154	124	311
	%	10,6%	49,5%	39,9%	100,0%

χ^2 : 17,463 sd: 6 p<,01 K: ,231

Tablo 4.6.13’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [χ^2 = 17,463, p<

.01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,231'dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 35,3'ü katılma, % 35,3'ü kısmen katılma ve % 29,4'ü tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,3'ü katılma, % 37,6'ı tamamen katılma ve % 15,1'i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,0'i katılma, % 44,6'ı tamamen katılma ve % 5,4'ü kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 53,9'u katılma, % 38,2'i tamamen katılma ve % 7,9'u kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez, 7–10 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesi konusundaki katkılarını yeterli görmeleri ve eğitim politikalarının yerleşmesinde mevcut uygulamanın dışında bir uygulamayı bilememeleri etkili olmuş olabilir.

Beşinci alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri'nden Portekiz ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de “eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi”, Portekiz ve Hollanda ile karşılaştırıldığında, “müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye'de “müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev almaları”, “eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulması”, “müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunması”, “müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almaları”, “müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı” ve “teftişin, eğitim politikalarının etkililiğini değil, nasıl uygulandığını değerlendirmesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır.

4.7. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın altıncı alt problemi, “Müfettişliğin pozisyonuna yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 7 madde belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.7.1: Müfettişlerin ” Müfettişliğin Pozisyonuna ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	” Müfettişliğin Pozisyonuna ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
41	Müfettişlerin kariyer basamaklarına(eğitim müfettiş yardımcısı-eğitim müfettişi-eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması	f	12	42	50	104	103
		%	3,9	13,5	16,1	33,4	33,1
42	Bakanlık ve ilköğretim müfettişi “ unvanı yerine eğitim müfettişi unvanı kullanılması	f	2	2	27	118	162
		%	0,6	0,6	8,7	37,9	52,1
43	İlköğretim müfettişleri ile bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olmaları	f	0	0	10	108	193
		%	0	0	3,2	34,7	62,1
44	Müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmeleri	f	2	0	12	111	186
		%	0,6	0	3,9	35,7	59,8
45	Müfettişlerden, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması	f	2	5	7	153	144
		%	0,6	1,6	2,3	49,2	46,3
46	En kıdemli müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması	f	18	50	81	104	58
		%	5,8	16,1	26,0	33,4	18,6
47	Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması	f	0	5	32	157	117
		%	0	1,6	10,3	50,5	37,6

Tablo 4.7.1’de müfettişlerin” Müfettişliğin Pozisyonuna ” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Ankete katılanların, % 96,8'i İlköğretim müfettişleri ile Bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olmaları gerektiği yönünde görüş belirtirken, % 3,2'i bu görüşe kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu madde en yüksek katılımın olduğu maddedir.

Katılımcıların, müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmeleri yönünde yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, % 95,5 gibi bir çoğunlukla katıldıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişler, % 95,5 gibi bir çoğunlukla, müfettişlerden, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişlerin, % 90,0'ı Bakanlık ve ilköğretim müfettişi unvanı yerine eğitim müfettişi unvanı kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Müfettişlerin, % 88,1'i teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması gerektiğini belirtirken, % 1,6'ı bu görüşe hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların, % 66,5'i müfettişlerin kariyer basamaklarına (eğitim müfettiş yardımcısı-eğitim müfettişi-eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması gerektiğini belirtirken, % 3,9'u bu görüşe hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılanları, % 52,0'si müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne katıldıklarını belirtirken, % 5,8'i bu görüşe hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Müfettişliğin pozisyonuna yönelik olarak yapılması istenen yenilenme çalışmalarına, müfettişlerin kariyer basamaklarına (eğitim müfettiş yardımcısı-eğitim müfettişi-eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması gerektiği ile müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması görüşüne düşük düzeyde katılım olurken, diğer maddelere yüksek düzeyde katılım olmuştur. Burada da belirtilen alanlarda, büyük bir çoğunluk, yenilenme yapılmasından yanadırlar.

Müfettişliğin (müfettişlerin) pozisyonunda yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin şu anki pozisyonu, yaptığı işle uyumlu değildir (A-1 H-1 ve S-1).

Müfettişliğin daha dik bir duruş gösterebilmesi için yenilenme gereklidir (B-1).

Müfettişliğin sistem içindeki yerinin tam olarak belli olması için yenilenme gereklidir (C-1 D-1 ve U-1).

Müfettişlerin pozisyonu, denetlediği kişilerden daha üst bir düzeyde olabilmesi için yenilenme yapılmalıdır (E-1 F-1 G-1 I-1 ve R-1).

Müfettişlik, kariyer meslek grubu olarak uzmanlık alanını gerektiren bir oluşumdur. Meslekte uzmanlaşma konusunda yenilik yapılmalıdır (J-1 ve N-1).

Müfettişin mevcut pozisyonu, onun etkileme gücünü zayıflattığı için yenilenme yapılmalıdır (K-1 L-1 ve O-1).

Mevcut pozisyon, müfettişleri tatmin etmediği için yenilenme gereklidir (M-1).

Danışma ve Denetim Birimi olmamıza rağmen sadece denetim birimi olarak görülmekte olup, “Danışma Birimi” olarak da görev yapması için yenilenme yapılmalıdır (P-1).

İş doyumu açısından yenilenme gereklidir (T-1).

Büyük bir çoğunluk, müfettişlerin pozisyonu, denetlediği kişilerden daha üst bir düzeyde olabilmesi için yenilenme yapılması gerektiğini belirtmektedirler.

Müfettişliğin (müfettişlerin) pozisyonunda hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Öncelikle alınan akademik eğitim mutlaka artırılmalı ve bu eğitim, müfettişleri denetimini yaptığı kişilerden farklı kılmalıdır. Müfettişler başarıları doğrultusunda terfi etmelidir. Bakanlık düzeyinde ya da il düzeyinde yapılacak eğitim öğretimle ilgili çalışmada danışılacak birim olarak müfettişler donatılmalı ve etkili hale getirilmelidir. Millî eğitim müdürlerinin ilköğretim müfettişlerinin amiri pozisyonunun kaldırılması gerekmektedir (B-1).

Aynı işleri yapan ilköğretim ve Bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olması, adlarının eğitim müfettişi olarak değişmesi, müfettişlerin denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eğitim görmesi ve teftiş biriminin danışılacak güvenli bir yer olması gerekmektedir (D-1 C-1 ve L-1). A-1 aynı görüşleri paylaşmasına rağmen müfettişlerin denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eğitim görmesi gerektiği görüşünü belirtmemiştir.

Müfettişlerin, eğitim müfettiş yardımcısı, eğitim müfettişi ve eğitim başmüfettişi unvanlarına göre gruplandırılması, İlköğretim ve Bakanlık Müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olması, adlarının eğitim müfettişi olarak değişmesi ve müfettişlerin denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eğitim görmesi gerekmektedir (E-1 F-1 J-1 K-1 N-1 P-1 S-1 ve T-1). R-1 aynı görüşleri savunmakla beraber ayrıca müfettişlere mutlaka yüksek lisans yaptırılması ve eğitim sisteminin geliştirilmesinde, müfettişlerden rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması gerektiğini savunmaktadır.

İlköğretim ve Bakanlık Müfettişlerinin birleştirilmesi, o da olmazsa, aynı özlük haklarına sahip olması ve müfettişlerin denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eğitim görmesi gerekmektedir (G-1 H-1). I-1 aynı görüşleri savunmakla bunlardan farklı olarak, müfettişlerden eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması gerekmektedir demektir.

Bakanlık ve İlköğretim müfettişi” unvanı yerine “eğitim müfettişi” unvanı kullanılması, İlköğretim müfettişleri ile Bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olması, müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmesi gerekmektedir (M-1 ve O-1). U-1 aynı görüşe ek olarak teftiş biriminin danışılacak güvenli bir yer olması gerektiğini belirtmektedir.

Burada, müfettişlerin, eğitim müfettiş yardımcısı, eğitim müfettişi ve eğitim başmüfettişi unvanlarına göre gruplandırılması, İlköğretim ve Bakanlık Müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olması, adlarının eğitim müfettişi olarak değişmesi ve müfettişlerin denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eğitim görmesi konularının öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.7.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlerin Kariyer Basamaklarına(Eğitim Müfettiş Yardımcısı-Eğitim Müfettişi-Eğitim Başmüfettişi) Göre Gruplandırılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	17	13	14	44
	%	38,6%	29,5%	31,8%	100,0%
41-45 yaş	f	32	15	13	60
	%	53,3%	25,0%	21,7%	100,0%
46-50 yaş	f	20	13	16	49
	%	40,8%	26,5%	32,7%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	35	63	60	158
	%	22,2%	39,9%	38,0%	100,0%
Toplam	f	104	104	103	311
	%	33,4%	33,4%	33,1%	100,0%

χ^2 : 21,963 sd: 6 p<,001 K: ,257

Tablo 4.7.2’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlerin kariyer basamaklarına(eğitim müfettiş yardımcısı-eğitim müfettişi-eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 21,963, p< .001]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,257’dir. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 38,6’ı kısmen katılıyorum, % 31,8’i tamamen katılıyorum ve % 29,5’i katılıyorum derken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 53,3’ü kısmen katılıyorum; % 25,0’i katılıyorum ve % 21,7’i tamamen katılıyorum demektedir. Diğer yandan, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 40,8’i kısmen katılıyorum, % 32,7’i tamamen katılıyorum ve % 26,5’i katılıyorum derken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 39,9’u katılıyorum, % 38,0’i tamamen katılıyorum ve % 22,2’i kısmen katılıyorum demektedir. Kısmen katılma oranı en düşük 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlerin kariyer basamaklarına (eğitim müfettiş yardımcısı - eğitim müfettişi - eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar

değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin kariyer basamaklarına göre gruplandırılmasının olumlu bir hava yaratacağını ve yararlı olacağını düşünmeleri, kariyer basamaklarına göre gruplandırılmayışından duydukları rahatsızlığın giderilmesini istemeleri, bu yöndeki görüşünün oluşmasını sağladığı söylenebilir.

Türkiye’de Bakanlık müfettişlerinde, müfettiş yardımcısı, müfettiş ve başmüfettiş unvanları kullanılmaktadır. Bu basamaklar müfettişin mesleki kıdemi ile ilişkili olan durumlardır. Müfettişin, sicilinde bir engel durumu oluşmamışsa, bu basamaklarda ilerleme devam eder. Oysa ilköğretim müfettişliğinde, müfettiş yardımcılığı ve müfettişlik unvanları kullanılmaktadır. Bu durum hiyerarşik bir statüde yaratmamaktadır. İlköğretim müfettişliğinde son nokta müfettişliktir ve bu açıdan çekici bir özelliği bulunmamaktadır.

Tablo 4.7.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	8	22	14	44
	%	18,2%	50,0%	31,8%	100,0%
41-45 yaş	f	11	22	27	60
	%	18,3%	36,7%	45,0%	100,0%
46-50 yaş	f	6	32	11	49
	%	12,2%	65,3%	22,4%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	12	81	65	158
	%	7,6%	51,3%	41,1%	100,0%
Toplam	f	37	157	117	311
	%	11,9%	50,5%	37,6%	100,0%

χ^2 : 15,216 sd: 6 p<,05 K: ,216

Tablo 4.7.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$\chi^2= 15,216$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,216’dır. Bu soruya ilişkin olarak, 36–40 yaş arası

ilköğretim müfettişlerinin, % 50,0'ı katılma, % 31,8'i tamamen katılma ve % 18,2' kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 45,0'ı tamamen, % 36,7'i katılma ve % 18,3'ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 65,3'ü katılma, % 22,4'ü tamamen katılma ve % 12,2'i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 51,3'ü katılma; % 41,1'i tamamen katılma ve % 7,6'ı kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerde bu algının oluşmasında, teftiş birimini henüz danışılacak güvenli bir kaynak olarak görmemelerinin ve güvenilir bir kaynak olması yönündeki istekliliklerinin etkisi vardır denebilir. Gerçekte, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması gerekir.

Tablo 4.7.4. İlköğretim Müfettişlerinin Kıdem Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Kıdem		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
11-15 yıl	F	1	5	1	7
	%	14,3%	71,4%	14,3%	100,0%
16-20 yıl	F	9	18	16	43
	%	20,9%	41,9%	37,2%	100,0%
21-25 yıl	F	11	28	33	72
	%	15,3%	38,9%	45,8%	100,0%
26 yıl ve üstü	F	16	106	67	189
	%	8,5%	56,1%	35,4%	100,0%
Toplam	F	37	157	117	311
	%	11,9%	50,5%	37,6%	100,0%

χ^2 : 12,451 sd: 6 p<,05 K: ,197

Tablo 4.7.4’de İlköğretim müfettişlerinin kıdem değişkeni ile “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket

maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farktan söz edilebilir [$\chi^2= 12,451$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,197'dir. Bu görüşe, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 71,4'ü katılma, % 14,3'ü kısmen katılma ve % 14,3'ü tamamen katılma özelliği gösterirken, 16–20 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 41,9'u katılma, % 37,2'i tamamen katılma ve % 20,9'u kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Yine, 21–25 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 45,8'i tamamen katılma, % 38,9'u katılma ve % 15,3'ü kısmen katılma özelliği gösterirken, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin % 56,1'i katılma, % 35,4'ü tamamen katılma ve % 8,5'i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük 11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin kıdemi farklılaştıkça, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 11–15 yıl kıdeme sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olduğu inancını taşımaları, yürürlükte bulunan uygulamanın yeterli bulunması ve bunun dışındaki uygulamaların yeni sorumluluklar yükleyeceği düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.7.5: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “İlköğretim Müfettişleri İle Bakanlık Müfettişlerinin Aynı Özlük Haklarına Sahip Olmaları Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	0	8	12	20
	%	0,0%	40,0%	60,0%	100,0%
Lisans	f	9	98	155	262
	%	3,4%	37,4%	59,2%	100,0%
Yüksek Lisans	f	1	2	26	29
	%	3,4%	6,9%	89,7%	100,0%
Toplam	f	10	108	193	311
	%	3,2%	34,7%	62,1%	100,0%

$\chi^2 : 11,784$ sd: 4 $p<,05$ K: ,191

Tablo 4.7.5’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “İlköğretim müfettişleri ile bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olmaları konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 11,784$, $p< .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,191’dir. Bu soruya ilişki olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 60,0’ı tamamen katılma, % 40,0’ı katılma yönünde görüş belirtirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 59,2’i tamamen katılma, 37,4’ü katılma ve % 3,4’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 89,7’i tamamen katılma, % 6,9’u katılma ve % 3,4’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Katılma oranı en düşük, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, İlköğretim müfettişleri ile bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olmaları konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, İlköğretim müfettişleri ile bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olmalarıyla, ilköğretim müfettişlerine getirilerinin neler olduğunun bilinemeyişinin ya da ilköğretim müfettişlerinin özlük haklarının yeterli bulunmasının belirleyici olduğu düşünülebilir.

Tablo 4.7.6: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlerin, Denetlediği Kişilerden Daha Üst Düzeyde Eğitim Görmeleri Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	3	7	10	20
	%	15,0%	35,0%	50,0%	100,0%
Lisans	f	10	99	153	262
	%	3,8%	37,8%	58,4%	100,0%
Yüksek Lisans	f	1	5	23	29
	%	3,4%	17,2%	79,3%	100,0%
Toplam	f	14	111	186	311
	%	4,5%	35,7%	59,8%	100,0%

$\chi^2 : 10,585$ sd: 4 $p<,05$ K: ,181

Tablo 4.7.6’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmeleri yönünde yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2 = 10,585$, $p < .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,181’dir. Bu görüşe, ön lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin, % 50,0’i tamamen katılıyorum, % 35,0’i katılıyorum ve % 15,0’i kısmen katılıyorum derken, lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin % 58,4’ü tamamen katılıyorum, % 37,8’ü katılıyorum ve % 3,8’i kısmen katılıyorum demektedirler. Yine, yüksek lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin % 79,3’ü tamamen katılıyorum, % 17,2’i katılıyorum ve % 3,4’ü kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek ön lisans sahibi müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmeleri yönünde yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, ön lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin algıları, lisans ve yüksek lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, ön lisans sahibi ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmelerinin gereğine inanmamaları, ya da müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim gördükleri inancını taşımaları etkilidir denebilir.

Tablo 4.7.7: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	1	9	10	20
	%	5,0%	45,0%	50,0%	100,0%
Lisans	f	25	142	95	262
	%	9,5%	54,2%	36,3%	100,0%
Yüksek Lisans	f	11	6	12	29
	%	37,9%	20,7%	41,4%	100,0%
Toplam	f	37	157	117	311
	%	11,9%	50,5%	37,6%	100,0%

$\chi^2 : 25,529$ sd: 4 $p < ,001$ K: ,275

Tablo 4.7.7’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket

maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 25,529$, $p< .001$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,275’dir. Bu soruya yönelik olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 50,0’i tamamen katılma, % 45,0’i katılma ve % 5,0’i kısmen katılma görüşüne katılırken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 54,2’i katılma, % 36,3’ü tamamen katılma ve % 9,5’i kısmen katılma görüşüne katılmaktadırlar. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 41,4’ü tamamen katılma, % 37,9’u kısmen katılma ve % 20,7’ katılma görüşüne katılmaktadırlar. Kısmen katılma oranı en yüksek, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olduğu yönündeki inançları ya da teftiş biriminin danışılacak güvenli bir yer olamayacağı yönündeki düşünceleri görüşlerinin oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.7.8: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin Kariyer Basamaklarına(Eğitim Müfettiş Yardımcısı-Eğitim Müfettişi-Eğitim Başmüfettişi) Göre Gruplandırılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	21	32	28	81
	%	25,9%	39,5%	34,6%	100,0%
3-4 kez	f	19	17	23	59
	%	32,2%	28,8%	39,0%	100,0%
4’den fazla	f	10	22	29	61
	%	16,4%	36,1%	47,5%	100,0%
Hiç almadım	f	54	33	23	110
	%	49,1%	30,0%	20,9%	100,0%
Toplam	f	104	104	103	311
	%	33,4%	33,4%	33,1%	100,0%

χ^2 : 25,983 sd: 6 $p<,001$ K: ,278

Tablo 4.7.8’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin kariyer basamaklarına(eğitim müfettiş yardımcısı-eğitim müfettişi-eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$\chi^2= 25,983$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,278’dir. Bu soruya ilişkin olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 39,5’i katılma, % 34,6’ı tamamen katılma ve % 25,9’u kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 39,0’u tamamen katılma, % 32,2’i kısmen katılma ve % 28,8’i katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Diğer yandan, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,5’i tamamen katılma, % 36,1’i katılma ve % 16,4’ü kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 49,1’i kısmen katılma, % 30,0’u katılma ve % 20,9’u tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin kariyer basamaklarına (eğitim müfettiş yardımcısı - eğitim müfettişi - eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin kariyer basamaklarına göre gruplandırılmasının bir yararının olmayacağı, bu uygulamaya geçilirse, bunun yeni yükler getireceği görüşünün etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, müfettişliğin kariyer basamaklarına göre gruplandırılmasının neler getirip getirmeyeceğinin bilinemeyişi de bu görüşü etkilemiş olabilir.

Müfettişlerin, bulundukları kariyer basamağından bir üst basamağa geçmesi için, bir engeli aşması ve her geldiği basamakta pozisyonunun ekonomik olarak da değişmesi gerekmektedir. Yoksa sadece kıdeme bağlı olarak basamak değiştirmenin çekici ve teşvik edici bir özelliğinin olacağı düşünülemez.

Tablo 4.7.9: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Bakanlık ve İlköğretim Müfettişi “ Unvanı Yerine Eğitim Müfettişi Unvanı Kullanılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	f	9	36	36	81
	%	11,1%	44,4%	44,4%	100,0%
3-4 kez	F	3	21	35	59
	%	5,1%	35,6%	59,3%	100,0%
4’den fazla	F	2	20	39	61
	%	3,3%	32,8%	63,9%	100,0%
Hiç almadım	F	17	41	52	110
	%	15,5%	37,3%	47,3%	100,0%
Toplam	F	31	118	162	311
	%	10,0%	37,9%	52,1%	100,0%

χ^2 : 12,641 sd: 6 p<,05 K: ,198

Tablo 4.7.9’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Bakanlık ve ilköğretim müfettişi “ unvanı yerine eğitim müfettişi unvanı kullanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [χ^2 = 12,641, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,198’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 44,4’ü katılıyorum, % 44,4’ü tamamen katılıyorum ve % 11,1’i kısmen katılıyorum görüşüne yer verirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 59,3’ü tamamen katılıyorum, % 35,6’ı katılıyorum ve % 5,1’i kısmen katılıyorum görüşüne yer vermektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 63,9’u tamamen katılıyorum, % 32,8’i katılıyorum ve % 3,3 kısmen katılıyorum görüşüne yer verirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 47,3’ü tamamen katılıyorum, % 37,3’ü katılıyorum ve % 15,5 ile kısmen katılıyorum görüşüne yer vermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, Bakanlık ve ilköğretim müfettişi unvanı yerine, eğitim müfettişi unvanı kullanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen

katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, Bakanlık ve ilköğretim müfettişi unvanı yerine eğitim müfettişi unvanı kullanılmasının mevcut sorunları çözemeyeceği inancını taşımalarının, eğitim müfettişi unvanının kullanılmasının öneminin bilinemeyişinin ve eski unvanların kullanılmasının yeterli görülmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği unvanı yerine eğitim müfettişliği unvanının kullanılması, sistem içinde yetkili tek güce işaret ederki, bu etki yönünden daha güçlüdür. Sistem içinde aynı görevleri yapan birimleri tek yapıda toplayarak, daha güçlü birimler meydana getirilebilir. Böylece daha geniş birimlere ulaşılmış ve daha ekonomik davranılmış olur. Çünkü sistem içinde ilköğretim müfettişlerinin yaptığı bir iş, çoğu zaman Bakanlık müfettişlerince de yapılmaktadır.

Tablo 4.7.10: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerden, Eğitim Sisteminin Geliştirilmesinde, Rehber Ve Kaynak Kişi Olarak Yararlanılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	3	28	50	81
	%	3,7%	34,6%	61,7%	100,0%
3-4 kez	F	3	34	22	59
	%	5,1%	57,6%	37,3%	100,0%
4’den fazla	F	6	27	28	61
	%	9,8%	44,3%	45,9%	100,0%
Hiç almadım	F	2	64	44	110
	%	1,8%	58,2%	40,0%	100,0%
Toplam	F	14	153	144	311
	%	4,5%	49,2%	46,3%	100,0%

χ^2 : 18,402 sd: 6 p<,01 K: ,236

Tablo 4.7.10’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerden, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farktan söz edilebilir [$\chi^2= 18,402$, $p< .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki

0,236'dır. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 61,7'i tamamen katılma, % 34,6'ı katılma ve % 3,7'i kısmen katılmayı benimsenirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,6'ı katılma, % 37,3'ü tamamen katılma ve % 5,1'i kısmen katılmayı benimsemektedirler. Diğer yandan, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 45,9'u tamamen katılma, % 44,3'ü katılma ve % 9,8'i kısmen katılmayı benimserken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 58,2'i katılma, % 40,0'ı tamamen katılma ve % 1,8'i kısmen katılmayı benimsemektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 4'den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerden, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinde bu görüşün oluşmasında, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, müfettişlerden rehber ve kaynak kişi olarak yeterince yararlanıldığı inancını taşımaları ya da müfettişleri eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak görmemeleri etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.7.11: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Biriminin Danışılacak Güvenli Bir Kaynak Olması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	F	3	12	2	17
	%	17,6%	70,6%	11,8%	100,0%
4-6 kez	F	17	41	35	93
	%	18,3%	44,1%	37,6%	100,0%
7-10 kez	F	14	54	44	112
	%	12,5%	48,2%	39,3%	100,0%
11 kez ve üstü	F	3	50	36	89
	%	3,4%	56,2%	40,4%	100,0%
Toplam	F	37	157	117	311
	%	11,9%	50,5%	37,6%	100,0%

χ^2 : 15,224 sd: 6 p<,05 K: ,216

Tablo 4.7.11’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$\chi^2 = 15,224$, $p < .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,216’dır. Bu soruya ilişkin olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 70,6’ı katılma, % 17,6’ı kısmen katılma ve % 11,8’i tamamen katılma görüşünü benimserken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 44,1’i katılma, % 37,6’ı tamamen katılma ve % 18,3’ü kısmen katılma görüşünü benimsemektedirler. Yine, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 48,2’i katılma; % 39,3’ü tamamen katılma ve % 12,5’i kısmen katılma görüşünü benimserken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 56,2’i katılma, % 40,4’ü tamamen katılma ve % 3,4’ü kısmen katılma görüşünü benimsemektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–3 kez, 4–6 kez ve 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, teftiş birimini danışılacak güvenli bir kaynak olması gerektiği konusundaki inancı, bu konudaki görevini tam olarak yerine getiremediği düşüncesi bu görüşün oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca tamamen katılma görüşünde, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez, 7–10 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması konusundaki endişelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Altıncı alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “en kıdemli müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmeleri”,

“müfettişlerden, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması”, “müfettişlerin kariyer basamaklarına (eğitim müfettiş yardımcısı- eğitim müfettişi-eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması”, “Bakanlık ve ilköğretim müfettişi “unvanı yerine eğitim müfettişi unvanı kullanılması” ve “teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır.

4.8. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın yedinci alt problemi, “Denetleme sürecine yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 9 madde belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.8.1: Müfettişlerin ” Denetleme Sürecine ” İlişkin Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	” Denetleme Sürecine ” İlişkin Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
48	Teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştan önce bildirilmesi	f	21	68	85	89	48
		%	6,8	21,9	27,3	28,6	15,4
49	Teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması	f	2	12	49	164	84
		%	0,6	3,9	15,8	52,7	27,0
50	Teftişte denetleyen ve denetlenen tarafların sorumluluğu paylaşmaları	f	5	2	42	158	104
		%	1,6	0,6	13,5	50,8	33,4
51	Kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması	f	0	1	36	152	122
		%	0	0,3	11,6	48,9	39,2
52	Teftiş süresinin, kurumun/personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanması	f	0	7	40	196	68
		%	0	2,3	12,9	63,0	21,9
53	Teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılması	f	4	7	64	161	75
		%	1,3	2,3	20,6	51,8	24,1
54	Ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlanması	f	5	7	57	163	79
		%	1,6	2,3	18,3	52,4	25,4
55	Teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupta yapılması	f	6	8	56	170	71
		%	1,9	2,6	18,0	54,7	22,8
56	Kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması	f	7	51	63	104	86
		%	2,3	16,4	20,3	33,4	27,7

Tablo 4.8.1’de müfettişlerin” Denetleme Sürecine” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Müfettişlerin, % 88,1 kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Katılanların, % 84,9’u teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanmasına yönelik görüş bildirirken, sadece % 2,3’ü bu görüşe hiç katılmamışlardır.

Ankete katılanların, % 84,2’i teftişte denetleyen ve denetlenen tarafların sorumluluğu paylaşımları yönünde görüş belirtirken, % 1,6’ı bu görüşe hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar, teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması ile ilgili yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, % 79,7 gibi bir çoğunlukla katıldıklarını bildirmişlerdir.

Ankete katılanların, % 77,8’i ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlanması gerektiği yönünde görüş beyan ederken, % 1,6’nın bu görüşe hiç katılmadıkları görülmektedir.

Müfettişlerin, % 75,9’u teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılmasıyla ilgili yenilenme yapılması yönünde görüş getirirken, % 1,3’ü bu görüşe hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Müfettişlerin, % 77,5’i teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupta yapılması yönünde görüş belirtirken, % 1,9’u bu görüşe hiç katılmamıştır.

Katılımcıların, % 61,1’i kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır görüşüne, katılırken, % 2,3’ü bu görüşe hiç katılmamışlardır.

Müfettişlerin, % 44’ü teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi yönünde görüş bildirirken, % 6,8’i bu görüşe hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir.

Burada, teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi ve kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme yapılış görüşüne düşük düzeyde bir katılım olurken, diğer maddelere katılım yüksek düzeydedir. Müfettişler, büyük bir çoğunlukla denetleme sürecinde yenilenme yapılmasını istemektedirler.

Denetleme sürecinde yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Teftişin daha işlevsel hale gelebilmesi için (A-1), eğitim sistemine olumlu katkı sağlayabilmesi açısından (T-1), değerlendirme ve geliştirme işlerinin daha sağlıklı olarak yürütülebilmesi için (S-1), teftişin daha yararlı olabilmesi için (L-1), teftiş sürecinin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için (N-1), mevcut teftiş süreci umulan yararı sağlayamadığı için (G-1), düzeltme ve geliştirmeyi etkin olarak yapabilmek için (B-1), denetleme sürecinin daha etkili olabilmesi için (C-1 D-1 E-1 F-1 ve U-1) yenilenme gerekir.

Sürecin denetleyen ve denetlenende bir heyecan yaratabilmesi için yenilenme yapmak gerekir (H-1).

Eğitimin geliştirilmesinde denetim eski gücünü yitirmiş, adeta rutinleşmiştir. Bu süreç, denetim sisteminin de yok olmasına ya da basitleşmesine neden olacaktır. Bunun için yenilenme kaçınılmazdır (I-1).

Durum saptama, değerlendirme ve geliştirme işlerinin sağlıklı olarak yürütülebilmesi ve dolayısıyla müfettişin yararlı olabilmesi için, mevcut yapıda bir takım yenilenme yapmak gereklidir (J-1 M-1).

Mevcut süreç denetleyen ve denetleneni pek memnun edememektedir. Ayrıca, teftişin etkililiğini de tartışılır duruma düşürmüştür. Bütün bunlardan kurtulmak için yenilikler yapmak kaçınılmazdır (K-1 P-1).

Özellikle teftişte kullanılan değerlendirme kriterleri süreci ve performansı değerlendirmeye yönelik olmadığından bu alanlarda yenilenmeler yapılmalıdır (O-1).

Eğitimin geliştirilmesinde mevcut denetim süreci yetersiz kalmaktadır. Başta değerlendirme kriterleri olmak üzere yenilikler yapılmalıdır (R-1).

Burada denetleme sürecinin daha etkili olabilmesi için yenilenme yapılması gerekliliği öne çıkarılmaktadır.

Denetleme sürecinde ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Teftişe gitmeden önce, kurum ve bireyle ilgili yeterince bilgi toplanması, teftişin haberli olması, teftişin duruma göre grupla ya da bireysel olarak yapılması, denetim süresinin sıklığının, okulun ya da personelin sorunuyla orantılı olması gerekir (A-1 C-1

D-1 B-1 E-1 F-1 G-1 H-1 I-1 R-1 J-1 M-1 K-1 L-1 S-1 N-1 O-1 P-1 T-1 U-1). Aynı görüşlere katılırken, (A-1 H-1 J-1 S-1) kurum ve personeli değerlendirmede daha çok değerlendirme araçlarının kullanılmasını, (D-1 T-1 U-1) ders teftişinin öğretmenle birlikte plânlanması, (B-1) rehberliğin verimli olabilmesi için rehberliğe ihtiyaç olan alanların belirlenmesi, denetim amacının samimi bir şekilde denetlenene açıklanması, (H-1 M-1 N-1 P-1) rehberlik ve teftişe ayrılan sürenin uzun tutulması, (I-1) denetimlerde hangi temel konuların hangi ilkeler açısından denetleneceğinin ilgililere önceden bildirilmesi, (J-1) denetimin 3 yılda bir yapılması, (K-1) teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden daha ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılması, (O-1) öncelikle teftişin standartları ve değerlendirme kriterlerinin üniversitelerin iş birliğiyle değiştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Teftişe gitmeden önce, kurum ve bireyle ilgili yeterince bilgi toplanması, teftişin haberli olması, teftişin grupta ya da bireysel olarak yapılması, denetim süresinin sıklığının, okulun ya da personelin sorunuyla orantılı olması özellikle vurgulanmaktadır.

Tablo 4.8.2: İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyet Değişkeni ile “Teftiş Sonrası Yapılan Toplantıda, Eksikliklerden Ziyade, Güçlü Yönlerin Öne Çıkarılmasıyla İlgili Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Cinsiyet		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Kadın	f	5	7	10	22
	%	22,7%	31,8%	45,5%	100,0%
Erkek	f	70	154	65	289
	%	24,2%	53,3%	22,5%	100,0%
Toplam	f	75	161	75	311
	%	24,1%	51,8%	24,1%	100,0%

χ^2 : 6,309 sd: 2 p<,05 K: ,141

Tablo 4.8.2’de İlköğretim müfettişlerinin cinsiyet değişkeni ile “Teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılmasıyla ilgili yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlım fark bulunmaktadır [χ^2 = 6,309, p< .05]. Bu iki değişken arasındaki ilişki 0,141’dir. Bu görüşe, kadın ilköğretim müfettişlerinin % 45,5’i tamamen katılma, % 31,8’i katılma ve

% 22,7’i kısmen katılma özelliği gösterirken, erkek ilköğretim müfettişlerinin % 53,3’ü katılma, % 24,2’i kısmen katılma % 22,5’i tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Tamamen katılma oranı en yüksek kadın müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyeti farklılaştıkça, teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılmasıyla ilgili yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, kadın ilköğretim müfettişlerinin algısı, erkek ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, kadın ilköğretim müfettişlerinin, teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin yeterince öne çıkarılmadığı düşüncesinde bulunmalarının ve teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılmasının personel motivasyonunu olumlu yönde etkileyeceğini bilmelerinin etkili olduğu düşünülebilir. Olumsuz yaklaşımlarla olumlu gelişmelerin sağlanamayacağının bilinmesinin de bu algılamada etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4.8.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Teftiş Öncesi Teftişe Temel Oluşturacak Unsurlar Üzerinde Bilgi Toplanması İle İlgili Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	12	18	14	44
	%	27,3%	40,9%	31,8%	100,0%
41-45 yaş	f	11	25	24	60
	%	18,3%	41,7%	40,0%	100,0%
46-50 yaş	f	7	28	14	49
	%	14,3%	57,1%	28,6%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	33	93	32	158
	%	20,9%	58,9%	20,3%	100,0%
Toplam	f	63	164	84	311
	%	20,3%	52,7%	27,0%	100,0%

χ^2 : 12,778 sd: 6 p<,05 K: ,199

Tablo 4.8.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması ile ilgili yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2=12,778$, $p<.05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,199’dur. Bu soruya yönelik olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 40,9’u katılıyorum, % 31,8’i tamamen

katılıyorum ve % 27,3'ü kısmen katılıyorum görüşünü belirtirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 41,7'i katılıyorum, % 40,0'ı tamamen katılıyorum ve % 18,3'ü kısmen katılıyorum görüşünü belirtmektedirler. Yine, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 57,1'i katılıyorum, % 28,6'ı tamamen katılıyorum ve % 14,3'ü kısmen katılıyorum görüşünü belirtirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 58,9'u katılıyorum, % 20,9'u kısmen katılıyorum ve % 20,3'ü tamamen katılıyorum görüşünü belirtmektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması ile ilgili yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45 ve 46–50 arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, şimdiye kadar yaptıkları teftiş uygulamalarını yeterli görmeleri, teftiş öncesi teftişle ilgili bilgi toplanmasının gerekliliğine pek inanmamaları, bu işin ek bir yük getirdiği düşüncesinde bulunmaları ve teftişin, teftişle ilgili bilgi toplanmadan da sağlıklı olarak yapılacağı konusunda kendilerine olan güvenleri etkili olmuş olabilir.

Teftişin sağlıklı olarak yürütülmesi, kuruma ve çalışanlara yararlı olabilmesi için, teftişe başlamadan önce teftişe temel oluşturacak bilgi ve belgelerin toplanması gereklidir. Bu işlem tıpkı demirin dövülmeden önce ısıtılması gibi bir durumdur. Yeterince bilgi ve belge toplandıktan sonra, teftişe katılanların bunları ortak olarak değerlendirmeleri gerekir. Değerlendirme yapıp, kurum ve bireyler yeterince tanındıktan sonra, sağlıklı bir teftiş süreci başlayabilir. Eğitim ortamı dinamik bir yapıya sahip olduğundan, müfettişler bildiklerinin dışında bir sürprizle karşılaşabilirler. Onun için müfettişlerin böyle durumlara da hazır olmaları gerekir.

Tablo 4.8.4: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Kurum ve Personeli Değerlendirmede Çoklu Değerlendirme Araçlarının Kullanılması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	7	15	22	44
	%	15,9%	34,1%	50,0%	100,0%
41-45 yaş	f	11	28	21	60
	%	18,3%	46,7%	35,0%	100,0%
46-50 yaş	f	1	25	23	49
	%	2,0%	51,0%	46,9%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	18	84	56	158
	%	11,4%	53,2%	35,4%	100,0%
Toplam	f	37	152	122	311
	%	11,9%	48,9%	39,2%	100,0%

χ^2 : 13,00 sd: 6 p<,05 K: ,199

Tablo 4.8.4’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2=13,00$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,199’dur. Bu soruya ilişkin olarak, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 50,0’ı tamamen katılma, % 34,1’i katılma ve % 15,9’u kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 46,7’i katılma, % 35,0’i tamamen katılma ve % 18,3’ü kısmen katılma görüşünü belirtmektedirler. Öte yandan, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 51,0’ı katılma, % 46,9’u tamamen katılma ve % 2,0’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 53,2’i katılma; % 35,4’ü tamamen katılma ve % 11,4’ü kısmen katılma görüşünü belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 46–50 yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 46–50 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 51 ve üzeri yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 46–50 yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, değerlendirmede şimdiye kadar kullandıkları araçları yeterli

görmemeleri, tekli değerlendirme araçlarının sınırlılıklarını, çoklu değerlendirme araçlarının yararlarını bilmeleri, bu görüşün oluşmasında etkili olmuştur denebilir. Değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması, bu işte olabilecek hataları en aza indireceği söylenebilir.

Tablo 4.8.5: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Tarihinin, İlgili Kuruma Teftiştten Önce Bildirilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	9	11	0	20
	%	45,0%	55,0%	0	100,0%
Lisans	f	152	71	39	262
	%	58,0%	27,1%	14,9%	100,0%
Yüksek Lisans	f	13	7	9	29
	%	44,8%	24,1%	31,0%	100,0%
Toplam	f	174	89	48	311
	%	55,9%	28,6%	15,4%	100,0%

χ^2 : 14,259 sd: 4 p<,01 K: ,209

Tablo 4.8.5’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 14,259, p< .01]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,209’dur. Bu soruya yönelik olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 55,0’i katılma ve % 45,0’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 58,’i kısmen katılma, % 27,1’i katılma ve % 14,9’u tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Ayrıca, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 44,8’i kısmen katılma, % 24,1’i katılma ve % 31,0’i tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Tamamen katılma oranı en düşük, ön lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Tamamen katılma görüşünde, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, lisansa ve yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha

düşük düzeydedir. Bunda, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş tarihinin, ilgili kuruma önceden bildirilmesinin, kurumların dinamikliğini bozacağı inancına sahip olmalarının ve müfettişlerin kurumlar üzerindeki etkiliklerinin zayıflayacağı düşüncesini taşımalarının belirleyici olduğu söylenebilir. Oysa çağsaş sistemlerde teftiş tarihi ilgili kurumlara ve bireylere önceden bildirilir.

Tablo 4.8.6: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Kurum ve Personeli Değerlendirmede Çoklu Değerlendirme Araçlarının Kullanılması Yönünde Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	0	13	7	20
	%	0	65,0%	35,0%	100,0%
Lisans	f	29	129	104	262
	%	11,1%	49,2%	39,7%	100,0%
Yüksek Lisans	f	8	10	11	29
	%	27,6%	34,5%	37,9%	100,0%
Toplam	f	37	152	122	311
	%	11,9%	48,9%	39,2%	100,0%

$\chi^2 : 10,949$ sd: 4 p<,05 K: ,184

Tablo 4.8.6’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark vardır [$\chi^2= 10,949$, $p< .05$]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,184’dür. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 65,0’i katılıyorum ve % 35,0’i tamamen katılıyorum derken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 49,2’i katılıyorum, % 39,7’i tamamen katılıyorum ve % 11,1’i kısmen katılıyorum demektedirler. Yine, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 37,9’u tamamen katılıyorum, % 34,5’i katılıyorum ve % 27,6’ı kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük, ön lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma

görüşünde, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, lisansa ve yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Ön Lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılmasının yararlılığına olan inançları bu görüşün oluşmasında etkili olmuş olabilir. Yine çoklu değerlendirme araçlarıyla yapılan değerlendirmede, daha objektif davranılacağına bilinmesi, yukarıdaki algının oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.8.7: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Teftiş Süresinin, Kurumun/Personelin İçinde Bulunduğu Sorunların Yoğunluğu İle İlgili Orantılı Olarak Ayarlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	3	14	3	20
	%	15,0%	70,0%	15,0%	100,0%
Lisans	f	36	172	54	262
	%	13,7%	65,6%	20,6%	100,0%
Yüksek Lisans	f	8	10	11	29
	%	27,6%	34,5%	37,9%	100,0%
Toplam	f	47	196	68	311
	%	15,1%	63,0%	21,9%	100,0%

χ^2 : 11,545 sd: 4 p<,05 K: ,189

Tablo 4.8.7’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Teftiş süresinin, kurumun/personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farktan söz edilebilir [χ^2 = 11,545, p< .05]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,189’dur. Bu soruya ilişkin olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 70,0’i katılma, % 15,0’i kısmen katılma ve % 15,0’i tamamen katılma görüşüne yer verirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 65,6’ı katılma, % 20,6’ı tamamen katılma ve % 13,7’i kısmen katılma görüşüne yer vermektedirler. Diğer yandan, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 37,9’u tamamen katılma, % 34,5’i katılma ve % 27,6’ı kısmen katılma görüşüne yer vermektedirler. Katılma oranı en düşük, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanmasının gerekliliğini ve önemini yeterince algılayamamalarının, bu görüşün oluşmasında etkili olduğu söylenebilir. Oysa sorunsuz kurumlara ve bireylere daha az zaman ayrılarak, buradan artan zamanın sorunlu kurumlara ve bireylere ayrılması ve onların düzelmelerine ve gelişmelerine daha çok katkıda bulunulması gerekmektedir.

Tablo 4.8.8: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Kuruma Ait Teftiş Raporunun, Velilere, Öğretmenlere Ve Diğer İlgililere Sunulması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	7	8	5	20
	%	35,0%	40,0%	25,0%	100,0%
Lisans	f	98	94	70	262
	%	37,4%	35,9%	26,7%	100,0%
Yüksek Lisans	f	16	2	11	29
	%	55,2%	6,9%	37,9%	100,0%
Toplam	f	121	104	86	311
	%	38,9%	33,4%	27,7%	100,0%

χ^2 : 10,277 sd: 4 p<,05 K: ,179

Tablo 4.8.8’da İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 10,277, p< .05]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,179’dur. Bu görüşe, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 40,0’ı katıldığını, % 35,0’i kısmen katıldığını ve % 25,0’i tamamen katıldığını belirtirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 37,4’ü kısmen katıldığını, % 35,9’u katıldığını ve % 26,7’i tamamen katıldığını

belirtmektedirler. Bunun yanında, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 55,2’i kısmen katıldığını, % 37,9’u tamamen katıldığını ve % 6,9’u katıldığını belirtmektedirler. Katılma oranı en düşük, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulmasının mevcut yapı içerisinde yararlı olmayacağı inancını taşımalarının bu görüşün oluşmasında etkili olduğu düşünülebilir. Kurum raporunun öğretmenlerce bilinmesinin, kurumun gelişimine yapacağı katkı açısından önemli olacağı söylenebilir.

Kuruma ait raporların velilerle paylaşılması, velilere okul hakkında bilgi verir. Dolayısıyla veli çocuğunun okuduğu okulun özelliklerini öğrenir. Ancak, müfettişler bu paylaşımın yapılıp yapılamayacağı konusunda farklı düşünmüşlerdir. Oysa velinin çocuğunun okuduğu okulun niteliklerini öğrenmesinin bir sorun yaratmayacağı düşünülebilir. Bu durumun biraz da güven güvensizlik durumundan ileri geldiği söylenebilir.

Tablo 4.8.9: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Tarihinin, İlgili Kuruma Teftiştten Önce Bildirilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	41	29	11	81
	%	50,6%	35,8%	13,6%	100,0%
3-4 kez	F	24	20	15	59
	%	40,7%	33,9%	25,4%	100,0%
4’den fazla	F	30	19	12	61
	%	49,2%	31,1%	19,7%	100,0%
Hiç almadım	F	79	21	10	110
	%	71,8%	19,1%	9,1%	100,0%
Toplam	F	174	89	48	311
	%	55,9%	28,6%	15,4%	100,0%

χ^2 : 21,555 sd: 6 p<,001 K: ,255

Tablo 4.8.9’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 21,555$, $p< .001$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,255’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 50,6’ı kısmen katılma, % 35,8’i katılma ve % 13,6’u tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 40,7’i kısmen katılma, % 33,9’ katılma ve % 25,4’ü tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 49,2’i kısmen katılma, % 31,1’i katılma ve % 19,7’i tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 71,8’i kısmen katılma, % 19,1 katılma ve % 9,1’i tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, teftiş tarihinin, ilgili kuruma önceden bildirilmesiyle, kurumun şimdiye kadar yapması gereken ama yapmadığı işleri yapacağı ve böylece durumu idare edeceği düşüncesini taşımalarının etkili olduğu söylenebilir. Yine, teftişin habersiz yapılması yönündeki eğilimlerinin devam etmesini istemelerinin de bunda etkili olduğu düşünülebilir.

Genel anlamda müfettişlerin teftişin haberli olması konusundaki isteksizlikleri, haberli teftişin kurumları ve bireyleri tembelleştireceği sayıtlısından kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir.

Oysa Avrupa Birliğine üye ülkelerde teftiş tarihi, teftiştten önce ilgili kurumlara bildirilmektedir. Bunda hiçbir sakınca da görmemektedirler. Açık yakalamak, suçüstü yakalamak gibi klasik yaklaşımların kurumlara ve bireylere gelişim adına katkısından söz etmek pek mümkün olamamaktadır. Çünkü bu yaklaşımlar fotoğraf çekmeyi marifet olarak kabul ederler, hâlbuki teftişte amaç kurum ve bireyleri geliştirmektir.

Tablo 4.8.10: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftiş Süresinin, Kurumun/Personelin İçinde Bulunduğu Sorunların Yoğunluğu İle İlgili Orantılı Olarak Ayarlanması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	18	48	15	81
	%	22,2%	59,3%	18,5%	100,0%
3-4 kez	F	10	32	17	59
	%	16,9%	54,2%	28,8%	100,0%
4’den fazla	F	12	35	14	61
	%	19,7%	57,4%	23,0%	100,0%
Hiç almadım	F	7	81	22	110
	%	6,4%	73,6%	20,0%	100,0%
Toplam	F	47	196	68	311
	%	15,1%	63,0%	21,9%	100,0%

χ^2 : 14,356 sd: 6 p<,05 K: ,210

Tablo 4.8.10’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Teftiş süresinin, kurumun/personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile ilgili orantılı olarak ayarlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır ” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 14,356$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,210’dur. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 59,3’ü katılıyorum, % 22,2’i kısmen katılıyorum ve % 18,5’i tamamen katılıyorum derken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 54,2’i katılıyorum, % 28,8’i tamamen katılıyorum ve % 16,9’u kısmen katılıyorum demektedirler. Diğer yandan, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,4’ü katılıyorum, % 23,0’ü tamamen katılıyorum ve % 19,7’i kısmen katılıyorum derken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 73,6’ı katılıyorum, % 20,0’i tamamen katılıyorum ve % 6,4’ü kısmen katılıyorum demektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha

düşük düzeydedir. Hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanmasının kurumların gelişimlerine olumlu katkıda bulunacağı düşüncesinin, bu görüşün oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.8.11: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Teftişin, Kurumun Personel Sayısına Göre, Bireysel Ya da Grupla Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	25	42	14	81
	%	30,9%	51,9%	17,3%	100,0%
3-4 kez	F	18	24	17	59
	%	30,5%	40,7%	28,8%	100,0%
4’den fazla	F	10	36	15	61
	%	16,4%	59,0%	24,6%	100,0%
Hiç almadım	F	17	68	25	110
	%	15,5%	61,8%	22,7%	100,0%
Toplam	F	70	170	71	311
	%	22,5%	54,7%	22,8%	100,0%

χ^2 : 13,205 sd: 6 $p < ,05$ K: ,202

Tablo 4.8.11’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2 = 13,205$, $p < .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,202’dir. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 51,9’u katılma, % 30,9’u kısmen katılma ve % 17,3’ü tamamen katılma özelliği gösterirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 40,7’i katılma, % 30,5’i kısmen katılma ve % 28,8’i tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Ayrıca, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 59,0’u katılma, % 24,6’ı tamamen katılma ve % 16,4’ü kısmen katılma özelliği gösterirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 61,8’i katılma, % 22,7’i tamamen katılma ve % 15,5’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 4’den fazla ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı

vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez ve 3–4 kez, ödül alan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 4’den fazla ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin, teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılmasının daha ekonomik ve daha yararlı olacağı düşünceleri etkili olmuştur denebilir. 1–2 öğretmenin bulunduğu bir okula 5–6 kişilik bir müfettiş grubunun gitmesinin hiçte ekonomik olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.8.12: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Kuruma Ait Teftiş Raporunun, Velilere, Öğretmenlere Ve Diğer İlgililere Sunulması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	38	27	16	81
	%	46,9%	33,3%	19,8%	100,0%
3-4 kez	F	18	16	25	59
	%	30,5%	27,1%	42,4%	100,0%
4’den fazla	F	13	27	21	61
	%	21,3%	44,3%	34,4%	100,0%
Hiç almadım	F	52	34	24	110
	%	47,3%	30,9%	21,8%	100,0%
Toplam	F	121	104	86	311
	%	38,9%	33,4%	27,7%	100,0%

χ^2 : 21,107 sd: 6 p<,01 K: ,252

Tablo 4.8.12’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır [χ^2 = 21,107, p< .01]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,252’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 46,9’u kısmen katılma, % 33,3’ü katılma ve % 19,8’i tamamen katılma görüşünü benimserken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 42,4’ü tamamen katılma, % 30,5’i kısmen katılma ve % 27,1’i katılma görüşünü benimsemektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 44,3’ü katılma, % 34,4’ü tamamen katılma ve % 21,3’ü

kısmen katılma görüşünü benimserken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 47,3'ü kısmen katılma, % 30,9'u katılma ve % 21,8'i tamamen katılma görüşünü benimsemektedirler. Kısmen katılma oranı en düşük 4'den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez, ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulmasının, kurumun tanınması ve ilgililerce tercih edilmesine yardımcı olması konusunda yararlı olacağı inancı, bu görüşün oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.8.13: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Ders Teftişlerinin Öğretmenlerle Birlikte Plânlaması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	F	8	2	7	17
	%	47,1%	11,8%	41,2%	100,0%
4-6 kez	F	25	48	20	93
	%	26,9%	51,6%	21,5%	100,0%
7-10 kez	F	22	62	28	112
	%	19,6%	55,4%	25,0%	100,0%
11 kez ve üstü	F	14	51	24	89
	%	15,7%	57,3%	27,0%	100,0%
Toplam	F	69	163	79	311
	%	22,2%	52,4%	25,4%	100,0%

χ^2 : 15,939 sd: 6 p<,05 K: ,221

Tablo 4.8.13’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark söz konusudur [$\chi^2=$

15,939, $p < .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,221'dir. Bu soruyla ilgili olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 47,1'i kısmen katılma, % 41,2'i tamamen katılma ve % 11,8'ü katılma görüşüne yer verirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 51,6'ı katılma, % 26,9'u kısmen katılma ve % 21,5'i tamamen katılma görüşüne yer vermektedirler. Ayrıca, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 55,4'ü katılma, % 25,0'i tamamen katılma ve % 19,6'ı kısmen katılma görüşüne yer verirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,3'ü katılma, % 27,0'i tamamen katılma ve % 15,7'i kısmen katılma görüşüne yer vermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlanması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 4–6 kez, 7–10 kez ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlanmasının önemine ve gerekliliğine yeterince inanmamalarının etkili olduğu söylenebilir. Yine, müfettişin teftişi yetiştirme kaygısından bu plânlamaya zaman ayramamalarını da buna ilave etmek mümkündür.

Çağdaş denetim anlayışında müfettişin yapacağı ders denetiminin, öğretmenle birlikte plânlanması gerekmektedir. Böylece müfettişin beklentileri ve öğretmenin yapabilecekleri arasında denge kurulmaya çalışılır. Sonuçta yapılacak denetime ilişkin bir planda karar kılınır. Bu durum, öğretmeni teftiş sürecine kattığı için, öğretmen tarafından olumlu bir yaklaşım olarak algılanmaktadır. Şüphesizki, bu süreç bir zaman almaktadır. Müfettişler çoğu durumlarda, zaman kaygısından, yapacağı ders denetimini, öğretmenle birlikte plânlamayı ihmal eder. Bu ihmalde planlama sürecinden kaçma eğilimide vardır denebilir.

Tablo 4.8.14: İlköğretim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeni ile “Teftişin, Kurumun Personel Sayısına Göre, Bireysel Ya da Grupla Yapılması Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Hizmet içi eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-3 kez	F	3	11	3	17
	%	17,6%	64,7%	17,6%	100,0%
4-6 kez	F	30	50	13	93
	%	32,3%	53,8%	14,0%	100,0%
7-10 kez	F	21	64	27	112
	%	18,8%	57,1%	24,1%	100,0%
11 kez ve üstü	F	16	45	28	89
	%	18,0%	50,6%	31,5%	100,0%
Toplam	F	70	170	71	311
	%	22,5%	54,7%	22,8%	100,0%

χ^2 : 12,724 sd: 6 p<,05 K: ,198

Tablo 4.8.14’de İlköğretim müfettişlerinin hizmet içi eğitim değişkeni ile “Teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 12,724$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,198’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–3 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, % 64,7’i katılma, % 17,6’ı kısmen katılma ve % 17,6’ı tamamen katılma yönünde görüş belirtirken, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 53,8’i katılma, % 32,3’ü kısmen katılma ve % 14,0’ü tamamen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Diğer bir yandan, 7–10 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 57,1’i katılma, % 24,1’i tamamen katılma ve % 18,8’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin % 50,6’ı katılma, % 31,5’i tamamen katılma ve % 18,0’i kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 4–6 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı hizmet içi eğitim sayısı farklılaştıkça, teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma

görüşünde, 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–3 kez, 7–10 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. 4–6 kez hizmet içi eğitim alan ilköğretim müfettişlerinin, teftişin personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılmasının, kendilerine ilave sorumluluklar yükleyeceği ve böyle bir uygulamanın alışkanlıklarına uygun olmayacağı inancını taşımaları, bu görüşün oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Yedinci alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi”, “teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması” ve “teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel veya grupla yapılması” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri’nden Avusturya ve Fransa ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de “teftişte denetleyen ve denetlenen tarafların sorumluluğu paylaşmaları” konusunda, Avusturya ve Fransa ile karşılaştırıldığında, “ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte planlanması” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması”, “teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılması” ve “kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri’nden incelenen beş ülkenin denetim süreçleri genelde birbirinden farklı işlemektedir. Teftişin diğer alanlarında olduğu gibi, süreç alanında da bir birlikten söz etmek oldukça zordur. Çok sınırlı uygulamalarda genel olarak bir benzerliğe rastlamak mümkündür, ancak genelden öze doğru gidildiğinde yine farklılaşmaların olduğu görülmektedir. Burada, her ülkenin yönetim biçiminin denetim biçimini belirlediği söylenebilir.

4.9. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın sekizinci alt problemi, “Hizmet içi eğitime yönelik olarak ne derece yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin durumun ortaya çıkartılması amacıyla 6 madde belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların bu maddelerle ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir

Tablo 4.9.1: Müfettişlerin ” Hizmet İçi Eğitime ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılım Tablosu

	” Hizmet İçi Eğitime ” Yönelik Belirtilen Yenilenme İhtiyaçlarına Katılma Derecesi		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
57	Müfettişlere yönelik sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi	f	0	2	6	151	152
		%	0	0,6	1,9	48,6	48,9
58	Hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi	f	1	1	10	162	137
		%	0,3	0,3	3,2	52,1	44,1
59	Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi	f	1	0	17	145	148
		%	0,3	0	5,5	46,6	47,6
60	Teftiş sisteminde ve eğitim alanında oluşan değişikliklerle ilgili bilgilerin, müfettişlere hizmet içi eğitimle verilmesi	f	0	3	19	133	156
		%	0	1,0	6,1	42,8	50,2
61	Müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmeleri	f	0	2	4	122	183
		%	0	0,6	1,3	39,2	58,8
62	Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi	f	0	0	3	107	201
		%	0	0	1,0	34,4	64,6

Tablo 4.9.1’de müfettişlerin” Hizmet İçi Eğitime ” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma derecesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Müfettişler, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi gerektiği görüşüne % 99 oranında katılırken, sadece % 1,0’i bu görüşe katılmamaktadırlar. Bu madde en büyük katılımın olduğu madde olmuştur.

Katılımcıların, % 98,0'i müfettişlerin, meslekî bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmeleri gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Müfettişlerin, % 97,5'i müfettişlere yönelik sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Katılımcılar, % 96,2 gibi bir çoğunlukla, hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir.

Ankete katılanların, % 94,2'i müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Müfettişlerin, % 93,0'ü teftiş sisteminde ve eğitim alanında oluşan değişikliklerle ilgili bilgilerin, müfettişlere hizmet içi eğitimle verilmesi gerektiği yönündeki görüşe katılırken, % 1,0'i bu görüşe katılmamaktadır.

Müfettişlerin büyük bir çoğunluğu, müfettişlerin hizmet içi eğitimine yönelik yenilenme yapılmasını istemektedirler.

Müfettişlere yönelik verilen hizmet içi eğitimde yenilenme yapılmalı mıdır? Niçin? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Mevcut hizmet içi eğitim düzenlemelerinin yetersizliklerini ortadan kaldırmak için yenilenme yapılmalıdır (H-1 I-1 J-1 K-1 M-1 N-1 P-1 R-1).

Müfettişlerin kendilerini yenilemeleri için düzenli hizmet içi eğitim düzenlenmelidir (F-1 S-1).

Eğitim alanındaki değişim ve gelişimi yakalama adına hizmet içi eğitim alanında yenilenme yapılmalıdır (A-1 B-1 D-1 G-1 L-1 T-1).

Eğitim öğretim alanında, müfettişin yetiştirmek ve geliştirmekle sorumlu bulunduğu personele daha çok yararlı olunması için ona yönelik hizmet içi eğitim çalışmalarında yenilenme gerekmektedir (C-1 U-1).

Müfettişlerin yetersiz oldukları alanlarda yeterli hale gelebilmeleri için yenilenme gereklidir (E-1).

Öncelikle toplu olarak verilen hizmet içi eğitim çalışmaları verimli olamamaktadır. Küçük gruplarla yapılacak eğitimlerde paylaşma ve verimlilik daha yüksek olacaktır. Halen yapılan hizmet içi çalışmalarının verimli olduğunu düşünmüyorum, bu alanlarda yenilenmeye gidilmelidir (O-1).

Büyük bir çoğunluk, mevcut hizmet içi eğitim düzenlemelerinin yetersizliklerini ortadan kaldırmak için yenilenme yapılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Müfettişlere yönelik verilen hizmet içi eğitimde hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorularını müfettişler aşağıdaki gibi yanıtlamışlardır.

Müfettişlere sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi, bütün değişikliklerde değişikliğe ilişkin bilgilendirme temelli hizmet içi eğitim verilmesi, eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi ve müfettişlere verilecek hizmet içi eğitimin, müfettişteki gerçek ihtiyaçlara yönelik olması gerekir (A-1 C-1 G-1 K-1 M-1 L-1 N-1 U-1 P-1 R-1). Aynı görüşe katılmakla, B-1 üniversitelerle iş birliği halinde bir programa bağlı olarak, her yıl yeterli sürede her müfettişe hizmet içi eğitim verilmesi, D-1 müfettişlere yıllık olarak ve bütün değişikliklerde bilgilendirme temelli düzenli hizmet içi eğitim verilmesi, E-1 F-1 J-1 I-1 T-1 S-1 müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için, yurt dışına gönderilmesi, O-1 hizmet içi eğitim konularının belirlenmesinde müfettişlerinde karara katılması, müfettişlerin yurt dışında da yapılan çalışmaları izlemesi ve değerlendirmesi amacıyla meslek hayatında en az bir kez yurtdışına gönderilmesi ve H-1 müfettişlere tatilleri dışında yılda en az 15 günlük hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Burada, müfettişlere sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi, bütün değişikliklerde değişikliğe ilişkin bilgilendirme temelli hizmet içi eğitim verilmesi, eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi ve müfettişlere verilecek hizmet içi eğitimin, müfettişteki gerçek ihtiyaçlara yönelik olması gerektiği hususları öne çıkarılmıştır.

Bu önemli bir tespittir. Çünkü Türkiye’de müfettişlere sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmemektedir. Ayrıca verilen hizmet içi eğitim de müfettişlerdeki gerçek ihtiyaçtan kaynaklanmamaktadır. Yine hizmet içi eğitimde görev alan öğretim görevlileri de alanlarında yeterli kişiler çoğunlukla değildir.

Tablo 4.9.2: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Hizmet İçi Eğitim İhtiyacını Belirleme Listesine Göre, Müfettişlere Hizmet İçi Eğitim Verilmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	0	22	22	44
	%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
41-45 yaş	f	0	26	34	60
	%	0,0%	43,3%	56,7%	100,0%
46-50 yaş	f	4	29	16	49
	%	8,2%	59,2%	32,7%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	8	85	65	158
	%	5,1%	53,8%	41,1%	100,0%
Toplam	f	12	162	137	311
	%	3,9%	52,1%	44,1%	100,0%

χ^2 : 12,713 sd: 2 p<,05 K: ,198

Tablo 4.9.2’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$\chi^2= 12,724$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,198’dir. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 50,0’i katılıyorum ve % 50’i tamamen katılıyorum derken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 56,7’i tamamen katılıyorum ve % 43,3’ü katılıyorum demektirler. Yine, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 59,2’i katılıyorum, % 32,7’i tamamen katılıyorum ve % 8,2’i kısmen katılıyorum derken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 53,8’i katılıyorum, % 41,1’i tamamen katılıyorum ve % 5,1’i kısmen katılıyorum demektirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 46–50 ve 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 46–50 ve 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40 ve 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 46–50 ve 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlere verilmesi gereken hizmet

İçerik eğitimin ihtiyaç belirleme listesine göre verilmesinin yararına pek inanmamış olmaları ya da yeterliklerine olan güvenlerinden dolayı, eğitimi ihtiyaç hissetmemeleri, etkili olmuş olabilir.

Tablo 4.9.3: İlköğretim Müfettişlerinin Yaş Değişkeni ile “Müfettişlere Yönelik Hizmet İçerik Eğitimin, Müfettişlerle İlgili Olarak Yapılan Araştırma Sonuçlarına Göre Belirlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Yaş		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
36-40 yaş	f	0	21	23	44
	%	0,0%	47,7%	52,3%	100,0%
41-45 yaş	f	0	31	29	60
	%	0,0%	51,7%	48,3%	100,0%
46-50 yaş	f	1	24	24	49
	%	2,0%	49,0%	49,0%	100,0%
51 yaş ve üstü	f	17	69	72	158
	%	10,8%	43,7%	45,6%	100,0%
Toplam	f	18	145	148	311
	%	5,8%	46,6%	47,6%	100,0%

χ^2 : 15,013 sd: 2 p<,05 K: ,215

Tablo 4.9.3’de İlköğretim müfettişlerinin yaş değişkeni ile “Müfettişlere yönelik hizmet içerik eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2= 15,013$, $p< .05$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,215’dir. Bu görüşe, 36–40 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin, % 52,3’ü tamamen katılma ve % 47,7’i katılma özelliği gösterirken, 41–45 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 51,7’i katılma ve % 48,3’ü tamamen katılma özelliği göstermektedirler. Ayrıca, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinin % 49,0’ı katılma, % 49,0’u tamamen katılma ve % 2,0’i kısmen katılma özelliği gösterirken, 51 yaş ve üzeri ilköğretim müfettişlerinin % 45,6’ı tamamen katılma, % 43,7’i katılma ve % 10,8’i kısmen katılma özelliği göstermektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin yaşı farklılaştıkça, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 51 ve üzeri yaşa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesinin, kendilerini zorlayacağı ve umulan yararı vermeyeceği düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.9.4: İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Değişkeni ile “Müfettişlere Yönelik Hizmet İçi Eğitimin, Alanında Uzman Kişilerce Verilmesi, Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Eğitim		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Ön Lisans	f	0	9	11	20
	%	0,0%	45,0%	55,0%	100,0%
Lisans	f	1	96	165	262
	%	,4%	36,6%	63,0%	100,0%
Yüksek Lisans	f	2	2	25	29
	%	6,9%	6,9%	86,2%	100,0%
Toplam	f	3	107	201	311
	%	1,0%	34,4%	64,6%	100,0%

χ^2 : 21,593 sd: 4 p<,001 K: ,255

Tablo 4.9.4’de İlköğretim müfettişlerinin eğitim değişkeni ile “Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi, konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır [χ^2 = 21,593, p< .001]. Bu üç değişken arasındaki ilişki 0,255’dir. Bu soruya ilişkin olarak, ön lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, % 55,0’ı tamamen katılma ve % 45,0’i katılma yönünde görüş belirtirken, lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 63,0’ı tamamen katılma ve % 36,6’ı katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Diğer bir yandan, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin % 86,2’i tamamen katılma ve %

6,9’u katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek, yüksek lisansa sahip müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin eğitimi farklılaştıkça, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi, konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin algıları, ön lisansa ve lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, yüksek lisansa sahip ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanının uzmanı kişilerce verildiği inancının etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 4.9.5: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlere Yönelik Hizmet İçi Eğitimin, Müfettişlerle İlgili Olarak Yapılan Araştırma Sonuçlarına Göre Belirlenmesi Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	4	47	30	81
	%	4,9%	58,0%	37,0%	100,0%
3-4 kez	F	3	28	28	59
	%	5,1%	47,5%	47,5%	100,0%
4’den fazla	F	7	17	37	61
	%	11,5%	27,9%	60,7%	100,0%
Hiç almadım	F	4	53	53	110
	%	3,6%	48,2%	48,2%	100,0%
Toplam	F	18	145	148	311
	%	5,8%	46,6%	47,6%	100,0%

χ^2 : 15,459 sd: 6 p<,05 K: ,218

Tablo 4.9.5’de İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [χ^2 = 15,459, p< .05]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,218’dir. Bu soruya yönelik olarak, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 58,0’i katılma, % 37,0’i tamamen katılma ve % 4,9’u kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 47,5’i tamamen katılma, % 47,5’i katılma ve % 5,1’i kısmen katılma yönünde görüş

belirtmektedirler. Yine, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 60,7’i tamamen katılma, % 27,9’u katılma ve % 11,5’i kısmen katılma yönünde görüş belirtirken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 48,2’i katılma, % 48,2’i tamamen katılma ve % 3,6’ı kısmen katılma yönünde görüş belirtmektedirler. Kısmen katılma oranı en yüksek 4’den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Kısmen katılma görüşünde, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha yüksek düzeydedir. Bunda, 4’den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlere verilecek hizmet içi eğitimin, araştırma sonuçlarına göre belirlenmesinin, kendilerinin gerçek ihtiyacını belirlemede yetersiz kalacağı ve pek faydalı olmayacağı inancı etkili olmuştur denebilir.

Tablo 4.9.6: İlköğretim Müfettişlerinin Ödül Değişkeni ile “Müfettişlerin, Mesleki Bilgi, Görgü Ve Uzmanlıklarını Geliştirmek İçin Yurt Dışına Gönderilmeleri Konusunda Yenilenme İhtiyacı Vardır” Anket Maddesine Verdikleri Cevaplar İçin Yapılan Kaykare Analiz Sonuçları

Ödül		Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
1-2 kez	F	0	38	43	81
	%	0,0%	46,9%	53,1%	100,0%
3-4 kez	F	2	26	31	59
	%	3,4%	44,1%	52,5%	100,0%
4’den fazla	F	3	11	47	61
	%	4,9%	18,0%	77,0%	100,0%
Hiç almadım	F	1	47	62	110
	%	,9%	42,7%	56,4%	100,0%
Toplam	F	6	122	183	311
	%	1,9%	39,2%	58,8%	100,0%

χ^2 : 18,939 sd: 6 p<,01 K: ,240

Tablo 4.9.6’da İlköğretim müfettişlerinin ödül değişkeni ile “Müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır” anket maddesine verdikleri cevaplar arasında

anlamlı fark bulunmaktadır [$\chi^2 = 18,939$, $p < .01$]. Bu dört değişken arasındaki ilişki 0,240'dır. Bu görüşe, 1–2 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, % 53,1'i tamamen katılıyorum ve % 46,9'u katılıyorum derken, 3–4 kez ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 52,5'i tamamen katılıyorum, % 44,1'i katılıyorum ve % 3,4'ü kısmen katılıyorum demektedirler. Yine, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin % 77,0'ı tamamen katılıyorum, % 18,0'i katılıyorum ve % 4,9'u kısmen katılıyorum derken, hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinin % 56,4'ü tamamen katılıyorum ve 42,7'i katılıyorum demektedirler. Katılma oranı en düşük 4'den fazla ödül alan müfettişlerde görülmüştür.

İlköğretim müfettişlerinin aldığı ödül sayısı farklılaştıkça, müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı vardır maddesine verdikleri cevaplar değişim göstermiştir. Katılma görüşünde, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin algıları, 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan ilköğretim müfettişlerinden daha düşük düzeydedir. Bunda, 4'den fazla ödül alan ilköğretim müfettişlerinin, müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmelerinin, müfettişlerin bireysel gelişimleri dışında sisteme pek bir şey katamayacağı inancını taşımalarının etkili olduğu düşünülebilir.

Sekizinci alt probleme ilişkin konular, Avrupa Birliği Ülkeleri'nden İngiltere ve Hollanda ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de “müfettişlere yönelik sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi”, Avusturya ve İngiltere ile karşılaştırıldığında, “hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi” ve Avusturya ile karşılaştırıldığında, “müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye'de “müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi”, “teftiş sisteminde ve eğitim alanında oluşan değişikliklerle ilgili bilgilerin, müfettişlere hizmet içi eğitimle verilmesi” ve “müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmamaktadır.

BÖLÜM V

5. GENEL SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 GENEL SONUÇ

Avrupa Birliği Ülkeleri'nde müfettişlerin işe alınmasında aranan kriterler ve yetiştirilmesinde takip edilen süreç, ülkeler arasında farklılık göstermekle birlikte, Türkiye'deki uygulama ile genelde benzerlik arz etmektedir. Bazı ülkelerde adaylarda aranan kriterlerde ve seçim sürecinde Türkiye'den farklılıklar gözlenmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği Ülkelerinde teftiş birimleri genelde doğrudan bakanlığa bağlı olarak, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenip, faaliyette bulunurken, Türkiye'de teftiş birimi aralarında organik bağ bulunmayan merkezî ve iller düzeyinde örgütlenmiş olarak faaliyette bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Ülkelerindeki müfettişler genelde tam gün çalışma esasına göre işe alınırlar. Müfettişlerin iş yoğunluğu ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Yine, müfettişlerin sorumluluk alanları, ülkeler bazında değişiklik göstermekle birlikte, Türkiye'deki kadar geniş değildir. Daha çok uzmanlaşmaya yönelim gözlenmektedir.

Müfettişler gerek Avrupa Birliği Ülkelerinde, gerekse Türkiye'de eğitim politikalarının belirlenmesinde aktif görev almamaktadırlar. Danışman olarak hizmet vermektedirler. Buna bağlı olarak, müfettişlerin pozisyonu ülkeler arasında farklı şekillerde oluşmuştur. Fransa ve İngiltere'de güçlü pozisyona sahiptirler.

Avrupa Birliği Ülkeleri'nde denetim sürecinde de takip edilen prosedür konusunda birliğin sağlandığını söylemek zordur. Ancak hepsinde ortak nokta, teftişin haberli olmasıdır. Türkiye'de rehberlik çalışmaları haberli yapıp, teftiş habersiz olmaktadır.

Birkaç Avrupa Birliği Ülkesi dışında, Türkiye'de olduğu gibi, müfettişlere yönelik düzenli hizmet içi eğitim verilmemektedir.

Birinci alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesine yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin,

müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranmasına orta düzeyde katılımı olurken, bunun dışındaki maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 71 ile % 96,5 arasında bir değişim göstermiştir. Bu alana ilişkin yüksek düzeyde yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Müfettişlerin işe alımında yenilenme gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “müfettişlerin, denetimini ve rehberliğini yaptığı personelden eğitim, bilgi ve deneyim yönünden daha yeterli olması için, yenilenme yapılmalıdır” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin işe alımda hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “adayların, eğitim yönetimi ve denetimi bölümü mezunu ya da bu alanda yüksek lisans ve doktora yapmış öğretmenler arasından yeterlik sınavı ile seçilmesi gereklidir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişin yetiştirilmesi konusunda yenilenmeler gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “müfettişlerin daha etkili, verimli ve yararlı olması için yenilenme gereklidir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişin yetiştirilmesi konusunda hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan soruyu müfettişler, “müfettişlere yönelik sistemli bir hizmet içi yetiştirme programının düzenlenmesi, görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması gereklidir” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Müfettişlerin, müfettişlerin işe alınması ve yetiştirilmesi konusunda belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet içi eğitim durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

Kadın müfettişler, kısmen katılma derecesinde “Müfettişlerin, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi” görüşüne erkek müfettişlerden daha çok katılmışlardır. Burada, kadınların, ev, çocuk ve aile sorumluluğunu taşımaları, onların ikinci bir eğitim almalarını zorlaştırdığı görüşünün belirleyici olduğu söylenebilir.

46–50 yaş arası müfettişler, tamamen katılma durumunda “Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması” görüşüne 36–40, 41–45 ve 51 yaş ve üstü yaş arasındakilere göre, daha yüksek katılım göstermişlerdir. Burada, meslekte kazanılan tecrübenin müfettişlik için önemli görülmesi, belirleyicidir denebilir.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerde, kısmen katılma durumunda “Aday seçiminde çok yönlü bilgi toplanması” konusunda 36–40, 41–45 ve 46–50 yaş arasındakilere göre katılım daha yüksektir. Bunda, müfettişlerin mevcut sistemde adaylara ilişkin toplam bilgileri yeterli görmeleri ve belkide bu bilgilerin adayaların aleyhine işletileceği yönündeki kaygılarının etkili olduğu düşünülebilir.

11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde “Adaylara ilişkin toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi” konusunda 16–20, 21–25 ve 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerden katılım düzeyi daha azdır. Burada, adaylar hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi ile çeşitli baskı gruplarının etkisinin azalacağı düşüncesini taşıdıkları söylenebilir.

4’den fazla ödül alan müfettişler, kısmen katılma durumunda “Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması ” görüşüne 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç ödül almayanlardan daha az katılırken, “Müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi” ve “Müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması” görüşlerine daha yüksek katılım göstermişlerdir. Birincisinde, müfettiş adaylarının öğretmenlik tecrübelerinin, çok geniş sorumluluk alanlarının gereklerini yerine getirmede yetersiz görmelerinin etkili olduğu söylenebilir. İkincisinde, adaylar hakkında mevcut sistemde toplanan bilgilerin yeterli görülmesinden kaynaklanabilir. Üçüncüsünde, müfettiş adaylarının seçiminde uygulanan tek komisyonlu sözlü sınavları yeterli görmeleri, iki komisyonlu seçimin önemini anlayamamaları belirleyici olmuştur denebilir.

Hiç ödül almayan müfettişler, tamamen katılma derecesinde, “Müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması” görüşüne, 1–2 kez, 3–4 kez, 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha düşük katılım göstermişlerdir. Bu durumun, müfettiş adaylarının, yayın yapmalarının müfettişlik görevi ile pek ilişkilendirilememesinden ve önemine de inanmamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

1–3 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması” görüşüne, 4–6 kez ve 7–10 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha az katılmışlardır. Bu görüşe, müfettiş adaylarının sahip oldukları öğretmenlik tecrübesini yetersiz görmeleri, neden olmuş olabilir.

1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Müfettiş adaylarının sözlü sınavlarının, iki ayrı komisyon tarafından yapılması” görüşüne katılımı, 4–6 kez, 7–10 kez ve 11 ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha azdır. Bunda, iki ayrı komisyonun kararının daha objektif olacağı ve hak edenin kazanacağı düşüncesi etkili olmuş olabilir.

7–10 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlere, görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması” görüşüne katılımı, 1–3 kez, 4–6 kez, 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha düşüktür. Burada, müfettişlerin daha yararlı olabilmesi için onlara, yüksek lisans ve doktora yaptırılması konusundaki istekliliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türkiye’de “müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi”, “müfettiş adaylarının sözlü sınavlarının, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması” ve “müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

İkinci alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Teftiş sisteminin yapısına yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin, teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması görüşüne katılımı az olurken, bunun dışındaki maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 91,9 ile % 96,8 arasında bir değişim göstermiştir. Bu alana ilişkin oldukça yüksek düzeyde yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Teftiş sisteminin yapısında yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “ teftiş sisteminin daha yararlı ve işlevsel olmasını sağlamak için yenilenme yapılmalıdır ” şeklinde yanıtlamışlardır.

Teftiş sisteminin yapısında hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “iki ayrı teftiş biriminin tek çatı altında toplanması, teftişin yerel etkilerden uzak kalabilmesi için, merkezî ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi ile teftiş birimlerinin doğrudan bakanlığa bağlanması gerekir ” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, teftiş sisteminin yapısı ile ilgili belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet için durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

Kadın müfettişler, kısmen katılma durumunda, “M.E. B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesi” görüşüne, erkek müfettişlerden daha çok katılırken, “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması” görüşüne daha az katılmaktadırlar. Birincisinde, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesinin somut getirisinin yeterli olmayacağı ya da böyle bir örgütlenmenin müfettişlere daha fazla sorumluluk yükleyeceği düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir. İkincisinde, ilköğretim müfettişliğinin Bakanlığa bağlanması ile müfettişliğin yerel etkilerden uzaklaşacağı düşüncesi neden olmuş olabilir.

36–40 yaş arası müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması” görüşüne, 41–45, 46–50, 51 ve üzeri yaş arası müfettişlere göre daha çok katılma eğilimi göstermişlerdir. Bunda, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanmasının, umulan yararı getirmeyeceği inancı ve bu uygulamanın ek yükler getireceği düşüncesi etkili olmuştur denebilir.

41–45 yaşa sahip müfettişler, katılma durumunda, “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması” görüşüne 36–40, 46–50 ve 51 yaş ve üzeri yaşa sahip müfettişlerden daha az katılmışlardır. Burada, teftiş sisteminin, zaten rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı çalıştığı inancı ya da ağırlıklı olarak bu yönde çalışmanın teftiş için yeterli olmadığı görüşünden söz edilebilir.

16–20 yıl kıdeme sahip müfettişlerde, kısmen katılma durumunda, “Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması” görüşüne, 11–15, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlere göre katılım daha yüksektir. Bunda, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması ile mevcut konumlarının değişmesinin rahatsızlık vereceği, ayrıca ek sorumluluklar yükleyeceği inancı etkilidir denebilir.

11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması” görüşüne katılımı, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerden daha düşüktür. Bu görüşte,

teftiş sisteminin, rehberlik ve iş başında yetiştirme konusundaki yetersizliğinin görülmesi belirleyici olmuştur denebilir.

Ön lisansa sahip müfettişler, kısmen katılma durumunda, “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması” görüşüne, lisansa ve yüksek lisansa sahip müfettişlerden daha az katılım göstermişlerdir. Bu görüşün oluşmasında, ilköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması ile mevcut statülerinin ve ekonomik durumlarının iyileşeceği, etki ve yetkilerinin artacağı, düşüncelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Yüksek lisansa sahip müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Teftiş sisteminin yerel etkilerden uzak tutulması” görüşüne, ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha çok katılırken, “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması” görüşüne daha az katılmaktadırlar. Birincisinde, teftiş sisteminin yerel etkilerden fazla etkilenmediği, müfettişlerin kararlarını özgürce verdiği, düşünceleri etkili olmuş olabilir. İkincisinde, eğitim düzeylerinin yüksekliğine bağlı olarak, çağdaş teftiş yaklaşımlarını da bilmelerinin belirleyici olduğu söylenebilir.

Lisansa sahip müfettişler, katılma durumunda, “Teftiş sistemi, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirme” görüşüne ön lisansa ve yüksek lisansa sahip müfettişlere göre daha çok katılma eğilimindedirler. Bunda, teftiş çalışmalarını daha çok durum saptama olarak algılamalarının, teftişin sistemi geliştirmesi yönündeki çalışmalarını yetersiz görmelerinin etkisi olduğu söylenebilir.

1–2 kez ödül alan müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması” ile “Teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi” görüşüne, 3–4 kez, 4’den fazla ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlere göre daha çok katılmaktadırlar. Birincisinde, Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanmasının, pek yararlı olmayacağı yönündeki düşüncelerinin, etkili olduğunu söylemek mümkündür. İkincisinde, teftiş sisteminin, mevcut örgütlenmesini yeterli görmeleri ile merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmenin önemini bilememeleri etkili olmuştur denebilir.

4’den fazla ödül alan müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “M.E. B. teftiş sisteminin, eğitim müfettişliği adı altında örgütlenmesi” ile “İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması” görüşüne 1–2 kez, 3–4 kez ve hiç almayan müfettişlerden daha çok katılırken, “Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında

yetiştirme odaklı olması” görüşüne daha az katılmışlardır. Birincisinde, teftiş sisteminin, eēitim mfettiřliēi adı altında örgütlenmesinin, şimdiki sorunları zmeyeceēi ve kendilerine yeni sorumluluklar ykleyeceēi düşüncesinin etkili olduēu söylenebilir. İkincisinde, ilköēretim mfettiřliēinin Bakanlıēa baēlanacaēına olan inancının zayıflıēından söz edilebilir. çncnde, teftiş sisteminin, rehberlik ve iş başında yetiştirme konusundaki yetersizliklerini hissetmelerinin belirleyici olduēu söylenebilir.

Avrupa Birliēi lkeleriyle genel olarak karřılařtırıldıēında, Türkiye’de “teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde rgtlenmesi”, “İlkēretim mfettiřliēinin doērudan Bakanlıēa baēlanması”, “teftiş sisteminin, çalışmalarında tamamen baēımsız olması”, “teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması” ve “teftiş sisteminin, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirmesi” konularında yenilenme ihtiyaı bulunmaktadır.

çnc alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Müfettişlerin alışma koşullarına yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldıēında, müfettişlerin, müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri gerektiēi görüşüne katılımı düşük olurken, bunun dışındaki maddelerde yenilenme ihtiyaına katılım düzeyleri % 73,2 ile % 95,1 arasında bir deēiřim göstermiştir. Bu alana ilişkin yüksek düzeyde yenilenme ihtiyaı duyulmaktadır.

Müfettişlerin alışma koşullarında yenilenme gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “müfettişlerin verimli iş yapabilmeleri ve motivasyonlarının yüksek olması için yenilenme yapılmalıdır ” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin alışma koşullarında ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “ müfettişlerin iş yüklerinin hafifletilmesi ve çalışma bölgelerinde rahatça çalışabilecekleri bürolarının bulunması gerekir ” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, müfettişlerin çalışma koşullarına yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet için durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişler, tamamen katılma durumunda, “Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması” görüşüne, 36–40, 41–45 ve 46–50 yaş arası müfettişlerden daha çok katılmışlardır. Bunda, yıllık olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapmanın kaliteyi olumsuz etkileyeceği inancının etkili olduğu söylenebilir.

46–50 ile 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri” görüşüne katılımı, 36–40, 41–45, yaş arası müfettişlerden daha yüksektir. Bu algının oluşumunda, müfettişlerin mevcut sistemde mesleki yönden kendilerini geliştirecek ortamı bulabildikleri yönündeki inançları, etkili olmuş olabilir.

11–15 yıl kıdeme sahip müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri” görüşüne, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlere göre daha az katılmışlardır. Bu algının oluşmasında, müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütebilecek yeterliliğe sahip oldukları inancı, etkili olmuş olabilir.

26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerde, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri” görüşüne katılım, 11–15, 16–20, 21–25, kıdeme sahip müfettişlere göre daha yüksektir. Bu görüşe, müfettişlerin mesleki yönden gelişmişlik düzeylerini yeterli görmeleri, meslekî yönden kendilerini geliştirme çabalarının bir külfet getireceği düşüncesinin neden olduğu söylenebilir.

Ön lisansa sahip müfettişler, kısmen katılma derecesinde “Okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi” görüşüne, lisansa ve yüksek lisansa sahip müfettişlerden daha az katılmışlardır. Bunda, okulun büyüklüğüne göre müfettiş sayısının belirlenmesinin ekonomik açıdan yararlarını daha iyi görmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Hiç ödül almayan müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması” görüşüne, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha az katılma eğilimi göstermişlerdir. Bu durumun, yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi

yapmanın, teftişin kalitesini olumsuz yönde etkileyeceği düşüncesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Hiç ödül almayan müfettişlerin, tamamen katılma derecesinde, “Okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi” görüşüne katılımı, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha azdır. Burada, teftişe katılacak müfettiş sayısının, okulun büyüklüğüne göre belirlenmesinin pek önemli olmadığı düşüncelerinin etkili olduğu söylenebilir.

1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturmanın almaması” görüşüne 4–10 kez ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha çok katılmışlardır. Bu görüşe, soruşturma işini en iyi müfettişlerin yapabileceği düşüncesini taşımaları ve soruşturmayı bir saygınlık sorunu olarak görmelerinin neden olduğu söylenebilir.

4–6 kez hizmet içi eğitim alan müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması” ve “Müfettişlerin günlük belli sayıda öğretmene teftiş ve rehberlik yapması” görüşüne, 1–3 kez, 7–10 ve 11 ve üstü kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha az katılmışlardır. Birincisinde, yıllık olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapmanın, hem yorucu olacağı, hem de kaliteyi düşüreceği düşüncesinin etkili olduğunu söylemek mümkündür. İkincisinde, günlük olarak belli sayıda öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun, öğretmeni geliştirmede ve takip etmede yetersiz kaldığını görülmeleri etkili olmuş olabilir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “müfettişlerin yoğun iş yüklerinin hafifletilmesi”, “müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması”, “müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapmamaları”, “müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri” ve “okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Dördüncü alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Müfettişlerin sorumluluk alanlarına yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin, müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması görüşüne katılımı az olurken, bunun dışındaki maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 83,6 ile % 94,8 arasında bir değişim göstermiştir. Bu alana ilişkin yüksek düzeyde yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Müfettişlerin sorumluluk alanlarında yenilenme gerekli midir? Niçin? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “müfettişlerin daha verimli çalışabilmesi ve sorumluluk alanlarının daraltılması için yenilenme yapılmalıdır ” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin sorumluluk alanlarında hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “ müfettişlerin görev alanlarının daraltılması, soruşturma görevinin üzerlerinden alınması gerekir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, müfettişlerin sorumluluk alanlarına yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet için eğitim durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

Kadın müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi” görüşüne, erkeklerden daha çok katılmışlardır. Bu görüşün oluşmasında, eğitimin kalitesinin yükseltilmesi konusunda yapılan çalışmaları yeterli görmeleri etkili olmuş olabilir.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında görev yapmaması” ve “Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunması” görüşüne katılımı 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası müfettişlerden daha yüksek olmuştur. Birincisinde, müfettişlerin eğitim sisteminin çok değişik alanlarında görev yapmalarını bir saygınlık durumu olarak görmelerinin etkisi vardır denebilir. İkincisinde, mevcut uygulamayı yeterli görmelerinin etkisi vardır denebilir.

36–40 yaşa sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması” görüşüne katılımı, 41–45, 46–50, 51

ve üzeri yaş arası müfettişlerden daha düşüktür. Bu algının oluşmasında, müfettişlerin yönetim işlerine katılarak, onu daha iyi geliştireceği düşüncesinin, etkili olduğu söylenebilir.

26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunması” görüşüne katılımı, 11–15, 16–20 ve 21–25 yıl kıdeme sahip müfettişlerden daha yüksektir. Bunda, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunmalarının mevcut durumu değiştirmeyeceği inancını taşımalarının, etkili olduğu söylenebilir.

11–15 yıl kıdeme sahip müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi ” ve “Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması” görüşüne, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerden daha az katılmışlardır. Birincisinde, müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanların belirlenmesinde yetersiz kaldığı inancını taşıdıklarını söylemek mümkündür. İkincisinde, müfettişlerin yönetim işlerine katılmak suretiyle, iyileştirilmeye açık alanların iyileştirilmesinde durumu daha iyi yönetecekleri düşüncesi etkili olmuş olabilir.

Yüksek lisansa sahip müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamaması” görüşüne ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha çok katılma göstermişlerdir. Bu görüşün oluşmasında, müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamalarının uygun olduğu yönündeki düşüncelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Ön lisansa sahip müfettişlerde, tamamen katılma durumunda, “Müfettişlerin kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması” görüşüne katılımı, lisansa ve yüksek lisansa sahip müfettişlerden daha azdır. Bunda, müfettişlerin yönetim işlerine katılamayacağını bilmelerinin, etkili olduğu söylenebilir.

3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi” görüşüne katılımı, 1–2 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha azdır. Burada, müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemelerindeki yetersizliklerinin bilinmesi etkili olmuştur denebilir.

Hiç ödül almayan müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin teftiş ve rehberlik yaptığı personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi” ve

“Müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunulması” görüşüne, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha az katılırken, “Müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi” görüşüne daha çok katılmışlardır. Birincisinde, müfettişlerin personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi konusunda yaptıkları çalışmaları yetersiz görmelerinin, etkili olduğu düşünülebilir. İkincisinde, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunmalarının, daha yararlı olacağı yönündeki düşüncelerinin etkisi vardır denebilir. Üçüncüsünde, müfettişlerin eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda mevcut sistemde yaptıkları çalışmaları yeterli görmelerinin etkisi vardır denebilir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında görev yapmamaları”, “müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi ” ve “müfettişlerin, suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamaları ” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Beşinci alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolüne yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin, bu alana ilişkin maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 70,4 ile % 91,0 arasında bir değişim göstermiştir. Bu alana ilişkin de yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolünde yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “eğitim politikası oluşturma sürecinde müfettişlerin birikimlerinden doğrudan yararlanılması için yenilenme yapılmalıdır” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişliğin eğitim politikasındaki rolünde ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “eğitime ilişkin politikaların belirlenmesinde, müfettişlere doğrudan görev verilmesi, müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, raporlarından ve önerilerinden yararlanılması gerekir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, müfettişlerin eğitim politikasındaki rolüne ilişkin belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim

durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet için durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

Kadın müfettişler, tamamen katılma derecesinde, “Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulması” görüşüne, erkeklerden daha çok katılmışlardır. Bunda, müfettişlerin görevinin danışmanlıkla sınırlı tutulmasıyla, onların birikimlerinden yeterince yararlanılamayacağı düşüncesine sahip olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

46–50 yaşa sahip müfettişlerin, tamamen katılma derecesinde, “Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev alması” görüşüne katılımı, 36–40, 41–45, 51 ve üzeri yaş arası müfettişlerden daha azdır. Bu görüşün oluşmasında, müfettişlerin birikimlerinin eğitim politikası oluşturmada yetersiz kalacağı düşüncesine sahip olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

41–45 yaşa sahip müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin müfredat geliştirmede görev alması” görüşüne, 36–40, 46–50, 51 ve üzeri yaş arası müfettişlerden daha az katılmışlardır. Burada, müfettişlerin uygulamadan gelen birileri olarak, müfredat geliştirme konusundaki yeterliklerini bilmelerinin etkisi vardır denilebilir.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması” görüşüne, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası müfettişlerden daha çok katılma eğilimi göstermişlerdir. Bu algının oluşmasında, konunun önemine yeterince inanmamalarının etkili olduğu söylenebilir.

11–15 yıl kıdeme sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin müfredat geliştirmede görev alması” görüşüne katılımı, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerden daha düşüktür. Müfettişlerde bu algının oluşmasında, müfettişleri müfredat geliştirme konusunda yeterli görmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Yüksek lisansa sahip müfettişlerin, tamamen katılma durumunda, “Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev alması” , “Müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusundaki” ve “Eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi” görüşüne katılımı, ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha yüksek olmuştur. Birincinde, müfettişlerin eğitim

politikalarının belirlenmesinde, aktif görev alacak donanımlarının bulunduğu inancı etkilidir denebilir. İkincisinde, müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesi konusunda üzerlerine düşen görevleri yaptıkları inancına sahip olmalarının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Üçüncü, müfettişlerin değerlendirme konusundaki yeterliklerini bilmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Hiç ödül almayan müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlıkla sınırlanmaması ” görüşüne katılımı, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha azdır. Burada, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, danışmanlık rolünü yeterli görmemeleri etkili olmuştur denebilir.

4’den fazla ödül alan müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunması” görüşüne 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç almayan müfettişlerden daha çok katılmışlardır. Müfettişlerde bu algının oluşmasında, müfettişlerin oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerinin önemsenmeyeceği kaygısı etkili olmuş olabilir.

1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde, aktif görev alması” ve “Müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı ” görüşlerine katılımı, 4–6 kez, 7–10 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha yüksektir. Birincisinde, müfettişlerin eğitim politikalarının belirlenmesinde aktif görev almalarının, pek önemli olmadığı düşüncesinin etkisi söz konusu olabilir. İkincisinde, müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesi konusundaki katkılarını yeterli görmeleri etkili olmuş olabilir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de “eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesi” ve “müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Altıncı alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Müfettişliğin pozisyonuna yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin, müfettişlerin

kariyer basamaklarına göre gruplandırılması ile müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması görüşüne düşük düzeyde katılım olurken, bunun dışındaki maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 88,1 ile % 96,8 arasında bir değişim göstermiştir. Bu alana ilişkin yüksek düzeyde yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Müfettişliğin (müfettişlerin) pozisyonunda yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “müfettişlerin pozisyonu, denetlediği kişilerden daha üst bir düzeyde olabilmesi için yenilenme yapılmalıdır” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişliğin (müfettişlerin) pozisyonunda hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “ müfettişlerin aldığı akademik eğitimin artırılması, adlarının eğitim müfettişi olarak değişmesi, müfettişlerin denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eğitim görmesi gerekir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, müfettişlerin pozisyonuna yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet için eğitim durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerin kariyer basamaklarına göre gruplandırılması” ve “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması” görüşüne katılımı, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası müfettişlerden daha az olmuştur. Birincisinde, müfettişlerin kariyer basamaklarına göre gruplandırılmasının olumlu bir hava yaratacağını ve yararlı olacağını düşünmelerinin, etkili olduğu söylenebilir. İkincisinde, teftiş birimini henüz danışılacak güvenli bir kaynak olarak görmemelerinin etkisi olduğu düşünülür.

11–15 yıl kıdeme sahip müfettişler, tamamen katılma durumunda, “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması” görüşüne, 16–20, 21–25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip müfettişlerden daha az katılmışlardır. Bu görüşte, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olduğu inancını taşımalarının, etkili olduğu söylenebilir.

Yüksek lisansa sahip müfettişlerin, katılma derecesinde, “İlköğretim ve Bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olması” görüşüne katılımı, ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha düşük düzeydedir. Bunda, ilköğretim müfettişlerinin özlük haklarının yeterli bulunmasının belirleyici olduğu düşünülebilir.

Ön lisansa sahip müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmesi” görüşüne katılımı, lisansa ve

yüksek lisansa sahip müfettişlerden daha yüksektir. Burada, müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim gördükleri inancını taşımalarından söz etmek mümkündür.

Yüksek lisansa sahip müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması” görüşüne, ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha çok katılmışlardır. Bu görüşe, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olduğu yönündeki inançlarının neden olduğu söylenebilir.

Hiç ödül almayan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlerin kariyer basamaklarına göre gruplandırılması” ve “Bakanlık ve ilköğretim müfettişi “ unvanı yerine eğitim müfettişi unvanı kullanılması” görüşüne katılımı, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha yüksektir. Birincisinde, müfettişlerin kariyer basamaklarına göre gruplandırılmasının bir yararının olmayacağı, görüşünün etkili olduğu söylenebilir. İkincisinde, mevcut unvanların kullanılmasının yeterli görülmesinin etkili olduğu söylenebilir.

4’den fazla ödül alan müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlerden, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması” görüşüne, 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlerden daha çok katılım göstermişlerdir. Burada, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, müfettişlerden rehber ve kaynak kişi olarak yeterince yararlanıldığı inancı, etkili olmuş olabilir.

11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması” görüşüne, 1–3 kez, 4–6 kez ve 7–10 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha az katılmışlardır. Bu görüşe, teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması gerektiği konusundaki inancın neden olduğu düşünülmektedir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile genel olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’de “en kıdemli müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Yedinci alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Denetleme sürecine yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin, teftiş tarihinin, ilgili

kuruma teftişten önce bildirilmesi ve kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğeri ilgililere sunulmasına orta düzeyde katılım olurken, bunun dışındaki maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 75,9 ile % 88,1 arasında bir değışim göstermiştir. Bu alana ilişkin yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Denetleme sürecinde yenilenme gerekli midir? Neden? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “denetleme sürecinin daha etkili olabilmesi için yenilenme yapılmalıdır” şeklinde yanıtlamışlardır.

Denetleme sürecinde ne tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “ teftişe gitmeden önce, kurum ve bireyle ilgili yeterince bilgi toplanması, teftişin haberli olması, teftişin grupla ya da bireysel olarak yapılması, denetim süresinin sıklığının, okulun ya da personelin sorunuyla orantılı olması gerekir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, denetim sürecine yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödöl durumuna, alınan hizmet için durumuna bağıli ilişkiler bulunmaktadır.

Kadın müfettişler, tamamen katılma derecesinde, “Teftişteki toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılması” görüşüne, erkek müfettişlerden daha çok katıldıklarını belirtmektedirler. Bunda, teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden ziyade, güçlü yönlerin yeterince öne çıkarılmadığı düşüncesinin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişler, tamamen katılma durumunda, “Teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması” görüşüne, 36–40, 41–45 ve 46–50 yaş arası müfettişlerden daha az katılım göstermişlerdir. Bu görüşün oluşmasında, teftiş öncesi teftişe ilgili bilgi toplanmasının gerekliliğine pek inanmamaları, etkili olmuş olabilir.

46–50 yaşa sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması” görüşüne katılımı, 36–40, 41–45, 51 ve üzeri yaş arası müfettişlerden daha düşük düzeydedir. Müfettişlerde bu görüşün oluşmasında, değerlendirmede şimdiye kadar kullandıkları araçları yeterli görmemeleri, etkili olmuştur denebilir.

Ön lisansa sahip müfettişlerin, tamamen katılma durumunda, “Teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftişten önce bildirilmesi” ve “Kurum ve personeli değerlendirmede çoklu

değerlendirme araçlarının kullanılması” görüşüne katılımı, lisansa ve yüksek lisansa sahip müfettişlerden daha düşük düzeydedir. Birincisinde, teftiş tarihinin, ilgili kuruma önceden bildirilmesinin, kurumların dinamikliğini bozacağı inancının etkili olduğunu söylemek mümkündür. İkincisinde, değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılmasının yararlılığına olan inancın zayıflığı etkili olmuş olabilir.

Yüksek lisansa sahip müfettişler, katılma derecesinde, “Teftiş süresinin, kurumun/personelin sorunlarının yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanması” ve “Kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması” görüşüne, ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha az katılma eğilimi göstermişlerdir. Birincisinde, teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanmasının gerekliliğini algılayamamalarının, etkili olduğu söylenebilir. İkincisinde, kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulmasının mevcut yapı içerisinde yararlı olmayacağı inancını taşımalarının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Hiç ödül almayan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi” görüşüne katılımı, 1–2 kez, 3–4 kez ve 4’den fazla ödül alan müfettişlerden daha yüksek olurken, “Teftiş süresinin, kurumun/personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile ilgili orantılı olarak ayarlanması” görüşüne katılımı daha düşük olmuştur. Birincisinde, teftişin habersiz yapılması yönündeki eğilimlerinin devam etmesini istemelerinin neden olduğunu söylemek mümkündür. İkincisinde, teftiş süresinin, kurumun / personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanmasının kurumların gelişimlerine olumlu katkıda bulunacağı düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir.

4’den fazla ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılması” ve “Kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması” görüşüne katılımı, 1–2 kez, 3–4 kez, ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlerden daha düşüktür. Birincisinde, teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılmasının daha ekonomik ve daha yararlı olacağı düşünceleri etkili olmuştur denebilir. İkincisinde, kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulmasının yararlı olacağı inancı, etkili olmuş olabilir.

1–3 kez hizmet içi eğitim alan müfettişler, kısmen katılma durumunda, “Ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlanması” görüşüne, 4–6 kez, 7–10 kez ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha çok katılma eğilimi göstermişlerdir. Bunda, ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte plânlanmasının önemine yeterince inanmamalarının etkili olduğu söylenebilir.

4–6 kez hizmet içi eğitim alan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Teftişin, personel sayısına göre, bireysel ya da grupla yapılması” görüşüne katılımı, 1–3 kez, 7–10 ve 11 kez ve üstü hizmet içi eğitim alan müfettişlerden daha çoktur. Bu görüşte, teftişin bireysel ya da grupla yapılmasının, kendilerine ilave sorumluluklar yükleyeceği inancını taşımaları, etkili olmuş olabilir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de “teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi”, “teftiş öncesi teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması” ve “teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel veya grupla yapılması” konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

Sekizinci alt probleme ilişkin genel sonuçlar

Müfettişlere verilen hizmet içi eğitime yönelik yenilenme yapılması düşünülen alanlara ilişkin, müfettiş görüşlerine genel olarak bakıldığında, müfettişlerin, bu alana ilişkin maddelerde yenilenme ihtiyacına katılım düzeyleri % 93 ile % 99 arasında bir değişim göstermiştir. Bu alana ilişkin oldukça yüksek düzeyde bir yenilenme ihtiyacı duyulmaktadır.

Müfettişlere yönelik verilen hizmet içi eğitimde yenilenme yapılmalı mıdır? Niçin? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “mevcut hizmet içi eğitim düzenlemelerinin yetersizliklerini ortadan kaldırmak için yenilenme yapılmalıdır” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlere yönelik verilen hizmet içi eğitimde hangi tür yenilenmelerin yapılmasını istersiniz? Diye sorulan görüşme sorusunu müfettişler, “müfettişlere, bütün değişikliklerde, değişikliğe ilişkin bilgilendirme temelli, sistemli ve düzenli olarak alanında uzman kişilerce hizmet içi eğitim verilmesi ve müfettişlere verilecek hizmet içi eğitimin, müfettişteki gerçek ihtiyaçlara yönelik olması gerekir” şeklinde yanıtlamışlardır.

Müfettişlerin, hizmet içi eğitime ilişkin belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına katılma durumları arasında cinsiyete, yaşa, kıdeme, eğitim durumuna, alınan ödül durumuna, alınan hizmet için durumuna bağlı ilişkiler bulunmaktadır.

46–50 ile 51 ve üzeri yaşa sahip müfettişlerin, kısmen katılma derecesinde, “Hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi” görüşüne katılımı, 36–40 ve 41–45 yaş arası müfettişlerden daha yüksektir. Bunda, müfettişlere verilmesi gereken hizmet içi eğitimin ihtiyaç belirleme listesine göre verilmesinin yararına pek inanmamış olmaları, etkili olmuş olabilir.

51 ve üzeri yaşa sahip müfettişler, kısmen katılma derecesinde, “Müfettişlere hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi” görüşüne, 36–40, 41–45, 46–50 yaş arası müfettişlerden daha çok katılmışlardır. Bu görüşe, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesinin, umulan yararı vermeyeceği düşüncesinin neden olduğu söylenebilir.

Yüksek lisansa sahip müfettişlerden, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi” görüşüne katılma, ön lisansa ve lisansa sahip müfettişlerden daha yüksek olmuştur. Bunda, müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanının uzmanı kişilerce verildiği inancının etkili olduğu düşünülebilir.

4’den fazla ödül alan müfettişlerin, kısmen katılma durumunda, “Müfettişlere hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi” görüşüne katılımı, 1–2 kez, 3–4 kez ödül alan ve hiç ödül almayan müfettişlerden daha yüksek olurken, katılma durumunda “Müfettişlerin, meslekî bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmeleri” görüşüne katılımı daha düşük olmuştur. Birincisinde, müfettişlere verilecek hizmet içi eğitimin, araştırma sonuçlarına göre belirlenmesinin, kendilerinin gerçek ihtiyacını belirlemede yetersiz kalacağı inancı etkili olmuştur denebilir. İkincisinde, yurt dışı eğitiminin, müfettişlerin bireysel gelişimleri dışında sisteme pek yararlı olamayacağı inancını taşımalarının etkili olduğu düşünülebilir.

Avrupa Birliği Ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de “müfettişlere yönelik sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi”, “hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi” ve “müfettişlerin,

mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için yurt dışına gönderilmesi” konularında yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır.

5.2. ÖNERİLER

a) Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Müfettişler, belli süre öğretmenlik yaptıktan sonra, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerini bitirenlerden ya da bu alanda yüksek lisans ve doktora yapanlardan seçilmelidir.

2. Adaylarının sözlü sınavları birbirinden bağımsız iki ayrı komisyonca yapılmalı ve burada siyasi tercih belirleyici olmamalıdır.

3. Müfettişler, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmeli, görev süresi içinde yüksek lisans, doktora ve yurt dışı eğitim olanakları verilmelidir.

4. Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği tek çatı altında toplanmalı ve adına da eğitim müfettişliği denilmelidir.

5. Teftiş birimi, daha bağımsız, etkili ve verimli çalışabilmek ve yerel etkilerden uzak kalabilmek için, Bakanlığa bağlı olarak merkezî ve bölgesel düzeyde örgütlenmelidir.

6. Müfettişlerin yoğun iş yükleri hafifletilmeli, meslekî yönden kendilerini geliştirmelerine olanak verilmeli ve bölgelerinde rahatça çalışabilecekleri büroları oluşturulmalıdır.

7. Müfettişlerin görev alanları daraltılmalı ve her biri ayrı ayrı uzmanlık gerektirecek çok değişik alanlardan sorumlu tutulmamalıdır.

8. Soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemeler, müfettişlerin görev alanlarından çıkarılmalıdır.

9. Personeli işbaşında yetiştirmeye ve rehberliğine daha çok zaman ayırabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

10. Eğitime ilişkin politikaların belirlenmesinde, bu konuda donanımı bulunan müfettişlere doğrudan görev verilmelidir.

11. Müfettişlerin, denetimini yaptıkları personelden daha üst düzeyde eēitim görmelerini saēlayacak sistem oluşturulmalı, olanaklar yaratılmalıdır.

12. Teftiş grubu, teftişe gitmeden önce, teftiş tarihini ilgili kuruma bildirmeli, kurum ve personel hakkında, ulařabildiēi kaynaklar aracılıēı ile de yeterince bilgi toplanmalıdır.

13. Denetim süresinin sıklıēı, okulun ya da personelin sorun durumu ile orantılı olmalıdır. Daha az sorunlu kurumlar ya da bireyler uzun zaman aralıēında teftiş edilirken, sorunlu kurumlar ya da bireyler daha kısa aralıklarla teftiş edilmelidir.

14. Eēitim alanında bütün deēiřme ve gelişmeleri kapsayacak şekilde, müfettişlere sistemli ve düzenli olarak hizmet iēi eēitim verilmelidir.

15. Müfettişlere yönelik hizmet iēi eēitim, alanında uzman kişilerce verilmeli ve verilecek hizmet iēi eēitim, mfettişlerdeki gerēek ihtiyaēlardan kaynaklanmalıdır.

16. Her yıl yenilenme adına, bütün müfettişlere, yeterli sürede ve sayıda hizmet iēi eēitim verilmelidir.

b) Araştırmacılar İēin neriler

1. Aralarında organik baē bulunmayan Bakanlık ve ilköēretim mfettiřliēinin, bu ikili yapısının Türk Millî Eēitimine olumlu ve olumsuz katkıları araştırılabilir.

2. Görev alanlarının geniřliēinin, müfettişlerin görev başarısı ve iş doyumuna etkileri araştırılabilir.

3. Yüksek lisans ve doktora yapan müfettişlerin, teftiş ve rehberlikte gsterdiēi tutum ve davranışların ēretmen motivasyonu üzerindeki etkileri araştırılabilir.

4. Müfettişin görevleri arasında bulunan soruşturma işinin, ēretmenle kuracaēı ilişkiye olan etkileri araştırılabilir.

5. Teftişten önce, teftişe temel oluşturacak unsurlar hakkında bilgi toplanmasının, teftiş sürecine olan katkıları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

ACHESON, K. A./ GALL, M. D., *Techniques In The Clinical Supervision of Teachers- Preservice and Inservice Applications Fourth Edition.* John Wiley and Sons Inc. New York 1997.

AÇIKALIN, Ş., *Hizmet İçi Eğitim Engelleri ve Üst Kademe Yöneticilerin Hizmet İçi Eğitime İlişkin Tutumları,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.

AÇIKGÖZ, K., “İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Denetim İlkelerini Uygulama Derecesi” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Ed), *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Bildiriler III, (24-28 Eylül 1990) Bildiriler Kitabı,* Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1990, s.167-181.

AĞAOĞLU, E./ ŞİMŞEK, Y./ CEYLAN, M., “Çoklu Değerlendirme Modeli ve Eğitim Denetimine Uygulanabilirliği”, *Eğitim ve Bilim Dergisi,* Sayı 122, 2001, s.11-18.

AĞAOĞLU, E., *Eğitimde Klinik Denetim,* Anadolu Üniversitesi Yayınları, No 982, Eskişehir 1997.

AKSOY, F., “*Eğitim Kurumlarında Stres Sebepleri ve Yönetimi*”, Kadıköy İlçe Öğretmen ve Yöneticilerinin Hizmet İçi Eğitim Programı, İstanbul 2003.

ALİÇ, M., *Genel Liselerde Örgütsel Değişme İhtiyacı.* Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1990.

ALTINTAŞ, R., *Liselerde Kurum Teftişi,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara 1980.

ALTIPARMAK, D., *21.Yüzyılda Türk Millî Eğitimi,* Ocak Yayınevi, Ankara 1999.

ARABACI, İ. B., *İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlikleri,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.

ATAY, K., *İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlikleri,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1995.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU, “Avrupa Birliği Nedir? “<http://www.deltur.cec.eu.int/default>, [14 Ekim.2006].

AVRUPA BİRLİĞİ GENEL BİLGİLERİ, “Avrupa Birliği Sağlık ve Sağlık Politikaları”,<http://www.absaglik.com/abgenel.htm#how>, [14 Ekim.2006].

AVRUPA KOMİSYONU, *Avrupa’da eğitime ilişkin temel veriler 2005*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg 2005.

AYDIN, İ., *Öğretimde Denetim, Durum Saptama, Değerlendirme ve Geliştirme*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2005.

AYDIN, M., *Çağdaş Eğitim Denetimi* (3.baskı), Pegem Yayın No:4, Ankara 1993.

AYDIN, M., *Eğitim Yönetimi* (4. baskı), Hatipoğlu Yayınları, Ankara 1994.

BALCI, A., “Türkiye’de Eğitim Yöneticisi ve Eğitim Müfettişi Yetiştirme Uygulamaları: Sorunlar ve Öneriler”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 307, 2004, s. 22–40.

BARANSEL, A., *Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi*, İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1979.

BAŞAR, H., “Eğitim Denetiminde Eylem-Zaman Plânlaması ve Uygulaması”, *Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı 4, 1996, s. 493-498.

BAŞAR, H., *Eğitim Denetçisi, Roller, Yeterlikleri, Seçilmesi, Yetiştirilmesi* (2. baskı), Pegem Yayın No:5, Ankara 1993.

BAŞAR, H., *Eğitim Denetçisi*, PegemA Yayıncılık, Ankara 2000.

BAŞAR, H., *Öğretmenlerin değerlendirilmesi*, Pegem, Yayın No: 20, Ankara 1995.

BAŞAR, H., “Türkiye’de Eğitim Denetimi”, HESAPÇIOĞLU, M./DURMUŞ, A.,(Ed.), *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006, s. 157-165.

BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., “Millî Eğitimde Teftişin Tarihçesi”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 20-22.

BAŞARAN, A./ KARABIYIK, İ./ BOZKURT, E., “Türk Millî Eğitim Teftiş Örgütünün Avrupa Birliğine Uyum Açısından Değerlendirilmesi”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 149-165..

BAŞARAN, İ.E., *Eğitim Yönetimi*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1993.

BAYMUR, F., *Rehberlik: Rehberlik Nedir?* Millî Eğitim Basımevi, Ankara 975.

BEDİR, G., *Türk Millî Eğitiminde İlköğretim Denetim Sisteminin İşleyişi ve Denetmen Yetiştirme Programlarının Etkinliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2003.

BELL, R./ GRANT. N., *Patterns of Education in British Isles.* George Allen and Unwin Ltd, London 1977.

BİLGİN, N., “Teftişin İşlevi” *Millî Eğitim Bakanlığı Yeni Bir Teftiş Anlayışı Yapı ve İşleyişi Paneli*, Tem-Sen Yayınları No:2, Ankara 2004, s. 41-48.

BİLGİN, N., *Örgüt İklimi. Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu, Türkiye ve Orta Doğu Amma İdaresi Enstitüsü Yayınları No: 235, Ankara 1990.*

BİLGİN, N., *Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün Analizi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara 1976.

BİLGİN, N., *Çağdaş ve Demokratik Eğitim Ders Geçme ve Kredi Uygulaması*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1993.

BİLİR, M., *Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Yapı ve İşleyişi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.

BİLİR, M., “Çağdaş Denetçi Roller”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Ed), *İlköğretim Müfettişleri Semineri (27 Temmuz-21 Ağustos 1998) Ders Notları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara 1998, s.74-98.

BİNBAŞIOĞLU, C., “Türkiye’de İlköğretim Müfettişliği ve Türk Eğitim Sistemine Katkıları”, *Eğitim ve Denetim Dergisi*, Sayı 8, 2005, s.65–66.

BLASE, J./ BLASE, J., “The Micropolitics of Instructional Supervision” *Education Administration Quarterly*, February 2002, s.6-44

BLUNBERG, A., *Supervisors and Teachers: A Private Cold. War.* Berkeley California: McCutchan Publishingcorp, California 1974.

BOSTANCI BOZKURT, A., “Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Değerlendirmesi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi.*, Sayı 324, 2005, s.34–36.

BOZAN, M., “Yönetici ve Denetici Yetiştirmede Hizmet İçi Eğitimin Yeri: Bir Örnek Olay Çalışması”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 314, 2004, s. 39–48.

BOZKURT, E., “Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu”, *Eğitim ve Denetim Dergisi*, Sayı 1, 2003, s.9-10

BRİTİSH COUNCIL, “Choosing A State-Funded School”, [http:// www. British council. org/](http://www.Britishcouncil.org/), [5 Aralık 2006].

BURKE, P.J./ FESLER, R., “A. Collaborative Approach to Supervision” *The Clearing House*, November, 1983.

BURSALIOĞLU, Z., *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1987.

CENGİZ, C., *Millî Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerinin Yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1992.

CRAMER, J.F./ BROWNE, G.S., *Çağdaş Eğitim*, F. Oğuzkan. (Çev.), Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1974.

ÇALIK, H./ PİŞKİNSÜT, S./ KARAYTUĞ., T., “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Verilen Yasa Önerisi”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 251-256.

ÇELİK, V., *Eğitimsel Liderlik*, Pegen A Yayıncılık, Ankara 2000.

ÇEVİKBAŞ, R., *Hizmet İçi Eğitim ve Türk Merkezi Yönetimindeki Uygulaması*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2002.

ÇINKIR, Ş. “Örgütlerde Personel Geliştirme”(2. baskı), CEVAT, E./DEMİR, K., (Ed.), *Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003, s. 85-102.

ÇOKER, Z., “Teftiş Hizmetinin Amacı ve Görevleri”, *TODAI Dergisi*, Cilt 15 Sayı 1 1982, s.57-72.

ÇOLAK, E., “İngiliz Eğitim Sistemi”, Akarsu, F., (Ed.), *Ülkeler ve Eğitim Sistemleri, Karşılaştırma Yazıları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005, s. 191-209.

DAĞLI, A., “İlköğretim Öğretmenlerinin Algılarına Göre İlköğretim Denetmenlerinin Liderlik Davranışları”, *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, Sayı 26, 2001, s. 211-220.

DAĞLI, R. Ç., “Teftiş Sistemi”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 103-104.

DEMİRTAŞ, H. / GÜNEŞ, H., *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü*, Anı Yayıncılık, Ankara 2002.

DİNÇER, A., *Türk Millî Eğitim Sisteminde Denetim ve Değerlendirme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1986.

DOLAY, Ö. A., *İlköğretimde Teftiş*, Yeni Desen Matbaası, Ankara 1956.

DPT, *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Devlet Plânlama Teşkilatı Yayın ve Basım Şube Müdürlüğü, Ankara.1995.

ENSARİ, H., *21.Yüzyıl Okulları İçin Toplam Kalite Yönetimi*, Sistem Yayıncılık, 2.Baskı, İstanbul 2000

ENSARİ, H., *21.Yüzyıl İçin Kıyaslayarak Öğrenme (Benchmarking)*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2004.

ERÇETİN, Ş., *Lider Sarmalında Vizyon*, Nobel Yayın Dağıtım, Geliştirilmiş İkinci Baskı, Ankara 2000.

ERÇETİN, Ş., “Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Hizmetlerinin Yeniden Düzenlenmesi”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 93-99.

ERDEM, A. R., “Eğitimin Denetsel Temelleri”, SÖNMEZ, V. (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Anı Yayıncılık. Ankara 2004, s.246–247.

ERDOĞAN, İ., *Çağdaş Eğitim Sistemleri* (3. baskı), Sistem Yayıncılık, İstanbul 1998.

ERDOĞAN, İ., *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2000.

ERGİNER, A., *Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2006.

ERIC DIGESTS. “Counselling Supervision: International Perspectives”, <http://www.ericdigests.org/1995-1/international.htm/>, [23 Eylül 2006].

EUROPEAN COMMISSION. *Evaluation Of Schools Providing Compulsory Education In Europe*, Printed In Belgium 2004.

EURYBASE. *The Education System in the United Kingdom (England, Wales and Northern Ireland)* - 2004/05; Eurybase, <http://194.121.243/Eurybase/>, [18 Şubat 2007].

EUROPEAN COMMISSION. *The Information Database On Education Systems In Europe . The Education System İn Austria 2005–2006*, [http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp/](http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?/), [12 Ocak 2007].

EUROPEAN COMMISSION. *The Information Database On Education Systems In Europe. The Education System İn France 2005-2006*, http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?, [21 Ekim 2006].

EUROPEAN COMMISSION. *The Information Database On Education Systems In Europe .The Education System İn Netherlands 2005-2006*, http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?, [3 Ocak 2007].

EUROPEAN COMMISSION. *The Information Database On Education Systems In Europe, The Education System In England 2004–2005*, <http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?>, [10 Ekim 2006].

EUROPEAN COMMISSION. *The Information Database On Education Systems In Europe, The Education System In Portugal 2005-2006*, <http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?>, [8 Şubat 2007]

EURYDICE. *Approaches To The Evaluation Of Schools Which Provide Compulsory Education-Portugal, 2000/2001*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/021DN/PT_EN.pdf, [9 Aralık 2006].

EURYDICE. *Approaches To The Evaluation Of Schools Which Provide Compulsory Education-France, 2000/2001*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/021DN/FR_EN.pdf, [13 Ekim 2006].

EURYDICE. *Approaches To The Evaluation Of Schools Which Provide Compulsory Education-The Netherlands, 2000/2001*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/021DN/NL_EN.pdf, [2 Ağustos 2006].

EURYDICE. *Approaches To The Evaluation Of Schools Which Provide Compulsory Education-Austria, 2000/2001*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/021DN/AT_EN.pdf, [1 Kasım 2006].

EURYDICE. *Approaches To The Evaluation Of Schools Which Provide Compulsory Education-The United Kingdom-England, 2000/2001*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/021DN/UN_EN.pdf, [9 Ekim 2006].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures Of Education, Vocational Training And Adult Education Systems In Europe, United Kingdom 2003*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_UN_EN.pdf, [3 Şubat 2007].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe, Avustria 2003*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_AT_EN.pdf, [15 Ocak 2007].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe, Portugal 2003*, <http://www.pedz.uni-mannheim.de/daten/edz-wf/eud/03/PT-2003-EN.pdf>, [4 Şubat 2007].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe, France 1999*, http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/france-en-misc-t05.pdf, [16 Ocak 2007].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe, The Netherlands 2003*, http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_NL_EN.pdf, [3 Kasım 2006].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union France 1995*, http://www.cittadellascienza.it/lamo/documenti-pdf/sistema_francia.pdf, [11 Eylül 2006].

EURYDICE/CEDEFOP. *Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union Netherlands 1995*, http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/netherland-misc-t05.pdf, [5 Aralık 2006].

FİDAN, N./ ERDEN, M., *Eğitime Giriş*, Feryal Matbaacılık San. Ve Tic.Ltd. Şti. Ankara 1991.

FİTZ, J./ LEE, J., “Standards Driven Reform: Inspection As A Strategy For School Improvement”, *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, New Orleans, 24–28 April 2000

GARDNER, J.E., *Training The New Supervisors*. New York 1980.

GOLDSBERRY, L. F., *The Realities Of Clinical Supervision*, <http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/>, [17 Ocak 2006].

GÖKTEN, R., *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sisteminde Teftiş*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1986.

GÖKÇE, F., “Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Millî Eğitim Teftiş Sisteminin Değerlendirilmesi”, Tem-Sen (Ed.), *Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Millî Eğitim Teftiş Sisteminin Değerlendirilmesi Paneli (15 Mayıs 2004)*, Tem-Sen Yayınları No:3, Ankara 2004, s.9-80.

GÖKDAŞ, İ., “Okullarda Ders Denetimi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Tem-Sen (Ed.), *Eğitim Denetiminde Yeniden Yapılanma Paneli (15 Haziran 2004)*, Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası, Tem-Sen Yayınları No:5, Van 2004, s.54-67.

GÖZÜBÜYÜK, Ş., *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*, TODAİ Yayınları, Ankara 1973.

GÜLCAN, M.G., *AB ve Eğitim Süreci, AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri ve Politikaları, Yapısal Uyum Modeli*, Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

HEDGES, L. E., *Supervising The Beginning Teacher An Affirming Approach*, The Interstate Printers and Publishers, Inc, Danville, Illinois 1989.

HESAPÇIOĞLU, M., *Türkiye’de Makro Düzeyde İnsan Kaynakları Plânlaması*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.

HICKS, G. H., *Örgütlerin Yönetimi: Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından*, Tekok, O., /Aytek, B., /Bumin, B., (çev.), San Matbaası Ankara, 1975

HOPKINS, W.S./ MOORE, K. D., *Clinical Supervision- A Practical Guide To Student Teacher Supervision*, Brown and Benchmark Publishers 1993.

INSPECTIE/ ONDERWIJS. *The Inspectorate of Education in the Netherland*, <http://www.onderwijsinspectie.nl/english/>, [28 Aralık 2006].

INSPECTIE/ ONDERWIJS. *2005 Supervisory Framework For Primary Education*, http://www.onderwijsinspectie.nl/Documents/pdf/EngelsToezichtkderpo_05.pdf, [9 Aralık 2006].

İPEK, C., “Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yeniden Yapılanma İhtiyacı”, Tem-Sen (Ed.), *Eğitim Denetiminde Yeniden Yapılanma Paneli (15 Haziran 2004)*, Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası, Tem-Sen Yayınları No:5, Van 2004, s.42-52.

İSBİR, E., *Türkiye’de Devlet Memurlarının Denetimi*, İTİA Yayını, Ankara 1979.

KARAGÖZOĞLU, G., *Türk Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü*. (Araştırma Özeti), MEB. Plânlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, Ankara 1972.

KARAGÖZOĞLU, G., *İlköğretimde Teftiş Uygulamaları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1977.

KARAMIZRAK, S., *İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli 1998.

KARASAR, N., *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.

KAYA, Ç., *Liderlik ve Liderliğe Giden Yollar*, Kadıköy İlçe Öğretmen ve Yöneticilerinin Hizmet İçi Eğitim Programı, İstanbul 2003.

KAYA, Y. K., *Eğitim Yönetimi Kuram ve Türkiye’deki Uygulama*, Doğan Basımevi, Ankara 1979.

KAYA, Y. K., *Eğitim Yönetimi*, TODAİE Yayınları, Ankara 1984.

KAYIKÇI, K., *Millî Eğitim Bakanlığı Denetmenlerinin Denetim Alt Sisteminin Yapısal Sorunlarına İlişkin Algıları ve İş Doyum Düzeyleri*, Tem-Sen Yayınları No:6, Ankara 2005.

KAYNAK, T./ ARAL, Z./ ATAY, İ./ UYARGİL, C./ SADULLAH, Ö./ ACAR, A./ DÜNDAR, G., “Personel Temin ve Seçimi”, CEYLAN, R., (Ed.), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:968, Eskişehir 1997, s. 84-113.

KENGER, E., *Denetçi Yardımcıları Eğitim Notu*. 2001, [http:// www. ydk. gov. tr /egitim_ notlari/denetim.htm/](http://www.ydk.gov.tr/egitim_notlari/denetim.htm/), [20 Şubat 2007].

KEPÇEOĞLU, M., *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1992.

KİHTİR, A., *Avrupa Birliğinin Eğitim Politikası*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

KİNG, E., “Review of Other Schools and Ours: Comparative Studies for Today”, by Edmund. J. King, London and New York: Holt, Rinehart and Winston, Fourth edition, 1973, in *Comparative Education Review* 19 (1975): 290–295. Reprinted by permission of the University of Chicago Press.

KOPARAL, C., *Yönetim ve Organizasyon*, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 1996.

KUZGUN, Y., *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (2. baskı), ÖSYM Yayınları, Ankara 1991.

MEAS, B.,/ VEREECKE, E., / ZAMAN, M., *Inspectorates Of Education In Europe A Descriptive Study*, The Standing International Conference of Central and General Inspectorates of Education, Brüksel 1999.

MEB, *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*, Resmî Gazete, 13.08.1999 No 23785.

MEB, *Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği*, Resmî Gazete, 03.10.1993 No: 21717.

MEB, *İnceleme ve Soruşturma Rehberi*, Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları:45, Ankara 2000.

MEB, *Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği*, <http://tkb.meb.gov.tr>, [22 Eylül 2006

MEB, *3797 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun*, Resmî Gazete, 12.05.1992 No 21226.

MEB, *Hizmet İçi EğitimYönetmeliği Hizmet İçi Eğitim Merkezleri Yönetmeliği*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1995

MEB, *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi*, Tebliğler Dergisi Şubat 2001 Sayı: 2521.

MEB, *2000’li Yıllarda Türk Millî Eğitim Sistemi*, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara 1995.

MEB, *Teftiş Kurulu Tarihçesi*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1995.

MEB, *Cumhuriyet Devrinde Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1977.

MEB, *Millî Eğitim Temel Kanunu*. Resmî Gazete, 23.6.1973, No:1739, Sayı:14574.

MEB, *Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Eğitim Sistemleri*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1996.

MEB, *Avrupa Birliği Ülkelerinde Eğitim Denetimi*, Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara 2007.

MEB, *Avrupa Birliğine Üye Ülkelerin ve Türkiye’nin İlköğretim Sistemleri*, İlköğretim Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği ve Proje Şubesi, Ankara 2003.

MEB, *Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme Sistemleri*, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara 2006.

MEDIA. “*Roles of The School Supervisor*”, http://media.wiley.com/product_data/excerpt/04711516.pdf, [16 Eylül 2006]

MEDIA. “*A Historical Review of Supervision*”. [http://media.wiley.com / product data /excerpt/77/0787973777.pdf](http://media.wiley.com/product_data/excerpt/77/0787973777.pdf), [20 Ocak 2007].

NOAH, H. J., "The Use and Abuse of Comparative Education", *Comparative Education Review* 28 (1984), pp. 550–562. This is a slightly edited version of the original paper, delivered as an inaugural lecture for the Gardner Cowles chair, Teachers College, Columbia University, New York, on November 1, 1983.

OĞUZKAN, F., “İlköğretim Müfettişliği Üzerine”, **BAŞARAN, A./ BOZKURT, E.**, (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 45-48.

OKTAY, F., *Denetim Alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Türk, Fransız ve İngiliz Eğitim Denetim Sistemleri*, Armağan Yayınevi, Ankara 1999.

ONAT, M./ CİVELEK, H./ CENGİZ, C./ BUDAK, M./ERÇAKMAK, Y./ DEMİR, S./ SEÇKİN, N./ ÖZ, M., “T.C.MEB.Teftiş Sistemi Çalışma Grubu (1979)”, **BAŞARAN, A./ BOZKURT, E.**, (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 192-119.

ÖZ, F., *Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Sisteminde Teftiş*, Osmangazi Üniversitesi Basımevi, Eskişehir 2003.

ÖZ, F., *Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1977.

ÖZDEMİR, T., *Çağdaş ve Demokratik Eğitimde Teftiş*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu 2001.

ÖZDEN, Y., *Eğitimde Dönüşüm. Eğitimde Yeni Değerler* (2. baskı), Pegem A Yayıncılık, Ankara 1999.

ÖZTÜRK, S., *Türkiye Eğitim Sisteminde ve Denetmen Yetiştirme Sürecinin Analizi*, Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1996.

PAJAK, E., “Clinical Supervision and Psychological Functions: A New Direction for Theory and Practice”, *Journal of Curriculum and Supervision* Spring 2002, Vol 17, No:3 189–205

PEHLİVAN, İ., “Denetimde Personel Geliştirme”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Ed), *İlköğretim Müfettişleri Semineri (27 Temmuz–21 Ağustos 1998) Ders Notları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara 1998, s.242–261.

PEHLİVAN, İ., “Denetimde Stres ve Başa Çıkma Yolları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Ed), *İlköğretim Müfettişleri Semineri (27 Temmuz–21 Ağustos 1998) Ders Notları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara 1998, s.262-282.

PINARDAĞ, M., “Eğitim Denetiminde Yeniden Yapılanma”, Tem-Sen (Ed.), *Eğitim Denetiminde Yeniden Yapılanma Paneli (15 Haziran 2004)*, Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası, Tem-Sen Yayınları No:5, Van 2004, s.17-27.

RUE, L. W./ BYARS, L. L., *Supervision, Key Link to Productivity*, the United States, Irwin Publishers 1990.

SAĞLAM, M., *Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1999.

SAĞLAMER, E., *Eğitimde Teftiş ve Teknikler*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1975.

SCHMİDİNGER, E., “The Personnel Policy of Inspectorates”, Report of The Workshop on 10-11 April 2000, Organized for SICI by The Austrian Federal Ministry of Education and The Association of Austrian Inspectorate, <http://www.sici.org.uk/>, [25 Kasım 2006].

SEÇKİN, N., “Teftişte Yeni Bir Yaklaşım: Sanatsal Teftiş”, HESAPÇIOĞLU, M./ TAYMAZ, H., (Ed.), *(Türkiye’de Eğitim Yönetimi*, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s. 209-217.

SEÇKİN, N., “Kendini Geliştiren Müfettiş” *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 110, 1986, s. 37

SEÇKİN, N., *Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yeterlikleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara 1978.

SEÇKİN, N., “Eğitim Niteliğinin Geliştirilmesinde Müfettişin Rolü ve Teftişte Yeni Arayışlar”, Kültür Koleji (Ed.) *Eğitimde Nitelik Geliştirme, Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu*, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul 1991, s. 201–204.

SERGİOVANNİ, T.J./ STARRATT, R. J., *Supervision- Human Perspectives Fourth Edition*, McGraw-Hill Publishing Company. NewYork: 1988.

SEYİDOĞLU, H., *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Güzem Yayınları, İstanbul 1995.

SICI. “*National Conference Of The Portuguese Inspectorate*”, View on Three Other Inspectorates October 1998, <http://www.sici.org.uk/reports/SICI-Portuguese.pdf>, [10 Aralık 2006].

SICI. “*The Inspectorate in Austria, Recent Developments*”, Three Articles by the Austrian Inspectorate Published in Association with SICI, <http://www.sici.org.uk/reports/austria.pdf>, [14 Ocak 2007].

SICI. “*Inspectorates Of Education In Europe, A Critical Analysis*”, Roger Standaert, Ministry of Education Flanders Utrecht, Januar 2000, <http://www.sici.org.uk/>, [14 Ocak 2007].

SULLIVAN, S./ GLANZ, J., *Supervision That Improves Teaching Strategies and Techniques*. Corwin Press Inc. California 2000.

SORGUÇ, B., *Disiplin ve İdarî Soruşturma*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1992.

SOYLU, E., *İlköğretim Müfettişlerinin Öğretmen Denetimlerinde Denetim İlkelerini Uygulama Düzeyine İlişkin Müfettiş ve Öğretmen Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara 2003.

SÖZER, E., *Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1997.

SU, K., *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1974.

SÜNGÜ, H., *Bazı Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Denetimi Sistemlerinin Türkiye’deki Okul Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2002.

TAYMAZ, H., *Teftiş. Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1993.

TAYMAZ, H., *Eğitim Sisteminde Teftiş – Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*, PegemA Yayıncılık, Ankara 2002.

TAYMAZ, H., *Hizmet İçi Eğitim Kavramlar İlkeler Yöntemler*, Personel Eğitim Geliştirme Merkezi Yayın No:3, Ankara 1992.

TAYMAZ, H., “Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Sisteminin Yapısı ve İşleyişi”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 130-135.

TEKİŞİK, H. H., “Millî Eğitimde Teftiş ve Müfettiş Sorunu” BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 62-66.

TEM-SEN. “İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Ankara 1994

TORTOP, N./ İSBİR, E. G., *Yönetim Bilimi*, Bilim Yayınları, Ankara 1982.

TRACY, S., “How Historical Concepts of Supervision Relate to Supervisory Practices Today”, *The Clearing House*; May. 1995; 68, 5; ProQuest Education Journals pg, 320

TÜRKOĞLU, A., *Karşılaştırmalı Eğitim. Dünya Ülkelerinden Örneklerle*, .Baki Kitabevi, Adana 1998

ULUĞ, F., “Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Millî Eğitim Teftiş Sisteminin Değerlendirilmesi” Tem-Sen (Ed.), *Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Millî Eğitim Teftiş Sisteminin Değerlendirilmesi Paneli (15 Mayıs 2004)*, Tem-Sen Yayınları No:3, Ankara 2004, s. 48-56.

WALKER, R. E., “Clinical Supervision in The Junior College”, *Paper presented at the annual meeting of the Southwest Educational Research Association*, January 23–25, 1997 Austin Texas.

WANZARE, Z./ COSTA, J. L., “Supervision and Staff Development: Overview of The Literature” *National Association of Secondary School Principals. NASSP Buletin*: Oct. 2000: 84, 618: ProQuest Education Journals pg:47.

WILCOX, B., “Making School Inspection Visits More Effective: The English Experience”, *International Intitute for Educational Planning*, UNESCO, 7-9 rue Eugene-Delacrois, 75116, Paris 2000.

WORTHEN, B. R./ SANDERS, J. R., *Educational Evaluation- Alternative Approaches and Practical Guidelines*. Longman 1987.

YALÇINKAYA, M., *Ortaöğretimde Ders Denetimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1992.

YILDIZLAR, M./ ASLAN, B./ ATASOY, M./ YAMAN. M./ ŞAHİN, Y./ DENİZ, D./ KONUK, A./ TURHAN, H./ EFE, M., “Eğitim Denetiminde Yapılanma Merkez Komisyon Raporu”, BAŞARAN, A./ BOZKURT, E., (Ed.), *Türk Millî Eğitim Teftiş Sisteminde Yapılanma Sorunu*, Tem-Sen Yayınları No:1 Ankara 2003, s. 232-239.

YILMAZ, S., ”İlköğretim ve Ortaöğretimde Denetim Uygulamaları”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 205, 1994, s.44-47

EK-1

Değerli Katılımcı,

Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türkiye'deki teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacının belirlenmesi amacıyla bilimsel bir çalışma yapılmaktadır. Çalışmanın amacına uygun olarak yapılabilmesi için görüşlerinize ihtiyaç bulunmaktadır. Görüşlerinizi belirttiğiniz anketten elde edilen bilgiler topluca değerlendirileceğinden, adınızı yazmayınız. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından lütfen bütün soruları okuyarak cevaplayınız. Size göre en uygun seçeneği (X) işareti koyarak belirtiniz. Gösterdiğiniz ilgi ve emeğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Yüksel GÜNDÜZ

Marmara Üniversitesi

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü

Doktora Öğrencisi

1.Cinsiyetiniz 1.() Kadın 2.() Erkek	3.Meslekî Kıdeminiz 1.() 6–10 2.() 11–15 3.() 16–20 4.() 21–25 5.() 26 ve üstü	5.Ödül Durumunuz 1. () 1–2 defa aldım 2. () 2–4 defa aldım 3. () 4 den fazla aldım 4. () Hiç almadım
2.Yaşınız 1.() 31–35 2.() 36–40 3.() 41–45 4.() 46–50 5.() 51 ve üstü	4.Eğitim Durumunuz 1. () Ön Lisans 2. () Lisans 3.()Yüksek Lisans 4. () Doktora 5. () Diğer	6.Hizmet İçi Eğitim Alma Durumunuz 1. () 1–3 defa aldım 2. () 4–6 defa aldım 3. () 7–10 defa aldım 4. () 11 ve üstü aldım 5. () Hiç almadım 6. () Yurt dışında aldım

1. Hiç Katılmıyorum 2. Az Katılıyorum 3. Kısmen Katılıyorum 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		1	2	3	4	5
	Müfettişlerin “işe alınması ve yetiştirilmesi” hususlarında belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	■	■	■	■	■
1	Müfettiş adaylarının, belli süre öğretmenlik tecrübesine sahip olması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
2	Müfettiş adaylarının seçiminde, adaylara ilişkin çok yönlü bilgi toplanmasına yönelik yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
3	Müfettiş adayları hakkında toplanan bilgilerin, özel ve tarafsız bir komisyonca incelenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
4	Müfettiş adaylarının sözlü sınavları, birbirinden bağımsız iki ayrı komisyon tarafından yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
5	Müfettiş adaylarından, eğitsel yayın yapma şartının aranması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
6	Müfettişlere, işe alımından sonra, asaleten müfettiş olabilmeleri için, verilen hizmet içi eğitim konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
7	Müfettişlere görev süresi içinde yüksek lisans ve doktora yaptırılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
8	Müfettişlerin, üniversitelerin eğitim yönetimi ve denetimi bölümlerinde yetiştirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
	“Teftiş sisteminin yapısına” ilişkin belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	■	■	■	■	■
9	Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında toplanması yönünde yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
10	Teftiş sisteminin, merkezi ve bölgesel düzeyde örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
11	M.E.B. teftiş sisteminin, “eğitim müfettişliği” adı altında örgütlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
12	İlköğretim müfettişliğinin doğrudan Bakanlığa bağlanması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
13	Teftiş sisteminin, çalışmalarında tamamen bağımsız olması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
14	Teftiş sisteminin yerel etkilerden uzak tutulması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
15	Teftiş sisteminin, daha çok rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı olması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
16	Teftiş sistemi, durum saptamaktan çok, sistemi geliştirme konusunda yenilenmeye ihtiyaç duymaktadır	()	()	()	()	()
	Müfettişlerin “çalışma koşullarına” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	■	■	■	■	■

17	Müfettişlerin yoğun iş yüklerinin hafifletilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
18	Müfettişlerin iş yükünün büyük bir bölümünü soruşturma ve soruşturmaya bağlı incelemelerin almaması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
19	Müfettişlerin yıllık olarak belli sayıda (standart) öğretmen teftişi yapma zorunluluğunun bulunmaması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
20	Müfettişlerin, günlük olarak, teftiş ve rehberlik yaptıkları öğretmen sayılarına yönelik yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
21	Müfettişlerin teftiş ve rehberlik çalışmalarını, bireysel olarak yürütmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
22	Okulun büyüklüğünün, teftişe katılacak müfettiş sayısını belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
23	Müfettişlerin, mesleki yönden kendilerini geliştirmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
24	Teftiş bölgelerinde müfettişlerin rahatça çalışılabilecekleri bürolarının bulunması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
	Müfettişlerin “sorumluluk alanlarına” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	☒	☒	☒	☒	☒
25	Müfettişlerin, eğitim sisteminin çok değişik alanlarında yaptıkları görevler konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
26	Müfettişlerin denetlediği personele meslekî yardımda bulunma konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
27	Müfettişlerin teftiş ve rehberlik yaptığı personeli geliştirme ve yetiştirme amacıyla takip etmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
28	Müfettişlerin araştırmacı rolüyle, sorun yaratan ve iyileştirilmeye açık alanları belirlemesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
29	Müfettişlerin suç sayılan eylemlerde, sorgu yargıçlığı rolünü oynamamalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır.	()	()	()	()	()
30	Müfettişlerin, görev alanlarına ilişkin önerilerini Bakanlığa sunma konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
31	Müfettişlerin, eğitimin kalitesini yükseltmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
32	Müfettişlerin, kurumların işleyişinde, yönetim işlerine katılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
	Müfettişliğin “eğitim politikasındaki rolüne” ilişkin belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	☒	☒	☒	☒	☒
33	Müfettişlerin, eğitim politikalarının belirlenmesinde aktif görev almalarına ilişkin yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
34	Eğitim politikalarının belirlenmesinde, müfettişlerin görevinin danışmanlık yapmakla sınırlı tutulmaması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
35	Müfettişlerin, oluşturulacak eğitim politikalarına ilişkin önerilerde bulunmaları konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()

36	Müfettişlerin müfredat geliştirmede görev almalarına yönelik yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
37	Müfettişlerin eğitim politikalarının yerleşmesine katkısı konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
38	Eğitim politikalarının değerlendirilmesinde ilk önceliğin müfettişlere verilmesine yönelik yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
39	Müfettişlerin eğitime ilişkin görüşlerinden, eğitim politikası oluşturma sürecinde yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
40	Teftişin, eğitim politikalarının etkililiğini değil, nasıl uygulandığını değerlendirmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
	Müfettişliğin “pozisyonuna” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	■	■	■	■	■
41	Müfettişlerin kariyer basamaklarına (eğitim müfettiş yardımcısı- eğitim müfettişi- eğitim başmüfettişi) göre gruplandırılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
42	“Bakanlık ve İlköğretim müfettişi” unvanı yerine “eğitim müfettişi” unvanı kullanılması yönünde yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
43	İlköğretim müfettişleri ile Bakanlık müfettişlerinin aynı özlük haklarına sahip olmaları konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
44	Müfettişlerin, denetlediği kişilerden daha üst düzeyde eğitim görmeleri yönünde yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
45	Müfettişlerden, eğitim sisteminin geliştirilmesinde, rehber ve kaynak kişi olarak yararlanılması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
46	En kıdemli müfettişlerin çeşitli basın organlarıyla röportaj yapması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
47	Teftiş biriminin danışılacak güvenli bir kaynak olması yönünde yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
	“Denetleme sürecine” ilişkin belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	■	■	■	■	■
48	Teftiş tarihinin, ilgili kuruma teftiştten önce bildirilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
49	Teftiş öncesi, teftişe temel oluşturacak unsurlar üzerinde bilgi toplanması ile ilgili yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
50	Teftişte denetleyen ve denetlenen tarafların sorumluluğu paylaşımları konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
51	Kurum ve personeli değerlendirmede çoklu değerlendirme araçlarının kullanılması yönünde yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
52	Teftiş süresinin, kurumun/personelin içinde bulunduğu sorunların yoğunluğu ile orantılı olarak ayarlanması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
53	Teftiş sonrası yapılan toplantıda, eksikliklerden daha ziyade, güçlü yönlerin öne çıkarılmasıyla ilgili yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
54	Ders teftişlerinin öğretmenlerle birlikte planlanması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()

55	Teftişin, kurumun personel sayısına göre, bireysel veya grupta yapılması konusunda yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
56	Kuruma ait teftiş raporunun, velilere, öğretmenlere ve diğer ilgililere sunulması konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
	“Hizmet içi eğitime” yönelik belirtilen yenilenme ihtiyaçlarına ne ölçüde katılmaktasınız?	☒	☒	☒	☒	☒
57	Müfettişlere yönelik sistemli ve düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmesi yönünde yenilenme ihtiyacı vardır	()	()	()	()	()
58	Hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme listesine göre, müfettişlere hizmet içi eğitim verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
59	Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, müfettişlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre belirlenmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
60	Teftiş sisteminde ve eğitim alanında oluşan değişikliklerle ilgili bilgilerin, müfettişlere, hizmet içi eğitimle verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
61	Müfettişlerin, mesleki bilgi, görgü ve uzmanlıklarını geliştirmek için, yurt dışına gönderilmeleri konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()
62	Müfettişlere yönelik hizmet içi eğitimin, alanında uzman kişilerce verilmesi konusunda yenilenme ihtiyacı bulunmaktadır	()	()	()	()	()

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/2660
Konu: Anket (Yüksel GÜNDÜZ)

5 Kasım 2007

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

- İlgi : a) Valilik Makamının 05.11.2007 tarih ve 18.580 / 2653 sayılı Oluru.
b) b)Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) 15/10/2007 tarih ve 3564 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Doktora Programı öğrencisi Yüksel GÜNDÜZ İlimizde görev yapan İlköğretim Müfettişlerine uygulanmak üzere "Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Sistemini Yenileme İhtiyacı" konulu anket uygulaması yapma isteği İlgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İlgi(a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRCİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- Ek-1. İlgi(a)Valilik Oluru
2. Ek: Anket Soruları.

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu
Tel. ve Fax : 212 526 13 82 İnternet : www.istanbul-meb.gov.tr E-mail : apk@istanbul-meb.gov.tr

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ **2653**
Konu : Anket(Yüksel GÜNDÜZ)

5/11/2007

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Marmara Üniversitesi'nin 15/10/2007 tarih ve 3564 sayılı yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d) Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 25/10/2007 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Doktora Programı öğrencisi Yüksel GÜNDÜZ İlimizde görev yapan İlköğretim Müfettişlerine uygulanmak üzere "Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Sistemini Yenileme İhtiyacı" konulu anket çalışmasını yapma hakkındaki İlgi(a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Doktora Programı öğrencisi Yüksel GÜNDÜZ İlimizde görev yapan İlköğretim Müfettişlerine uygulanmak üzere "Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Sistemini Yenileme İhtiyacı" konulu anket çalışmasını, İlgi(c) Bakanlık emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M. Arif ÖZER
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :

Ek-1. İlgi (a) yazı ve ekleri

OLUR
05.11/2007

Hikmet DİNÇ
Vali
Vali Yardımcısı

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr Web: <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

4440632

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksel Gündüz
241200220030163
Eğitim Yönetimi Ve
Denetimi

SAYI :B.30.02.Mar.F8.00.00/ 3564
KONU:İzin Yazısı hk.

İstanbul:22.11.2007

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE
İSTANBUL

Enstitümüz Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Doktora Programı öğrencilerinden Yüksel Gündüz şu an tez aşamasında olup, tez çalışmaları ile ilgili uygulama çalışmalarını yapabilmesi için kendisine gerekli izinin verilmesi hususunda müsaadelerinizi arz ve rica ederim.

Prof.Dr.Betül Aydın
Müdür

Ek :

Adres: M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Göztepe Kampüsü, Göztepe- İst.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü doktora öğrencisiyim. Hazırlamakta olduğum “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Sisteminin Yenilenme İhtiyacı” isimli tezimle ilgili olarak, İstanbul ilinde görev yapmakta olan ilköğretim müfettişlerine anket uygulamak istiyorum.

Anketi uygulayabilmem için İstanbul Valiliğinden gerekli iznin alınması hususunu arz ederim.

04.10.2007

Yüksel GÜNDÜZ
Doktora Öğrencisi

Özlem H.
N. Gündüz
Can